

**Opas hyviin toimintatapoihin
todisteiden vastaanottamista
koskevan yleissopimuksen
mukaisessa
videoyhteyksien käytössä**

Julkaisija
Kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevä Haagin konferenssi
Pysyvä toimisto
Churchillplein 6b
2517 JW Den Haag
Alankomaat

 +31 70 363 3303

 +31 70 360 4867

secretariat@hcch.net

www.hcch.net

ESIPUHE

Minulla on ilo esitellä Haagin konferenssin pysyvän toimiston puolesta tämä *Opas hyviin toimintatapoihin todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaisessa videoyhteyksien käytössä* (18. maaliskuuta 1970 tehty yleissopimus todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa) .

Yleissopimuksen laatijat osasivat toimia ennakoivasti ja omaksuivat laadintatyössä täysin teknologianeutraalin lähestymistavan, joka on kestänyt aikaa, kuten tämä opas osoittaa. Teknologian käyttö yleissopimuksen toiminnan helpottamiseksi on varmistanut, että yleissopimus on pysynyt nopeasti muuttuvassa maailmassa ajan tasalla. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen allekirjoittamisesta tulee pian kuluneeksi 50 vuotta, mutta siihen liittyy edelleen uusia sopimuspuolia kaikkialta maailmasta.

Sen jälkeen kun todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen toimintaa koskevasta käsikirjasta julkaistiin kolmas painos vuonna 2016, videoyhteys- ja videoneuvotteluteknologian käyttö on yleistynyt, mikä on tehnyt yksityiskohtaisemman ja kohdennetumman ohjeistuksen laatimisen tarpeelliseksi.

Tämä opas perustuu keskusteluihin, joita videoyhteyden ja muiden nykyaikaisten teknologioiden käyttöä todisteiden vastaanottamisessa ulkomailla käsittelevä asiantuntijaryhmä on käynyt puheenjohtajanaan Australian liittovaltion tuomioistuimen ylituomari James Allsop. Haagin konferenssin yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevä neuvosto antoi asiantuntijaryhmälle oppaan laatimista koskevan toimeksiannon todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen käytännön soveltamista käsittelevän erityistoimikunnan suosituksesta. Oppaassa viitataan myös yleissopimuksen täytäntöönpanosta ja päivittäisestä toiminnasta vastaavien sopimuspuolten viranomaisten antamiin vastauksiin.

Pysyvässä toimistossa oppaan laatimisesta ja siihen liittyvästä valmistelutyöstä vastasivat ensisijaisesti Mayela Celis (entinen oikeudellinen pääneuvonantaja) ja Brody Warren (oikeudellinen neuvonantaja). Haluan kiittää myös Keith Lokenia (henkilöstövaihdon asiantuntija pysyvässä toimistossa ja entinen kansainvälisen yksityisoikeuden apulaisneuvonantaja Amerikan yhdysvaltojen ulkoasiainministeriössä) hänen osallistumisestaan oppaan laatimiseen. Olen kiitollinen myös asiantuntijaryhmän jäsenille heidän havainnoistaan ja kommenteistaan. Lopuksi kiitokset Gérardine Goh Escolarille (ensimmäinen sihteeri), Rym Laoufille (entinen oikeudellinen neuvonantaja) ja Lydie De Loofille (julkaisuvastaava) heidän työstään oppaan viimeistelyssä sekä lukuisille pysyvän toimiston harjoittelijoille, jotka osallistuivat hankkeeseen; heitä on niin paljon, että en voi luetella kaikkia tässä, mutta haluan tunnustaa heidän panoksensa.

Oppaan tiedot vastaavat tilannetta marraskuussa 2019. Yleissopimusta koskevat käytännön lisätiedot ja päivitykset kannattaa tarkistaa säännöllisesti Haagin konferenssin verkkosivustolta.

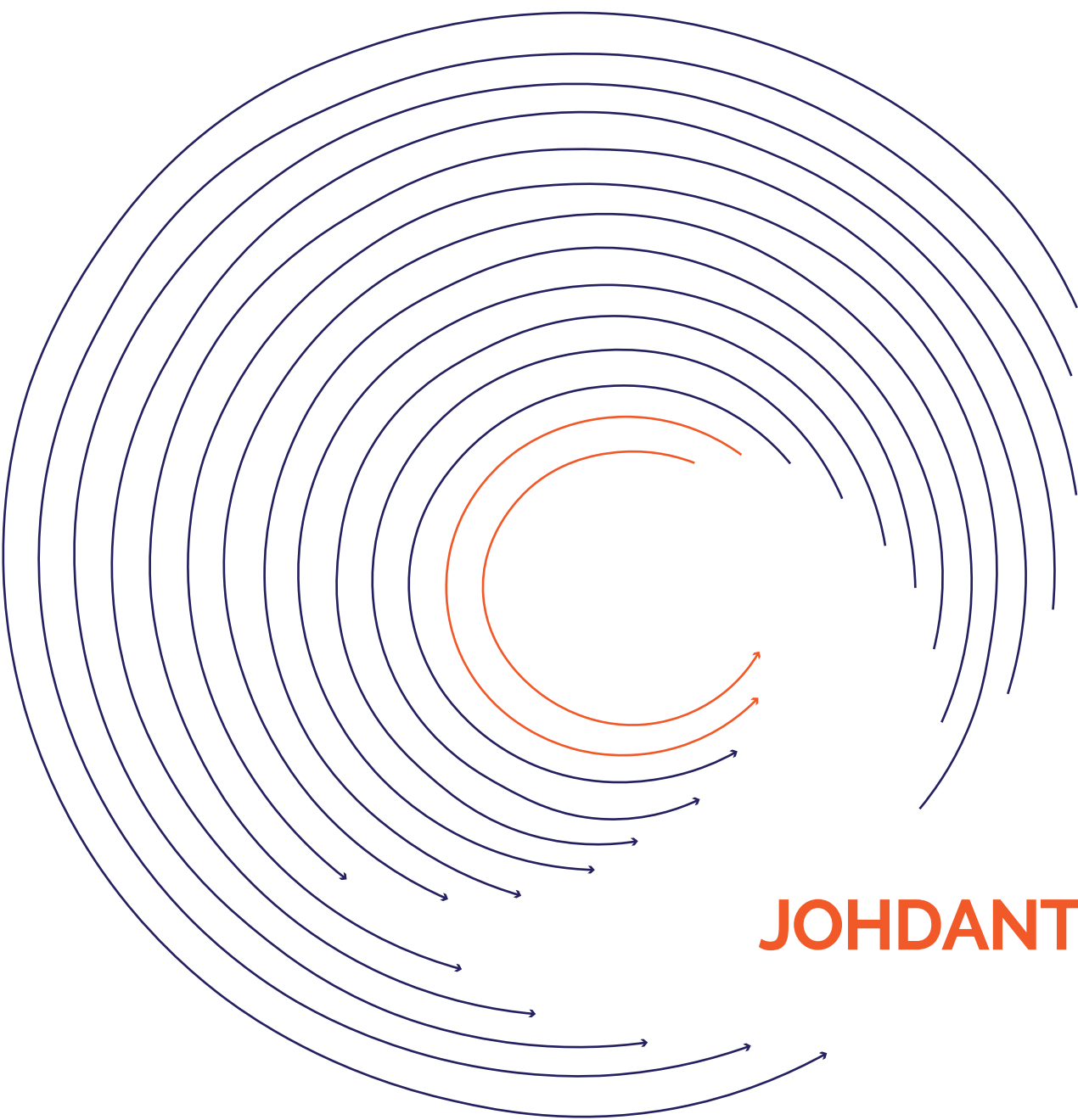
Todisteiden vastaanottamista koskevaa käsikirjaa käytetään ja siihen viitataan edelleen laajalti; olen varma, että myös tästä käsikirjaa täydentävästä oppaasta tulee samalla tavoin arvokas tietolähde yleissopimuksen käyttäjille.

Christophe Bernasconi | **Pääsihteeri**

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	7
MIKÄ ON VIDEOYHTEYS?	14
TIETOA TÄSTÄ OPPAASTA	17
SANASTO	25
A OSA VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTÖN ALOITTAMINEN	34
A1 ALUSTAVIA HUOMIOITA	37
A1.1 Oikeusperustat	38
a. Videoyhteyksien käyttö sisäisen lainsäädännön nojalla	39
b. Videoyhteyksien käyttö muiden välineiden nojalla	42
c. Videoyhteyden käyttö todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen nojalla	44
A1.2 Välitön ja välillinen todisteiden vastaanottaminen	47
A1.3 Todisteiden vastaanottamista koskevat oikeudelliset rajoitukset	51
A2 I LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ	53
A2.1 Oikeusapupyynnöt	53
A2.2 Oikeusapupyynnön sisältö, muoto ja toimittaminen	54
A2.3 Oikaisuapupyynnön vastaanottaminen	56
A2.4 Todistajan, asiantuntijan tai muiden toimijoiden kutsuminen	57
A2.5 Läsnäolo oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa ja osallistuminen siihen	58
a. Asianosaisten ja/tai heidän edustajiensa läsnäolo (7 artikla)	58
b. Tuomarin läsnäolo (8 artikla)	59
A2.6 Pakkokeinot ja pakottaminen	61
A2.7 Vala tai vakuutus	62
A2.8 Todistajan/asiantuntijan ja muiden toimijoiden henkilöllisyyden varmistaminen ...	63
A2.9 Rangaistusmääräykset	64
A2.10 Oikeudet ja muut suojatoimet	65
A2.11 Kulut	66
A3 II LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ	68
A3.1 Konsulit ja toimimiehet	68
A3.2 Täytäntöönpanovaltion lupa	70
A3.3 Todistajan kutsuminen	72
A3.4 Asianosaisten, heidän edustajiensa ja/tai lainkäyttöhenkilöstön osallistuminen ja läsnäolo	73
A3.5 Pakkokeinot ja pakottaminen	74
A3.6 Vala tai vakuutus	75
A3.7 Todistajan/asiantuntijan ja muiden toimijoiden henkilöllisyyden varmistaminen ...	76
A3.8 Rangaistusmääräykset	77
A3.9 Oikeudet ja muut suojatoimet	79
A3.10 Kulut	80
B OSA VIDEOYHTEYDEN KAUTTA TOTEUTETTAVIEN KUULEMISTEN VALMISTELU JA TOTEUTTAMINEN	83
B1 Mahdollisten käytännön esteiden tarkastelu	87
B2 Aikataulutus ja testaus	90
B3 Tekninen tuki ja koulutus	92
B4 Asianmukaisten tilojen varaaminen	94
B4.1 Asiakirjojen ja todistusaineiston käyttö	95
B4.2 Yksityinen viestintä	96
B4.3 Erityistapaukset	97

B5	Tulkkauksen käyttö.....	98
B6	Tallentaminen, raportointi ja tarkastelu	100
B7	Ympäristö, sijoittelu ja käytännöt	103
B7.1	Kameroiden ja äänen hallinta.....	105
B7.2	Käytäntö puheenvuorojen jakamiseksi	107
B7.3	Käytäntö viestintäyhteyden katketessa	108
C OSA	TEKNISET JA TURVALLISUUSNÄKÖKOHDAT	109
C1	Laitteiston riittävyys	112
C1.1	Lisensoitujen ohjelmistojen käyttö	113
C1.2	Kaupallisten palveluntarjoajien käyttö.....	114
C2	Tekniset vähimmäisstandardit	116
C2.1	Koodekki.....	118
C2.2	Verkot.....	119
C2.3	Kaistanleveys.....	120
C2.4	Salaus	122
C2.5	Ääni (mikrofonit ja kaiuttimet).....	123
C2.6	Video (kamerat ja näytöt)	123
LIITTEET		127
LIITE I -	Yhteenvedo hyvistä toimintatavoista.....	129
LIITE II -	Selittävät kaaviot	143
LIITE III -	Käytännön esimerkkejä	147
LIITE IV -	Valinnainen lomake videoyhteyden käyttöä varten.....	157
LIITE V -	Yleissopimuksen teksti	163
LIITE VI -	Asiaa koskevat erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset.....	175
	Lyhenteet.....	21
	Viitattu oikeuskäytäntö.....	181
	Lähdeluettelo.....	185

JOHDANTO

”Jatkuvasti laajenevassa maailmassa, jossa teknologia kehittyy nopeasti, tietyt innovaatiot voivat muuttaa joitakin maailman vanhimmista perinteistä ja helpottaa niiden toteuttamista.”¹

1. Tässä oppaassa käsitellään videoyhteysteknologian² käyttöä rajatylittävässä todisteiden vastaanottamisessa *todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 18. maaliskuuta 1970 tehdyn yleissopimuksen* (todisteiden vastaanottamista koskeva yleissopimus) mukaisesti.
2. Todisteiden vastaanottamista koskeva yleissopimus tehtiin aikana, jolloin nykyinen teknologia ei ollut vielä laajassa käytössä, mutta tekstinlaattijoiden käyttämä teknologianeutraali kieli mahdollistaa tällaisen teknologian käytön. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen käytännön soveltamista käsittelevä erityistoimikunta on useaan otteeseen vahvistanut – kuten muidenkin oikeudellista yhteistyötä koskevien yleissopimusten kohdalla –, että todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen henki ja kirjain eivät muodosta estettä uusien teknologioiden käytölle ja että yleissopimuksen toiminta voi hyötyä niiden käytöstä. Erityistoimikunta on myös todennut, että videoyhteyden ja vastaavan teknologian käyttö todisteiden vastaanottamisessa on yleissopimuksen nykyisen kehyksen mukaista³.
3. Monet todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen sopimuspuolista, joita on nyt yli 60, eivät katso, että videoyhteyden käytölle yleissopimuksen mukaisen todisteiden vastaanottamisen helpottamiseksi olisi oikeudellisia esteitä.⁴ Näistä sopimuspuolista joillakin on täydet valmiudet käyttää videoyhteysteknologiaa, kun taas toisilla ei tällä hetkellä ole siihen tarvittavia laitteita. Esimerkiksi Euroopan unionissa ”videoneuvottelun käyttämisessä on eroja” jäsenvaltioiden välillä huolimatta alueen integraatioasteesta ja vahvasta tuesta videoyhteyksien käytön lisäämiselle.⁵ Teknologian todellisen potentiaalin hyödyntämiseksi ja sen käytön lisäämiseksi todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen laajemmassa

¹ R. A. Williams, ”Videoconferencing: Not a foreign language to international courts”, *Oklahoma Journal of Law and Technology*, Vol. 7, No 1, 2011, s. 1.

² Tässä oppaassa käytetään yleiskäsitettä ’videoyhteys’, joka kattaa videoneuvottelujen, etäyhteyden tai muun videoläsnäolon mahdollistavat tekniikat. Lisätietoja tästä käsitteestä on jäljempänä kohdassa ”Mikä on videoyhteys?”.

³ Vuoden 2003 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 4; vuoden 2009 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 55; vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 20. Ks. myös sanaston kohta ”Päätelmät ja suositukset”.

⁴ Ks. yhteenveto vastauksista: ”Synopsis of Responses to the Country Profile Questionnaire on the Taking of Evidence by Video-link under the *Hague Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters* (Evidence Convention)”, saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla Evidence-osion kohdassa ”Taking of evidence by video-link”, V osa, kysymys a; VI osa, kysymys a; VII osa, kysymykset i ja q [jäljempänä ’yhteenveto vastauksista’].

⁵ Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellinen verkosto, *Videoneuvottelun käyttö todisteiden saamiseksi siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa 28 päivänä toukokuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 mukaisesti: Käsikirja*, Bryssel, Euroopan unionin komissio, 2009, s. 6, saatavilla osoitteessa: < https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-fi.do?init=true > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020]. Ks. myös Euroopan unionin neuvoston Handshake-hankkeen (2014–2017) yhteydessä toteutetut viimeaikaiset toimet, jotka on esitetty sanastossa ja joihin viitataan tässä oppaassa.

kansainvälisessä yhteydessä tarvitaan lisäohjeistusta, jotta tällä suhteellisen kartoittamattomalla alueella olevat ongelmat voidaan ratkaista.

4. Nämä taustatekijät huomioon ottaen erityistoimikunta suositteli toukokuussa 2014 pitämässään kokouksessa Australian ehdotuksen pohjalta, että Haagin konferenssin yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevä neuvosto perustaisi asiantuntijaryhmän tutkimaan kysymyksiä, joita saattaa syntyä videoyhteyden ja muun nykyteknologian käytöstä todisteiden vastaanottamisessa ulkomailla⁶.
5. Kun yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevä neuvosto kokoontui seuraavan kerran maaliskuussa 2015, se päätti perustaa asiantuntijaryhmän erityistoimikunnan suosituksen mukaisesti. Asiantuntijaryhmän ensisijaisena tehtävänä oli tutkia mahdollisia tapoja käsitellä niitä oikeudellisia, käytännöllisiä ja teknisiä ongelmia, joita videoyhteyden ja muun nykyteknologian käytössä saattaa ilmetä otettaessa todisteita vastaan todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen nojalla. Asiantuntijaryhmälle annettiin myös tehtäväksi arvioida käytettävissä olevien eri vaihtoehtojen toivottavuutta ja toteutettavuutta ottaen huomioon nykyiset käytännöt valtioissa ja niiden välillä sekä olemassa olevat alueelliset ja kansainväliset välineet.⁷
6. Tämän jälkeen asiantuntijaryhmä⁸ kokoontui joulukuussa 2015 ja päätti, että esiin nouseviin pääasiassa käytännöllisiin kysymyksiin olisi parasta puuttua laatimalla hyvien toimintatapojen opas, jota täydennettäisiin kutakin sopimuspuolta koskevilla yksityiskohtaisilla ja yhdenmukaisesti laadituilla maaprofiileilla, joiden tiedot kerättäisiin kyselylomakkeella. Työryhmä katsoi, että oppaassa esitettäisiin yksityiskohtaiset selitykset videoyhteyden ja muiden nykyteknologioiden käytöstä yleissopimuksen toiminnassa. Selitykset perustuisivat pääasiassa asiaa koskeviin artikloihin ja niissä noudatettaisiin käytännöllistä lähestymistapaa, joka osoittaisi käyttäjille, miten näitä teknologioita voidaan ja tulisi käyttää yleissopimuksen I ja II luvun mukaisesti⁹. Asiantuntijaryhmä suositteli lisäksi, että perustetaan pieni alaryhmä tekstien laatimista varten.

⁶ Vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 21.

⁷ Vuoden 2015 yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevän neuvoston päätelmät ja suositukset nro 9.

⁸ Seuraavat asiantuntijat osallistuivat asiantuntijaryhmän työhön joko kaikissa tai vain joissain sen vaiheissa, mukaan lukien tämän oppaan ja maakohtaisia profiileja koskevan kyselylomakkeen laatiminen: **Andorra:** Sara DIÉGUEZ, **Australia:** James ALLSOP (puheenjohtaja), **Kiinan kansantasavalta:** Haibo GOU, Tailong WANG, Tanshuo XU, Yong ZHOU, **Kolumbia:** Maria José MONTAÑA CORREA, Lucia Teresa SOLANO RAMIREZ, **Tšekki:** Jana VEDRALOVÁ, **Euroopan unioni:** Jacek GARSTKA (Euroopan komissio), Jaana POHJANMÄKI (Euroopan unionin neuvosto), Xavier THOREAU (Euroopan unionin neuvosto), Susana FONTE (Eurojust), Csaba SANDBERG (Eurojust), **Suomi:** Anna-Lena HALTTUNEN, **Ranska:** Camille BLANCO, Nicolas CASTELL, Marie VAUTRAVERS, **Saksa:** Thomas KLIPPSTEIN, Stefanie PLÖTZGEN-KAMRADT, Nils SCHRÖDER, Dana TILLICH, **Intia:** Kajal BHAT, **Japani:** Masayoshi FURUYA, **Korean tasavalta:** Ha-Kyung JUNG, Jongsun KANG, **Latvia:** Voldemārs KIZINO, Viktors MAKUCEVIČS, Madara RIEKSTĀ, **Liettua:** Gintarė BUSTAEVIENĖ, Vaida PETRAVIČIENĖ, **Meksiko:** Alejandro León VARGAS, **Norja:** Catherine WESTBYE-WIESE, **Alankomaat:** Willem T. WASLANDER, **Puola:** Paweł KOSMULSKI, Anna SALWA, **Portugali:** Carlos GANDAREZ, Claudia Alexandra KONG, Nuno LÁZARO FONSECA, **Venäjän federaatio:** Ivan MELNIKOV, **Slovenia:** Judita DOLŽAN, **Espanja:** Alegría BORRÁS, **Ruotsi:** Freddy LARSSON, Mari-Ann ROOS, **Sveitsi:** Silvia MADARASZ-GAROLLA, **Turkki:** Kansu KARA, **Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta:** David COOK, Nic TURNER, **Amerikan yhdysvallat:** Ada E. BOSQUE, Daniel KLIMOW, Katerina OSSENOVA.

⁹ Ks. "Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad", Prel. Doc. No 8 of December 2015 for the attention of the CGAP, s. 3 (saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa).

7. Yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevä neuvosto hyväksyi maaliskuussa 2016 ehdotuksen perustaa asiantuntijaryhmään pienempi alaryhmä, joka vastaisi tämän oppaan sekä sitä täydentävien yksityiskohtaisten maaprofiilien valmistelusta ja laatimisesta¹⁰.
8. Alaryhmä aloitti työnsä pian tämän jälkeen yhteistyössä pysyvän toimiston kanssa. Pysyvä toimisto kuuli asiantuntijaryhmän suositusten mukaisesti prosessin kaikissa vaiheissa ulkopuolisia osapuolia – Euroopan asianajajaliittojen neuvostoa (CCBE), Eurojustia, iberomerikkalaista kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön verkostoa (IberRed) ja kansainvälistä asianajajaliittoa (IBA) – maantieteellisen ja oikeudellisen moninaisuuden huomioimiseksi. Tällä lisäkuulemisella saatiin kerättyä näkemyksiä monilta eri alueilta ja eri oikeudellisista perinteistä, joista osa ei ollut edustettuna alaryhmässä.
9. Maakohtaisia profiileja koskeva kysely jaettiin helmikuussa 2017 jäsenten kansallisille elimille ja yhteyselimille¹¹ sekä yleissopimuksen sopimuspuolille, jotka eivät ole jäseniä. Yksittäisten maaprofiilien sisältöjä ladattiin Haagin konferenssin verkkosivustolle sitä mukaa kun kyselyitä palautettiin¹². Pysyvä toimisto jatkoi opasta koskevaa tutkimustyötä ja oppaan laatimista koko vuoden 2017 ajan vuoden 2018 alkupuolelle asti. Vuonna 2018 käytiin useita luonnoskierroksia ja alaryhmää kuultiin useaan otteeseen, minkä jälkeen koko asiantuntijaryhmä hyväksyi oppaan luonnoksen marraskuussa 2018. Sen jälkeen luonnos toimitettiin yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevälle neuvostolle, ja se sai lopullisen hyväksynnän kesäkuussa 2019¹³.

¹⁰ Vuoden 2016 yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevän neuvoston päätelmät ja suositukset nro 20.

¹¹ Haagin konferenssin perussäännön 7 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisen jäsenvaltion hallituksen tulee asettaa kansallinen elin ja jokaisen jäsenjärjestön yhteyselin, joka toimii ensisijaisena yhteyspisteenä pysyvään toimistoon.

¹² Kun maaprofiilikysely jaettiin alun perin, siihen saatiin 35 vastausta seuraavilta 33 sopimuspuolelta: Australia, Bosnia ja Hertsegovina, Brasilia, Bulgaria, Etelä-Afrikka, Israel, Kiina (Hongkongin erityishallintoalue ja Macaon erityishallintoalue), Korean tasavalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Meksiko, Norja, Puola, Portugali, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Singapore, Slovenia, Suomi, Sveitsi, Tšekki, Unkari, Valko-Venäjä, Venezuela, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta (Englanti, Wales ja Pohjois-Irlanti) ja Yhdysvallat. Tätä kirjoitettaessa vastaus oli saatu noin 53 prosentilta yleissopimuksen sopimuspuolista. Saadut vastaukset ovat luettavissa Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa (ks. Alaviitteessä 4 oleva polku).

¹³ Vuoden 2019 yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevän neuvoston päätelmät ja suositukset nro 38.

**MIKÄ ON
VIDEOYHTEYS?**

10. 'Videoyhteydellä' tarkoitetaan teknologiaa, joka mahdollistaa kahden tai useamman paikan samanaikaisen vuorovaikutuksen kaksisuuntaisella video- ja äänilähetyksellä helpottaen näin viestintää ja henkilöiden välistä vuorovaikutusta näiden paikkojen välillä. Koska tästä käytännöstä on vähitellen tullut osa prosessioikeutta ja rajatylittävän oikeudellisen yhteistyön mekanismeja, sille on laadittu erilaisia oikeudellisia määritelmiä. Tästä käytännöstä saatetaan käyttää todisteiden vastaanottamisen yhteydessä myös termejä 'videoneuvottelu', 'etäyhteys' ja 'videoläsnäolo'¹⁴.
11. Koska videoyhteys ei ole sidoksissa maantieteellisiin rajoihin, se antaa asianosaisille, heidän edustajilleen ja/tai todistajille mahdollisuuden esiintyä ja/tai todistaa tuomioistuimessa, vaikka he olisivat toisessa paikassa saman tuomiopiirin alueella, saman valtion eri alueella tai ulkomailla.
12. Kuromalla umpeen välimatkan tuomioistuimen, asianosaisten, heidän edustajiensa ja mahdollisten todistajien välillä videoyhteys voi vähentää tuomioistuimeen matkustamisesta aiheutuvaa ajanhukkaa, kustannuksia ja ympäristövaikutuksia¹⁵ sekä poistaa yhdeltä tai useammalta henkilöltä esteen osallistua oikeudenkäyntiin. Tämä on erityisen hyödyllistä, kun on kyse asiantuntijatodistajista, joiden saaminen paikalle on usein vaikeaa ja voi viivästyttää käsittelyä¹⁶. Joissakin tapauksissa videoyhteyden käyttö voi jopa vähentää huomattavasti todistajien saatavuuden merkitystä niiden seikkojen joukossa, joiden perusteella ratkaistaan, onko tuomioistuin toimivaltainen tietyssä asiassa.¹⁷ Lisäksi videoyhteyden käyttö voi tuoda enemmän joustoa käsittelyiden aikataulutukseen sekä sellaisten todistajien vastaanottamiseen, joilla on tiettyjä fyysisiä tai psyykkisiä rajoitteita tai jotka voisivat kokea olonsa tuomioistuimessa uhatuksi, mikä parantaa oikeussuojan saatavuutta. Kaikki nämä tekijät voivat yhdessä edistää tietoon perustuvien päätösten tekemistä ja oikeudenkäyntien tehokkuutta.
13. Koska videoyhteyden käyttö ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista kaikissa tilanteissa, joissa henkilön on määrä saapua tuomioistuimeen ja/tai todistaa tuomioistuimessa, sen katsotaan edelleen vain täydentävän perinteisiä todisteiden hankkimismenetelmiä (eli henkilökohtaista läsnäoloa oikeussalissa), ei korvaavan niitä. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että henkilökohtainen vuorovaikutus todistajan kanssa on väistämättä vähäisempää kuin silloin, kun todistaja on fyysisesti läsnä oikeussalissa.¹⁸ Tästä syystä osallistujien kyky arvioida todistajan käyttäytymistä

¹⁴ Asiatyhteydestä ja lähteestä riippuen näille termeille ja muille samankaltaisille termeille annetuissa määritelmissä voi olla vivahde-eroja. Ks. esim. tarkastelu termien 'videoconferencing' ja 'telepresence' välisistä eroista teoksessa M. E. Gruen ja C. R. Williams, *Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings*, Administrative Conference of the United States, 2015, s. 9–10, saatavilla osoitteessa: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

¹⁵ Ks. esim. Council of the European Union, "D1a: Judicial use cases with high benefits from cross-border videoconferencing", *Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing ("Handshake" Project; lisätietoja hankkeesta on sanastossa)*, 2017, s. 2; M. Davies, "Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation", *American Journal of Comparative Law*, vol. 55 (2), 2007, s. 206; Federal Court of Australia, *Guide to Videoconferencing*, 2016, s. 2, saatavilla osoitteessa: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

¹⁶ Euroopan unionin neuvosto, "Vaikeus saada asiantuntijatodistajia paikalle on todettu yhdeksi viivytysten syyksi", *Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä*, Luxemburg, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2013, s. 6 [äljempänä "Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä"], saatavilla osoitteessa: < <https://www.consilium.europa.eu/fi/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

¹⁷ M. Davies (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 236.

¹⁸ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 26.

ja uskottavuutta saattaa heikentyä¹⁹, erityisesti jos teknologia ja etäisyys korostavat kieli- tai kulttuurieroja ja johtavat vivahteiden häviämiseen. Esimerkiksi erään sopimuspuolen (Yhdysvallat) eri muutoksenhakutuomioistuimissa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että jotkut tuomarit arvelivat esittävänsä vähemmän kysymyksiä tutkiessaan todistajaa videoyhteyden avulla ja keskeyttävänsä väitteen käsittelyn epätodennäköisemmin.²⁰ Joissakin tapauksissa todistajan etäisyys saattaa myös heikentää tuomioistuimen mahdollisuuksia valvoa todistajaa. Toinen huolenaihe ovat mahdolliset tekniset ongelmat; vastuuhenkilöiden olisikin varmistettava, että sopivia tiloja, laitteita ja tukea on saatavilla kaikissa videoneuvottelupaikoissa. Jokainen videoyhteyden käyttöön liittyvä mahdollinen ongelma voi vaarantaa menettelyn perusnäkökohdat, kuten ”oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin” tai ”välittömyysperiaatteen”, sekä estää oikeussuojan saatavuuden tai rajoittaa sitä.²¹ Tuomioistuinten ei siis pidä tyytyä vain helpoimpaan ratkaisuun, vaan niiden on arvioitava, onko videoyhteyden käyttö yksittäistapauksen olosuhteissa kaiken kaikkiaan hyödyllistä oikeudenmukaiselle ja tehokkaalle oikeudenkäytölle²².

14. Tässä oppaassa esitellään videoyhteyden käyttöä koskevia parhaita toimintatapoja, joilla voidaan vastata joihinkin näistä haasteista. Toimintatavoilla pyritään siihen, että todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen käyttäjät voivat hyödyntää saatavilla olevaa teknologiaa parhaalla mahdollisella tavalla. Ajan mittaan teknologian kehittymisen odotetaan parantavan prosessia ja lopulta maksimoivan videoyhteysteknologian käytön hyödyt todisteiden vastaanottamisessa ulkomailla.

¹⁹ R. A. Williams (teos mainittu alaviitteessä **Error! Bookmark not defined.**), s. 21. Videoyhteysteknologian vaikutuksesta todistajan uskottavuuden arviointiin, ks. myös alaviite 42.

²⁰ M. Dunn ja R. Norwick, *Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals*, Federal Judicial Center, 2006, s. 13, saatavilla osoitteessa: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

²¹ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 26–27. Välittömyyden käsite on prosessioikeuden yleinen periaate useissa valtioissa, erityisesti Euroopassa, ja siihen sisältyy ajatus siitä, että todisteet olisi kuultava alkuperäisessä eikä johdannaisessa muodossa (eli ”välittömästi” sekä ajallisesti että fyysisesti). Tarkempia tietoja välittömyyden periaatteesta ja sen suhteesta videoyhteyden käyttöön, ks. esim. T. Ivanc, ”Theoretical Background of Using Information Technology in Evidence Taking”, teoksessa V. Rijavec ym. (toim.), *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure*, Alankomaat, Kluwer Law International, 2016, s. 265–300; V. Harsági, ”Evidence, Information Technology and Principles of Civil Procedure – The Hungarian Perspective”, teoksessa C.H. van Rhee ja A. Uzelac (toim.), *Evidence in Contemporary Civil Procedure*, Cambridge, Intersentia, 2015, s. 137–154.

²² Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 2.

**TIETOA TÄSTÄ
OPPAASTA**

15. Tämän oppaan pääaiheena on todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukainen videoyhteysteknologian käyttö. Lisäksi oppaassa esitellään alan yleisestä kansallisesta ja kansainvälisestä kehityksestä saatuja kokemuksia viitaten tarvittaessa sisäiseen lainsäädäntöön ja muihin kansainvälisiin sopimuksiin.
16. Opas on rajattu käsittelemään pääasiassa videoyhteyden käyttöä todistajanlausuntojen vastaanottamisessa. Kyseessä on näyttö, jonka vastaanottamiseen videoyhteysteknologia soveltuu parhaiten ja jota käytetään/pyydetään yleisemmin eri lainkäyttöalueilla. Sovellettavasta lainsäädännöstä riippuen videoyhteyttä voidaan käyttää myös muiden todisteiden kuin todistajanlausuntojen hankkimiseen, mutta sen käyttö tähän tarkoitukseen näyttäisi olevan rajallisempaa²³.
17. On myös huomattava, että jotkin vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat säännöksistä, joilla rajoitetaan todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla vain todistajalta tai asianosaiselta saatavaan todistajanlausuntoon.²⁴ Muut vastauksen toimittaneet valtiot ovat ilmaisseet huolensa vaikeuksista saada asiakirjanäyttöä videoyhteyden avulla.²⁵ Näin ollen tässä oppaassa keskitytään rajatylittävien todistajan- tai asiantuntijalausuntojen vastaanottamiseen²⁶.
18. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen soveltamisala ulottuu vain ”siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin” (ks. tarkemmin sanasto), vaikka tietyt tässä oppaassa esitetyt logistiset ja käytännön näkökohdat voivat olla merkityksellisiä videoyhteysteknologian käytön kannalta yleisemminkin. Lisäksi Euroopassa on havaittu, että ”valtaosa rajatylittävästä [videoyhteyden] käytöstä tapahtuu siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, todistajanlausuntojen ja muuntotyyppisten todisteiden vastaanottamisessa”.²⁷ Tässä oppaassa käsitellään ainoastaan siviili- ja kauppaoikeudellisia menettelyitä, joten siinä ei käsitellä yksityiskohtaisesti rajatylittävää todisteiden vastaanottamista rikosoikeudellisissa menettelyissä.
19. Oppaan rakenne on seuraava:

A osa A osassa käsitellään videoyhteyden käytön aloittamista, mukaan lukien alustavia huomioita, ja esitellään eri tavat, joilla videoyhteyttä voidaan käyttää yleissopimuksen mukaisesti keskittyen pääasiassa oikeudellisiin näkökohtiin.

B osa B osassa käsitellään sellaisten kuulemisten valmistelua ja toteuttamista, joissa käytetään videoyhteyttä, huomioiden sekä oikeudelliset että käytännön näkökohdat.

C osa C osassa käsitellään teknisiä ja turvallisuusnäkökohtia.

²³ Joissakin valtioissa ei ole rajoituksia sille, minkä tyyppistä todistusaineistoa videoyhteyden avulla voidaan saada, ja näin ollen ne voivat käyttää teknologiaa myös asiakirjanäytön tai muun todistusaineiston hankkimiseen. Ks. esim. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), IV osa, kysymykset b ja d.

²⁴ Ks. esim. Ranskan vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

²⁵ Ks. esim. Kroatian vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12).

²⁶ Kuten sanastossa todetaan, tässä oppaassa käsitteellä ”todistaja” tarkoitetaan sekä menettelyn osapuolia että kolmansia osapuolia, joilta on pyydettyä todistajanlausunto. On kuitenkin huomattava, että joissakin sopimuspuolissa, kuten Yhdysvalloissa, ”[t]uomioistuimet ovat ilmaisseet suurempaa haluttomuutta sallia todistajanlausunnot [videoyhteyden] välityksellä [...], kun etätodistaja on samalla oikeudenkäynnin osapuoli”: M. Davies (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 211.

²⁷ Eurooppa-neuvoston toteuttaman Handshake-hankkeen tulokset osoittavat, että tämä osuus voi olla jopa 80–90 prosenttia videoyhteyksien käyttötapauksista: Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 15.

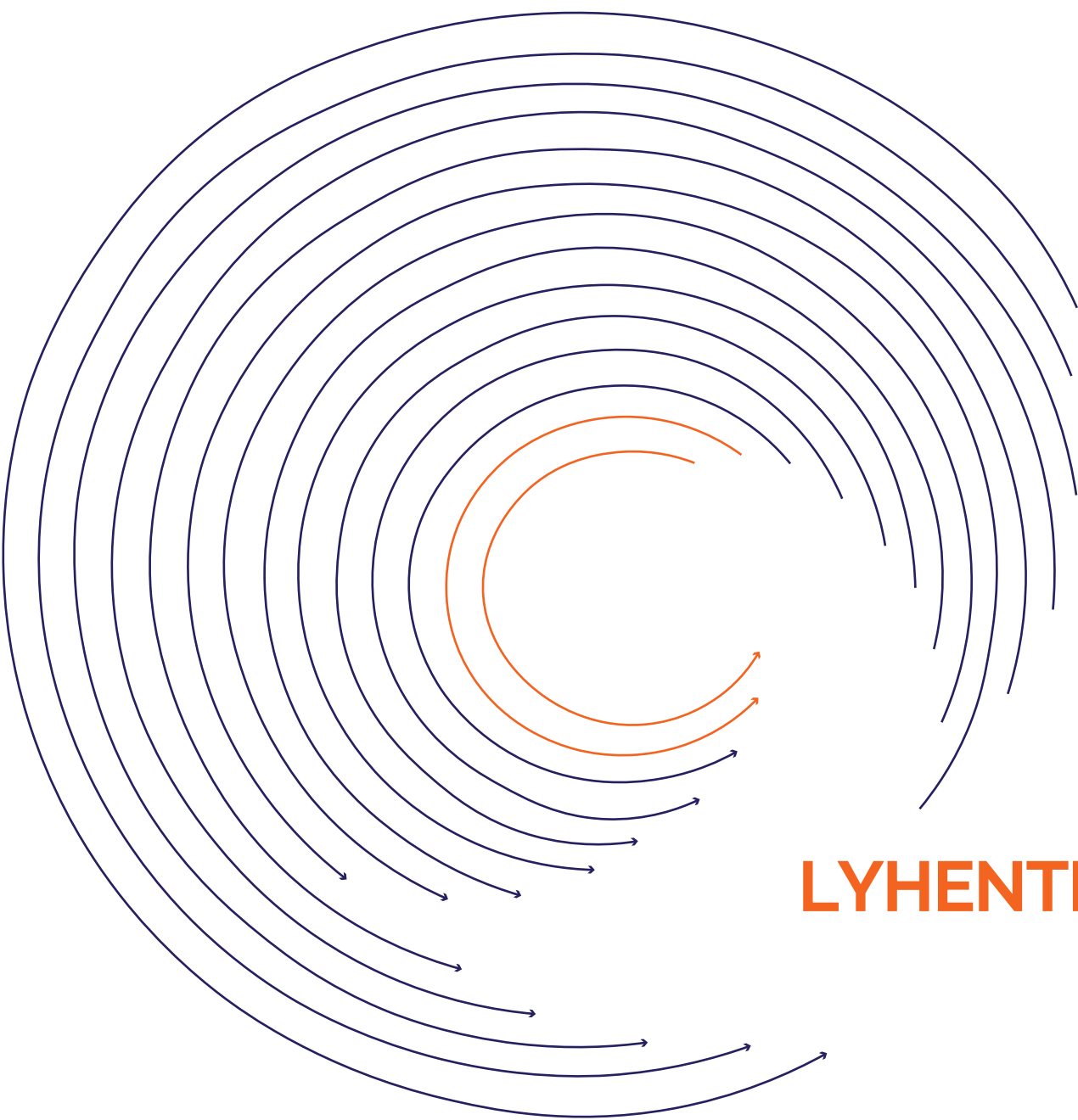
Kutakin osiota ennen esitellään tarvittaessa kyseiseen osioon tai alaosiioon liittyvät ehdotetut **hyvät toimintatavat**. Nämä hyvät toimintatavat on painettu värilliselle pohjalle ja niiden numerointi poikkeaa muun tekstin numeroinnista. Ne on myös koottu **liitteeseen I. Liite II** sisältää selittäviä kaavioita, jotka havainnollistavat, miten videoyhteyttä voidaan käyttää yleissopimuksen mukaisesti (sekä välillisessä että välittömässä todisteiden vastaanottamisessa), ja **liitteessä III** esitetään useita havainnollisia käytännön esimerkkejä.

Muut **liitteet** sisältävät muita tärkeitä tietoja. Niihin sisältyy uusi valinnainen lomake, joka koskee erityisesti videoyhteyttä koskevia kysymyksiä ja joka on tarkoitettu liitettäväksi oikeusapupyyntöön suositeltavaan vakiomuotoiseen lomakkeeseen (**liite IV**), todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen teksti kokonaisuudessaan (**liite V**) ja asiaa koskevat erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset (**liite VI**).

20. Oppaassa viitataan eri sopimuspuolten **maaprofiileihin**. Koska sopimuspuolten lainsäädännöissä, käytännöissä ja menettelyissä on eroja, jotka koskevat videoyhteyden käyttöä todisteiden vastaanottamisessa,²⁸ asiantuntijaryhmä katsoi, että tällaisia maaprofiileja tarvitaan, jotta voidaan tarjota helpommin päivitettäviä ja kohdennettuja ohjeita. Maaprofiilit sisältävät siis kunkin sopimuspuolen omia lisätietoja, jotka koskevat todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaista videoyhteyden käyttöä, mukaan lukien asiaa koskevat lait, säännöt tai määräykset sekä hyödyllisiä linkkejä ja yhteystietoja. Niihin voi tutustua Haagin konferenssin Evidence-osiossa.
21. Tämän oppaan on tarkoitus täydentää todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen toiminnasta laaditun käsikirjan (**Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention**) kolmatta painosta (jäljempänä 'todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja')²⁹. Käsikirja sisältää liitteen (liite 6), jossa käsitellään videoyhteyden käyttöä. Todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja on kattava opas, joka sisältää tietoja yleissopimuksen toiminnasta laajemmin, mukaan lukien oikeuskäytäntöä ja kommentteja, jotka liittyvät koko yleissopimukseen, eivät pelkästään videoyhteysteknologian käyttöön. Käsikirjan ostamista koskevat tiedot ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa ja Publications-osiossa: < www.hcch.net >.

²⁸ *Ibid.*, s. 20.

²⁹ Permanent Bureau of the HCCH, *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention*, 3rd ed., The Hague, 2016. Ks. myös sanasto.

LYHENTEET

ADSL	Asymmetric Digital Subscriber Line, asynkroninen digitaalinen yhteys tilaajaan
AES	Advanced encryption standard, AES-salaus
AIR	All India Reporter, intialainen oikeustapauskokoelma
ATR	Australasian Tax Reports, australialainen oikeustapauskokoelma
Bankr. E.D.N.Y.	Bankruptcy Court for the Eastern District of New York, konkurssituomioistuim, New Yorkin itäinen piiri (Yhdysvallat)
BCSC	Brittiläisen Kolumbian korkein oikeus (Kanada)
CCBE	Council of Bars and Law Societies of Europe, Euroopan asianajajaliittojen neuvosto
CGAP	Council on General Affairs and Policy, yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevä neuvosto (Haagin konferenssi)
D. Conn.	District Court for the District of Connecticut, Connecticutin piirituomioistuim (Yhdysvallat)
D.D.C.	District Court for the District of Columbia, Colombian piirituomioistuim (Yhdysvallat)
EU	Euroopan unioni
EWHC (Ch)	High Court of England and Wales (Chancery Division), Englannissa ja Walesissa toimiva ylituomioistuim (Yhdistynyt kuningaskunta)
EWHC (QB)	High Court of England and Wales (Queen's Bench Division), Englannissa ja Walesissa toimiva ylituomioistuim (Yhdistynyt kuningaskunta)
FCA	Federal Court of Australia, Australian liittovaltion tuomioistuim
FCR	Federal Court Reports, liittovaltion tuomioistuimen oikeustapauskokoelma (Australia)
Fed. R. Evid. Serv.	Federal Rules of Evidence Service, liittovaltion tuomioistuinten tapauskokoelma (Yhdysvallat)
HD	High Definition, teräväpiirto
HKEC	Hong Kong Electronic Citation, hongkongilainen oikeustapauskokoelma (Kiinan kansantasavalta)
HKLRD	Hong Kong Law Reports and Digest, hongkongilainen oikeustapauskokoelma (Kiinan kansantasavalta)
IberRed	Ibero-American Network for International Legal Cooperation, iberioamerikkalainen kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön verkosto
IBA	International Bar Association, kansainvälinen asianajajaliitto
IP	Internet Protocol, internetyhteyksikäytäntö
ISDN	Integrated Services Digital Network, digitaalinen monipalveluverkko
ITU-T	International Telecommunication Union, Kansainvälinen televiestintäliitto

MCU	Multi-point Control Unit, videoneuvottelusilta
ONSC	Supreme Court of Ontario, Ontarion korkein oikeus (Kanada)
ONCJ	Ontario käräjäoikeus (Kanada)
Res/D/N/DC	Reservations/Declarations/Notifications/Depository Communications, varaumat/selitykset/ilmoitukset/sopimusvaltion huomautukset
SIP	Session Initiation Protocol, SIP-yhteyskäytäntö
SD	Standard Definition, peruspiirto
S.D.N.Y.	District Court for the Southern District of New York, New Yorkin eteläisen piirin piirituomioistuim (Yhdysvallat)
U.S.	United States (of America), Amerikan yhdysvallat
W.D. Tenn.	District Court for the Western District of Tennessee, Tennesseeen läntisen piirin piirituomioistuim (Yhdysvallat)
WXGA	Wide Extended Graphics Array, näyttötilan WXGA-standardi

SANASTO

I luku

Yleissopimuksen määräykset, jotka koskevat oikeusapupyyntöihin liittyvää järjestelmää. Yleissopimuksen I luku sisältää 1–14 artiklat.

II luku

Yleissopimuksen määräykset, jotka koskevat konsulien ja toimimiesten suorittamaa todisteiden vastaanottamista. Yleissopimuksen II luku sisältää 15–22 artiklat. Yleissopimuksen 33 artiklan mukaan sopimuspuoli voi ilmoittaa, että se ei sovelle II lukua joko kokonaan tai osittain. Eri sopimuspuolten esittämät selitykset ja varaumat on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa ”Res/D/N/DC”.

Alkuperävaltio

’Alkuperävaltiolla’ tarkoitetaan II luvun soveltamiseksi sitä sopimuspuolta, jonka alueella oikeudenkäynti on pantu vireille ja jonka puolesta todisteita otetaan vastaan. Jos todisteet ottaa vastaan konsuli, alkuperävaltio on myös se valtio, jota konsuli edustaa. Yleissopimuksen suomenkielisessä toisinnossa käytetään käsitettä ’pyynnön esittänyt valtio’. Ks. myös: *’Lähettäjävaltio’*.

Digitaalinen monipalveluverkko (ISDN)

Digitaalinen monipalveluverkko eli ISDN-verkko (Integrated Services Digital Network) on Kansainvälisen televiestintäliiton määritelmän mukaan ”[verkko, joka tarjoaa tai tukee useita erilaisia televiestintäpalveluja], joka tarjoaa digitaalisia yhteyksiä käyttäjän ja verkon välisten rajapintojen välillä”³⁰.

Erityistoimikunta

Haagin konferenssi perustaa erityistoimikunta (Special Commission, SC), ja sen pääsihteeri kutsuu ne koolle laatimaan ja neuvottelemaan uusia Haagin konferenssin yleissopimuksia tai tarkastelemaan nykyisten Haagin konferenssin yleissopimusten käytännön toimintaa. Tässä oppaassa ’erityistoimikunnalla’ tarkoitetaan erityistoimikuntaa, joka kokoontuu säännöllisesti tarkastelemaan todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen käytännön toimintaa.

Evidence-osio

Haagin konferenssin verkkosivuston osio, joka koskee todisteiden vastaanottamista koskevaa yleissopimusta. Evidence-osioon pääsee Haagin konferenssin verkkosivuston aloitussivulla < www.hcch.net > olevan linkin kautta.

³⁰ International Telecommunication Union, ”I.112: Vocabulary of terms for ISDNs”, 1993, s. 6, saatavilla osoitteessa: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-I.112-199303-I> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020]. Ks. myös jäljempänä oleva alaviite 14, jossa on lisätietoja Kansainvälisestä televiestintäliitosta.

Handshake-hanke

Euroopan unionin neuvostossa toimivan sähköisen lainsäädännön työryhmän (sähköinen oikeus) videoneuvotteluja käsittelevän asiantuntijaryhmän vuosina 2014–2017 toteuttama hanke, jonka koko nimi oli *Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing*³¹. Hankkeen tavoitteena oli ”edistää rajatylittävien videoneuvottelujen käyttöä käytännössä sekä parhaiden käytäntöjen ja asiantuntemuksen jakamista rajatylittäviä videoneuvotteluja koskevista organisatorisista, teknisistä ja oikeudellisista näkökohdista, jotta voidaan parantaa sähköisten oikeusjärjestelmien yleistä toimintaa jäsenvaltioissa ja Euroopan tasolla”.³²

Hankkeen tuloksia ja suosituksia on käytetty tämän oppaan laadinnan pohjana erityisesti käytännöllisten ja teknisten näkökohtien osalta. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että Euroopan unionin eri jäsenvaltioiden välillä suoritettiin kattavia käytännön videoyhteystestejä.

IP-verkko

Kansainvälinen televiestintäliitto on määritellyt IP-verkon (Internet Protocol Network) ”verkkotyyppiä, jossa IP-tekniikkaa käytetään kerrosprotokollana”³³.

Kansainvälisen televiestintäliiton televiestinnän standardointisektori (ITU-T)

Kansainvälisen televiestintäliiton (International Telecommunication Union, ITU) osa, jonka tehtävänä on ”koota asiantuntijoita kaikkialta maailmasta kehittämään kansainvälisiä standardeja, jotka tunnetaan ITU-T-suosituksina ja jotka määrittävät tieto- ja viestintätekniikan maailmanlaajuisen infrastruktuurin osatekijöitä”³⁴.

Keskusviranomainen

Yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen mukaisesti määrätty sopimuspuolen viranomainen.

Konsuli

’Konsulilla’ tarkoitetaan II luvun soveltamiseksi konsulivirkamiehiä ja diplomaattisia edustajia.

Konsulivirkamies

’Konsulivirkamiehellä’ tarkoitetaan II luvun soveltamiseksi henkilöä, joka on määrätty ottamaan vastaan todisteita (ks. erityisesti 15 ja 16 artikla). Tässä oppaassa käytetään yksinkertaisuuden vuoksi käsitettä ’konsuli’, jolla tarkoitetaan konsulivirkamiehiä ja diplomaattisia edustajia.

³¹ Hankkeen ”Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing” asiakirjat ja tulokset ovat saatavilla (.zip-tiedostona) osoitteessa: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/EN/general_information > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

³² Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 2.

³³ International Telecommunication Union, ”Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies”, 2000, s. 3, saatavilla osoitteessa: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

³⁴ Lisätietoja ITU-T:sta, ks. < <https://www.itu.int/en/ITU-T/about/Pages/default.aspx> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

Koodekki

Koodekki (englannin sanasta ”codec”, joka on lyhenne sanoista ”coder-decoder”) on väline, joka pakkaa ääni- ja videosignaalit lähtöpaikassa digitaaliseksi signaaliksi, joka lähetetään määränpäähän, jossa se muunnetaan takaisin luettavaan ääni- ja videomuotoon.³⁵ todisteita (ks. erityisesti 17 artikla).

Kuuleminen

Tässä oppaassa käsitteellä ’kuuleminen’ tarkoitetaan kaikenlaista todistajan kuulemista riippumatta siitä, tapahtuuko kuuleminen tuomioistuimessa vai tuomioistuimen ulkopuolella. Ks. myös ”Todistaja”, ”Konsuli” ja ”Toimimies”.

Käytännön tiedot -taulukko

Tiettyä sopimuspuolta koskeva kaavio, joka on saatavilla nimellä ’Practical information chart’ Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa (< www.hcch.net >) kohdassa ”Central and other Authorities” ja joka sisältää tietoja yleissopimuksen käytännön toiminnasta kyseisen sopimuspuolen osalta.

Lähettäjävaltio

Tässä oppaassa käsitettä ’lähettäjävaltio’ käytetään ainoastaan *konsulisuhteista 24. huhtikuuta 1963 tehdyn Wienin yleissopimuksen* (jäljempänä ’konsulisuhteita koskeva Wienin yleissopimus’) mukaisessa merkityksessä ja sillä tarkoitetaan valtiota, joka lähettää diplomaatti- tai konsulivirkamiehen edustamaan etujaan ulkomailla.

Maaprofiili

Vastaus maakohtaisia profiileja koskevaan kyselyyn, jonka pysyvä toimisto jakoi sopimuspuolille vuonna 2017 ja jonka tarkoituksena on täydentää tässä oppaassa esitettyjä yleisempiä tietoja. Eri sopimuspuolten maaprofiilit (’Country Profile’) sekä yhteenveto vastauksista (’Synopsis of Responses’) ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence -osiossa: < www.hcch.net >.

Oikeusapupyynnö

’Oikeusapupyynnöllä’ tarkoitetaan I luvun soveltamiseksi välinettä, jolla pyydetään todisteiden hankkimista tai jonkin muun oikeudenkäyntiin kuuluvan toimenpiteen suorittamista. Tässä oppaassa ’muun välineen mukaisella oikeusapupyynnöllä’ tarkoitetaan pyyntöä, joka koskee todisteiden vastaanottamista tai jonkin muun oikeudenkäyntiin liittyvän toimenpiteen suorittamista jonkin muun välineen (esim. Haagissa vuonna 1954 allekirjoitetun riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevan yleissopimuksen) tai jonkin sisäisen lain nojalla (tunnetaan myös nimellä ”virka-apupyynnö”).

³⁵ M. Dunn ja R. Norwick (teos mainittu alaviitteessä 20), s. 2; M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 5.

Oikeusviranomainen

Yleissopimuksessa käsitteellä 'oikeusviranomainen' tarkoitetaan: a) viranomaista, joka tekee oikeusapupyynnön (1 artiklan 1 kappale), ja b) viranomaista, joka panee pyynnön täytäntöön (9 artiklan 1 kappale).

Pyynnön esittänyt valtio

'Pyynnön esittäneellä valtiolla' tarkoitetaan I luvun soveltamiseksi sitä sopimuspuolta, joka on esittänyt tai esittää oikeusapupyynnön.

Pyynnön esittänyt viranomainen

'Pyynnön esittäneellä viranomaisella' tarkoitetaan I luvun soveltamiseksi viranomaista, joka esittää oikeusapupyynnön. Yleissopimuksessa määrätään, että pyynnön esittänyt viranomainen on pyynnön esittäneen valtion oikeusviranomainen, joka on sisäisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen esittämään oikeusapupyynnöjä.

Pyynnön vastaanottanut valtio

'Pyynnön vastaanottaneella valtiolla' tarkoitetaan I luvun soveltamiseksi sitä sopimuspuolta, jolle oikeusapupyynnö on osoitettu tai osoitetaan.

Pyynnön vastaanottanut viranomainen

'Pyynnön vastaanottaneella viranomaisella' tarkoitetaan I luvun soveltamiseksi viranomaista, joka suorittaa oikeusapupyynnössä tarkoitetun toimenpiteen.

Yleissopimuksessa määrätään, että pyynnön vastaanottanut viranomainen on pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusviranomainen, joka on sisäisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen suorittamaan oikeusapupyynnössä tarkoitetut toimenpiteet.

Päätelmät ja suositukset

Haagin konferenssin eri kokousten päätelmät ja suositukset (Conclusions & Recommendations). Tässä oppaassa viitataan useimmiten todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen käytännön soveltamista käsittelevän erityistoimikunnan päätelmiin ja suosituksiin. Viittauksissa mainitaan kokouksen vuosiluku. Kaikki asiaa koskevat erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset on esitetty **liitteessä VI** ja ne ovat myös saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa: < www.hcch.net >. Oppaassa viitataan myös muiden Haagin konferenssin kokousten, kuten yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevän neuvoston vuosikokouksen, päätelmiin ja suosituksiin.

Selitysmuistio

Philip W. Amramin laatima muistio, jossa kuvataan todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen taustaa ja valmistelutyötä sekä kommentoidaan sen tekstiä artiklakohtaisesti. Selitysmuistio on kokonaisuudessaan luettavissa **todisteiden vastaanottamista koskevan käsikirjan** liitteessä 3 ja myös Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa: < www.hcch.net >. Selitysmuistio julkaistiin alun perin teoksessa *Actes et documents de la Onzième session (Proceedings of the Eleventh Session) (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves à l'étranger* (s. 202–216).

Siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat

Käsite, jolla rajataan yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa. Käsitettä ”siviili- tai kauppaoikeudelliset asiat” tulkitaan *vapaasti* ja *itsenäisesti* ja sitä käytetään johdonmukaisesti sekä todisteiden vastaanottamista että tiedoksiantoa koskevissa yleissopimuksissa.

Tilannetaulukko

Pysyvän toimiston ylläpitämä sopimuspuolten päivitetty luettelo, joka perustuu sopimuspuolilta saatuihin tietoihin. Tilannetaulukko on saatavilla nimellä ’Status Table’ Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa (<www.hcch.net>), jossa on myös taulukon luku- ja tulkintaohjeet.

Taulukko sisältää kutakin sopimuspuolta koskevia tärkeitä tietoja, joita ovat muun muassa seuraavat:

- a) yleissopimuksen voimaantulopäivä kyseisen sopimuspuolen osalta,
- b) tapa, jolla sopimuspuoli tuli mukaan yleissopimukseen (esim. allekirjoittaminen/ratifiointi, liittyminen tai perimys),
- c) liittyneiden sopimuspuolten osalta, ovatko muut sopimuspuolet hyväksyneet liittymisen,
- d) yleissopimuksen soveltamisalan mahdolliset laajennukset,
- e) viranomaiset, jotka sopimuspuoli on määrännyt yleissopimuksen mukaisesti (esim. keskusviranomaiset) ja
- f) mahdolliset varaumat, ilmoitukset tai muut selitykset, jotka sopimuspuoli on tehnyt yleissopimuksen mukaisesti.

Lisätietoja edellä mainituista seikoista on todisteiden vastaanottamista koskevassa käsikirjassa³⁶.

Todistaja

Tässä oppaassa käsitteellä ’todistaja’ tarkoitetaan sekä menettelyn osapuolia että kolmansia osapuolia, joilta todistajanlausunto pyydetään.

Todisteiden vastaanottamista koskeva EU:n asetus

Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioissa (Tanskaa lukuun ottamatta)³⁷ voimassa oleva asetus todisteiden vastaanottamisesta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen koko nimi on: *Neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, annettu 28 päivänä toukokuuta 2001, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili-*

³⁶ Teos mainittu alaviitteessä 29.

³⁷ Todisteiden vastaanottamista koskeva EU:n asetus sitoo Yhdistynyttä kuningaskuntaa 31. joulukuuta 2020 saakka Yhdistyneen kuningaskunnan ja Euroopan unionin välillä allekirjoitetun ja 1. helmikuuta 2020 voimaan tulleen erosopimuksen nojalla.

*ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa*³⁸.

Todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja

Haagin konferenssin julkaisu, jonka koko nimi on *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention* (käsikirja todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen toiminnasta). Todisteiden vastaanottamista koskevassa käsikirjassa selitetään yksityiskohtaisesti yleissopimuksen yleisen toiminnan eri näkökohtia ja esitetään asiantuntevia huomioita tärkeistä käytännön kysymyksistä. Tätä opasta olisi näin ollen pidettävä todisteiden vastaanottamista koskevan käsikirjan täydennyksenä. Ellei toisin mainita, tässä oppaassa esitetyt viittaukset 'todisteiden vastaanottamista koskevaan käsikirjaan' koskevat vuonna 2016 julkaistua käsikirjan kolmatta painosta. Käsikirjan ostamista koskevat tiedot ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence -osiossa: < www.hcch.net >.

Todisteiden vastaanottamista koskeva yleissopimus (jäljempänä myös 'yleissopimus')

Haagin konferenssin puitteissa laadittu ja hyväksytty kansainvälinen sopimus, jonka koko nimi on *todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskeva yleissopimus*. Yleissopimuksen suomenkielinen teksti on kokonaisuudessaan **liitteessä V**. Englanninkielinen teksti on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa: < www.hcch.net >.

Toimimies

'Toimimiehellä' tarkoitetaan II luvun soveltamiseksi henkilöä, joka on määrätty ottamaan vastaan.

Täytäntöönpanovaltio

'Täytäntöönpanovaltiolla' tarkoitetaan II luvun soveltamiseksi sitä sopimuspuolta, jonka alueella todisteet on vastaanotettu tai vastaanotetaan. Yleissopimuksen suomenkielisessä toisinnossa käytetään käsitettä 'pyynnön vastaanottanut valtio'.

Vakiomuotoinen lomake

Erityisvaliokunnan suosittelema oikeusapupyynnön vakiomuotoinen malli. Täytettävät versiot vakiomuotoisesta lomakkeesta ovat saatavilla englanniksi ja ranskaksi Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa: < www.hcch.net >. Lisäksi vakiomuotoinen lomake on esitetty täyttöohjein varustettuna todisteiden vastaanottamista koskevan käsikirjan liitteessä 4.

Vastauksen toimittanut valtio

Yleissopimuksen sopimuspuoli, joka on toimittanut vastauksen pysyvän toimiston vuonna 2017 tekemään *maaprofiilikyselyyn*. Kunkin maan vastaukset ('Country Profile') sekä yhteenveto vastauksista ('Synopsis of Responses') ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence -osiossa: < www.hcch.net >.

³⁸ Asetuksen koko teksti on saatavilla EUR-Lex-tietokannassa osoitteessa: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/ALL/?uri=CELEX:32001R1206> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

Videoneuvottelusilta (ts. MCU (multi-point control unit) tai yhdyskäytävä)

Ohjelmistojen ja laitteistojen muodostama kokonaisuus, joka luo virtuaalisen kokoushuoneen ja toimii ”siltana” yhdistäen fyysiset paikat ja tehden tarvittaessa muunnoksia (esim. muuntamalla verkkosignaalin, koodekkiprotokollat tai ääni- tai kuvamääritelmät).

Lisätietoja käsitteestä ’videoneuvottelusilta’, ks. myös C2.

Videoyhteysteknologia (ts. videoneuvotteluteknologia)

Teknologia, joka mahdollistaa kahden tai useamman paikan samanaikaisen vuorovaikutuksen kaksisuuntaisella video- ja äänilähetyksellä. Tässä oppaassa käsitteellä ’videoyhteys’ tarkoitetaan kaikkia niitä tekniikoita, joita käytetään videoneuvottelun, etäyhteyden tai muun videoläsnäolon mahdollistamiseksi.

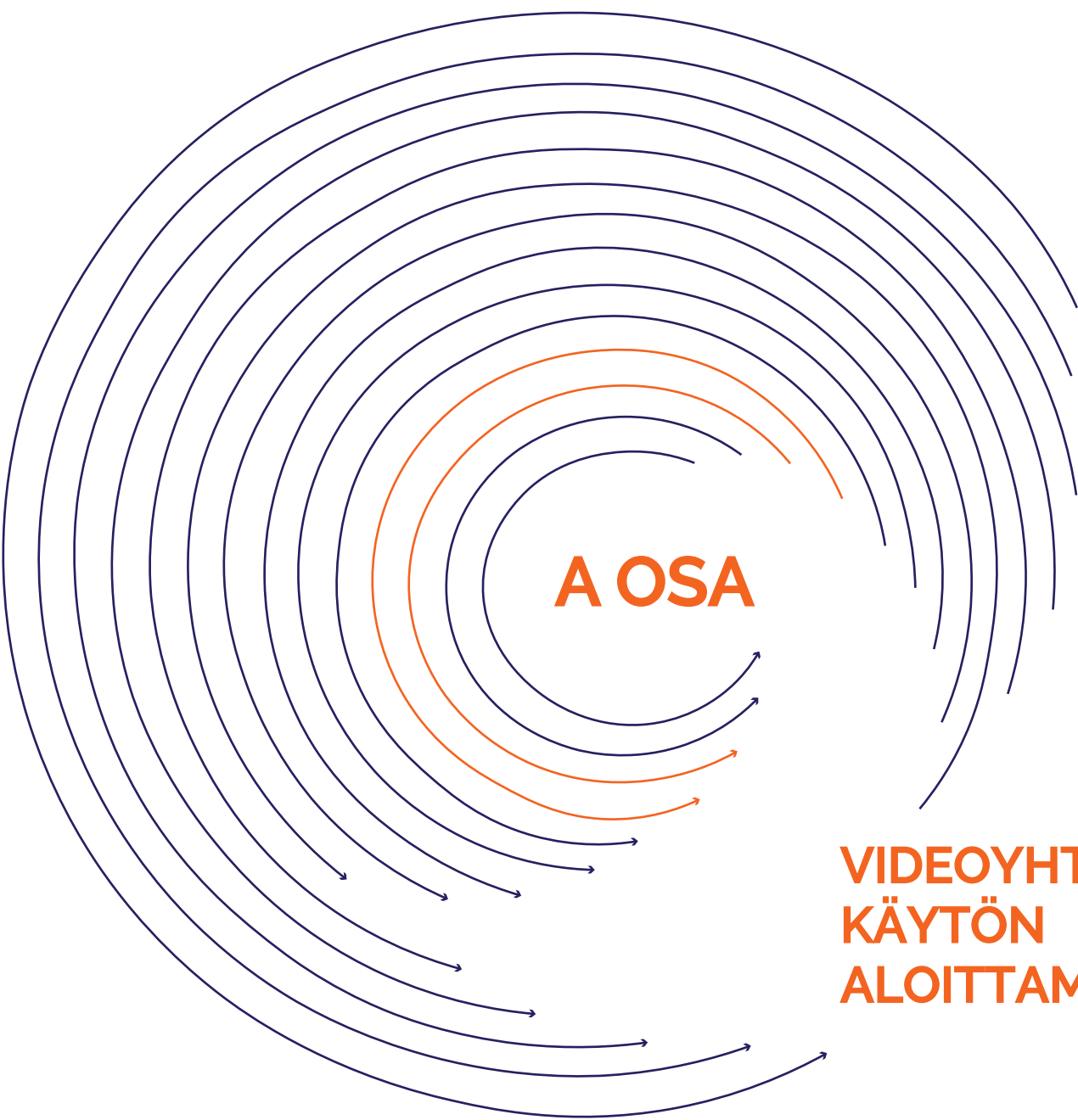
Lisätietoja käsitteestä ’videoyhteys’ on edellä kohdassa ”Mikä on videoyhteys?”.

Välillinen todisteiden vastaanottaminen

Todisteiden vastaanottamismenettely, jossa todistajan/asiantuntijan kuulemisen suorittaa pyynnön vastaanottaneen valtion viranomainen, jonka alueella todistaja/asiantuntija oleskelee. Ks. myös: ”Välitön todisteiden vastaanottaminen”; välittömän ja välillisen todisteiden vastaanottamisen välistä eroa käsitellään kohdassa A1.2; selittävät kaaviot ovat liitteessä II.

Välitön todisteiden vastaanottaminen

Todisteiden vastaanottamismenettely, jossa todistajan/asiantuntijan kuulemisen suorittaa sen valtion viranomainen, joka on esittänyt pyynnön ja jossa oikeudenkäynti on vireillä. Ks. myös: ”Välillinen todisteiden vastaanottaminen”, välittömän ja välillisen todisteiden vastaanottamisen välistä eroa käsitellään kohdassa A1.2; Selittävät kaaviot ovat liitteessä II.

A OSA

**VIDEOYHTEYKSIEN
KÄYTÖN
ALOITTAMINEN**

- A1 ALUSTAVIA HUOMIOITA
- A2 I LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ
- A3 II LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ

A1 ALUSTAVIA HUOMIOITA

22. Kuten johdannossa todetaan, todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa ei viitata nimenomaisesti nykyaikaiseen teknologiaan, kuten videoyhteyksiin. Tästä huolimatta jo kauan sitten on todettu, että teknologian käyttö yleissopimuksen tehokkaan toiminnan edistämiseksi on sallittua ja jopa suositeltavaa³⁹. Videoyhteyden käyttö on sallittua sekä yleissopimuksen I luvussa tarkoitetun oikeusapupyynnön että II luvussa tarkoitetun kutsun täytäntöönpanossa. Videoyhteyttä voidaan käyttää erityisesti:

- kun on tarpeen helpottaa menettelyn osapuolten, näiden edustajien ja lainkäyttökäytännön läsnäoloa todisteiden vastaanottamisessa ja/tai osallistumista siihen tai
- kun on tarpeen helpottaa varsinaista todisteiden vastaanottamista (sekä välitöntä että välillistä todisteiden vastaanottamista).

Yksityiskohtaisempi selvitys siitä, millä tavoin videoyhteyttä voidaan käyttää yleissopimuksen eri lukujen mukaisesti, ks. kohta A2 (I luku) ja kohta A3 (II luku) jäljempänä.

23. Videoyhteyden käytön päätavoitteena olisi aina oltava sen varmistaminen, että kuuleminen voidaan suorittaa mahdollisimman pitkälti samalla tavoin kuin fyysisessä oikeussalissa.⁴⁰ Tätä varten videoyhteyden käyttöön yksittäisessä tapauksessa voidaan soveltaa tuomioistuimen määrittämiä oikeudellisia näkökohtia⁴¹ sekä käytännöllisiä ja teknisiä näkökohtia.
24. Oikeudellisiin näkökohtiin voi kuulua sen arvioiminen, miten videoyhteys vaikuttaa todistajan uskottavuuteen,⁴² koska tutkijan mahdollisuudet arvioida todistajan käyttäytymistä ovat

³⁹ Ks. vuoden 2003 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 4, vuoden 2009 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 55 ja vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 20.

⁴⁰ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 15, 17 ; Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 9; N. Vilela Ferreira ym., *Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17° and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters*, Lissabon, Centre for Judicial Studies (Centro de Estudos Judiciários), 2010, s. 14.

⁴¹ Oikeudenmukaisuus on tuomioistuinten ohjaava periaate, kun ne päättävät, sallitaanko videoyhteyden käyttö todisteiden vastaanottamisessa. Esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet ovat omaksuneet näkemyksen, jonka mukaan videoyhteys edistää siviiliprosessissa sitä ensisijaista tavoitetta, että tuomioistuimet ryhtyvät toimenpiteisiin, jotta oikeus toteutuisi. Ks. esim. High Court of Justice Queen's Bench Division asiassa *Rowland v. Bock* [2002] EWHC 692 (QB).

⁴² Oikeuskäytännössä ei ole ratkaistu, missä määrin videoyhteys voi haitata todistajien uskottavuuden arviointia. Näin ollen se on edelleen harkintaa edellyttävä näkökohta tuomioistuimille ja niille, jotka suunnittelevat videoyhteysteknologian käyttöä. Useiden valtioiden tuomioistuimet ovat katsoineet, että videoyhteydellä ei ole merkittävää vaikutusta uskottavuuden arviointiin. Ks. esim. *In re Rand International Leisure Products, LLC*, No. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634, at *4 (Bankr. E.D.N.Y. 16. kesäkuuta 2010) (konkurssituomioistuin, New Yorkin itäinen piiri, Yhdysvallat), jossa todettiin videoyhteysteknologian aiheuttavan vain vähäisen havaittavan vaikutuksen kykyyn tarkkailla todistajan käyttäytymistä ja suorittaa ristikuulustelu; *Skyrun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd v. Swift Resources Ltd* [2017] HKEC 1239 (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, Hongkongin erityishallintoalue), jossa todettiin, että vaikka jonkinlaista olosuhteiden heikentymistä saattaa esiintyä, videoyhteyden käyttö todistajan kuulusteluun ei ole lähtökohtaisesti epäoikeudenmukaista; *State of Maharashtra*

heikommat, tai sen arvioiminen, mitä vaikutusta on sillä, että tilanteesta puuttuu oikeussalissa läsnä olemisen tuoma arvokkuus. Kuten edellä on todettu, nämä huolenaiheet voivat kuitenkin poistua tai ne voivat ajan mittaan vähentyä teknologian kehittymisen, laitteiden käytön lisääntymisen ja niiden käytön paremman tuntemuksen ansiosta.⁴³ Todistajanlausunnon todistusarvoa voidaan myös pitää vähäisempänä videoyhteyttä käytettäessä riippuen siitä, ovatko asiaa koskevat rikosoikeudelliset säännökset (esimerkiksi väärää valaa tai halventamista koskevat säännökset) täytäntöönpanokelpoisia paikassa, josta todistaja antaa lausunnon⁴⁴. Käytännöllisiä näkökohtia voivat olla esimerkiksi videoyhteyslaitteiden käyttömahdollisuuden järjestäminen tai videoyhteyslaitteiden vuokraamisesta ja käytöstä aiheutuvat kustannukset. Teknisiä näkökohtia ovat esimerkiksi yhteyden toimintaan liittyvät erityispiirteet, kuten riittävän kaistanleveyden ja asianmukaisten verkkoasetusten varmistaminen, sekä lähetettävän videon ja äänen laatu.

25. Mitään näistä seikoista ei kuitenkaan voida tarkastella erikseen. Videopuheluiden onnistunut käyttö edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jolla varmistetaan oikeudellisten, käytännöllisten ja teknisten näkökohtien täydentävyys.⁴⁵ Jos oletetaan, että perinteisiä tuomioistuinkäytäntöjä ja -menettelyjä voidaan soveltaa samalla tavalla menettelyihin, joissa käytetään videoyhteyttä, teknologian nykyisiä rajoituksia aliarvioidaan perusteellisesti⁴⁶. Suurempia tai pienempiä muutoksia on tehtävä, ”jotta voidaan ottaa huomioon käytetyn teknologian aiheuttamat rajoitukset sekä kyseisen teknologian ja osallistujien maantieteellisen etäisyyden aiheuttama erilainen ympäristö”.⁴⁷ Näitä oikeudellisia, käytännöllisiä ja teknisiä näkökohtia käsitellään tässä oppaassa.

A1.1 Oikeusperustat

26. Aluksi on tärkeää huomata, että on olemassa kolme oikeusperustaa, joiden nojalla todisteiden vastaanottamista videoyhteyden avulla voidaan yleensä pyytää tai hakea:
- Sisäisen lainsäädännön nojalla, ks. 27 kohta ja sitä seuraavat kohdat.
 - Muiden välineiden nojalla, ks. 31 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

v. *Dr Praful B. Desai* AIR 2003 SC 2053 (Intian korkein oikeus), jossa katsottiin, että teknologian toimiessa tehokkaasti uskottavuus voidaan arvioida asianmukaisesti. Vastaavan kannan ovat omaksuneet myös muiden kuin todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten tuomioistuimet, kuten Kanadan: ks. esim. Brittiläisen Kolumbian korkein oikeus asiassa *Slaughter v. Sluys* 2010 BCSC 1576 ja Ontarion korkein oikeus asiassa *Chandra v. Canadian Broadcasting Corporation* 2016 ONSC 5385; *Paiva v. Corpening* [2012] ONCJ 88; *Davies v. Clarington* 2011 ONSC 4540. Videoyhteysteknologian vaikutus todistajien uskottavuuden arviointiin on kuitenkin edelleen merkittävä kysymys, ja muiden valtioiden tuomioistuimet ovat suhtautuneet siihen varovaisemmin. Ks. tältä osin alaviite 55.

⁴³ Jotkut kommentoijat ovat esittäneet, että ”henkilökohtaisen vuorovaikutuksen vähenemisen” ongelma saattaa helpottua huomattavasti, kun käyttäjät ja osallistajat ”tottuvat tähän vuorovaikutustapaan”: M. Dunn ja R. Norwick (teos mainittu alaviitteessä 20), s. 16–17, N. Vilela Ferreira ym. (teos mainittu alaviitteessä 40), s. 17–18.

⁴⁴ M. Davies (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 225. Ks. myös A2.9 (I luku) ja A3.8 (II luku).

⁴⁵ E. Rowden ym., *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings*, University of Western Sydney, 2013, s. 6, 10, 19. Tässä raportissa esitetään yksityiskohtaisesti Australian tutkimusneuvoston kolmivuotisen linkityshankkeen ”Gateways to Justice: improving video-mediated communication for justice participants” havainnot ja suosituksen. Hankkeeseen sisältyi kirjallisuuden ja lainsäädännön kattava tarkastelu, vierailuja paikan päällä sekä osittain jäsenneiltyä haastatteluja valvotuissa ympäristöissä eri tekijöiden ja vaikutusten arvioimiseksi.

⁴⁶ Ks. Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 8.

⁴⁷ *Ibid.*, s. 7, 3.15 kohta.

- Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen nojalla, ks. 34 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

a. Videoyhteyden käyttö sisäisen lainsäädännön nojalla

- 1 Yleissopimuksen 27 artiklan mukaan yleissopimus ei estä käyttämästä kansallista lainsäädäntöä todisteiden vastaanottamiseksi videoyhteyden avulla vähemmän rajoittavin edellytyksin.
- 2 Viranomaisten olisi ensin tarkistettava, onko todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla sallittua sen paikan sisäisen lainsäädännön nojalla, jossa oikeudenkäynti on vireillä.
- 3 Toiseksi viranomaisten olisi tarkistettava, että todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla ei ole vastoin sen paikan sisäistä lainsäädäntöä, josta todisteet vastaanotetaan, mukaan lukien voimassa olevat estosäännöt⁴⁸ tai rikoslait.

Katso asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiili**.

27. Niiden valtioiden välillä, jotka käyttävät videoyhteyttä rajatylittävään todistajanlausuntojen antamiseen, tällaisen käytön kansalliseen lainsäädäntöön perustuvat oikeusperustat voivat poiketa toisistaan. Jotkin valtiot ovat muuttaneet lainsäädäntöään mahdollistaakseen todisteiden vastaanottamisen videoyhteyden avulla kotimaisissa ja/tai kansainvälisissä asioissa.⁴⁹ Myös sellaisissa valtioissa, joissa ei ole asiaa koskevia erityissäännöksiä, todisteiden

⁴⁸ Estosäännöissä rangaistaan todisteiden hankkimisesta ja/tai toimittamisesta, mikäli siihen ei ole saatu etukäteen lupaa sopimuspuolelta, jossa todisteet sijaitsevat, ja siten kanavoidaan todisteiden kerääminen todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen tai muun sovellettavan asiakirjan mukaisten välineiden kautta. Näiden säännösten rikkomisesta määrättävät seuraamukset vaihtelevat sakoista vankeuteen. Ks. todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja (teos mainittu edellä alaviitteessä 29, 26 kohta ja sitä seuraavat kohdat, joissa käsitellään yksityiskohtaisesti estosäännösten käyttöä.

⁴⁹ Ks. esim. vastaukset maaprofiilia koskevan kyselylomakkeen II osan kysymyksiin a ja b (teos mainittu alaviitteessä 12), Australian vastaukset (mukaan lukien esim. *Evidence (Audio and Audio Visual Links) Act 1998* (NSW), joka helpottaa todisteiden vastaanottamista ja lausuntojen esittämistä ääni- sekä ääni- ja kuvayhteyksien avulla Uuden-Etelä-Walesin osavaltion tuomioistuimissa käytävissä oikeudenkäynneissä); Brasilia (kansallisen oikeusneuvoston päätöslauselmassa nro 105/2010 vahvistetaan säännöt videoyhteyden avulla järjestettävistä ja dokumentoitavista kuulemisista; Sähköisestä oikeudenkäynnistä annettu laki 11.419/2006; Uuden siviiliprosessilain 236, 385, 453, 461 ja 937 §:ssä säädetään videoneuvottelujen käytöstä); Kiina (Hongkongin erityishallintoalue) (High Courtin sääntöjen 39 ja 70 kohdassa (Cap. 4A) ja todisteiden luovuttamisesta annetun asetuksen VIII osassa (Cap. 8) säädetään todistajanlausunnon vastaanottamisesta ”suoran televisioyhteyden” kautta); Tšekki (sen siviiliprosessilakiin on tarkoitus tehdä piakkoin uusi muutos, jolla otetaan käyttöön videoyhteyksiä koskevat uudet erityissäännöt); Viro (siviiliprosessilain 350 §:n 2 momentti; Suomi (oikeudenkäymiskaassa 4/1734 säädetään todisteiden vastaanottamisesta videoyhteyden avulla kotimaisissa asioissa); Saksa (siviiliprosessilain 128a § asianosaisten, todistajien ja asiantuntijoiden kuulemisesta kuva- ja äänilähetysten avulla); Unkari (siviiliprosessilain III laki ja oikeusministerin asetus N:o 3/2016 (II.22) suljetun

vastaanottaminen videoyhteyden avulla voidaan sallia todisteiden vastaanottamista koskevien yleisten sääntöjen tai muun kansallisen lainsäädännön nojalla, vaikkakin useimmiten kotimaisissa asioissa.⁵⁰

28. Yksi sopimuspuoli on antanut lainsäädäntöä, joka mahdollistaa todisteiden välittömän vastaanottamisen videoyhteyden avulla yleissopimuksen I luvun mukaisesti, koska se katsoo, että yleissopimuksessa ei määrätä tällaisesta mahdollisuudesta.⁵¹

Lisätietoja välittömän ja välillisen todisteiden vastaanottamisen välisestä erosta, ks. A1.2 ja liite II.

29. Vaikka videoyhteyttä käytetään yhä enemmän oikeudenkäynneissä kaikkialla maailmassa, sopimuspuolella, jonka alueella todistaja oleskelee, voi kuitenkin olla itsemääräämisoikeuteen liittyviä huolenaiheita, koska todistajanlausunto annetaan käytännössä sen alueella ulkomaista oikeudenkäyntiä varten⁵². Tällöin videoyhteyden avulla suoritettava kuuleminen voi joissain

tietoliikenneverkon käytöstä siviilioikeudellisissa menettelyissä oikeudenkäyntejä ja henkilöiden kuulemista varten); Israel (vuonna 1971 todisteiden vastaanottamisesta annetun asetuksen 13 §:n nojalla tuomioistuim voi määrätä, että todistajien kuuleminen on suoritettava Israelin ulkopuolella oikeuden saamiseksi); Korean tasavalta (siviiliprosessilain 327-2, 339-3, 340 ja 341 § sekä siviiliprosessilain täytäntöönpanosäännön 95-2 ja 103-2 §, joissa säädetään todisteiden vastaanottamisesta videoyhteyden avulla, jos tuomioistuin katsoo sen asianmukaiseksi; ja laki video-oikeudenkäyntejä koskevista erityistapauksista (6. joulukuuta 1995 annettu laki N:o 5004); Latvia (siviiliprosessilain 703 §:ssä ja oikeusministeriön antamissa sisäisissä säännöissä nro 1–2/14 videoneuvottelulaitteiden varaamisesta ja oikeudenkäynneissä noudatettavista menettelyistä säädetään todisteiden vastaanottamisesta videoyhteyden avulla sekä asianomaisten henkilöiden tulkintaa ja tunnistamista koskevista säännöistä); Puola (siviiliprosessilain 235-2, 1131-6 ja 1135(2)-4 §, oikeusministerin asetus todisteiden vastaanottamisen mahdollistavista laitteista ja teknisistä keinoista siviilioikeudellisissa menettelyissä sekä oikeusministerin asetus tuomioistuinten yksityiskohtaisista toimista asioissa, jotka kuuluvat kansainvälisten siviili- ja rikosoikeudellisten menettelyjen soveltamisalaan kansainvälisissä suhteissa); Portugali (siviiliprosessilain 456, 486, 502 ja 520 §:ssä säädetään todisteiden keräämisestä videoneuvottelun avulla asiantuntijoilta, todistajilta ja asianosaisilta); Singapore (Evidence (Civil Proceedings in Other Jurisdictions) Act -lain 4(1) §, Revised Laws of Singapore, 98 luku, jonka nojalla High Court voi antaa määräyksen todisteiden hankkimisesta Singaporessa asianmukaiseksi katsomallaan tavalla, mukaan lukien käyttämällä videoyhteyttä); Slovenia (siviiliprosessilain 114a §:ssä säädetään todisteiden vastaanottamisesta videoneuvottelun avulla, jos osapuolet niin sopivat); Yhdysvallat (28 U.S. Code -lain 1782 §:n a momentissa säädetään, että Yhdysvaltojen piirituomioistuin voi määrätä todistajan todistamaan ulkomaisen menettelyn avustamiseksi, vaikka onkin epätodennäköistä, että Yhdysvaltojen tuomioistuin velvoittaisi todistajan toimittamaan todisteita suoraan videoyhteyden kautta ulkomaiseen tuomioistuimeen; tämä säännös ei estä Yhdysvaltoihin sijoittautunutta vapaaehtoista todistajaa toimittamasta todisteita suoraan videoyhteyden kautta ulkomaiseen tuomioistuimeen (ks. 28 U.S. Code -lain 1782 §:n b momentti). Ks. lisätietoja vastausten yhteenvedosta (teos mainittu alaviitteessä 4), II osa, kysymys a. Lisäksi seuraavat valtiot ovat hyväksyneet tuomioistuimen sääntöjä, jotka koskevat videoyhteyden käyttöä sekä kotimaisissa että kansainvälisissä asioissa: Argentiina (Acordada 20/13, 2. heinäkuuta 2013 – korkeimman oikeuden asiakirja nro 2267/13, jossa sallitaan videoyhteyden käyttö, jos todistajan tai asiantuntijan ei ole asianmukaista osallistua kuulemiseen tai jos he eivät pysty siihen, ja vahvistetaan videoyhteyden käyttöä koskevat säännöt); Uruguay (korkeimman oikeuden 10. joulukuuta 2013 antama tuomio Acordada 7784, jossa tunnustetaan videoyhteyden käytön merkitys ja vahvistetaan erityiset säännöt siitä, miten todisteiden vastaanottaminen on toteutettava videoyhteyden avulla).

⁵⁰ Ks. esim. Bulgarian, Kiinan (Macaon erityishallintoalue), Kroatian, Norjan ja Venezuelan vastaukset maaprofiilikyselyn II osan kysymyksiin a ja b (teos mainittu alaviitteessä 12).

⁵¹ Ranska (6. toukokuuta 2017 annetulla asetuksella nro 2017-892 otetaan käyttöön mahdollisuus panna todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luvun mukaiset oikeusapupyynnöt suoraan täytäntöön videoyhteyden avulla, jos tietyt edellytykset täyttyvät).

⁵² Ks. myös 66 kohta jäljempänä.

tapauksissa edellyttää asianomaisen sopimuspuolen lupaa, ja oikeudellista yhteistyötä koskevien sopimusten soveltaminen voi helpottaa tätä lupamenettelyä⁵³. Jotkut sopimuspuolet eivät kuitenkaan vastusta videoyhteyden käyttöä todistajan kuulemiseksi alueellaan ja katsovat sen olevan sallittua yleissopimuksen 27 artiklan nojalla⁵⁴.

30. Riippumatta siitä, tarvitaanko lupaa vai ei, videoyhteyden käytölle on voitu asettaa erityisiä lisärajoituksia, ja siksi on tärkeää ottaa huomioon asiaankuuluva lainsäädäntö, oikeuskäytäntö, määräykset ja pöytäkirjat, jotka koskevat asianomaisia sopimuspuolia⁵⁵. Videoyhteyden käyttö

⁵³ On tärkeää huomata, että vaikka videoyhteyttä ei käytettäisi tutkinnassa, siihen voidaan silti vaatia asianomaisen valtion (asianomaisten valtioiden) lupa, kuten todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen II luvussa (ks. A3.2).

⁵⁴ Ks. esim. vastaukset maaprofiilia koskevan kyselylomakkeen II osan kysymykseen a (teos mainittu alaviitteessä 12), Yhdysvaltojen vastaus (28 U.S. Code -lain 1782 §:n b momentti, ks. edellä alaviite 49) ja Yhdistyneen kuningaskunnan vastaus (vuoden 1975 *Evidence (Proceedings in Other Jurisdictions) Act* -lain 1 ja 2 §, jotka liittyvät avunpyyntöön, todistajien kuuleminen mukaan lukien, luettuna yhdessä siviiliprosessilain 32.3 §:n kanssa, jossa sallitaan videoyhteyden käyttö).

⁵⁵ Kaikkien teknologian etujen osalta voidaan todeta, että videoyhteyden käyttöön omaksutut lähestymistavat vaihtelevat huomattavasti sopimuspuolten välillä (ja joskus jopa saman sopimuspuolen eri lainkäyttöalueiden välillä). Esimerkiksi Kiinassa (Hongkongin erityishallintoalue) muutoksenhakutuomioistuin totesi asiassa *Raj Kumar Mahajan v. HCL Technologies (Hong Kong) Ltd* 5 HKLRD 119, että todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla on ”pikemminkin poikkeus kuin sääntö”. Yhdysvalloissa Federal Rules of Civil Procedure -sääntöjen 43 kohdan a alakohdassa sallitaan suoran todistajanlausunnon vastaanottaminen julkisessa kotimaaisessa oikeudenkäynnissä videoyhteyden avulla, jos ”pakottavat olosuhteet” antavat siihen ”hyvän syyn”. Yhdysvaltojen tuomioistuimet ovat todenneet, että nämä edellytykset ovat täyttyneet useissa eri tapauksissa. Ks. esim. Tennesseeen piirituomioistuin *DynaSteel Corp. v. Durr Systems, Inc.*, No. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458, at *1 (W.D. Tenn. 26. kesäkuuta 2009) (todettiin, että ”hyvä syy” oli olemassa, kun todistaja, joka ei ollut asianosainen, ei kuulunut tuomioistuimen toimivaltaan ilman valamiehistöä käytävässä oikeudenkäynnissä); Columbian piirituomioistuin asiassa *U.S. v. Philip Morris USA, Inc.*, No. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681, at *1 (D.D.C. 30. elokuuta 2004) (sallittiin videoyhteyden käyttö, koska todistajien ja näiden asianajajien tuominen Australiasta Yhdysvaltoihin olisi ollut logistisesti vaikeaa); Connecticutin piirituomioistuin *Sawant v. Ramsey*, No. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450, at *3 (D. Conn. 8. toukokuuta 2012) (todettiin, että todistajan kyvyttömyys matkustaa terveyssyistä muodostaa ”hyvän syyn” ja ”pakottavat olosuhteet”). Lisäksi videoyhteyden avulla tapahtuva todistajanlausunto voidaan sallia vain, jos asianmukaiset suojatoimet on otettu käyttöön. Tähän kuuluu esimerkiksi se, että tuomioistuin ja kummankin asianosaisen avustaja voivat esittää kysymyksiä todistajalle ja kuulustella todistajaa videoyhteyden avulla ja että saatavilla on sopiva virkailija valan vannomista varten. Ks. esim. *DynaSteel Corporation v. Durr Systems, Inc. ja Sawant v. Ramsey* (mainittu edellä); *In re Rand International Leisure Products, LLC*, (teos mainittu alaviitteessä 42) (asetetaan useita käytännöllisiä ja teknisiä ehtoja todisteiden vastaanottamiselle videoyhteyden välityksellä). Tämä eroaa videoyhteyden avulla annettavasta vapaaehtoisesta todistajanlausunnosta, jota käytetään ulkomaisissa oikeudenkäynneissä, koska tällainen todistajanlausunto on tuomioistuimen ulkopuolinen todistajanlausunto. Tällaiset lausunnot ovat asianmukaisia eivätkä riko Yhdysvaltojen lainsäädäntöä, joten ulkomaiset viranomaiset ja Yhdysvalloissa toimiva vapaaehtoinen todistaja voivat järjestää ne yksityisesti (ks. Office of International Judicial Assistance of the U.S. Department of Justice, *OIIA Evidence and Service Guidance* (11. kesäkuuta 2018), saatavilla osoitteessa: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020]. Australian tuomioistuimet ovat omaksuneet kaksi erilaista lähestymistapaa harkitessaan, myönnettäänkö lupa videoyhteyden käyttöön todistajanlausunnon saamiseksi ja viime kädessä ”mikä palvelee parhaiten oikeudenkäyttöä...[samalla]...säilyttäen osapuolten välisen oikeudenmukaisuuden”: *Kirby v. Centro Properties* [2012] FCA 60. Ensimmäinen lähestymistapa on kehittynyt, koska monet tuomarit ovat omaksuneet videoyhteystekniikan sen käyttökelpoisuuden vuoksi, joten videoyhteyden käyttö on sallittua, ellei sen epäämiseksi esitetä pakottavaa syytä. Asiassa *Tetra Pak Marketing Pty Ltd v. Musashi Pty Ltd* [2000] FCA 1261 annettiin asiantuntijalle, joka esitti tieteellisiä ja mahdollisesti kiistanalaisia todisteita, lupa esiintyä videoyhteyden välityksellä, koska tuomioistuin katsoi, että videoyhteys olisi sallittava, ”jos sen käytölle tietyssä tapauksessa ei ole merkittävää estettä”. Sitä vastoin muissa tapauksissa on omaksuttu varovaisempi lähestymistapa, jonka mukaan hakijan on esitettävä aktiivisesti hyvä syy videoyhteyden käyttöön. Asiassa *Campaign Master (UK) v. Forty Two International Pty Ltd* (No. 3) (2009) 181 FCR 152 tuomioistuin kieltäytyi hyväksymästä videoyhteyden käyttöä, koska todistaja ei esittänyt mitään syytä olla saapumatta paikalle ja koska todisteet koskivat keskeistä kysymystä. Käyttö evättiin myös asiassa *Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd* [2012] FCA 1097, koska todistajanlausunto oli

todisteiden vastaanottamisessa voi esimerkiksi edellyttää tuomioistuimen määräystä⁵⁶. Joidenkin sopimuspuolten osalta mahdollisuus käyttää videoyhteyttä edellyttää menettelyn osapuolten molempinpuolista suostumusta.⁵⁷

b. Videoyhteyden käyttö muiden välineiden nojalla

4

Koska yleissopimuksessa ei rajoiteta muiden samaa asiaa koskevien välineiden soveltamista (32 artikla), viranomaisten olisi tarkistettava, voidaanko yksittäistapauksessa soveltaa jotain muuta kahden- tai monenvälistä välinettä.

*Katso asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiili** ja/tai **käytännön tiedot -taulukko**.*

31. Useissa kahdenvälisissä, alueellisissa ja monenvälisissä välineissä säädetään nimenomaisesti videoyhteyden käytöstä todisteiden vastaanottamisessa oikeudellista yhteistyötä koskeissa asioissa (toisin sanoen silloin, kun oikeuspaikan viranomaiset pyytävät todistajan sijaintipaikan viranomaisilta apua todisteiden hankkimisessa).
32. Esimerkkejä tällaisista välineistä ovat seuraavat:
 - *Neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, annettu 28 päivänä toukokuuta 2001, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa* (todisteiden vastaanottamista koskeva EU:n asetus)⁵⁸;
 - *vuonna 2010 tehty iberamerikkalainen yleissopimus videoneuvottelujen käytöstä oikeusjärjestelmien välisessä kansainvälisessä yhteistyössä ja sen vuonna 2010 tehty lisäpöytäkirja kustannuksista, kielten käytöstä ja pyyntöjen lähettämisestä*⁵⁹;

erittäin kiistanalainen ja tarvittiin myös tulkkausta. Videoyhteyden käyttöä koskevat oikeudelliset rajoitukset voivat myös muodostua esteeksi videoyhteyden käytölle, jos käytettävissä olevat laitteet eivät täytä vaadittuja teknisiä eritelmiä: ks. esim. Australia, *Evidence (Miscellaneous Provisions) Act 1958* (Vic) s 42G, jossa säädetään teknisistä vähimmäisvaatimuksista, joiden on täyttyvä, jotta tuomioistuin voi määrätä todistajan todistamaan videoyhteyden avulla. Lisätietoja teknisistä ja turvallisuusnäkökohdista, ks. **C osa**.

⁵⁶ Ks. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), II osa, kysymykset a ja b.

⁵⁷ *Ibid.*, IV osa, kysymys e: vain pieni osa vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti vaativansa osapuolten suostumusta videoyhteyden käyttöön todisteiden vastaanottamisessa.

⁵⁸ 10 artiklan 4 kohta ja 17 artiklan 4 kohta. Todisteiden vastaanottamista koskevaa EU:n asetusta sovelletaan kaikkien EU:n jäsenvaltioiden välillä (Tanskaa lukuun ottamatta). Toinen eurooppalainen esimerkki videoyhteyden käytöstä todisteiden vastaanottamisessa, vaikkakin rajoitetumassa asiayhteydessä, ks. esim.: *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 861/2007, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä*, 9 artiklan 1 kohta.

⁵⁹ 3 artiklan 1 kappale (jäljempänä 'videoneuvottelujen käyttöä koskeva iberamerikkalainen yleissopimus'). Tätä opasta kirjoitettaessa yleissopimusta ja sen lisäpöytäkirjaa sovellettiin Costa Rican, Dominikaanisen tasavallan, Ecuadorin, Meksikon, Panaman, Paraguayn ja Espanjan välillä.

- *Australian hallituksen ja Uuden-Seelannin hallituksen välillä vuonna 2008 tehty sopimus maiden välisistä tuomioistuimenmenettelyistä ja sääntelyn täytäntöönpanosta*⁶⁰.
33. Tällaisissa välineissä videoyhteyden käyttö on tyypillisesti joko tunnustettu vain mahdolliseksi todisteiden vastaanottamiskeinoksi⁶¹ tai sitä säännellään velvoittavammin sanakääntein⁶². Kuten edellä on todettu, on tärkeää huomata, että 32 artiklan nojalla todisteiden vastaanottamista koskeva yleissopimus ei rajoita sopimuspuolten välillä sovellettavien muiden yleissopimusten soveltamista⁶³.

⁶⁰ 11 artikla (jäljempänä 'Australian ja Uuden-Seelannin vuoden 2008 sopimus'), jonka koko teksti on saatavilla osoitteessa: < <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/ATS/2013/32.html> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020]. Molemmat valtiot ovat antaneet omaa täytäntöönpanolainsäädäntöään: *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth) (Australia); *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Uusi-Seelanti).

⁶¹ Ks. esim. videoneuvottelujen käyttöä koskevan iberoamerikkalaisen yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappale sekä Australian ja Uuden-Seelannin vuoden 2008 sopimuksen 11 artiklan 1 kappale.

⁶² Todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen 17 artiklan 4 kohta.

⁶³ Todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen osalta on huomautettava, kuten todisteiden vastaanottamista koskevan käsikirjan (teos mainittu alaviitteessä 29) 435 kohdassa todetaan, että "asetus ei tarkkaan ottaen kuulu todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen 32 artiklan 'väistymissäännön' soveltamisalaan. EU:n lainsäädännön mukaan asetus on kuitenkin ensisijainen todisteiden vastaanottamista koskevaan yleissopimukseen nähden niiden EU:n jäsenvaltioiden välisissä suhteissa, jotka ovat yleissopimuksen osapuolia [ottaen myös huomioon, että kaikki EU:n jäsenvaltiot eivät ole yleissopimuksen osapuolia], mutta ainoastaan asioissa, joihin asetusta sovelletaan (asetuksen 21 artiklan 1 kohta)."

c. Videoyhteyden käyttö todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen nojalla

- 5 Yleissopimuksen henki tai sanamuoto eivät muodosta estettä uusien teknologioiden käytölle, ja yleissopimuksen toiminta voi hyötyä niiden käytöstä⁶⁴.
- 6 Sopimuspuolet ovat edelleen eri mieltä siitä, onko yleissopimus pakottava (eli onko yleissopimusta sovellettava aina, kun todisteita otetaan vastaan ulkomailla joko kasvokkain tai videoyhteyden avulla). Tästä näkemyserosta huolimatta erityistoimikunta on suosittanut, että sopimuspuolet asettavat yleissopimuksen etusijalle, kun todisteita hankitaan ulkomailta (ensimmäisen keinon periaate)⁶⁵.
- 7 Yleissopimukseen tai muihin sovellettaviin sopimuksiin turvautuminen on yleisesti ottaen sopusoinnussa estosäännösten kanssa⁶⁶.

34. Erityistoimikunta keskusteli todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla videoyhteyden avulla kokouksissaan vuosina 2009 ja 2014. Erityistoimikunta totesi, että videoyhteyttä voitaisiin käyttää yleissopimuksen mukaisessa todisteiden vastaanottamisessa seuraavasti:

⁶⁴ Ks. vuoden 2003 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 4. Ks. myös vuoden 2009 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 55 ja vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 20.

⁶⁵ Tätä periaatetta ja sen historiaa käsitellään tarkemmin todisteiden vastaanottamista koskevassa käsikirjassa (teos mainittu edellä alaviitteessä 29, 19–25 kohta.

⁶⁶ Ks. myös edellä oleva alaviite 48. Jotkin sopimuspuolet ovat säätäneet estosäännöksiä estääkseen todisteiden vastaanottamisen alueeltaan käytettäväksi muissa kuin todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen (tai jonkin muun sovellettavan sopimuksen) mukaisissa ulkomaisissa menettelyissä. Viimeaikainen esimerkki voisi olla luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27. huhtikuuta 2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), ks. erityisesti 48 artikla, jossa todetaan, että "[k]olmannen maan tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen päätös, jossa rekisterinpitäjältä tai henkilötietojen käsittelijältä vaaditaan henkilötietojen siirtämistä tai luovuttamista, voidaan tunnustaa tai saattaa millään tavoin täytäntöönpanokelpoiseksi vain, jos se perustuu pyynnön esittäneen kolmannen maan ja unionin tai sen jäsenvaltion väliseen voimassa olevaan kansainväliseen sopimukseen kuten keskinäiseen oikeusapusopimukseen".

	Tilanne	Yleissopimuksen artiklat
I luku	Läsnäolo oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa ja osallistuminen siihen Jos asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai pyynnön esittäneeseen viranomaiseen kuuluva tuomari ovat pyynnön esittäneessä valtiossa ja haluavat olla läsnä videoyhteyden välityksellä todistajanlausunnon vastaanottamisessa ja/tai osallistua todistajan kuulusteluun Videoyhteys seuraavien välillä: • paikka pyynnön esittäneessä valtiossa (esim. pyynnön esittäneen viranomaisen tilat); ja • paikka, jossa oikeusapupyynnössä tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhdytään (esim. oikeussali pyynnön vastaanottaneessa valtiossa). Pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen (eli viranomainen, jolle pyyntö on osoitettu) suorittaa kuulemisen pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädäntöä soveltaen, jolle pyynnön esittänyt viranomainen ole pyytänyt käyttämään määrättyä muotoa⁶⁷. <i>Lisätietoja videoyhteyden käytöstä oikeusapupyynnössä tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhdyttäessä, ks. A2.1. Lisätietoja läsnäolosta (ja mahdollisesta osallistumisesta) videoyhteyden välityksellä I luvun nojalla asianosaisten, heidän edustajiensa ja/tai lainkäyttöhenkilöstön osalta, ks. A2.5.</i>	I luku (7, 8 ja 9 artikla)
II luku	Konsulin tai toimimiehen vastaanottama todistajanlausunto⁶⁸ Jos alkuperävaltiota edustava konsuli, joka hoitaa tehtäviään täytäntöönpanovaltiossa, tai asianmukaisesti nimitetty toimimies ottaa videoyhteyden välityksellä vastaan todistajanlausunnon täytäntöönpanovaltiossa sijaitsevalta henkilöltä.	II luku (15, 16, 17 ja 21 artiklat)

⁶⁷ Tiedoksianto, todisteiden vastaanottamista ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevien Haagin yleissopimusten käytännön toimintaa käsittelevän erityistoimikunnan vuonna 2014 pidetyssä kokouksessa ei erityisesti keskusteltu todisteiden välittömästä vastaanottamisesta yleissopimuksen I luvun nojalla, toisin sanoen tilanteessa, jossa pyynnön esittänyt viranomainen pyytää, että kuulemisen suorittaa pyynnön esittäneen valtion tuomari määrättyä muotona. Tämä on eri asia kuin tilanne, jossa tuomari suorittaa kuulemisen II luvun mukaisesti nimitettynä toimimiehenä.

⁶⁸ Yleissopimuksen 33 artiklan mukaan sopimuspuoli voi jättää kokonaan tai osittain soveltamatta II lukua. Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaukset on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen tilannetaulukossa, sarakkeessa ”Res/D/N/DC”.

	Videoyhteys seuraavien välillä: • paikka, jossa konsuli sijaitsee (esim. suurlähetystö tai konsulaatti täytäntöönpanovaltiossa) tai jossa toimimies toimii (esim. oikeussali alkuperävaltiossa); ja • todistajan olinpaikka täytäntöönpanovaltiossa (esim. toimisto tai oikeussali). Konsuli tai toimimies suorittaa kuulemisen oman lakinsa ja menettelynsä mukaisesti, ellei se ole vastoin täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä. Todisteita pyytäneeseen tuomioistuimeen kuuluva tuomari (tai muu asianmukaisesti nimetty henkilö), joka toimii 17 artiklan mukaisena toimimiehenä ja joka sijaitsee yhden sopimuspuolen alueella, voi kuulla toisen sopimuspuolen alueella sijaitsevaa henkilöä videoyhteyden välityksellä. <i>Lisätietoja II luvussa tarkoitetun pyynnön täyttämisestä videoyhteyden välityksellä, ks. A3.1 ja sitä seuraavat kohdat. Lisätietoja asianosaisten, heidän asiamiestensä ja/tai lainkäyttöhenkilöstön II luvun mukaisesta läsnäolosta (ja mahdollisesta osallistumisesta) videoyhteyden välityksellä, ks. A3.4.</i>	
Muut sopimukset tai sisäinen lainsäädäntö tai käytäntö	Muut todisteiden vastaanottamistavat (ks. A1.1) Sopimuspuoli voi sallia sisäisessä lainsäädännössään tai käytännössään todisteiden vastaanottamistapoja, joista ei ole määrätty todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa. Todisteiden vastaanottamista koskeva yleissopimus ei rajoita muiden samaa asiaa koskevien välineiden soveltamista, jotka sisältävät todisteiden vastaanottamista ulkomailla koskevia määräyksiä.	27 artiklan c kappale ja 32 artikla

35. Kuten edellä on todettu, yleissopimuksen on tarkoitus toimia sopusoinnussa muiden sellaisten välineiden ja sisäisen lainsäädännön kanssa, jotka tarjoavat suotuisimmat ja vähemmän rajoittavat säännöt kansainväliselle oikeudelliselle yhteistyölle todisteiden vastaanottamisessa, mukaan lukien videoyhteyden käyttö todistajien kuulemiseksi ulkomailla. Näin ollen yleissopimuksella ei rajoiteta kahdenvälisten, alueellisten tai monenvälisten välineiden käyttöä (32 artikla), eli esimerkiksi todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen, videoneuvottelujen käyttöä koskevan vuoden 2010 iberoamerikkalaisen yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan tai Australian ja Uuden-Seelannin välillä vuonna 2008 tehdyn sopimuksen käyttöä, eikä sillä estetä sopimuspuolta sallimasta sisäisen lainsäädäntönsä tai käytäntönsä perusteella todisteiden vastaanottamista alueellaan videoyhteyden avulla (27 artiklan c kappale).

A1.2 Välitön ja välillinen todisteiden vastaanottaminen

- 8 Sopimuspuolet ovat erimielisiä siitä, onko välitön todisteiden vastaanottaminen sallittua yleissopimuksen I luvun nojalla. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko todisteiden välitön vastaanottaminen sallittua paikassa, jossa todisteet sijaitsevat, ennen oikeusapupyynnön esittämistä.

*Katso lisätietoja asianomaisten sopimuspuolen **maaprofiilista**.*

- 9 Yleissopimuksen II luvun nojalla toimimies voi vastaanottaa todisteita alkuperävaltiossa tai täytäntöönpanovaltiossa, jollei myönnettyssä luvassa aseteta muita edellytyksiä. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio tehnyt varauman yleissopimuksen 18 artiklan nojalla.

*Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaukset on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa "Res/D/N/DC".*

- 10 Yleissopimuksen II luvun mukaan konsuli voi ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla todistajilta/asiantuntijoilta, jotka ovat täytäntöönpanovaltiossa etäällä, myönnettyssä luvassa mahdollisesti täsmennetyin edellytyksin. Viranomaisten olisi tarkistettava, sallii asianomainen sopimuspuoli tämän.
- 11 Asianosaiset ja asiamiehet voivat olla läsnä videoyhteyden välityksellä riippumatta siitä, otetaanko todisteita vastaan välittömästi vai välillisesti.

36. Koska videoyhteyden käyttö on lisääntynyt ja todisteiden vastaanottaminen rajojen yli on helppoa, on syntynyt kaksi erilaista käytäntöä, jotka liittyvät todisteiden vastaanottamiseen ulkomailla. Todisteet voidaan ottaa vastaan "välittömästi" tai "välillisesti" riippuen siitä, mikä viranomainen ne ottaa vastaan.⁶⁹ Ero ei ole vain semanttinen, vaan sillä on merkittäviä käytännön seurauksia.

⁶⁹ Lisätietoja todisteiden välittömän ja välillisen vastaanottamisen eroista on videoneuvotteluja rajatylittävissä oikeudenkäynneissä koskevassa oppaassa (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 6 ja 9–10.

37. Yleisesti ottaen nykyisissä välineissä säädetään videoyhteyden käytöstä todistajien kuulemiseksi ulkomailla kahdella tavalla, ”välittömästi” ja ”välillisesti”:
- a. viranomainen, jossa oikeudenkäynti on vireillä (tai kyseisen viranomaisen lainkäyttöhenkilöstöön kuuluva tai edustaja) suorittaa todistajankuulemisen videoyhteyden avulla sen valtion viranomaisen luvalla ja avustuksella, jonka alueella todistaja on – tässä mielessä todisteet vastaanotetaan ”välittömästi” videoyhteyden avulla;⁷⁰ ja
 - b. sen valtion viranomainen, jonka alueella todistaja on, suorittaa todistajien kuulemisen ja antaa pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle (sekä asianosaisille ja/tai heidän asiamiehilleen) luvan olla läsnä videoyhteyden avulla tapahtuvassa kuulemisessa ja/tai osallistua siihen (mutta ei suorittaa sitä); tässä mielessä todisteet vastaanotetaan ”välillisesti” videoyhteyden avulla.⁷¹
38. Kuten edellä on todettu, todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa ei ymmärrettävästi mainita videoyhteyttä eikä mahdollisuutta välittömään todisteiden vastaanottamiseen I luvun nojalla, koska se on laadittu aikana, jolloin tietotekniikka ja kansainvälinen lentomatkustaminen olivat vähemmän kehittyneitä ja välillinen todisteiden vastaanottaminen oli yleinen käytäntö. Laatijat eivät myöskään voineet ennakoida, että II luvun nojalla alkuperävaltiossa fyysisesti sijaitsevat toimimiehet vastaanottaisivat todisteita videoyhteyden avulla.
39. Tässä yhteydessä herää kysymys, sallitaanko todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa todisteiden välitön vastaanottaminen I luvun nojalla. Vaikka välitön vastaanottaminen on sallittua II luvun nojalla, on kyseenalaista, olisiko se sallittua yleissopimuksen I luvun nojalla. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklan suppean tulkinnan perusteella I luku ei näytä mahdollistavan välitöntä todisteiden vastaanottamista, koska siinä viitataan nimenomaisesti pyyntöön, jonka sopimusvaltion oikeusviranomainen esittää toisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle todisteiden hankkimiseksi. Näin ollen jotkin sopimuspuolet sallivat välittömän todisteiden vastaanottamisen I luvun nojalla, kun taas toiset voivat pitää sen määräyksiä oikeudellisena esteenä ja sen vuoksi katsoa, että välitön todisteiden vastaanottaminen ylittää yleissopimuksen I luvun soveltamisalan.
40. Maaprofiileista käy ilmi, että vastauksen toimittaneet valtiot jakautuvat lähes tasan sen suhteen, voidaanko todisteet ottaa vastaan suoraan videoyhteyden avulla yleissopimuksen I luvun nojalla. Tämän osalta ei ole nähtävissä selkeää suuntausta. On kuitenkin syytä huomata, että monet Euroopan valtiot sekä Etelä-Afrikka ja Israel katsovat, että välitön todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla voi olla mahdollista I luvun nojalla, kun taas useimmat Latinalaisen Amerikan ja Aasian valtiot sekä Yhdysvallat ovat päinvastaista mieltä.⁷²

⁷⁰ Tämä lähestymistapa on hyväksytty videoneuvottelujen käyttöä koskevassa iberoamerikkalaisessa yleissopimuksessa (erityisesti sen 5 artiklassa) ja todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen 17 artiklan 4 kohdassa.

⁷¹ Todisteiden vastaanottamista koskeva EU:n asetus, 10–12 artikla.

⁷² Ks. vastaukset maaprofiilia koskevan kyselylomakkeen V osan kysymykseen b (teos mainittu 12). Vastauksen toimittaneet valtiot, jotka katsovat, että välitön todisteiden vastaanottaminen voidaan suorittaa yleissopimuksen I luvun nojalla videoyhteyden välityksellä: Etelä-Afrikka, Israel, Kiina (Hongkongin erityishallintoalue), Kreikka, Kypros, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Singapore, Slovenia, Suomi, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta (Englanti ja Wales).

Vastauksen toimittaneet valtiot, jotka katsovat, että välitöntä todisteiden vastaanottamista ei voida yleissopimuksen I luvun nojalla suorittaa videoyhteyden välityksellä: Brasilia, Kiina (Macaon erityishallintoalue),

41. Kuten edellä A1.1 kohdan b alakohdassa todetaan videoyhteyden käytöstä sisäisen lainsäädännön nojalla, yksi sopimuspuoli on antanut lainsäädäntöä, joka mahdollistaa todisteiden välittömän vastaanottamisen videoyhteyden avulla yleissopimuksen I luvun nojalla, koska se katsoo, että yleissopimuksessa ei määrätä tällaisesta mahdollisuudesta.⁷³
42. Yleissopimuksen II luvun mukaan todistajan/asiantuntijan kuulemisen suorittaa toimimies, joka on yleensä alkuperävaltion nimittämä. Tällaisissa tapauksissa katsotaan, että todisteet vastaanotetaan ”välittömästi”. Kuten edellä todettiin, erityistoimikunta on sopinut, että toimimies voi ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla joko alkuperä- tai täytäntöönpanovaltiosta.
43. Lisäksi diplomaatti- tai konsuliedustustojen osalta voi olla tapauksia (esimerkiksi maantieteellisesti laajojen alueiden tapauksessa), joissa konsuli voisi käyttää videoyhteyttä kuulustellakseen todistajaa, joka on (kaukana) paikassa, joka sijaitsee kuitenkin täytäntöönpanovaltiossa.
44. Seuraavassa taulukossa esitetään esimerkinomaisesti mahdollisuudet todisteiden vastaanottamiseen todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaisesti:

	Käytäntö	Yleissopimuksen artiklat
I luku	Välillinen todisteiden vastaanottaminen (Välitön todisteiden vastaanottaminen 9 artiklan 2 kappaleen nojalla, saatavilla vain joissakin sopimuspuolissa)	I luku (9 artiklan 1 ja 2 kappale)
II luku	Välitön todisteiden vastaanottaminen <i>Toimimiehet</i> voivat ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla joko alkuperä- tai täytäntöönpanovaltiosta. <i>Konsulit</i> ovat tehtävänsä luonteen vuoksi oletettavasti täytäntöönpanovaltiossa, josta he ottavat todisteita vastaan videoyhteyden välityksellä.	II luku (15, 16 ja 17 artikla)
Sisäinen lainsäädäntö tai käytäntö	Välitön ja välillinen todisteiden vastaanottaminen	27 artiklan b ja c kappale ja 32 artikla

45. Kuten edellä on todettu, vaikka todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luku ei näyttäisi mahdollistavan välitöntä todisteiden vastaanottamista, olemassa olevien videoyhteyttä

Korean tasavalta, Kroatia, Latvia, Liettua, Meksiko, Saksa, Sveitsi, Tšekki, Unkari, Valko-Venäjä, Venezuela, Yhdysvallat.

⁷³ Ranska (6. toukokuuta 2017 annettu asetus nro 2017-892) (teos mainittu alaviitteessä 51).

koskevien välineiden nykyinen suuntaus on sallia se I lukua vastaavien määräysten nojalla (todennäköisesti tehokkuuden lisäämiseksi) edellyttäen, että erityiset *oikeudelliset takeet* täyttyvät. Tällaisia oikeudellisia takeita ovat muun muassa⁷⁴:

- Pyyntö on tehty kirjallisesti, se sisältää kaikki tarvittavat tiedot ja toimivaltainen viranomainen hyväksyy sen;
- Pyyntö kuuluu asianomaisten sopimuksen soveltamisalaan;
- Pyyntö on teknisesti toteutettavissa;
- Pyyntö ei ole asianomaisten sopimuspuolten kansallisen lainsäädännön tai oikeudellisten perusperiaatteiden vastainen;
- Todisteiden vastaanottaminen suoritetaan vapaaehtoiselta pohjalta tarvitsematta turvautua pakkotoimiin.

46. Lisäksi Euroopan unioni on toistanut, että videoneuvotteluteknologia on ”tehokkain”⁷⁵ menetelmä todisteiden välittömään vastaanottamiseen ainakin sen jäsenvaltioista. Lisäksi yksi vastauksen toimittanut valtio totesi maaprofiilissaan, että käytännössä välitön todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla on hyvin yleistä, jopa normaali käytäntö, sekä kotimaisissa että kansainvälisissä asioissa.⁷⁶ Ei kuitenkaan tiedetä, kuinka usein välitöntä todisteiden vastaanottamista tosiasiallisesti käytetään käytännössä muissa sopimuspuolissa todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen kummankaan luvun nojalla.⁷⁷

⁷⁴ Videoneuvottelujen käyttöä koskevan iberioamerikkalaisen yleissopimuksen 3 artikla ja todisteiden vastaanottamisesta annetun EU:n asetuksen 17 artiklan 2 ja 5 kohta.

⁷⁵ Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellinen verkosto (teos mainittu alaviitteessä 5), s. 6.

⁷⁶ Ks. Portugalin vastaus maaprofiilikyselyn II osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

⁷⁷ Ks. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), V osa, kysymys b; VI osa, kysymys e.

A1.3 Todisteiden vastaanottamista koskevat oikeudelliset rajoitukset

- 12 Videoyhteyden avulla tapahtuva todisteiden vastaanottaminen rajoittuu yleensä todistajien/asiantuntijoiden kuulemiseen.
- 13 Videoyhteyden avulla suoritettavaan todistajankuulemiseen sovelletaan tyypillisesti samoja oikeudellisia rajoituksia kuin kasvokkain saatuun todistajanlausuntoon. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko asianomaisen sopimuspuolen sisäisessä lainsäädännössä asetettu lisärajoituksia.
- 14 Viranomaisia kehoitetaan tiedottamaan kansallisessa lainsäädännössään asetetuista rajoituksista, jotka liittyvät videoyhteyden käyttöön todisteiden vastaanottamisessa (esim. ilmoittamalla tällaisista säännöksistä maaprofiilissaan).

Katso lisätietoja asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiilista**.

47. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaiseen todisteiden vastaanottamiseen voidaan soveltaa useita oikeudellisia rajoituksia:
- Yleissopimuksen I luvun mukaan määrättyä muotoa (kuten videoyhteyden käyttöä) koskeva pyyntö on täytettävä, mikäli se ei ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa ja mikäli sen täyttäminen ei ole mahdotonta. Lisäksi pyynnön esittäneen valtion lainkäyttöhenkilöstön läsnäolo voi edellyttää etukäteen annettua suostumusta riippumatta siitä, onko kyseessä fyysinen läsnäolo vai läsnäolo videoyhteyden välityksellä.
 - II luvun mukaan todisteiden vastaanottaminen konsulin tai toimimiehen toimesta voi edellyttää etukäteen annettua lupaa riippumatta siitä, toteutetaanko todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden välityksellä.
48. Vaikka yleissopimuksessa annetaan selkeät ohjeet pakkokeinojen käytöstä (näitä käsitellään I luvun osalta kohdassa A2 ja II luvun osalta kohdassa A3), joidenkin sopimuspuolten kohdalla nämä pakkokeinot voivat koskea ainoastaan todistajan pakottamista todistamaan, eivät todistajan pakottamista todistamaan nimenomaisesti videoyhteyden kautta.
49. Jos tällaisista rajoituksista on ilmoitettu, ne mainitaan asianomaisen sopimuspuolen maaprofiilissa. Esimerkkeinä voidaan mainita muut välineet tai sopimukset, jotka poikkeavat todisteiden vastaanottamista koskevasta yleissopimuksesta; nämä eroavaisuudet voivat koskea videoyhteyden käyttöä (ks. myös 28 ja 32 artikla), mahdollisia videoyhteyden käyttöön sovellettavia määräaikoja tai ilmoitusvaatimuksia sekä mahdollisia todisteiden vastaanottamista

oskevia rajoituksia videoyhteyttä käytettäessä⁷⁸.

50. Vastauksen toimittaneet valtiot soveltavat yleensä todisteiden vastaanottamiseen videoyhteyden avulla samoja rajoituksia kuin niiden vastaanottamiseen kasvokkain. Videoyhteyden avulla voidaan yleensä kuulla vain todistajia (käsite 'todistaja' ymmärretään tässä laajimmassa merkityksessään, ks. Sanasto). Muita rajoittavia tekijöitä ovat: alle 18 vuoden ikä, vammaisuus, sukulaisuus kolmanteen asteeseen asti, avio- tai avoliitto, todistajan mahdollisuus puhua järjestön tai viraston puolesta jne⁷⁹.
51. Mitä tulee paikkaan, jossa todisteita voidaan vastaanottaa videoyhteyden avulla, useimmissa vastauksen toimittaneissa valtioissa se on joko oikeussali tai suurlähetystön tai konsulaatin tilat sen mukaan, mihin yleissopimuksen lukuun vedotaan⁸⁰. Lisäksi, kuten kohdissa **B1** ja **B4** todetaan, maaprofiileissa monet vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat, että paikan olisi oltava tuomioistuinrakennuksen kuulusteluhuone⁸¹ ja joissakin tapauksissa se voi olla jopa tuomioistuinrakennuksesta juuri tähän tarkoitukseen varattu huone⁸².

Lisätietoja näistä asioista on jäljempänä kohdissa **A2** (I luku), **A3** (II luku) ja **B4**.

⁷⁸ Tällaiset rajoitukset voivat liittyä todistetyyppeihin, joita voidaan vastaanottaa videoyhteyden avulla, henkilöihin, joita voidaan kuulla videoyhteyden avulla, paikkoihin, joissa todisteita voidaan vastaanottaa videoyhteyttä käyttäen, tai siihen, miten videoyhteyden avulla saatua todistusaineistoa käsitellään. Ks. esim. yhteenveto vastauksista (*ibid.*), IV osa, kysymykset b ja d.

⁷⁹ Ks. yhteenveto vastauksista (*ibid.*), IV osa, kysymys d.

⁸⁰ Ks. yhteenveto vastauksista (*ibid.*), IV osa, kysymys f.

⁸¹ Ks. Australian (useimmat osavaltiot), Bulgarian, Etelä-Afrikan, Kreikan, Kyproksen, Ranskan, Singaporen (kuulusteluhuoneen on sijaittava korkeimman oikeuden oikeussalissa (vain), jos Singaporen oikeudellinen virkamies osallistuu todisteiden vastaanottamiseen), Suomen ja Valko-Venäjän vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12).

⁸² Ks. esim. seuraavien maiden vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*): Kiina (Hongkongin erityishallintoalue – High Courtissa sijaitseva teknologiatuomioistuin) ja Malta (videoyhteys voidaan muodostaa kuitenkin myös useimmissa istuntosaleissa kannettavia videoyhteyslaitteita käyttäen).

A2 I LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ

A2.1 Oikeusapupyynnöt

- 15 Oikeusapupyynnöt voidaan toteuttaa videoyhteyden avulla yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleen tai 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.
- 16 Yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleessa määrätään oletusarvoisesta menettelystä todisteiden hankkimiseksi esimerkiksi todistajalta/asiantuntijalta, joka on (kaukana) pyynnön vastaanottaneen viranomaisen omalla alueella.
- 17 Todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla 9 artiklan 2 kappaleen mukaisena määrättyä muotona voi vaikuttaa kuluihin ja myös mahdollisuuteen hakea korvausta.

Lisätietoja kustannuksista, ks. A2.11 (I luku) ja A3.10 (II luku).

- 52. Pynnön esittäneen valtion oikeusviranomainen laatii oikeusapupyynnön, jossa se pyytää I luvun mukaisesti vastaanottaneen valtion keskusviranomaista hankkimaan todisteet asianmukaisen oikeusviranomaisen kautta eli ”välillisesti”.
- 53. Pynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen oikeusviranomainen (eli pynnön vastaanottanut viranomainen) suorittaa kuulemisen pynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisin menettelyin (joihin voi sisältyä videoyhteyden käyttö) yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleen mukaisesti. Vaihtoehtoisesti pynnön esittänyt viranomainen voi pyytää videoyhteyden muodostamista määrättyä muotona (9 artiklan 2 kappale). Pynnön vastaanottaneen viranomaisen on näin ollen noudatettava pyyntöä, paitsi jos videoyhteyden muodostaminen on ristiriidassa pynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa tai jos sen toteuttaminen on mahdotonta valtion sisäisten käytäntöjen ja menettelyiden tai käytännön vaikeuksien vuoksi⁸³.
- 54. Tyypillinen I luvun mukainen videoyhteyspyyntö esitetään siis silloin, kun menettelyn osapuolet, heidän edustajansa ja/tai pynnön esittäneen viranomaisen lainkäyttöhenkilöstö, joka on

⁸³ Kulujen osalta ks. todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen 14 artiklan 1 ja 2 kappale:

”(1) Pyydetyn toimenpiteen suorittamisesta ei saa vaatia mitään maksua eikä kulujen korvausta.

(2) Täytäntöönpanovaltiolla on kuitenkin oikeus vaatia alkuperävaltiolta suoritus asiantuntijoille ja tulkeille maksetuista korvauksista sekä kuluista, jotka johtuvat alkuperävaltion 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti pyytämän määrätyn muodon noudattamisesta [...]”.

Käytännön vaikeuksien osalta on todettu, että todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan asianomaiset tuomioistuimet voivat sopia tarvittavien teknisten laitteiden toimittamisesta, jos pynnön vastaanottanut tuomioistuin ei pysty siihen yksin. Ks. M. Torres, ”Cross-Border Litigation: ‘Video-taking’ of evidence within EU Member States”, *Dispute Resolution International*, vol. 12(1), 2018, s. 76.

pyynnön esittäneessä valtiossa, haluavat olla läsnä videoyhteyden välityksellä todistajanlausunnon vastaanottamisen aikana. Videoyhteys muodostetaan tällöin pyynnön esittäneessä valtiossa sijaitsevan paikan (esim. pyynnön esittäneen viranomaisen tilojen) ja sen paikan välille, jossa oikeusapupyynnö pannaan täytäntöön (esim. pyynnön vastaanottaneessa valtiossa sijaitseva oikeussali), tai vaihtoehtoisesti molemmat paikat voidaan yhdistää virtuaalisen neuvotteluhuoneen kautta. Videoyhteyden muodostaminen edellyttää pyynnön vastaanottaneen viranomaisen lupaa sekä laitteiston ja teknisen tuen saatavuutta.

55. Harvinaisempi, vaihtoehtoinen skenaario voi syntyä, jos (esimerkiksi pinta-alaltaan suuressa valtiossa) todistaja/asiantuntija on pyynnön vastaanottaneen valtion alueella mutta paikassa, joka on etäällä todisteiden vastaanottamisesta vastaavasta oikeusviranomaisesta. Pynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen voi haluta suorittaa todistajan/asiantuntijan kuulemisen videoyhteyden avulla oman sisäisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Vaihtoehtoisesti, jos tätä ei harkita, pyynnön esittävä viranomainen voi pyytää videoyhteyden muodostamista määrättyinä muotona helpottaakseen todisteiden vastaanottamista ja minimoidakseen pyynnön vastaanottavalle valtiolle oikeusapupyynnön täyttämistä aiheutuvat kulut. Jos asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai pyynnön esittäneen viranomaisen lainkäyttöhenkilöstö haluavat olla läsnä, se saattaa edellyttää kolmannen paikan sisällyttämistä monipistevideoyhteyteen ja siihen sovellettaisiin edellä mainittuja vaatimuksia.
56. Mahdollisuus vastaanottaa todisteita välittömästi videoyhteyden kautta I luvun mukaisesti (esim. käyttämällä yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaletta) on kiistanalainen, sillä jotkin sopimuspuolet sallivat tällaisen todisteiden vastaanottamisen ja toiset kieltäytyvät siitä. Oppaan kirjoitushetkellä yleissopimuksen sopimuspuolten välillä ei ole käytännöllisesti katsoen mitään käytäntöä tältä osin.

Lisätietoja välittömän ja välillisen todisteiden vastaanottamisen eroista, ks. A1.2 ja liite II.

Lisätietoja erilaisista käytännön tilanteista on liitteessä III olevissa käytännön esimerkeissä.

57. Edellä esitetyn perusteella näyttäisi siltä, että videoyhteysteknologiaa käytetään pääasiassa I luvun mukaisesti, jotta asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai lainkäyttöhenkilöstö voivat olla läsnä oikeusapupyynnöä täytettäessä ja osallistua siihen. Sitä voidaan käyttää myös välilliseen todisteiden vastaanottamiseen, kun todistaja tai asiantuntija sijaitsee syrjäisessä paikassa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, vaikka tämä onkin harvinaisempaa.

A2.2 Oikeusapupyynnön sisältö, muoto ja toimittaminen

- 18 Lupaa videoyhteyden käyttöön voidaan pyytää joko itse oikeusapupyynnössä tai myöhemmin epävirallisella viestintävälineellä. Asiasta on kuitenkin suositeltavaa mainita oikeusapupyynnössä. On myös suositeltavaa ottaa yhteyttä pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomaiseen ennen oikeusapupyynnön virallista jättämistä ja tarkistaa, onko videoyhteyden käyttö mahdollista.

- 19 Viranomaisia kehoitetaan noudattamaan oikeusapupyynnön laatimisessa vakiomuotoista lomaketta ja käyttämään sähköisiä välineitä oikeusapupyynnön ja/tai tiedustelujen lähettämisen nopeuttamiseksi, jos se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista⁸⁴.

58. On tärkeää pitää mielessä, että videoyhteys on vain keino, jolla oikeusapupyynnöä voidaan täyttää. Näin ollen virallista oikeusapupyynnöä koskevien vaatimusten on täytyttävä ennen kuin mihinkään videoyhteyden käyttöä koskevaan pyyntöön voidaan vastata.
59. Pyyntöä esittävää viranomaista kehoitetaan käyttämään oikeusapupyynnön vakiomuotoista lomaketta, joka on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa. Käsillä olevaa asiaa ja pyydettyä todistusaineistoa koskevien vakiotietojen lisäksi oikeusapupyynnössä olisi täsmennettävä videoyhteyttä koskevat vaatimukset, mukaan lukien se, onko saatavilla lisäapua, -laitteita tai -välineitä ja/tai tarvitaanko niitä (esim. asiakirjakamera, joka helpottaa asiakirjojen reaaliaikaista siirtoa sijaintipaikkojen välillä), sekä tarvittaessa asiaankuuluvat tekniset yksityiskohdat.
60. Oikeusapupyynnöä voi sisältää pyynnön määrätyn muodon noudattamisesta (yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappale). Jos videoyhteyttä pyydetään määrättyä muotoa, videoyhteyden käyttöä koskevat tiedot olisi sisällytettävä vakiomuotoisen lomakkeen kohtaan 13.
61. Lisäksi on täytettävä vakiomuotoisen lomakkeen kohdat 14 ja 15, jos asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai pyynnön esittäneen viranomaisen lainkäyttöhenkilöstö, joka sijaitsee pyynnön esittäneessä valtiossa, haluavat olla läsnä (fyysisesti tai videoyhteyden välityksellä) todistajanlausunnon vastaanottamisen aikana. Tämä on erityisen tärkeää, jos he aikovat olla läsnä videoyhteyden välityksellä, ks. **A2.5**.
62. Riippumatta siitä, pyydetäänkö määrättyä muotoa, on suositeltavaa, että pyynnön esittävät viranomaiset liittävät vakiomuotoiseen lomakkeeseen valinnaisen videoyhteyttä koskevan lomakkeen, jotta voidaan nopeuttaa videoyhteyksipyyntöjen käsittelyä ja välttää tekniset ongelmat. Tämä valinnainen lomake on tämän oppaan **liitteessä IV**, ja se sisältää seuraavat tiedot:
- Videoyhteyslaitteiden tekniset parametrit: tuotemerkki, päätepiste- tai monipisteohjausyksikön tyyppi, verkkotyyppi, osoite ja/tai isäntänimi, käytetyn salauksen tyyppi (ks. myös **C osa**);
 - teknisten yhteyshenkilöiden täydelliset yhteystiedot (ks. **B3 osa**).

*Lisätietoja näkökohdista, jotka on otettava huomioon kuulemisten valmistelussa ja järjestämisessä videoyhteyden kautta, ks. **B osa**.*

⁸⁴ Lisätietoja oikeusapupyynnön muodosta, mukaan lukien vakiomuotoisesta lomakkeesta, ks. todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja (teos mainittu alaviitteessä 29), 142 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

63. Oikeusapupyynnön on laadittava joko sen viranomaisen kielellä, jota pyydetään panemaan pyyntö täytäntöön (tai pyyntöön on liitettävä käännös tälle kielelle), tai englanniksi tai ranskaksi (ellei pyynnön vastaanottanut valtio ole tehnyt varaamaa yleissopimuksen 33 artiklan nojalla).
64. Vuoden 2014 kokouksessaan erityistoimikunta kannusti viranomaisia välittämään ja vastaanottamaan pyynnot sähköisesti, jotta täytäntöönpano voidaan suorittaa nopeasti, kuten yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa edellytetään.⁸⁵

A2.3 Oikeusapupyynnön vastaanaminen

20 Keskusviranomaisten olisi viipymättä vahvistettava oikeusapupyynnön vastaanotetuksi ja vastattava pyynnön esittäneiltä viranomaisilta ja/tai asianomaisilta osapuolilta saatuihin tiedusteluihin (myös videoyhteyden käytön osalta).

65. Oikeusapupyynnön vastaanottovahvistusta varten ei ole olemassa vakiomuotoista lomaketta, mutta erityistoimikunta on suhtautunut myönteisesti käytäntöihin, joissa keskusviranomaiset vahvistavat viipymättä oikeusapupyynnön vastaanotetuksi ja vastaavat ripeästi täytäntöönpanon tilannetta koskeviin tiedusteluihin sen lisäksi, että pitävät yllä hyvää viestintää, esimerkiksi sähköpostitse.⁸⁶
66. Nopea vastaanottokuittaus ja tilannetiedusteluihin vastaaminen ovat tietenkin vain kaksi esimerkkiä hyvinä pidetyistä viestintäkäytännöistä. Olisi myös kannustettava tehokasta ja mahdollisuuksien mukaan suoraa yhteydenpitoa pyynnön esittäneen viranomaisen ja pyynnön vastaanottaneen valtion asianomaisen viranomaisen (yleensä keskusviranomaisen) välillä, sillä se voi helpottaa ja monissa tapauksissa nopeuttaa täytäntöönpanoprosessia, mikäli tarvitaan selvennyksiä lainkäyttöalueiden välisten oikeudellista terminologiaa ja käytänteitä koskevien erojen vuoksi.⁸⁷
67. Pynnön vastaanottaneen valtion viranomaisia kannustetaan tekemään saapuvia oikeusapupyynnöjä koskevat päätökset niin nopeasti kuin käytännössä on mahdollista riippumatta siitä, onko päätös myönteinen vai kielteinen.⁸⁸
68. Kun pyynnön vastaanottanut viranomainen vastaa videoyhteyden käyttöä koskevaan oikeusapupyynnöön, sen on määritettävä aika ja paikka ja täsmennettävä videoyhteyden ehdot. Niistä olisi mahdollisuuksien mukaan päätettävä pyynnön esittänyttä viranomaisesta kuullen ja, kun päätös on tehty, niistä olisi ilmoitettava pyynnön esittäneelle viranomaiselle hyvissä ajoin.

⁸⁵ Vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 39.

⁸⁶ *Ibid.*, päätelmät ja suositukset nro 9 ja 10.

⁸⁷ Vuoden 2009 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 44 ja vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 9. Ks. myös Euroopan kontekstissa Handshake-hanke, "D1b Recommended step-by-step protocol for cross-border videoconferencing in judicial use-cases", s. 16–17.

⁸⁸ Todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa ei aseteta päätöksenteolle määräaika, mutta Euroopan unioni suosittelee todisteiden vastaanottamista koskevan EU:n asetuksen yhteydessä päätöksen tekemiselle ihannetapauksessa 1–2 viikon määräaika (ja enintään 30 päivän määräaika). Ks. Handshake-hanke (*ibid.*), s. 14 ja 16.

*Lisätietoja näkökohdista, jotka on otettava huomioon kuulemisten valmistelussa ja järjestämisessä videoyhteyden kautta, ks. **B osa**.*

A2.4 Todistajan, asiantuntijan tai muiden toimijoiden kutsuminen

- 21 Todistajalle ilmoittamista tai todistajan kutsumista koskeva menettely voi vaihdella sen mukaan, otetaanko todisteet vastaan välittömästi vai välillisesti. Yleissopimuksen I luvun mukaisissa menettelyissä pyynnön vastaanottanut valtio yleensä huolehtii tiedoksiannosta tai kutsuu todistajan/asiantuntijan kuultavaksi.
- 22 Jos ja kun pyydetään välitöntä todisteiden vastaanottamista, on suositeltavaa, että pyynnön esittäneet viranomaiset varmistavat ennen oikeusapupyynnön esittämistä, että todistaja suostuu antamaan todistanlausunnon videoyhteyden kautta.

69. Yleissopimuksen I luvun mukaisissa menettelyissä, joihin liittyy videoyhteyden käyttö, pyynnön vastaanottanut viranomainen vastaa 9 artiklan nojalla todistajan/asiantuntijan kutsumisesta kuultavaksi omien lakiansa ja menettelyjensä mukaisesti.
70. Maaprofiilien perusteella vaikuttaa siltä, että useimmissa vastauksen toimittaneissa valtioissa ei ole erityisiä sääntöjä, joita sovellettaisiin tapauksissa, joissa todistajalle/asiantuntijalle ilmoitetaan tai hänet kutsutaan kuultavaksi videoyhteyden avulla, sen sijaan, että todistaja/asiantuntija todistaisi kasvokkain.⁸⁹ Näin on yleensä silloin, kun todisteita otetaan vastaan välillisesti eli kun todisteet ottaa vastaan pyynnön vastaanottanut valtio.
71. Yksi sopimuspuolista vaatii kuitenkin, että todistajan on annettava suostumus todisteiden vastaanottamiseen videoyhteyden avulla. Tämä vaatimus sisältyy todistajalle tiedoksi annettuun tuomioistuimen määräykseen.⁹⁰ Toisessa sopimuspuolella todistaja tai asiantuntija kutsutaan kuultavaksi yksinkertaisella kirjeellä, ellei pyynnön vastaanottanut tuomioistuin päättä, että on käytettävä tietyntyyppistä tiedonantoa.⁹¹
72. On syytä huomata, että sopimuspuolilla voi olla erilaisia sääntöjä, joiden mukaan *välitön* todisteiden vastaanottaminen on sallittua I luvun nojalla. Tällaisissa tapauksissa pyynnön esittänyt valtio (ei siis pyynnön vastaanottanut valtio) vastaa tiedoksiannosta tai kutsun toimittamisesta.⁹² Lisäksi eräät muut vastauksen toimittaneet valtiot ovat huomauttaneet, että

⁸⁹ Ks. esim. Bulgarian, Etelä-Afrikan, Israelin, Kroatian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Norjan, Puolan, Romanian, Ruotsin, Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen h (teos mainittu alaviitteessä 12).

⁹⁰ Ks. Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen h (*ibid.*).

⁹¹ Ks. Saksan vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen h (*ibid.*).

⁹² Ks. esim. Ranskan vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen h (*ibid.*).

niiden tuomioistuimet eivät voi velvoittaa todistajaa antamaan todistajanlausuntoa suoraan ulkomaiselle tuomioistuimelle videoyhteyden avulla (ks. myös jäljempänä kohta **A2.6** pakkokeinojen osalta).⁹³

A2.5 Läsäolo oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa ja osallistuminen siihen

a. Asianosaisten ja/tai heidän edustajiensa läsnäolo (7 artikla)

- 23 Asianosaisten ja edustajien läsnäolo videoyhteyden avulla edellyttää lupaa tai yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua määrättyä muotoa.
- 24 Pynnön esittävien viranomaisten olisi täsmennettävä oikeusapupyynnössä (vakimuotoisen lomakkeen kohdissa 13 ja 14), pyydetäänkö asianomaisten ja edustajien läsnäoloa videoyhteyden avulla ja vaaditaanko ristikuulustelua.
- 25 Asianosaisten ja heidän edustajiensa aktiivinen osallistuminen kuulemiseen videoyhteyden välityksellä (eli ei pelkkä läsnäolo) määräytyy pynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön mukaan. Pynnön vastaanottanut tuomioistuin voi käyttää harkintavaltaansa tältä osin tapauskohtaisesti, mikäli sisäinen lainsäädäntö sallii sen.

- 73. Yleissopimuksessa määrätään, että pynnön esittävässä valtiossa käytävän menettelyn asianosaisten ja heidän edustajiensa on oltava läsnä oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa.
- 74. Jos asianosaiset ja/tai heidän edustajansa haluavat olla oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa läsnä videoyhteyden välityksellä, pynnön esittävän viranomaisen olisi täsmennettävä tämä oikeusapupyynnön vakimuotoisen lomakkeen kohdissa 13 ja 14. Vaikka asianosaisten ja/tai heidän edustajiensa läsnäolo pynnön täyttämiseksi on yleissopimuksen 7 artiklan mukaan oikeus, tämä oikeus ei välttämättä ulotu siihen, että pynnön vastaanottaneelta viranomaiselta vaadittaisiin videoyhteyttä läsnäolon helpottamiseksi. Näin ollen videoyhteyden luominen läsnäolon helpottamiseksi edellyttää joko asianomaisen viranomaisen lupaa tai määrättyä muotoa, jota pyydetään 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti. Jälkimmäisessä tapauksessa pynnön vastaanottaneen viranomaisen on noudatettava pyyntöä, paitsi jos se on ristiriidassa pynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa tai jos se ei yksinkertaisesti ole mahdollista laitteiden tai tilojen puutteen vuoksi.

⁹³ Ks. esim. Australian (yksi osavaltio), Sveitsin ja Yhdysvaltojen vastaukset maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen h (*ibid.*).

Lisätietoja laitteista, tiloista ja teknisestä tuesta, ks. **osat B3, B4 ja C**.

75. Maaprofiileissa useimmat vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat soveltavansa asianosaisten ja heidän edustajiensa läsnäoloon samoja sääntöjä riippumatta siitä, ovatko he fyysisesti läsnä samassa paikassa vai osallistuvatko he kuulemiseen videoyhteyden kautta.⁹⁴ Asianosaisten ja heidän edustajiensa aktiivinen osallistuminen kuulemiseen videoyhteyden välityksellä (eli ei pelkkä läsnäolo) määräytyy tässä tapauksessa pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön mukaan. Joissakin vastauksen toimittaneissa valtioissa aktiivisen osallistumisen salliminen on sisäisen lainsäädännön mukaisesti puheenjohtajana toimivan virkamiehen harkintavallassa ja tapahtuu hänen johdolla.⁹⁵ Tällaisissa olosuhteissa puheenjohtajana toimiva virkamies päättää tapauskohtaisesti, missä määrin asianosaiset ja heidän edustajansa voivat osallistua kuulemiseen videoyhteyden välityksellä.
76. Lisäksi on huomattava, että valtaosa vastauksen toimittaneista valtioista sallii pyynnön esittäneessä valtiossa olevien edustajien ristikuulustella todistajaa/asiantuntijaa videoyhteyden avulla.⁹⁶ Jotkut valtiot kuitenkin edellyttävät, että videoyhteyden kautta tapahtuva ristikuulustelu mainitaan nimenomaisesti oikeusapupyynnössä⁹⁷ ja että kysymykset esitetään epäsuorasti oikeusviranomaisen välityksellä.⁹⁸ Vaikka jotkin lainkäyttöalueet eivät salli pyynnön esittäneen valtion edustajien suorittamaa ristikuulustelua, yhden vastauksen toimittaneen valtion eräs lainkäyttöalue ilmoitti, että ristikuulustelu voidaan sallia, jos sen suorittajalla, joka sijaitsee pyynnön esittäneessä valtiossa, on lupa harjoittaa ammattiaan myös pyynnön vastaanottaneessa valtiossa.⁹⁹

b. Tuomarin läsnäolo (8 artikla)

26 On tarkistettava, onko pyynnön vastaanottanut valtio antanut yleissopimuksen 8 artiklan mukaisen selityksen.

*Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaumat on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa "Res/D/N/DC".*

⁹⁴ Ks. Brasilian, Etelä-Afrikan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Kiinan (Macaon erityishallintoalue), Kreikan, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Meksikon, Portugalin, Puolan, Ranskan, Romanian, Ruotsin, Saksan, Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin, Valko-Venäjän, Venezuelan, Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen e.

⁹⁵ Ks. esim. Australian (kaksi osavaltiota), Brasilian, Israelin ja Ranskan vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen e (*ibid.*).

⁹⁶ Ks. Brasilian, Etelä-Afrikan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kreikan, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Portugalin, Ranskan, Romanian, Singaporen, Slovenian, Suomen, Unkarin, Venezuelan, Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen f (*ibid.*).

⁹⁷ Ks. esim. Ranskan vastaus maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen f (*ibid.*).

⁹⁸ Ks. esim. Brasilian vastaus maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen f (*ibid.*).

⁹⁹ Ks. Australian (Queensland) vastaus maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen f (*ibid.*).

- 27 Selityksen puuttuessa tuomarin läsnäolo voi kuitenkin olla mahdollista pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön tai käytännön niin salliessa.
- 28 Kun pyynnön vastaanottaneelta valtiolta haetaan suostumusta, pyynnön esittävien viranomaisten olisi selkeästi täsmennettävä, että tuomarin läsnäolo tapahtuu videoyhteyden avulla, ja toimitettava tarvittavat tekniset eritelvät videoyhteyslaitteestaan.
- 29 Tuomarin aktiivinen osallistuminen kuulemiseen videoyhteyden kautta (ei siis pelkkä läsnäolo) määräytyy pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön mukaan. Pynnön vastaanottanut tuomioistuin voi käyttää harkintavaltaansa tältä osin tapauskohtaisesti, mikäli sisäinen lainsäädäntö sallii sen.

77. Pynnön esittäneen valtion tuomarit voivat olla läsnä oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa myös videoyhteyden kautta, jos pyynnön vastaanottanut valtio on antanut yleissopimuksen 8 artiklan mukaisen selityksen, joka mahdollistaa tällaisen osallistumisen. Jos tällainen selitys on annettu, lisäksi voidaan edellyttää määrätyn toimivaltaisen viranomaisen etukäteen antamaa lupaa.

*Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaumat on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa "Res/D/N/DC".*

78. On tärkeää huomata, että jos pyynnön vastaanottava valtio ei ole antanut 8 artiklan mukaista selitystä, tuomarin läsnäolo voi kuitenkin olla mahdollista pyynnön vastaanottavan valtion sisäisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti. Lisäksi kaksi tai useampia sopimuspuolia voi sopia vapaammasta järjestelmästä, joka koskee tuomarin läsnäoloa oikeusapupyynnön täytettäessä (28 artiklan c kappale – tätä määräystä on kuitenkin käytetty käytännössä vain harvoin, jos ollenkaan).
79. Vaikka tuomari voisikin olla läsnä, todellinen aktiivinen osallistuminen kuulemiseen on toinen asia. Kuten 8 artiklassa todetaan, toimivaltaisen viranomaisen etukäteen antamaa lupaa voidaan edellyttää, ja joissakin tapauksissa pyynnön esittäneen valtion tuomarin osallistumiseen voidaan soveltaa tuomioistuimen sääntöjä ja puheenjohtajana toimivan virkamiehen valvontaa.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Ks. esim. Australian (kaksi osavaltiota), Brasilian ja Ranskan vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen g (*ibid.*).

A2.6 Pakkokeinot ja pakottaminen

30 Tavallisista oikeusapupyynnöistä poiketen todistajaa ei yleensä voida pakottaa antamaan todistajanlausuntoa nimenomaan videoyhteyden avulla.

80. Pakkokeinojen ja pakottamisen osalta on tärkeää huomata, että saattaa olla tarpeen erottaa toisistaan todistajan/asiantuntijan pakottaminen todistamaan tuomioistuimessa ja todistajan/asiantuntijan pakottaminen todistamaan tietyllä välineellä (esim. videoyhteyden avulla). Sen mukaan, millaisia pakkokeinoja pyynnön vastaanottaneella viranomaisella on käytettävissään sisäisen lainsäädännön nojalla, on täysin mahdollista, että todistaja/asiantuntija voidaan pakottaa todistamaan tuomioistuimessa mutta häntä ei voida pakottaa käyttämään todistamisessa videoyhteyttä.
81. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luvun mukaan pyynnön vastaanottaneen viranomaisen on sovellettava samoja sisäisen lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja kuin paikallisissa menettelyissä (10 artikla). Todistaja voi kuitenkin vedota oikeuteen kieltäytyä todistamasta joko pyynnön vastaanottaneen valtion (11 artiklan 1 kappaleen a alakappale) tai pyynnön esittäneen valtion (11 artiklan 1 kappaleen b alakappale) lainsäädännön nojalla tai, jos pyynnön vastaanottaneen valtion selityksessä niin määrätään, kolmannen valtion lain nojalla (11 artiklan 2 kappale).
82. Maaprofiileissa puolet vastauksen toimittaneista valtioista viittasi sisäisiin lakeihinsa, joiden nojalla todistaja/asiantuntija voidaan pakottaa saapumaan oikeuden eteen, ja ne tekivät niin pääasiassa I luvun yhteydessä.¹⁰¹ On kuitenkin epäselvää, voitaisiinko tuomioistuimeen saapunut todistaja pakottaa todistamaan videoyhteyden avulla.
83. Toinen puoli vastauksen toimittaneista valtioista sitä vastoin ilmoitti, että todistajaa tai asiantuntijaa ei voida pakottaa käyttämään videoyhteyttä todistajanlausunnon antamisessa.¹⁰² Kaksi vastauksen toimittanutta valtiota ilmoitti erityisesti, että niiden sisäisessä lainsäädännössä ei säädetä mahdollisuudesta pakottaa todistaja todistamaan videoyhteyden avulla.¹⁰³ Kolmas vastauksen toimittanut valtio mainitsi, että todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla edellyttää, että todistajaa ei pakoteta todistamaan videoyhteyden avulla.¹⁰⁴
84. Yksi vastauksen toimittaneista valtioista selvensi lisäksi, että *jos* todisteita otetaan vastaan välittömästi I luvun nojalla (kuten edellä kohdassa **A1.2** viitattiin), todistajan olisi annettava todistajanlausunto vapaaehtoisesti, koska tällaisissa tapauksissa ei ole käytettävissä

¹⁰¹ Australian (kolme osavaltiota), Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Kiinan (Macaon erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kyproksen, Liettuan, Meksikon, Norjan, Puolan, Romanian, Singaporen, Tšekin ja Unkarin vastaukset maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen g. Jotkin näistä vastauksen toimittaneista valtioista toimittivat myös tietoja pakottamisesta vastauksessaan maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen h (*ibid.*).

¹⁰² Australian (kaksi valtiota), Etelä-Afrikan, Kreikan, Kroatian, Maltan, Portugalin, Ranskan, Saksan, Slovenian, Valko-Venäjän, Venezuelan, Viron, Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) ja Yhdysvaltojen vastaukset maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen g (*ibid.*).

¹⁰³ Kroatian ja Slovenian vastaukset maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen g (*ibid.*).

¹⁰⁴ Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymyksiin e ja g (*ibid.*).

pakkokeinoja – ei edes todistajan pakottamiseksi olemaan läsnä kuulemisessa¹⁰⁵.

A2.7 Vala tai vakuutus

- 31 Valan tai vakuutuksen antamisessa voi olla eroja sen mukaan, otetaanko todisteet vastaan välittömästi vai välillisesti. Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen nojalla voidaan pyytää erityistä valaa tai vakuutusta.
- 32 Viranomaisten olisi tarkistettava joko pyynnön vastaanottaneen valtion, pyynnön esittäneen valtion tai molempien asiaa koskevat sisäisen lainsäädännön vaatimukset sen varmistamiseksi, että annetut todisteet ovat hyväksyttäviä.

- 85. Kuten edellä on todettu, kun täytetään pyyntöä ottaa vastaan todisteita välillisesti videoyhteyttä käyttäen todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luvun nojalla, sovelletaan pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädäntöä (9 artiklan 1 kappale); tämä koskee myös valojen tai vakuutusten antamista. Pynnön esittävä viranomainen voi kuitenkin pyytää erityistä valaa tai vakuutusta (3 artiklan h kappale) määrättynä muotona (9 artiklan 2 kappale). Pynnön vastaanottanut viranomainen voi myös haluta selittää todistajalle, miten vala tai vakuutus annetaan.
- 86. Sitä vastoin jos todisteita otetaan vastaan välittömästi I luvun nojalla (kuten edellä kohdassa A1.2 on viitattu ja jos pyynnön vastaanottanut valtio sen sallii), valan tai vakuutuksen ottaa yleensä pyynnön esittänyt valtio.¹⁰⁶ Käyttäjien olisi kuitenkin pidettävä mielessä, että valojen ja vakuutusten ottamista ulkomailta käsin voidaan pitää pyynnön vastaanottaneen valtion suvereniteetin loukkauksena.¹⁰⁷ Asia on tarkistettava asianomaiselta toimivaltaiselta viranomaiselta.

Lisätietoja valoista ja vakuutuksista on asianomaisen sopimuspuolen maaprofiilissa.

¹⁰⁵ Ranskan vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen g (*ibid.*), jossa viitataan Ranskan siviiliprosessilain 747-1 §:ään.

¹⁰⁶ Portugalin vastaus maaprofiilikyselyn II osan kysymyksiin a ja b (*ibid.*).

¹⁰⁷ Esimerkiksi Sveitsin liittovaltion oikeusviraston mukaan ”ulkomaisten tuomarin tai tämän nimeämän henkilön tai common law -järjestelmän sallimissa rajoissa Sveitsiin tulevien asianosaisten edustajien toimia oikeudellisten menettelyjen suorittamiseksi on aina pidettävä virallisena toimenä, joka voidaan toteuttaa ainoastaan oikeusapua koskevien sääntöjen mukaisesti. Jos näin ei tehdä, Sveitsin suvereniteettia katsotaan loukatun riippumatta siitä, ovatko henkilöt, joihin nämä oikeudelliset menettelyt vaikuttavat, halukkaita tekemään yhteistyötä”: *Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters*, 3rd ed., Bern, January 2013, s. 20, saatavilla osoitteessa: < <http://www.rhf.admin.ch> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020]. Ks. myös M. Davies (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 217–218.

A2.8 Todistajan/asiantuntijan ja muiden toimijoiden henkilöllisyyden varmistaminen

33 Todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamisessa voi olla eroja oikeudenkäyttöalueiden välillä.

34 Tiukempia menettelyjä todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamiseksi voidaan vaatia, jos varmistamisen tekee pyynnön esittänyt valtio, ottaen huomioon, että menettelyssä käytetään videoyhteysteknologiaa ja että pyynnön esittänyt viranomainen ja todistaja eivät ole samassa paikassa.

87. Kuten tuomioistuinmenettelyissä, joissa todistus annetaan kasvokkain, myös videoyhteysmenettelyissä todistajaa/asiantuntijaa vaaditaan yleensä esittämään voimassa oleva henkilöllisyystodistus henkilöllisyytensä varmistamiseksi.¹⁰⁸ Joillakin lainkäyttöalueilla annettu vala tai vakuutus riittää.¹⁰⁹ Yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleen mukaan nämä menettelyt määräytyvät pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön mukaisesti, jollei 9 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua määrättyä muotoa pyydetä.
88. Jos kyseessä on todisteiden välillinen vastaanottaminen, todistajan henkilöllisyyden varmistaa pyynnön vastaanottanut valtio. Sitä vastoin tapauksissa, joissa todisteiden vastaanottaminen tapahtuu välittömästi videoyhteyden kautta, todistajan henkilöllisyyden varmistamisen voi suorittaa pyynnön vastaanottanut valtio ja/tai pyynnön esittänyt valtio. Jälkimmäisessä tapauksessa voidaan kuitenkin edellyttää tiukempia menettelyjä todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden todentamiseksi. Käytännössä sopiva tapa olisi pyytää todistajaa/asiantuntijaa esittämään henkilötodistuksensa pyynnön esittäneelle oikeusviranomaiselle videokameran avulla. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää myös asiakirjakameraa.¹¹⁰
89. Myös kaikkien muiden menettelyyn osallistuvien toimijoiden, jotka ovat läsnä joko fyysisesti tai videoyhteyden kautta, on todennäköisesti tarpeen todentaa henkilöllisyytensä asianmukaisesti. Tässäkin tapauksessa sovelletaan pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön vaatimuksia, ellei sitä pyydetä määrättyä muotona. Näin ollen osanottajat ovat itse vastuussa siitä, että he pystyvät noudattamaan pyynnön vastaanottavassa valtiossa voimassa olevaa henkilöllisyyden selvittämistä koskevaa lainsäädäntöä tai menettelyä.¹¹¹

¹⁰⁸ Ks. esim. Etelä-Afrikan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kyproksen, Liettuan, Maltan, Meksikon, Norjan, Portugalin, Puolan, Ranskan, Saksan, Singaporen, Slovenian, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän ja Venezuelan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen j (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹⁰⁹ Ks. esim. Australian (kaksi osavaltiota), Kroatian, Romanian ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen j (*ibid.*). Intiassa Karnatakan ylioikeus vaati asiassa *Twentieth Century Fox Film Corporation v. NRI Film Production Associates Ltd* AIR 2003 SC Kant 148 todistajan henkilöllisyyden varmistamiseksi lisäasiakirjan, ns. ”tunnistamisvakuutuksen”.

¹¹⁰ Unkarin vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymyksiin h ja j (*ibid.*).

¹¹¹ Ks. Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 87), s. 18.

A2.9 Rangaistusmääräykset

- 35 Videoyhteyden avulla tapahtuva todisteiden esittäminen on yleensä vapaaehtoista, joskin väärästä valasta ja tuomioistuimen halventamisesta voidaan rangaista.
- 36 Joissakin tapauksissa kummankin (tai useamman) lainkäyttöalueen rangaistusmääräysten soveltaminen voi johtaa toimivallan päällekkäisyyteen tai puuttumiseen.

90. Yleissopimuksen laatijat tekivät tietoisin päätöksen olla viittaamatta todisteiden vastaanottamiseen liittyviin rangaistaviin tekoihin, erityisesti *oikeuden halventamiseen* (eli kieltäytymiseen todistamasta tai menettelyn keskeyttämiseen) ja *väärään valaan* (eli väärän todistajanlausunnon antamiseen). Samalla laatijat totesivat, että näissä asioissa saattaa esiintyä toimivallan päällekkäisyyttä pyynnön esittäneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion välillä, jolloin todistajaan voidaan soveltaa kummankin valtion rikosoikeudellisia säännöksiä¹¹².
91. Yleensä todistaja esimerkiksi antaa valan tai vakuutuksen pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti. Tällöin häneen sovelletaan myös sen valtion siviilioikeudellisia seuraamuksia ja hänet voidaan asettaa syytteeseen siinä valtiossa. Jos tiettyä valaa tai vakuutusta käytetään määrättynä muotona ja todistaja syyllistyy väärään valaan tai oikeuden halventamiseen, olisi harkittava, voitaisiinko todistajaa rangaista tai voitaisiinko hänet asettaa syytteeseen pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön mukaisesti. On myös mahdollista, että asiassa ei voida soveltaa pyynnön vastaanottaneen valtion eikä pyynnön esittäneen valtion rangaistussäännöksiä tai että kumpikaan ei olisi toimivaltainen syyttämään asianomaista todistajaa, jolloin syntyisi oikeudellinen tyhjiö.
92. Todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa ei käsitellä erilaisten rangaistusmääräysten mahdollisen päällekkäisen soveltamisen tai toimivallan puuttumisen ratkaisemista. Sen sijaan asia jätetään ratkaistavaksi valtioiden välisten järjestelyiden (esim. keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevat sopimukset)¹¹³, sisäisen lainsäädännön¹¹⁴ tai kansainvälisen julkisoikeuden yleisten periaatteiden perusteella. Tästä syystä on suositeltavaa, että todistajalle tai asiantuntijalle ilmoitetaan asianmukaisesti ennen kuulemistä väärin tai harhaanjohtavien todisteiden esittämisen seurauksista.¹¹⁵

¹¹² Yleissopimuksen selitysmuistio, 256–257 kohta.

¹¹³ Ks. esim. keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29. toukokuuta 2000 tehty yleissopimus, EYVL C 197/1, 10 artiklan 8 kappale. Ks. myös asiaa koskeva Australian laki *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth), 61 §, jolla pannaan täytäntöön Australian ja Uuden-Seelannin vuoden 2008 sopimus (teos mainittu alaviitteessä 60). Tässä laissa säädetään toimivallasta tapauksissa, joissa Australiassa sijaitseva henkilö syyllistyy oikeuden halventamiseen esiintyessään etäyhteydellä Uuden-Seelannin tuomioistuimessa käytävässä oikeudenkäynnissä.

¹¹⁴ Esimerkiksi joillakin Australian osavaltioilla on lainsäädäntöä, joka koskee erityisesti toimivallan päällekkäisyyttä tilanteissa, joissa käytetään videoyhteysteknologiaa todisteiden vastaanottamisessa. Ks. esim. *Evidence (Miscellaneous Provisions) Act 1958* (Victoria), 42W §; *Evidence (Audio and Audio Visual Links) Act 1998* (New South Wales), 5C §.

¹¹⁵ Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 111). Ks. myös Australian (yksi valtio), Tšekin ja Venezuelan vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12). Käytännössä jotkin

A2.10 Oikeudet ja muut suojatoimet

37 Todistaja/asiantuntija voi vedota yleissopimuksen 11 artiklan mukaisiin oikeuksiin.

38 Koska todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla on kuitenkin monissa tapauksissa vapaaehtoista, todistajan/asiantuntijan ei ole pakko antaa todistusta nimenomaisesti videoyhteyttä käyttäen ja hän voi kieltäytyä siitä ilman, että hänen on tarpeen vedota mihinkään oikeuteen tai velvollisuuteen.

93. Jos todistaja on pakotettu todistamaan videoyhteyden välityksellä tai jos on olemassa tosiseikka tai ilmoitus, jota vapaaehtoisesti todistava todistaja/asiantuntija ei voi ilmaista, voidaan vedota yleissopimuksen 11 artiklan nojalla oikeuteen tai velvollisuuteen edellyttäen, että sitä harkitaan:

- (1) pyynnön vastaanottaneen valtion lain nojalla (11 artiklan 1 kappaleen a alakappale);
- (2) pyynnön esittäneen valtion lain nojalla, jos oikeus tai velvollisuus on määritelty oikeusapupyynnössä tai pyytävä viranomainen on sen vahvistanut pyynnön vastaanottaneen viranomaisen pyynnöstä (11 artiklan 1 kohdan b alakohta); tai
- (3) kolmannen valtion lain nojalla tietyin edellytyksin (11 artiklan 2 kappale).

94. Vaikka oikeuksiin voidaan yleensä vedota samalla tavoin kuin perinteisempien todisteiden vastaanottamista koskevien pyyntöjen yhteydessä, videoyhteyden käyttö voi johtaa monimutkaisempiin suojatoimiin. Näitä voivat olla muun muassa suojelutoimenpiteet, joilla varmistetaan todistajan/asiantuntijan turvallisuus toisessa paikassa,¹¹⁶ oikeus lailliseen edustajaan ja mahdollisuus neuvotella laillisen edustajan kanssa luottamuksellisesti,¹¹⁷ oikeus saada korvaus matka- ja majoituskuluista ja tulojen menetyksestä¹¹⁸ sekä tulkkaukspalvelut. Monet näistä kysymyksistä voidaan ottaa huomioon videoyhteyttä järjestettäessä.

Lisätietoja näkökohdista, jotka on otettava huomioon kuulemisten valmistelussa ja järjestämisessä videoyhteyden kautta, on osassa B.

tuomioistuimet ovat pragmaattisesti päättäneet yksinkertaisesti jättää todisteet huomiotta, jos ne eivät pysty määräämään seuraamuksia todistajalle, joka on syylistynyt väärään valaan todistaessaan videoyhteyden avulla. Ks. esim Intian korkein oikeus asiassa *State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai* AIR 2003 SC KANT 148.

¹¹⁶ Mukaan lukien esimerkiksi sen varmistaminen, että muut osallistujat eivät ohjeista todistajaa/asiantuntijaa: Handshake-hanke (*ibid.*).

¹¹⁷ Joissakin oikeusjärjestelmissä ei edellytetä, että todistajaa avustaa todisteiden vastaanottamisessa asianajaja. Ks. Maltan ja Meksikon vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹¹⁸ Ks. todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen 26 artikla. Ks. myös Romanian ja Slovenian vastaukset maaprofiilikyselyn V osan kysymykseen d (*ibid.*).

A2.11 Kulut

- 39 Videoyhteyden käyttö oikeusapupyynnön täyttämässä voi aiheuttaa 14 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuja kuluja.
- 40 Ennen kuin oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa pyydetään käyttämään videoyhteyttä, on tarkistettava, aiheutuuko pyynnön esittäneelle valtiolle ja pyynnön vastaanottaneelle valtiolle kuluja ja kuka vastaa niistä.

*Katso lisätietoja asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiilista**.*

95. Koska nykyisiin videoyhteysteknologioihin voi liittyä korkeita kuluja,¹¹⁹ kysymys kuluista on ehkä arkaluonteisempi videoyhteyden käytön yhteydessä kuin yleissopimuksessa muutoin.
96. Yleensä pyynnön vastaanottanut viranomainen panee pyynnön täytäntöön saamatta korvausta maksuista tai kuluista (14 artiklan 1 kappale). Asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai pyynnön esittäneen viranomaisen tuomioistuimen jäsenet vastaavat omista kuluistaan, jotka aiheutuvat heidän läsnäolostaan täytäntöönpanossa.
97. Jos videoyhteyttä pyydetään 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti määrättynä muotona, pyynnön vastaanottanut viranomainen voi vaatia korvaamaan videoyhteyden käytöstä aiheutuneet kulut, mukaan lukien siirtokulut, laitteiden vuokratulot ja teknisen tuen palkkiot (14 artiklan 2 kappale).
98. Hakijoiden on myös pidettävä mielessä, että vaikka videoyhteyden käyttöä ei nimenomaisesti pyydetäisiäkään 9 artiklan mukaisena määrättynä muotona, on mahdollista, että pyynnön vastaanottaneen valtion viranomainen voi kuitenkin pitää sitä tällaisena pyyntönä ja vaatia näin ollen vähintään joidenkin kulujen korvaamista.
99. Muita kuluja, joita voi liittyä todisteiden vastaanottamiseen videoyhteyden avulla I luvun nojalla, ovat seuraavat: videoyhteyslaitteiden varausmaksut ja tuntitaksat, viestintämaksut, kuten internetin tai puhelimen käyttömaksut, teknikkojen ja ulkoisten videoyhteyspalvelujen tarjoajien palkkiot, tulkkauuspalkkiot, oikeudenkäyntikulut (mukaan lukien videoyhteyspalveluilla varustetun oikeussalin vuokrauskulut sekä haastemiehen käyttö) sekä henkilöstön palkat (esim. ylityökorvaukset, jos videoyhteys järjestetään virka-ajan ulkopuolella).¹²⁰ Jotkin vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat veloittavansa videoyhteyden käytöstä kiinteän maksun¹²¹, kun taas toiset perivät maksun tapauskohtaisesti käyttöön liittyvistä olosuhteista ja resursseista

¹¹⁹ R. A. Williams (teos mainittu alaviitteessä 1), s. 21.

¹²⁰ Ks. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), VII osa, kysymys m.

¹²¹ Ks. esim. Australian (yksi osavaltio), Maltan ja Unkarin (Budapestin ulkopuolisen videoyhteyden osalta) vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen m (teos mainittu alaviitteessä 12).

riippuen¹²².

100. Vaikka yleissopimuksen määräykset ovat yleisesti ottaen selkeät kulujen osalta, niissä ei mainita tarkkaa korvausmenetelmää tai -menetelmiä. Käytäntö on osoittanut, että pyynnön esittänyt viranomainen vastaa yleensä kustannuksista, jotka aiheutuvat I luvun mukaisesta videoyhteyden käytöstä (mukaan lukien tulkkauksesta), ja että suosituin maksutapa on tilisiirto.¹²³

¹²² Ks. esim. Brasilian vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen m (*ibid.*).

¹²³ Ks. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), VII osa, kysymykset n, o ja p.

A3 II LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ

A3.1 Konsulit ja toimimiehet

- 41 On tärkeää huomata, että sopimuspuolet voivat 33 artiklan nojalla ilmoittaa, että ne eivät sovelle II lukua joko kokonaan tai osaksi. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko asianomainen sopimuspuoli antanut tällaisen selityksen¹²⁴.

*Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaumat on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa "Res/D/N/DC".*

- 42 Yleisin II lukuun liittyvä skenaario on tilanne, jossa alkuperävaltiossa sijaitseva toimimies ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla täytäntöönpanovaltiosta.
- 43 Alkuperävaltiossa sijaitsevat asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai lainkäyttöhenkilöstöön kuuluvat voivat olla videoyhteyden välityksellä läsnä toimimiehen tai konsulin suorittaman todisteiden vastaanottamisen aikana ja/tai osallistua todistajan kuulusteluun, jos tämä on käytännössä mahdollista. Tällainen läsnäolo ja osallistuminen sallitaan, jos se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa ja jos siihen kuitenkin sovelletaan luvan myöntämisen yhteydessä asetettuja ehtoja.

101. Yleissopimuksen II luvun mukaan konsuli tai henkilö, joka on asianmukaisesti määrätty toimimieheksi, voi täytäntöönpanovaltion suostumuksella vastaanottaa todisteita täytäntöönpanovaltiossa eli vastaanottaa todisteita "välittömästi".
102. Ensimmäinen (ja yleisin) skenaario on se, että videoyhteys muodostetaan alkuperävaltiossa sijaitsevan paikan, jossa toimimies on, ja täytäntöönpanovaltiossa sijaitsevan paikan, jossa todistajanlausunto annetaan, välille. Erityistoimikunta on nimenomaisesti tunnustanut tämän mahdollisuuden ja todennut, että 17 artikla ei estä todisteita pyytäneeseen tuomioistuimeen kuuluvaa tuomaria (tai muuta asianmukaisesti määrättyä henkilöä), joka on yhden sopimuspuolen alueella, kuulustelemasta toisen sopimuspuolen alueella olevaa henkilöä videoyhteyden avulla.¹²⁵

¹²⁴ Yleissopimuksen 33 artiklan 3 kappaleen mukaan "jokainen muu valtio, jota varauksella koskee" (esim. täytäntöönpanovaltio suhteessa alkuperävaltioon) voivat soveltaa vastavuoroisuutta. Sen vuoksi on suositeltavaa tarkistaa, ovatko sekä alkuperävaltio että täytäntöönpanovaltio vastustaneet asiaa koskevaa II luvun määräystä.

¹²⁵ Vuoden 2014 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 20.

103. Muita vaihtoehtoisia skenaarioita voivat olla esimerkiksi tapaukset (esimerkiksi pinta-alaltaan suurissa valtioissa), joissa konsuli tai toimimies voi käyttää videoyhteyttä kuulustellessaan todistajaa, joka on etäällä mutta kuitenkin täytäntöönpanovaltion alueella. Joissakin harvoissa tapauksissa voi tulla kyseeseen toinen (joskin epätodennäköinen) skenaario, jossa konsuli tai toimimies ei ole alkuperävaltiossa eikä täytäntöönpanovaltiossa vaan kolmannessa valtiossa ja hänen tehtävänä on kuulla täytäntöönpanovaltiossa fyysisesti olevaa todistajaa/asiantuntijaa (esim. jos täytäntöönpanovaltioon akkreditoitu alkuperävaltion diplomaattiedustusto sijaitsee kolmannessa valtiossa, ks. **Error! Reference source not found.** kohta). Oletettavasti useimmissa tällaisissa tapauksissa konsuli tai toimimies matkustaisi ottamaan vastaan todisteita, mutta joissakin tapauksissa on mahdollista, että todisteet voidaan hankkia videoyhteyden kautta.
104. Jos kyseessä on konsuli, tällainen tilanne voisi teoriassa olla mahdollinen, koska 15 artiklan mukaan konsuli voi vastaanottaa todisteita ”toisen sopimusvaltion alueella toimipiirissään”. Kun tämä artikla luetaan yhdessä konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen 7 artiklan kanssa, jossa sallitaan konsulitehtävien hoitaminen toisessa valtiossa sijaitsevasta edustustosta, nämä näyttäisivät mahdollistavan sen, että konsuli voi ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla lähettäjävaltionsa konsuliedustustosta, joka ei sijaitse täytäntöönpanovaltiossa vaan toisessa yleissopimuksen sopimuspuolena olevassa valtiossa.¹²⁶
105. Videoyhteyttä voidaan käyttää myös helpottamaan alkuperävaltiossa sijaitsevien asianosaisten tai edustajien ja lainkäyttöhenkilöstön läsnäoloa ja osallistumista täytäntöönpanovaltiossa toimivan konsulin tai toimimiehen suorittamaan todisteiden vastaanottamiseen. Jos täytäntöönpanovaltio ei ole antanut selitystä, jonka mukaan lupaa ei tarvita, läsnäololle tai osallistumiselle asetetaan ehtoja luvan myöntämisen yhteydessä.

Lisätietoja läsnäolosta ja osallistumisesta, ks. A3.4.

Lisätietoja erilaisista käytännön tilanteista on liitteessä III olevissa käytännön esimerkeissä.

106. Yleissopimuksen mukaan tiettyjen edellytysten on täyttyttävä, jotta konsuli tai toimimies voi kuulla todistajaa/asiantuntijaa videoyhteyden avulla: Täytäntöönpanovaltio ei ole (33 artiklan nojalla) ilmoittanut, että se ei sovelle II luvun asiaa koskevia artikloja. Lisäksi henkilön on oltava joko täytäntöönpanovaltioon akkreditoitu konsuli (15 artiklan 1 kappale ja 16 artiklan 1 kappale) tai hänet on asianmukaisesti määrätty toimimieheksi (17 artiklan 1 kappale). Jos lupa vaaditaan, konsulin tai toimimiehen on noudatettava toimivaltaisen viranomaisen luvan myöntämiselle asettamia ehtoja.
107. Toimimiehen nimeää yleensä todisteita pyytänyt tuomioistuin mutta myös täytäntöönpanovaltion viranomainen voi nimetä hänet asiaa koskevista säännöksistä riippuen. Yleissopimuksessa ei kuitenkaan määrätä, että täytäntöönpanovaltion pitäisi edellyttää, että alkuperävaltio nimeää toimimiehen. Täytäntöönpanovaltion myöntämään lupaan liittyy myös erityisiä vaatimuksia, jotka esitetään yksityiskohtaisesti kohdassa A3.2. Videoyhteyden käytöstä täytyy olla säädetty joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti alkuperävaltion lainsäädännössä eikä

¹²⁶ Konsulisuhteista 24. huhtikuuta 1963 tehdyn Wienin yleissopimuksen 7 artiklassa määrätään, että ”[l]ähettäjävaltio voi, siitä asianomaisille valtioille ilmoitettuaan, valtuuttaa tietyssä valtiossa sijaitsevan konsuliedustuston hoitamaan konsulitehtäviä toisessa valtiossa, ellei jompikumpi kyseisistä valtioista sitä nimenomaisesti vastusta”.

- se saa olla kiellettyä täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä (21 artiklan d kappale).
108. Todistajan/asiantuntijan II luvun mukainen kuuleminen suoritetaan alkuperävaltion lainsäädännön ja menettelyn mukaisesti, ellei täytäntöönpanovaltio kiellä tätä. Koska II luvun mukainen todisteiden vastaanottaminen ei (välttämättä) koske täytäntöönpanovaltion viranomaisia (lukuun ottamatta vaadittavan luvan myöntämistä tai todisteiden hankkimisessa pakkokeinoin avustamista), toimimies voi tällaisissa tapauksissa olla vastuussa videoyhteyden järjestämisestä molemmissa paikoissa. Jotkin sopimuspuolet ovat kuitenkin ilmoittaneet ehdoksi, että konsulit tai toimimiehet voivat ottaa vastaan todisteita, jos täytäntöönpanovaltion viranomaisilla on enemmän määräysvaltaa todisteiden vastaanottamisessa¹²⁷.

*Lisätietoja näkökohdista, jotka on otettava huomioon kuulemisten valmistelussa ja järjestämisessä videoyhteyden kautta, on **osassa B**.*

A3.2 Täytäntöönpanovaltion lupa

- 44 Yleissopimuksen 15 artiklan mukaan lupaa *ei* vaadita, paitsi jos sopimuspuoli on antanut selityksen. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio antanut selityksen tämän artiklan nojalla¹²⁸.
- 45 Yleissopimuksen 16 ja 17 artiklan mukaan lupa *vaaditaan*, paitsi jos sopimuspuoli on antanut selityksen, jonka mukaan todisteita voidaan ottaa vastaan ilman sen etukäteen antamaa lupaa. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio antanut selityksen näiden artiklojen nojalla¹²⁹.

*Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaumat on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa "Res/D/N/DC".*

¹²⁷ Ks. esim. Ranskan ja Saksan selitykset, jotka ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston "Evidence"-osiossa kohdassa "Updated list of Contracting Parties".

¹²⁸ Ks. myös vastavuoroisuutta koskeva huomautus alaviitteessä **Error! Bookmark not defined.**

¹²⁹ *Ibid.*

- 46 Lupapyyntöissä olisi täsmennettävä, että todisteet otetaan vastaan videoyhteyden avulla, ja ilmoitettava, jos täytäntöönpanovaltiolta tarvitaan erityistä apua. Tähän voidaan käyttää vakiomuotoista lomaketta.
- 47 Konsulien ja toimimiesten on noudatettava täytäntöönpanovaltion luvan myöntämiselle asettamia ehtoja.

109. Yleissopimuksen 15 artiklan mukaan konsuli voi kuulla pakkokeinoin ryhtymättä todistajaa/asiantuntijaa, joka on sen valtion kansalainen, jota konsuli edustaa (lähetävä valtio), kun konsulin on määrä ottaa todisteet vastaan toimipiirissään. Konsulin on 15 artiklan 2 kappaleen nojalla haettava tätä varten täytäntöönpanovaltion lupaa, mutta vain siinä tapauksessa, että kyseinen sopimuspuoli on antanut asiaa koskevan selityksen. Jos konsulin on määrä ottaa vastaan todisteita toisen valtion kansalaiselta, sovelletaan 16 artiklaa.
110. Konsuli (16 artiklan nojalla) tai asianmukaisesti määrätty toimimies (17 artiklan nojalla) voi ottaa vastaan todisteita ilman pakkoa vain, jos täytäntöönpanovaltion nimeämä toimivaltainen viranomainen on antanut siihen luvan joko yleisesti tai yksittäistapauksessa (16 artiklan 1 kappaleen a alakappale ja 17 artiklan 1 kappaleen a alakappale). Näin toimitaan, ellei kyseessä oleva täytäntöönpanovaltio ole antanut selitystä, jonka mukaan todisteita voidaan ottaa vastaan ilman sen etukäteen antamaa lupaa (16 artiklan 2 kappale ja 17 artiklan 2 kappale). Konsulin tai toimimiehen on myös noudatettava toimivaltaisen viranomaisen luvassaan mahdollisesti asettamia ehtoja (16 artiklan 1 kappaleen b alakappale ja 17 artiklan 1 kappaleen b alakappale).
111. Kuten todisteiden vastaanottamista koskevassa käsikirjassa todetaan, yleissopimuksessa ei täsmennetä, kuka lupaa hakee; käytännössä luvan hakee yleensä todisteita pyytänyt tuomioistuimien tai alkuperävaltion suurlähetystö tai konsulaatti¹³⁰. Vaikka II luvun mukaista luvan hakemista varten ei ole olemassa vakiomuotoista lomaketta (koska tämä on täytäntöönpanovaltion tehtävä), jotkut asiantuntijat ovat katsoneet, että I luvun mukainen oikeusapupyyntö vakiomuotoinen lomake voi olla hyödyllinen, kun haetaan II luvun mukaista lupaa todisteiden vastaanottamiseen; vakiomuotoista lomaketta on tällöin muokattava tarpeen mukaan¹³¹. Lupapyyntöissä on tärkeää täsmentää, että todisteet otetaan vastaan videoyhteyden avulla, ja ilmoitettava, jos täytäntöönpanovaltiolta tarvitaan apua.

Lisätietoja mahdollisista avustamisen muodoista, mukaan lukien laitteiden testauksesta ennen kuulemista ja asianmukaisten tilojen varaamisesta, on B osassa sekä asianomaisen sopimuspuolen maaprofiilissa.

112. Kuten edellä on mainittu, jos lupa vaaditaan, konsulin tai toimimiehen on noudatettava toimivaltaisen viranomaisen luvan myöntämiselle asettamia ehtoja, joihin sisältyvät sisältöä ja muotoa koskevat vaatimukset. Täytäntöönpanovaltio voi esimerkiksi asettaa luvan myöntämisen edellytykseksi, että videoyhteys valmistellaan tietyllä tavalla (esim. että yhteyden

¹³⁰ Todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja (teos mainittu alaviitteessä 29), 380 kohta.

¹³¹ *Ibid.*, liite 4, "Guidelines for completing the Model Form".

järjestää tietty henkilö, että se toteutetaan tietyssä paikassa, että käytetään tiettyä laitteistoa tai teknistä tukea tai että mukana on tiettyä henkilöstöä, kuten täytäntöönpanovaltion virkamies).

A3.3 Todistajan kutsuminen

48

Yleissopimuksen 21 artiklan b ja c kappaleessa määrättyjen vaatimusten lisäksi on tärkeää, että konsuli tai toimimies ilmoittaa todistajalle, että todistus otetaan vastaan videoyhteyden avulla.

113. Saatuaan tarvittavat luvat konsuli tai toimimies toimittaa todistajalle kirjallisen ilmoituksen, jossa hän kutsuu todistajan antamaan todistajanlausuntonsa tietyssä ajankohtana ja tietyssä paikassa.
114. Kutsussa on täsmennettävä, että todisteet otetaan vastaan videoyhteyden avulla, ja kerrottava, ovatko asianosaiset, edustajat tai lainkäyttöhenkilöstö läsnä videoyhteyden kautta. Lisäksi kutsun tulee täyttää seuraavat vaatimukset:
 - (1) Kutsu on laadittava täytäntöönpanovaltion kielellä tai siihen on liitettävä käännös tälle kielelle, jollei kutsuttu ole alkuperävaltion kansalainen (21 artiklan b kappale).
 - (2) Kutsussa on täsmennettävä, että kutsuttu saa käyttää oikeudenkäyntiavustajaa, ja, mikäli täytäntöönpanovaltio ei ole antanut 18 artiklan mukaista selitystä, että hän ei ole velvollinen saapumaan tuomioistuimeen eikä esittämään todisteita (21 artiklan c kappale).
115. Kuten todisteiden vastaanottamista koskevassa käsikirjassa todetaan, käytännössä todistajaan ottaa usein yhteyttä osapuoli, joka haluaa saada todistajanlausunnon, selvittääkseen, onko todistaja halukas antamaan todistajanlausunnon, ennen konsulin tai toimimiehen nimittämistä tai määräämistä¹³². Tällaisissa tapauksissa todistajan on äärimmäisen tärkeää olla tietoinen siitä, että todisteiden vastaanottaminen tapahtuu videoyhteyden avulla.

¹³² *Ibid.*, 388 kohta.

A3.4 Asianosaisten, heidän edustajiensa ja/tai lainkäyttöhenkilöstön osallistuminen ja läsnäolo

- 49 Asianosaisten, heidän edustajiensa ja lainkäyttöhenkilöstön läsnäolossa ja aktiivisessa osallistumisessa videoyhteyden välityksellä olisi noudatettava samoja sääntöjä kuin jos todisteet olisi vastaanotettu kasvokkain alkuperävaltiossa, mikäli se ei ole vastoin täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä.
- 50 Todisteita pyytäneeseen tuomioistuimeen kuuluva tuomari voidaan määrätä toimimieheksi, joka kuulee täytäntöönpanovaltiossa olevaa henkilöä videoyhteyden avulla ja voi toteuttaa kuulemisen alkuperävaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

116. Konsulin tai toimimiehen on suoritettava todistajankuuleminen videoyhteyden avulla alkuperävaltion lainsäädännön ja yleissopimuksen 21 artiklan mukaisesti. Mikäli kuuleminen edellyttää lupaa, on noudatettava täytäntöönpanovaltion luvan myöntämiselle asettamia ehtoja, mukaan lukien ehtoja, jotka liittyvät esimerkiksi täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen edustajien läsnäoloon. Lisäksi sisäisessä lainsäädännössä tai menettelyssä voidaan edellyttää, että todistajalla on oikeus asianajajaan tai oikeudelliseen edustajaan.
117. Yleissopimuksen I luvusta poiketen asianosaisten, heidän edustajiensa ja/tai lainkäyttöhenkilöstön aktiiviseen osallistumiseen sovelletaan alkuperävaltion lainsäädäntöä edellyttäen, että se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa, ja jollei täytäntöönpanovaltion luvan myöntämiselle asettamista ehdoista muuta johdu. Erityisesti tapauksissa, joissa todisteita pyytäneen tuomioistuimen puheenjohtajana toimiva virkamies (tai muu asianmukaisesti määrätty henkilö) on määrätty toimimieheksi kuulemaan täytäntöönpanovaltiossa sijaitsevaa henkilöä videoyhteyden avulla, asianosaisten ja heidän edustajiensa olisi voitava osallistua kuulemiseen ikään kuin se tapahtuisi kasvokkain alkuperävaltiossa (paitsi jos täytäntöönpanovaltion asettamat ehdot rajoittavat tai vaikeuttavat tätä mahdollisuutta).
118. Sopimuspuolilla on erilaisia käytäntöjä sen suhteen, miten diplomaatti- ja konsulivirkamiehet ottavat vastaan todisteita, ja erityisesti sen suhteen, voivatko asianosaiset, heidän lailliset edustajansa ja lainkäyttöhenkilöstö osallistua todisteiden vastaanottamiseen. Ainakin yhden sopimuspuolen mukaan laillisten edustajien läsnäolo ja aktiivinen osallistuminen konsulin suorittamaan todisteiden vastaanottamiseen on tärkeää, sillä on laillisen edustajan tehtävä ottaa todistajanlausunto vastaan konsulin läsnä ollessa ja joissakin tapauksissa laillinen edustaja voi jopa pyytää konsulia poistumaan¹³³. Tällaisissa tapauksissa konsulin ensisijaisena tehtävänä on varmistaa todistajan henkilöllisyys ja ottaa todistajalta vala ja/tai avustaa todistajanlausunnon vastaanottamisessa järjestämällä paikalle tarvittaessa tulkkeja ja pikakirjoittajia.

¹³³ B. Ristau, *International Judicial Assistance (Civil and Commercial)*, Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, Vol. I, Part V, 2000 revision, s. 326.

A3.5 Pakkokeinot ja pakottaminen

- 51 Todistaja/asiantuntija ei ole velvollinen esittämään todisteita, ellei täytäntöönpanovaltio ole antanut 18 artiklan mukaista selitystä ja ellei toimivaltainen viranomainen ole hyväksynyt pyyntöä avun antamisesta todisteiden hankkimiseksi pakkokeinoin. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio antanut tällaisen selityksen.

*Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaumat on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen **tilannetaulukossa**, sarakkeessa "Res/D/N/DC".*

- 52 Vaikka sopimuspuolen viranomainen velvoittaisi todistajan kuultavaksi, se ei välttämättä voi velvoittaa todistajaa käyttämään kuulemisessa videoyhteyttä.

119. Yleissopimuksen II luvun mukaan konsulit tai toimimiehet eivät voi pakottaa todistajaa antamaan todistajanlausuntoa. Sen sijaan 18 artiklassa annetaan sopimuspuolelle mahdollisuus ilmoittaa, että konsuli tai toimimies, joka on oikeutettu ottamaan vastaan todisteita, saa pyytää (kyseisen sopimuspuolen määräämältä) toimivaltaiselta viranomaiselta tarpeellista apua todisteiden hankkimiseksi pakkokeinoin, jos selityksen sisältämät ehdot täyttyvät. Näin ollen todistaja/asiantuntija ei ole II luvun mukaan velvollinen todistamaan, ellei täytäntöönpanovaltio ole antanut tällaista selitystä ja suostunut pyyntöön, joka koskee todisteiden hankkimista pakkokeinoin (21 artiklan c kappale). Maaprofiilien perusteella noin 25 prosenttia vastauksen toimittaneista valtioista sallii tämän mekanismin käytön.
120. Kuten edellä I luvun yhteydessä on todettu (ks. **A2.6**), joissakin tapauksissa saattaa olla tarpeen erottaa toisistaan todistajan/asiantuntijan velvoittaminen todistamaan ja todistajan/asiantuntijan velvoittaminen todistamaan nimenomaan videoyhteyden kautta. Lisäksi muutamat vastauksen toimittaneista valtioista, jotka soveltavat 18 artiklaa, mainitsivat maaprofiilissaan, että II luvun mukaisen videoyhteyden avulla tapahtuvan todisteiden vastaanottamisen on oltava vapaaehtoista.¹³⁴
121. On myös huomattava, että 22 artiklan mukaan, mikäli todisteita ei voida hankkia II luvussa vahvistetun menettelyn mukaisesti, se ei estä pyytämästä myöhemmin saman todisteen

¹³⁴ Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) ja Yhdysvaltojen vastaukset maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen g (teos mainittu alaviitteessä 12). Yhdysvallat myös lisäsi, että mitä tulee 28 U.S. Code -lain 1782 §:n a momentin mukaiseen pyyntöön, jonka mukaan yhdysvaltalaisen piirituomioistuimen pitäisi määräämällä velvoittaa todistaja esittämään todisteita ulkomaista oikeudenkäyntiä varten, "[o]n epätodennäköistä, että yhdysvaltalainen tuomioistuin velvoittaisi todistajan esittämään todisteita välittömästi videoyhteyden kautta ulkomaiselle tuomioistuimelle".

vastaanottamista I luvun mukaisesti eikä sillä saa olla vaikutusta tähän.

A3.6 Vala tai vakuutus

- 53** Konsulilla tai toimimiehellä on valtuudet ottaa vala tai vakuutus alkuperävaltion lainsäädännön mukaisesti, jos se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa tai vastoin sen myöntämää lupaa (21 artiklan a ja d kappale).
- 54** Kansallisista tai kansainvälisistä välineistä riippuen konsulien tai toimimiesten ottamilla valoilla tai vakuutuksilla voi olla täytäntöönpanovaltiossa rajatylittäviä vaikutuksia.

122. Valan tai vakuutuksen ottamisen merkitystä ei pidä aliarvioida¹³⁵. Yleissopimuksen II luvun mukainen todisteiden vastaanottaminen suoritetaan kuitenkin yleensä ilman pakkokeinoja, ja on myös huomattava, että joillakin lainkäyttöalueilla todistajaa ei voida pakottaa vannomaan tai vakuuttamaan lausuntonsa totuudenmukaisuutta¹³⁶. Valan tai vakuutuksen puuttuminen voi kuitenkin vaikuttaa haitallisesti saatujen todisteiden todistusarvoon.
123. Konsulilla tai toimimiehellä on II luvun mukaisissa menettelyissä valtuudet ottaa vala tai vakuutus, jos se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa tai vastoin sen myöntämää lupaa (21 artiklan a ja d kappale). Esiin voi nousta useita mahdollisia kysymyksiä, esimerkiksi: onko vala/vakuutus annettava konsulille tai toimimiehelle;¹³⁷ onko valan/vakuutuksen ottajan oltava samassa paikassa kuin todistaja; onko täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen henkilön otettava se (tämä on kuitenkin epätodennäköistä);¹³⁸ edellyttääkö laki, että vala/vakuutus otetaan alkuperävaltion vai täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaisesti.¹³⁹
124. Jos konsuli käyttää videoyhteyttä ottaakseen vastaan todisteita II luvun mukaisesti, hän voi ottaa valan tai vakuutuksen lähettävän valtion (eli sen valtion, jota konsuli edustaa) kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja joissakin tapauksissa ainoastaan konsulin edustaman suurlähetystön alueella¹⁴⁰. Esimerkiksi konsuli voi ottaa todistajan valan, kun asianosaiset ja heidän edustajansa sekä lainkäyttöhenkilöstö ovat läsnä videoyhteyden kautta, jos lähettävän

¹³⁵ Ks. esim. Intian korkeimman oikeuden tarkastelu konsulin lähettämisestä ottamaan vala asiassa *State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai* AIR 2003 SC KANT 148. Tuomioistuimien katsoi, että virkamiehen läsnäolo todistajan kuulemisen aikana oli tae siitä, että todistajaa ei neuvottu, ohjailtu tai johdateltu.

¹³⁶ Sveitsin vastaus maaprofiilia koskevan kyselylomakkeen VI osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹³⁷ Suurin osa vastauksen toimittaneista valtioista (joissa II lukua sovelletaan) ilmoitti pitävänsä tätä vaihtoehtoa parhaana edellyttäen, että se on alkuperävaltion sääntöjen ja yleissopimuksen 21 artiklan a ja d kappaleen mukainen. Ks. esim. Australian, Liettuan, Ranskan, Saksan, Venezuelan ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn VI osan kysymykseen d (*ibid.*).

¹³⁸ Ks. esim. Sveitsin vastaus maaprofiilikyselyn VI osan kysymykseen d (*ibid.*).

¹³⁹ R. A. Williams (teos mainittu alaviitteessä 1), s. 20; Ks. myös yhteenvedo vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), VI osa, kysymys i.

¹⁴⁰ Ks. esim. 22 U.S. Code –lain 4221 §.

valtion lainsäädännössä niin säädetään. On huomattava, että kun konsuli ottaa vastaan todisteita, tämä tapahtuu oletettavasti täytäntöönpanovaltiossa, sillä konsuli hoitaa tehtäviään siellä.

125. Jos kyseessä on toimimies, vala tai vakuutus voidaan ottaa videoyhteyden välityksellä alkuperävaltiosta (jolloin todistaja vannoo tai vakuuttaa täytäntöönpanovaltiossa)¹⁴¹ edellyttäen, että toimimiehellä on alkuperävaltion lainsäädännön nojalla toimivalta tehdä niin.

A3.7 Todistajan/asiantuntijan ja muiden toimijoiden henkilöllisyyden varmistaminen

55 Konsuli tai toimimies on vastuussa todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamisesta alkuperävaltion lainsäädännön mukaisesti, jollei tämä ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön tai sen myöntämän luvan ehtojen kanssa.

126. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luvusta poiketen II luvun mukaisiin todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamismenettelyihin sovelletaan alkuperävaltion lakia.¹⁴² Tämä edellyttää, että tällaisia menettelyjä ei kielletä täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä (yleissopimuksen 21 artiklan d kappale) ja että kaikki täytäntöönpanovaltion luvan myöntämisen yhteydessä asettamat ehdot täyttyvät (16 artiklan 1 kappaleen b alakappale tai 17 artiklan 1 kappaleen b alakappale).
127. Kun otetaan huomioon, että kuulemisen suorittaa konsuli tai toimimies, tästä seuraa loogisesti, että konsuli tai toimimies myös suorittaa todistajan henkilöllisyyden virallisen varmistamisen. Maaprofiilit osoittavat, että yleisin menettely vastauksen toimittaneissa valtioissa, jotka soveltavat II lukua, on todistajan/asiantuntijan henkilöasiakirjojen tarkistaminen (ei siis

¹⁴¹ Vastaavanlainen (tosin ei todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen määräyksiin liittyvä) rajatylittävä esimerkki koskee Australian ja Uuden-Seelannin välillä tehtyä vuoden 2008 sopimusta (ks. edellä 60): Australian täytäntöönpanolainsäädännössä nimittäin täsmennetään, että kun Australiasta käsin esiinnyttään etäyhteyden välityksellä Uudessa-Seelannissa käynnissä olevassa oikeudenkäynnissä, se Australiassa sijaitseva paikka, josta etäyhteys välitetään, "katsotaan osaksi [Uuden-Seelannin] tuomioistuinta". Lisäksi lainsäädännössä annetaan Uuden-Seelannin tuomioistuimelle (Australian lainsäädännön nojalla) nimenomainen mahdollisuus ottaa vala tai vakuutus etäyhteyden välityksellä esiintyvältä todistajalta (Australiasta). Ks. *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth), 59,62 §. Sitä vastoin joissakin tapauksissa voi olla tarpeen ottaa vala täytäntöönpanovaltiossa eikä siellä, missä toimimies on. Ks. esim. D. Epstein, J. Snyder & C.S. Baldwin IV, *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*, 4th ed., Leiden / Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010, 10.24 kohta, jossa käsitellään etäyhteyden välityksellä annettuja todistajanlausuntoja ja todetaan, että Yhdysvaltojen Federal Rules of Civil Procedure -sääntöjen 30 §:n b kohdan 4 alakohdan on ainakin kerran tulkittu edellyttävän, että vala vannotaan todistajan sijaintipaikassa. Ks. myös Federal Rules of Civil Procedure -sääntöjen 30 §:n b kohdan 4 alakohta, jossa todetaan suullisen kuulemisen todistajanlausunnoista: "Asianosaiset voivat määrätä tai tuomioistuin voi omasta aloitteestaan määrätä, että lausunto annetaan puhelimitse tai muulla etämenettelyllä. Tämän pykälän sekä 28 §:n a kohdan, 37 §:n a kohdan 2 alakohdan ja 37 §:n b kohdan 1 alakohdan soveltamiseksi lausunto annetaan, kun lausunnon antaja vastaa kysymyksiin."

¹⁴² Saksan ja Venezuelan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen r (teos mainittu alaviitteessä 12).

henkilöllisyyttä koskevan valan tai vakuutuksen ottaminen).¹⁴³ Vaikka maaprofiileissa ei sitä erikseen ilmoiteta, videoyhteysteknologian käyttö menettelyissä saattaa joissakin tapauksissa edellyttää tiukempia varmistuskeinoja kuin tavanomaisissa kasvokkaisissa menettelyissä.

128. Todennäköisesti myös kaikkien muiden menettelyyn osallistuvien toimijoiden, jotka ovat läsnä joko fyysisesti tai videoyhteyden kautta, on tarpeen todentaa henkilöllisyytensä asianmukaisesti. Myös tässä tapauksessa sovelletaan alkuperävaltion lainsäädännön vaatimuksia, elleivät ne ole ristiriidassa joko täytäntöönpanovaltion lainsäädännön tai luvan ehtojen kanssa.

A3.8 Rangaistusmääräykset

56

Eri rangaistusmääräysten mahdollinen päällekkäinen soveltaminen tai niiden väliset toimivallan aukot jätetään kansallisten ja/tai kansainvälisten välineiden sekä mahdollisten sovellettavien järjestelyjen varaan.

129. Kuten edellä kohdassa **A2.9** (yleissopimuksen I luvun yhteydessä) todettiin, yleissopimuksen laatijat tekivät tietoisin päätöksen olla viittaamatta todisteiden vastaanottamiseen liittyviin rangaistaviin tekoihin (kuten tuomioistuimen halventamiseen tai väärän valan antamiseen), ja panivat samalla merkille, että tällaisissa asioissa saattaa ilmetä toimivallan päällekkäisyyttä.
130. Koska todisteet otetaan yleissopimuksen II luvun nojalla vastaan välittömästi, konsuli tai toimimies toteuttaa menettelyn yleensä oman lakinsa (eli konsuliedustuston lähettävän valtion lain tai alkuperävaltion lain) mukaisesti siltä osin kuin se ei ole täytäntöönpanovaltion lain vastaista, kuten 21 artiklan d kappaleessa määrätään, tai luvan myöntämisen yhteydessä asetettujen ehtojen vastaista (21 artiklan a kappale). Kuten muutamissa vastauksen toimittaneissa valtioissa on käytäntönä, täytäntöönpanovaltion myöntämässä luvassa voidaan erityisesti edellyttää, että kutsussa todetaan selvästi, että todistajan saapumatta jättäminen ei voi johtaa syytteesen alkuperävaltiossa¹⁴⁴.
131. Esimerkiksi silloin, kun alkuperävaltiossa sijaitseva toimimies vastaanottaa todisteita täytäntöönpanovaltiossa sijaitsevalta todistajalta/asiantuntijalta videoyhteyden kautta, sekä alkuperävaltion että täytäntöönpanovaltion väärästä valasta ja oikeuden halventamisesta antamaa lainsäädäntöä voidaan soveltaa todistajan/asiantuntijan kuulemiseen videoyhteyden avulla. Tämä saattaa johtaa siihen, että todistaja/asiantuntija joutuu useiden syytetoimien kohteeksi. Toisaalta on yhtä mahdollista, että kummankaan valtion (alkuperävaltion eikä täytäntöönpanovaltion) lakia ei voida soveltaa tai että kummallakaan ei ole tosiasiallista toimivaltaa asettaa syytteesen todistajaa/asiantuntijaa, jota syytetään väärästä valasta tai halventamisesta.¹⁴⁵

¹⁴³ Ks. esim. Bulgarian, Etelä-Afrikan, Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen r (*ibid.*).

¹⁴⁴ Ks. esim. Ranskan ja Luxemburgin selitykset, jotka ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa (ks. polku alaviitteessä 127).

¹⁴⁵ Tämä käy selvästi ilmi maaprofiileista (ks. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), VI osa, kysymys j). Vastauksen toimittaneiden valtioiden näkemykset jakautuivat lähes tasan sen suhteen, sovelletaanko

132. Tämä toimivallan päällekkäisyys voi ilmetä myös silloin, kun konsuli ottaa vastaan todisteita II luvun mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa konsuli ottaa valan alkuperävaltion lainsäädännön nojalla, jolla voi olla erityinen ”ekstraterritoriaalinen” sovellus¹⁴⁶ siinä mielessä, että valalla/vakuutuksella katsotaan olevan kaikissa tarkoituksissa sama vaikutus kuin jos se olisi annettu tai otettu alkuperävaltion alueella¹⁴⁷. Tämä saattaa nostaa esiin syytteenpanoon ja täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä, sillä väärästä valasta määrättävä rangaistus vaikuttaisi vain alkuperävaltiossa¹⁴⁸.
133. Joidenkin kommentaattoreiden mielestä sääntelyn epäselvyydellä voi olla merkittäviä vaikutuksia, kuten koko todistajanlausunnon todistusarvon mahdollinen heikkeneminen, mikä kyseenalaistaisi valojen/vakuutusten tehokkuuden¹⁴⁹. Väärän valan tapauksessa esiin nousee kaksi kysymystä: ensinnäkin alkuperävaltiossa voidaan kysyä, voidaanko ulkomailla annettu lausunto katsoa vääräksi valaksi; toiseksi täytäntöönpanovaltiossa voidaan kysyä, voidaanko ulkomaiselle tuomioistuimelle, konsulille tai toimimiehelle annettu lausunto katsoa vääräksi valaksi.¹⁵⁰ Oikeuden halventamisen osalta jotkut kommentaattorit ovat ehdottaneet, että tuomioistuimen halventamiseen sovellettaisiin todennäköisesti tuomioistuinvallan lakia (*lex fori*), koska todistaja/asiantuntija on oikeussalissa läsnä virtuaalisesti.¹⁵¹
134. Jos videoyhteyden avulla annettavan todistajanlausunnon halutaan olevan oikeuslaitoksen kannalta yhtä hyödyllinen kuin fyysisesti läsnä ollen annettu todistajanlausunto, tällaisten epävarmuustekijöiden ratkaiseminen on ensiarvoisen tärkeää. Todisteiden vastaanottamista koskevassa yleissopimuksessa ei kuitenkaan käsitellä erilaisten rangaistusmääräysten mahdollisen päällekkäisen soveltamisen tai toimivallan puuttumisen ratkaisemista. Sen sijaan se on jätetty sisäisen lainsäädännön, valtioiden välisten järjestelyjen (esim. keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevien sopimusten) tai kansainvälisen julkisoikeuden yleisten periaatteiden varaan.

väärään valaan alkuperävaltion vai täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä, kun todisteita otetaan vastaan videoyhteyden avulla II luvun mukaisesti.

¹⁴⁶ Saksa myöntää tämän mahdollisuuden myös todistusaineistoa koskevan ja rikosoikeuden osalta, ks. Saksan vastaus maaprofiilikyselyn VI osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹⁴⁷ Ks. esim. 22 U.S. Code -lain 4221 §. ”[...] Jokainen vala, vakuutus, todistajanlausunto ja notaarin vahvistama asiakirja, joka on otettu, vannottu, vahvistettu tai tehty sellaisen virkailijan toimesta tai edessä on yhtä pätevä ja yhtä todistusvoimainen Yhdysvalloissa kaikissa tarkoituksissa, kun virkailija on vahvistanut sen allekirjoituksellaan ja sinetillään, kuin jos se olisi otettu, vannottu, vahvistettu tai tehty Yhdysvalloissa asianmukaisesti valtuutetun ja pätevän henkilön toimesta tai edessä [...]”

¹⁴⁸ *Ibid.*, 4221 §: ”[...] Jos henkilö antaa tietoisesti ja moraalittomasti kongressin tätä aiemmin tai tämän jälkeen antamassa säädöksessä tarkoitetun väärän valan tai saa millä tahansa keinolla toisen henkilön antamaan tällaisen väärän valan, vakuutuksen tai todistajanlausunnon, häntä vastaan voidaan nostaa syyte, hänet voidaan tuomita ja hänen asiansa voidaan käsitellä missä tahansa Yhdysvaltojen alueella kaikin tavoin samalla tavalla kuin jos tällainen vala, vakuutus tai todistajanlausunto olisi annettu Yhdysvalloissa sellaiselle virkailijalle, joka on asianmukaisesti valtuutettu ottamaan tällaisen valan, vakuutuksen tai todistajanlausunnon, ja hänelle voidaan määrätä sama rangaistus kuin tällaisesta rikkomuksesta määrätään [...]”

¹⁴⁹ Ks. esim. M. Davies (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 206, 229 (ks. yleisesti väärästä valasta s. 221–227 ja oikeuden halventamisesta s. 228–232).

¹⁵⁰ *Ibid.*, s. 221–222.

¹⁵¹ *Ibid.*, s. 228; R. A. Williams (teos mainittu alaviitteessä 1), s. 19. Common law -maissa tarkoitettua oikeuden halventamisen käsitettä ei ehkä panna täysimääräisesti täytäntöön joidenkin sopimuspuolten oikeusjärjestelmissä. Ks. Saksan vastaus maaprofiilikyselyn VI osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12).

Lisätietoja väärään valaan ja oikeuden halventamiseen liittyvistä asioista I luvun nojalla, ks. myös A2.9.

A3.9 Oikeudet ja muut suojatoimet

57 Yleissopimuksen 21 artiklassa määrätään useista todistajaa koskevista suojatoimista, joita ovat muun muassa: todisteiden vastaanottamistapa, todistajalle lähetettävän kutsun kieli ja kutsussa ilmoitettavat tiedot.

135. Yleissopimuksen 11 artiklaan sisältyvien oikeuksien laajentamisen lisäksi yleissopimuksen 21 artiklassa määrätään useista suojatoimista henkilölle, joka kutsutaan todistamaan videoyhteyden välityksellä II luvun mukaisesti. Ensinnäkin vastaanotettavien todisteiden tulee olla sellaisia, että niiden vastaanottaminen ”ei ole ristiriidassa sen valtion lainsäädännön kanssa, jossa toimenpiteeseen ryhdytään, tai [...] annetun luvan vastainen” (21 artiklan a kappale). Kuten kohdassa A3.6 todettiin, valan tai vakuutuksen ottamista rajoitetaan samalla tavoin samassa artiklassa. Lisäksi 21 artiklan d kappaleen mukaan ”muoto”, jota todisteiden vastaanottamisessa on noudatettava, on se, josta säädetään alkuperävaltion lainsäädännössä, kuitenkin sillä ehdolla, että tätä muotoa ei ole kielletty täytäntöönpanovaltion laissa.
136. Toiseksi 21 artiklan b kappaleessa määrätään kieleen liittyvästä suojatoimesta, joka edellyttää, että mahdolliselle todistajalle lähetettävä kutsu on laadittava täytäntöönpanovaltion kielellä tai siihen on liitettävä käännös tälle kielelle. Ainoa poikkeus tähän vaatimukseen on se, että mahdollinen todistaja on alkuperävaltion kansalainen (olettaen siten, että hän ymmärtää alkuperävaltion kieltä).
137. Kolmanneksi 21 artiklan c kappaleen nojalla kutsussa on ilmoitettava, että mahdollisella todistajalla on oikeus käyttää oikeudenkäyntiavustajaa (kuten yleissopimuksen 20 artiklassa määrätään) ja, jos sopimuspuoli ei ole antanut 18 artiklan mukaista selitystä pakkotoimista (ks. A3.5), että todistaja ”ei ole velvollinen saapumaan tuomioistuimeen eikä esittämään todisteita”.
138. Lisäksi 21 artiklan e kappaleessa täydennetään edellä mainittuja suojatoimia määräämällä, että mahdollinen todistaja voi vedota I luvun 11 artiklan mukaiseen oikeuteen ja velvollisuuteen kieltäytyä todistamasta.

Lisätietoja oikeuksista ja velvollisuuksista, joihin voidaan vedota I luvun nojalla, ks. A2.10.

A3.10 Kulut

58 Videoyhteyden käyttö voi aiheuttaa lisäkuluja. Se, lankeavatko nämä kulut asianosaisten maksettaviksi, määräytyy alkuperävaltion lain mukaan.

*Katso lisätietoja asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiilista**.*

139. Vaikka yleissopimuksessa ei nimenomaisesti käsitellä II luvun mukaisista kutsuista aiheutuvia kuluja, on olemassa useita mahdollisia skenaarioita ja jokaisessa niistä todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden välityksellä saattaa aiheuttaa lisäkuluja.
140. Kuten todisteiden vastaanottamista koskevassa käsikirjassa todetaan, kuluja voi aiheutua muun muassa konsulin tai toimimiehen palveluista, tulkin tai pikakirjoittajan palveluista sekä niihin liittyvistä matka- ja majoituskuluista¹⁵². Videoyhteyden käyttöön voi liittyä myös lisäkuluja, jotka aiheutuvat videoyhteyden käyttöön tarvittavan paikan vuokraamisesta, henkilöstökuluista tai teknisen tuen palkkaamisesta¹⁵³. Se, onko asianosaisten vastattava tällaisista kuluista, ratkaistaan alkuperävaltion lainsäädännön mukaan. Yleensä näistä kuluista vastaa todisteiden vastaanottamista pyytävä osapuoli¹⁵⁴.
141. Konsulin tapauksessa lähettävän valtion (eli alkuperävaltion) lainsäädännössä voidaan edellyttää maksujen perimistä todisteiden vastaanottamiseen osallistumisesta¹⁵⁵, kun taas toimimiesten osalta kulut määräytyvät usein joko sisäisen lainsäädännön mukaan tai ne määritellään toimimiehen tehtäviä koskeissa säännöissä¹⁵⁶. Tapauksissa, joissa tarvitaan lupaa, täytäntöönpanovaltio voi vaatia luvan myöntämisen ehtona tiettyjen täytäntöönpanovaltion osallisuudesta ja/tai avunannosta aiheutuneiden kulujen korvaamista (esim. kulut, jotka liittyvät tiettyjen tilojen, kuten oikeussalin, käyttöön, tai muut hallinnolliset kulut).¹⁵⁷ Lisäksi täytäntöönpanovaltio voi vaatia kulujen korvaamista tapauksissa, joissa se avustaa konsulia tai toimimiestä todisteiden hankkimisessa pakkokeinoin¹⁵⁸.

¹⁵² Todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja (teos mainittu alaviitteessä 29), 403 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

¹⁵³ Bulgarian ja Liettuan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen w (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹⁵⁴ Todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja (teos mainittu alaviitteessä 29), 405 kohta.

¹⁵⁵ Yhdysvalloissa konsulipalveluista perittävät maksut on esitetty 22 CFR -lain 22.1 §:ssä (luettelo sisältää oikeusapupalveluista perittävät maksut sekä yleissopimukseen liittyvissä tapauksissa että muissa tapauksissa). Australiassa konsulaattipalveluista perittävät maksut, mukaan lukien valan ottamisesta tai ilmoituksen tai vakuutuksen vastaanottamisesta perittävät maksut, vahvistetaan vuoden 2018 Consular Fees Regulations -asetuksessa.

¹⁵⁶ Yhdistyneessä kuningaskunnassa (Englanti) toimimiesten (jotka tunnetaan nimellä "examiners of the court") palveluista perittävät maksut vahvistetaan Practice Direction 34B -ohjeessa.

¹⁵⁷ Sveitsin vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen w (teos mainittu alaviitteessä 12).

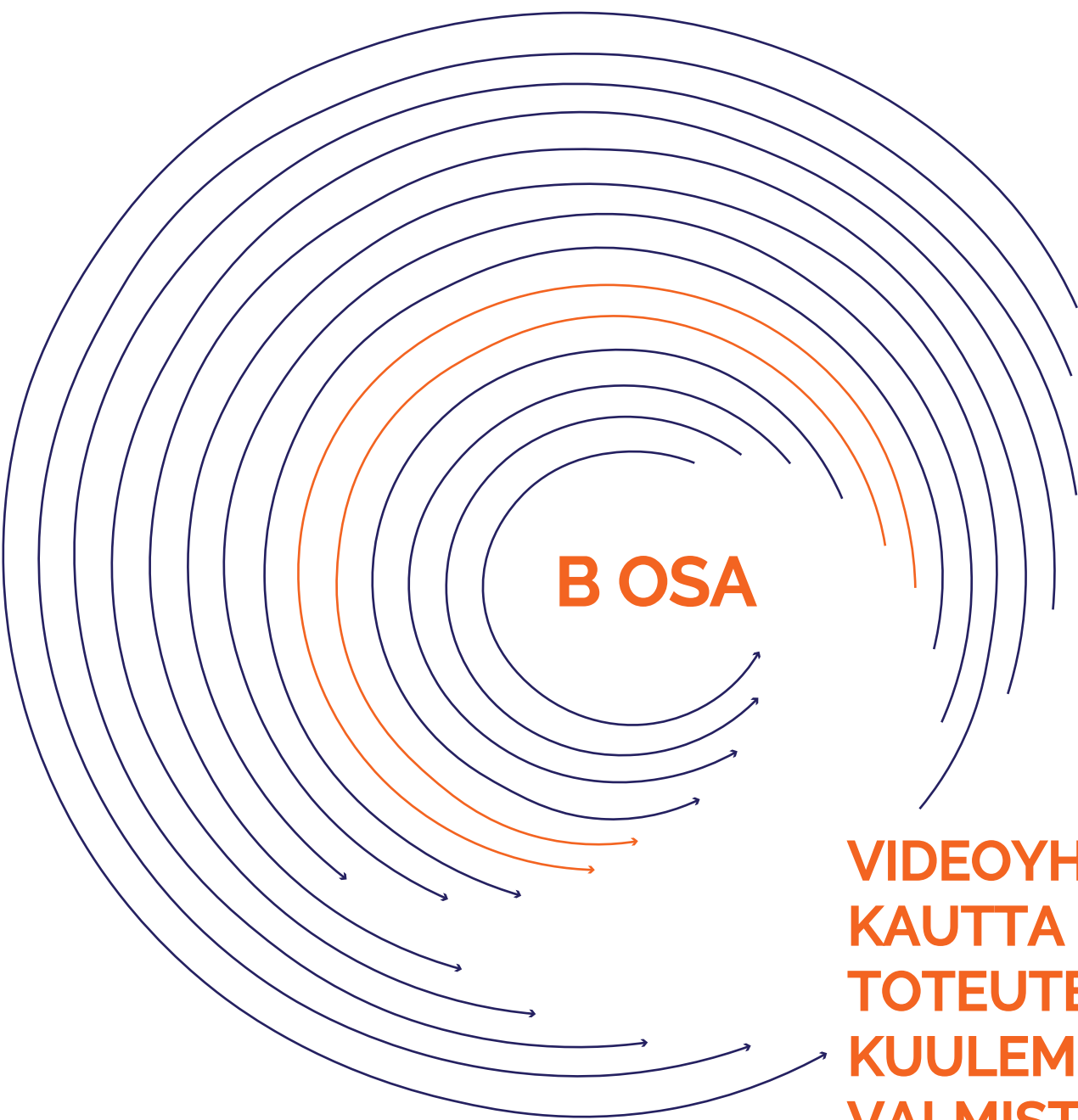
¹⁵⁸ Tätä skenaariota tarkastellaan selitysmuiston 163 kohdassa.

Lisätietoja pakkokeinojen käytöstä II luvun nojalla, ks. A3.5.

142. Käytännössä toimimiesten odotetaan toteuttavan kaikki tarvittavat järjestelyt todisteiden vastaanottamiseksi. Jos käytetään videoyhteyttä, toimimiehen tehtäviin voi sisältyä paikan etsiminen todistajan kuulemista varten, videoyhteyslaitteiden varaaminen ja tarvittavan teknisen tuen löytäminen ¹⁵⁹. Jos olosuhteet edellyttävät täytäntöönpanovaltion apua (esimerkiksi myönnettyyn lupaan liittyvien ehtojen noudattamiseksi), viranomaisia kannustetaan avustamaan järjestelyissä todisteiden vastaanottamiseksi videoyhteyden avulla, jos se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

¹⁵⁹ Todisteiden vastaanottamista koskeva käsikirja (teos mainittu alaviitteessä 29), liite 6 ”Guide on the use of video-links”, 26 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

B OSA

**VIDEOYHTEYDEN
KAUTTA
TOTEUTETTAVIEN
KUULEMISTEN
VALMISTELU JA
TOTEUTTAMINEN**

- B1 MAHDOLLISTEN KÄYTÄNNÖN ESTEIDEN TARKASTELU
- B2 AIKATAULUTUS JA TESTAUS
- B3 TEKNINEN TUKI JA KOULUTUS
- B4 ASIANMUKAISTEN TILOJEN VARAAMINEN
- B5 TULKKAUKSEN KÄYTTÖ
- B6 TALLENTAMINEN, RAPORTOINTI JA TARKASTELU
- B7 YMPÄRISTÖ, SIOITTELU JA KÄYTÄNNÖT

- 59 Viranomaisia kannustetaan mahdollisuuksien mukaan asettamaan yleisiä käytännön tietoja ja/tai ohjeita julkisesti saataville (mieluiten verkossa) avuksi niille, jotka valmistelevat pyynnön esittämistä tai toteuttamista videoyhteyden avulla. Viranomaisia pyydetään toimittamaan nämä tiedot pysyväälle toimistolle, mikäli mahdollista, jotta ne voidaan julkaista Haagin konferenssin verkkosivustolla. Yksityiskohtaiset ja arkaluonteiset tiedot voidaan toimittaa asianosaisille pyynnöstä.
- 60 Kaikkien videoyhteyden valmisteluun ja toteutukseen osallistuvien toimijoiden on huolehdittava tehokkaasta viestinnästä.

143. Kuten edellä todettiin, videoyhteysteknologian käyttöä todisteiden vastaanottamisessa ulkomailla ei voida käsitellä pelkästään oikeudellisesta näkökulmasta, vaan se edellyttää kokonaisvaltaista ja monialaista lähestymistapaa (ks. **A1**).
144. Eräässä sopimuspuolessa äskettäin tehdyssä kattavassa tutkimuksessa todettiin, että videoyhteyden tulokset ja tehokkuus oikeudenkäytön helpottamisessa ovat sidoksissa palvelun tarjoamiseen ja käytännön toteutukseen, mikä vain vahvistaa sitä näkemystä, että videoyhteyksjärjestelmien suunnittelu-, hallinta- ja käytettävällä on merkitystä.¹⁶⁰ Lisäksi lainsäädäntö voi sanella erilaisia käytännöllisiä ja teknisiä näkökohtia tai vaikuttaa niihin, kuten **B** ja **C osassa** todetaan.
145. Keskusviranomaisia kannustetaan julkaisemaan yleisiä tietoja organisatorisista vaatimuksista, varausjärjestelmistä, laitteista ja teknisistä valmiuksista ja/tai sen henkilön tai osaston yhteystiedot, joka vastaa videoyhteyttä edellyttävien todisteiden vastaanottamista koskevien pyyntöjen täyttämistä, ja toimittamaan tiedot asianomaisille viranomaisille, jotta voidaan helpottaa videoyhteyden käyttöä tarvitsevien pyynnön laatijoiden työtä. Jos sellaisia ei vielä ole laadittu, keskus- ja muita viranomaisia kannustetaan laatimaan kohdennettuja suuntaviivoja ja protokollia, joissa kuvataan prosessit ja jaetaan selkeät seuraaviin asioihin liittyvät vastuualueet: sopivien tilojen aikataulutus ja varaaminen, testaus ja kunnossapito, videoyhteyden käynnistäminen, valvonta ja päättäminen, palautteen kerääminen jälkikäteen¹⁶¹. IT-infrastruktuurin hakkeroinnin tai muun vaarantumisen riskin minimoimiseksi jotkin viranomaiset voivat päättää jakaa yksityiskohtaisia ja arkaluonteisia tietoja vain pyynnöstä, jos asianomainen valtion viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi tai asianmukaiseksi.
146. Muita tietoja, joiden julkaiseminen voi olla hyödyksi, ovat esimerkiksi henkilöstön pääasialliset viestintäkielet, mahdolliset tekniset neuvonnasta ja vianetsinnästä vastaavat yhteyshenkilöt tai yleisemmin se, voivatko alkuperävaltion viranomaiset tarjota apua kuulemisen järjestämisessä tai tilojen etsimisessä, kun pyyntö esitetään II luvun nojalla. Suuri osa näistä tiedoista on esitetty sopimuspuolten maakohtaisissa profiileissa.
147. Vaikka saatavilla on käytännöllistä ja menettelyä koskeva tietoa, viestintä on edelleen

¹⁶⁰ Kattava tarkastelu tästä Australiassa suoritetusta tutkimuksesta, ks. E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 10.

¹⁶¹ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 14.

ehdottoman tärkeää prosessin kaikissa vaiheissa: ennen videoyhteyden kautta tehtävää kuulemistä, sen aikana ja sen jälkeen. Erityisen tärkeää on, että kunkin osallistujan tehtävä ja oikeudellinen asema määritellään selkeästi, erityisesti todistajan eduksi¹⁶².

¹⁶² Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 36.

B1 Mahdollisten käytännön esteiden tarkastelu

- 61 Videoyhteyspyyntöä valmistelevien olisi varmistettava toimivaltaiselta viranomaiselta, että videoyhteyden käyttöä todisteiden vastaanottamisessa koskevan pyynnön täyttämiseksi ei ole käytännön esteitä tai rajoituksia (erityisesti II luvun osalta).

Katso lisätietoja asianomaisten sopimuspuolen **maaprofiilista**.

148. Maaprofiilien perusteella vaikuttaa siltä, että suurin osa merkittävistä käytännön ongelmista on tullut esiin yleissopimuksen II luvun yhteydessä.
149. Yleissopimuksen I lukuun liittyviä käytännön esteitä ovat pääasiassa videoneuvottelulaitteiden ja tukiresurssien puute¹⁶³, lähetysten laatu ja järjestelmien yhteensopivuus¹⁶⁴ sekä pyynnön esittäneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion välinen aikaero¹⁶⁵. Useimmat vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat kuitenkin, että ne eivät olleet kohdanneet käytännön esteitä.¹⁶⁶
150. Yleissopimuksen II lukuun liittyvät käytännön esteet ovat monimuotoisempia ja monimutkaisempia. Yleissopimuksen I luvun nojalla todisteiden vastaanottamispaikka on yleensä tuomioistuimissa, mutta II luvun mukainen todisteiden vastaanottamispaikka voi vaihdella riippuen siitä, mihin artiklaan vedotaan, sillä vastaanottaminen voidaan antaa joko diplomaatti- tai konsuliedustuston (15 ja 16 artikla) tai toimimiehen (17 artikla) tehtäväksi. Koska diplomaatti- ja konsuliedustustoja on paljon ja koska niiden välillä voi olla eroja resurssien (esim. Internet-yhteyden käyttömahdollisuus ja nopeus) ja välineiden (esim. videoneuvottelulaitteet) suhteen, niiden soveltuvuutta II luvun mukaista todisteiden vastaanottamista varten voi olla vaikeampaa määritellä.
151. Olisi otettava huomioon, että paikan, jossa todisteita otetaan vastaan videoyhteyden välityksellä II luvun nojalla, on oltava helposti saavutettavissa ja hyvin varustettu. Lisäksi siellä on oltava riittävästi tietoteknistä tukihenkilöstöä tai käytettävissä on oltava tietotekninen etätukipalvelu. Tarvittaessa paikan on myös täytettävä täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen myöntämässä luvassa määritellyt ehdot ja alkuperävaltion mahdolliset turvallisuusvaatimukset.

¹⁶³ Australian, Bulgarian, Kroatian (joidenkin viranomaisten osalta), Kreikan, Unkarin, Sveitsin ja Venezuelan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen i (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹⁶⁴ Saksan ja Puolan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen i (*ibid.*).

¹⁶⁵ Australian, Ranskan ja Saksan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen i (*ibid.*).

¹⁶⁶ Brasilian, Etelä-Afrikan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kroatian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Norjan, Portugalin, Romanian, Ruotsin, Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin, Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen i (*ibid.*).

152. Mitä tulee diplomaattisten edustajien tai konsulivirkamiesten suorittamaan todisteiden vastaanottamiseen, on huomattava, että kaikki vastauksen toimittaneet valtiot eivät salli videoyhteyden käyttöä omilla diplomaatti- ja konsuliedustustoissaan yleissopimuksen II luvun mukaisessa todisteiden vastaanottamisessa.
153. Vastauksen toimittaneet valtiot, jotka *eivät* ole vastustaneet asiaa koskevaa II luvun artiklaa mutta *eivät* salli videoyhteyden käyttöä II luvun mukaisessa todisteiden vastaanottamisessa diplomaatti- tai konsuliedustustoissaan (tai sallivat sen vain poikkeuksellisissa olosuhteissa), ovat esittäneet seuraavat syyt: viranomaisten tai diplomaatti- ja konsuliedustustojen kyvyttömyys tai puutteelliset valmiudet avustaa todisteiden vastaanottamisessa videoyhteyden avulla¹⁶⁷, teknisten laitteiden puute diplomaatti- ja konsuliedustustoissa¹⁶⁸, diplomaatti- ja konsuliedustustojen kokemuksen, sääntelyn tai osallistumisen puute tässä asiassa¹⁶⁹, konsuliviranomaisten kyvyttömyys käsitellä lähetettyjä pyyntöjä¹⁷⁰ sekä turvallisuusnäkökohdat¹⁷¹.
154. Kaksi vastauksen toimittanutta valtiota mainitsi, että tavanomainen menettely on ohjata hakija tai asianosaiset kaupallisten toimijoiden, kuten konferenssikeskusten, puoleen¹⁷²; yksi niistä totesi, että tällaisista järjestelyistä on sovittava yksityisesti eikä keskusviranomaisen kanssa¹⁷³.
155. Vastauksen toimittaneet valtiot, jotka *eivät* ole vastustaneet asiaa koskevaa II luvun artiklaa mutta *sallivat* videoyhteyden käytön II luvun mukaisessa todisteiden vastaanottamisessa diplomaatti- tai konsuliedustustoissaan, ovat tuoneet esiin seuraavia käytännön haasteita: videoneuvottelulaitteiden rajoitettu saatavuus¹⁷⁴, sopivien tilojen puute diplomaatti- tai konsuliedustustossa¹⁷⁵ ja diplomaattiedustuston tarve toteuttaa turvallisuus selvitys sen arvioimiseksi, onko kuultava henkilö fyysinen tai turvallisuusuhka¹⁷⁶. Jotkin vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat, että II luvun mukaiselle videoyhteyden käytölle on käytännön esteitä, mutta ne eivät täsmentäneet, mitä nämä ovat.¹⁷⁷
156. Lisäksi yksi vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti, että useimmissa sen diplomaatti- ja konsuliedustustoissa videoneuvottelulaitteet sijaitsevat suojatuissa tiloissa, joihin on pääsy ainoastaan virkamiehillä. Tämä valtio totesi kuitenkin myös, että Skype-ohjelman käyttö voisi olla mahdollista, ja selvensi edelleen, että tulevaisuudessa videoneuvottelulaitteita voi olla saatavilla myös sen diplomaatti- ja konsuliedustustojen julkisilla alueilla.¹⁷⁸
157. Mitä tulee toimimiehen suorittamaan todisteiden vastaanottamiseen, kuulemispaikka ei todennäköisesti aiheuta ongelmia, koska toimimies on vapaa valitsemaan sopivan paikan ja voi

¹⁶⁷ Australian vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q ja Sveitsin vastaus VII osan kysymyksiin q ja t (*ibid.*).

¹⁶⁸ Slovenian ja Kreikan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q (*ibid.*).

¹⁶⁹ Israelin ja Suomen vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q (*ibid.*).

¹⁷⁰ Puolan vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q (*ibid.*).

¹⁷¹ Yhdysvaltojen vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen u (*ibid.*).

¹⁷² Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) (näin ollen todisteita voidaan ottaa vastaan videoyhteyden välityksellä diplomaattiedustustoissa vain poikkeuksellisissa olosuhteissa) ja Yhdysvaltojen vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen t (*ibid.*).

¹⁷³ Yhdysvaltojen vastaus maaprofiilikyselyn I osan kysymykseen b (*ibid.*).

¹⁷⁴ Ranskan vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q (*ibid.*).

¹⁷⁵ Bulgarian vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen u (*ibid.*).

¹⁷⁶ Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaus maaprofiilikyselyn IV osan kysymykseen d (*ibid.*).

¹⁷⁷ Tšekin ja Etelä-Afrikan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q (*ibid.*).

¹⁷⁸ Viron vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen q (*ibid.*).

siten valita konferenssikeskuksen tai hotellin, jossa on asianmukaiset tilat ja henkilöstö. Paikan on kuitenkin tarvittaessa täytettävä täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen luvassa määritetyt ehdot.

158. Tältä osin on huomattava, että jotkin vastauksen toimittaneista valtioista edellyttävät, että tiettyjen II luvun artiklojen mukainen todisteiden vastaanottaminen suoritetaan tilassa, johon yleisöllä on pääsy.¹⁷⁹ Tämä edellytys ei välttämättä täyty, jos käytetään diplomaatti- ja konsuliedustustojen yleisöltä suljettuja alueita (tai toimimiehen tapauksessa yksityistä hotellihuonetta).

Lisätietoja paikasta, jossa todisteet on tarkoitus ottaa vastaan, ks. B4.

¹⁷⁹ Ks. Ranskan selitykset, jotka ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa (ks. polku alaviitteessä 127).

B2 Aikataulutus ja testaus

- 62** Videoyhteyden välityksellä tehtävää kuulemista suunnitellessaan viranomaisten on hyvä pitää mielessä aikaerot ja tavanomaisten työaikojen ulkopuolella työskentelystä johtuvat seuraukset, kuten mahdollisesti suuremmat kustannukset ja tukihenkilöstön rajallinen saatavuus.
- 63** Viranomaisia kannustetaan myös testaamaan yhteys ennen kuulemista sekä huoltamaan laitteet säännöllisesti.

159. Pyyntö esittäneen viranomaisen ja vastaanottaneen viranomaisen tulisi kuulla toisiaan aikataulutukseen ja ennakkotestaukseen liittyvissä asioissa¹⁸⁰. Videoyhteyden järjestäjien olisi otettava huomioon muun muassa osallistujien käytettävyyden, käytettävät tilat ja laitteet sekä teknisestä tuesta vastaavan henkilöstön tai kolmannen osapuolen läsnäolo. Viranomaisten on suositeltavaa pitää keskitettyä rekisteriä tiloista, laitteista ja tukihenkilöstöstä, jotta suunnitteluvaiheessa on helpompi arvioida, mitkä tilat ovat käytettävissä.¹⁸¹
160. Videoyhteyden kellonaikaa päätettäessä olisi otettava huomioon mahdolliset aikaerot kaikkien osapuolten sijaintipaikkojen välillä ja näistä olisi mainittava ilmoitettaessa järjestelyistä¹⁸². Ennakkotestauksen ja videoyhteyden välityksellä tehtävän todisteiden vastaanottamisen aikataulua suunniteltaessa on myös hyvä pitää mielessä, että tavanomaisen työajan ulkopuolella toimiminen voi aiheuttaa lisäkuluja.
161. Menettelyjen yksinkertaistamisesta voi olla suurta hyötyä myös varausten tekemisessä ja muuttamisessa, tarvittavien lupien hakemisessa viranomaisilta sekä asianosaisten tai muiden osanottajien suostumuksen hankkimisessa. Viranomaisia kannustetaan käyttämään tämän helpottamiseksi turvallisia verkkotyökaluja.¹⁸³
162. Laitteet ja toimintaparametrit olisi testattava säännöllisesti kaikissa toimipaikoissa, erityisesti ennen videoyhteyden välityksellä toteutettavaa kuulemista, jotta voidaan varmistaa laitteiden yhteentoimivuus ja asianmukainen toiminta¹⁸⁴. Tämä olisi tehtävä riittävän ajoissa, jotta teknikoilla olisi riittävästi aikaa tehdä tarvittavat muutokset.¹⁸⁵ Riippumatta siitä, tehdäänkö

¹⁸⁰ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 10.

¹⁸¹ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 52.

¹⁸² Eri kellonaikojen luetteleminen sekä paikallisessa että koordinoitussa yleisajassa (UTC) (huomioiden myös mahdolliset kesäajat) voi auttaa tässä asiassa. Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 17; Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 3.

¹⁸³ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 52–53.

¹⁸⁴ Ks. esim. *London Borough of Islington v. M, R (represented by his guardian)* [2017] EWHC 364 (Fam), jossa Englannin ja Walesin High Court of Justice (Family Division) (Yhdistynyt kuningaskunta) korosti videoyhteyslaitteiden ennakkotestauksen merkitystä. Ks. myös Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 7. Esimerkki ”testisuunnitelmasta”, ks. Handshake-hanke, ”D2.2 Test Plan”, s. 8–9.

¹⁸⁵ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 55. Ks. myös Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 7, jossa suositellaan testiyhteyttä ”sopivana ajankohtana ennen istuntoa” ja tarvittaessa toista testiä pari tuntia ennen istuntoa.

testauksen yhteydessä muutoksia, jää viime kädessä puheenjohtajana toimivan virkamiehen arvioitavaksi, voidaanko kuuleminen suorittaa vai tarvitaanko lisämuutoksia tai -tukea.¹⁸⁶

163. Käytännössä useimmat maaprofiilikyselyyn vastanneet valtiot ilmoittivat, että niillä on käytössä menettelyt videoyhteyden testaamiseksi¹⁸⁷ erityisesti ennen kuulemista ja yleensä teknisen henkilöstön tai palveluntarjoajan toimesta. Lisäksi niistä vastauksen toimittaneista valtioista, joilla ei ollut käytössä virallista menettelyä, useimmat ilmoittivat, että testaus kuitenkin tehdään tai että teknistä tukea annetaan ennen kuulemista mutta että tämä määritellään yleensä tapauskohtaisesti¹⁸⁸.

¹⁸⁶ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 55.

¹⁸⁷ Australian (useimmat osavaltiot), Bosnia ja Hertsegovinan, Brasilian, Bulgarian, Etelä-Afrikan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Portugalin, Ranskan, Romanian, Saksan, Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän, Venezuelan, Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen d (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹⁸⁸ Meksikon, Norjan ja Puolan vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen d (*ibid.*).

B3 Tekninen tuki ja koulutus

64

Viranomaisia kehoitetaan tarvittaessa toimittamaan tarvittavat yhteystiedot, jotta jokainen videoyhteyden välityksellä järjestettävän kuulemisen osallistuja voi saada asianmukaista teknistä tukea.

*Ks. asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiili** tai käytä **liitteessä IV** olevaa todisteiden vastaanottamista videoyhteyden avulla koskevan **vakiomuotoisen lomakkeen** valinnaista liitettä.*

65

On suositeltavaa, että kaikille henkilöstön jäsenille, jotka voivat osallistua videoyhteyslaitteiden valvontaan tai käyttöön, annetaan vähintään perustason koulutus.

164. Koska tehokas tekninen tuki on ratkaisevan tärkeää videoyhteyksien toiminnan kannalta, on äärimmäisen tärkeää, että tekninen tukihenkilöstö osallistuu videoyhteyden välityksellä järjestettävän kuulemisen järjestämiseen mahdollisimman varhaisesta vaiheesta lähtien.
165. Yleissopimuksen I luvun mukaisissa menettelyissä pyynnön esittävän viranomaisen olisi yleensä varmistettava, että paikallisessa kuulemispaikassa annetaan riittävästi teknistä tukea, kun taas pyynnön vastaanottavalla viranomaisella on sama vastuu etäpisteessä. Yleissopimuksen II luvun mukaisissa menettelyissä konsuli tai toimimies on yleensä vastuussa tällaisten järjestelyjen toteuttamisesta kummassakin paikassa. Nämä tehtävät voidaan jakaa hieman eri tavoin riippuen siitä, mitä neljästä pääasiallisesta yhteystyyppistä käytetään, esimerkiksi jos videoneuvottelusilta on kolmannen osapuolen tarjoama.

*Lisätietoja eri yhteystyypeistä, mukaan lukien videoneuvottelusillasta, ks. **C2**.*

166. Asianmukaisten käyttäjien ja tukihenkilöstön olisi oltava paikalla molemmissa paikoissa kuulemisen aikana (tai ainakin käytettävissä kolmannen osapuolen kautta, jos käytetään siltapalvelua) laitteiden käyttämiseksi ja mahdollisten teknisten ongelmien ratkaisemiseksi. Myös muille tahoille, kuten lainkäyttöhenkilöstölle ja tulkeille, jotka saattavat joutua käyttämään teknologiaa (vaikka vain satunnaisesti), suositellaan koulutusta vianetsinnässä ja laitteiston huollossa.¹⁸⁹

189

Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (paikka mainittu alaviitteessä 16).

Lisätietoja muista teknisistä ja turvallisuuskysymyksistä, ks. C osa.

167. Koska oikeusjärjestelmien rakenteiden välillä on suuria eroja ja oikean yhteyshenkilön löytäminen voi siksi olla vaikeaa, voi olla hyödyllistä julkaista (esim. maaprofiilissa tai kansallisilla verkkosivuilla) joko keskusviranomaisen sisäisten teknisten yhteyspisteiden yhteystiedot (I luku) tai muiden sellaisten teknisten yhteyshenkilöiden yhteystiedot, jotka voivat avustaa konsulia tai toimimiestä (II luku).¹⁹⁰ Lisäksi näitä yhteyspisteitä kannustetaan pitämään yllä keskinäistä yhteydenpitoa säännöllisesti myös yksittäisten tapausten ja kuulemisten ulkopuolella, jotta voidaan jakaa parhaita käytäntöjä. Ajan mittaan tämä auttaa parantamaan tehokkuutta, vähentämään kuluja ja helpottamaan edelleen yleissopimuksen mukaisen teknologian käyttöä.

¹⁹⁰ Ks. kysymykset maaprofiilikyselyn I osan b ja c kohdassa sekä II osan d ja e kohdassa (teos mainittu alaviitteessä 12. Ks. myös Handshake-hanke, ”D3 Recommendations on the practical application of technical standards for cross-border videoconferencing”, s. 23.

B4 Asianmukaisten tilojen varaaminen

- 66 Viranomaisten olisi vahvistettava kaikki varattavia tiloja koskevat vaatimukset tai rajoitukset, kuten kuulemishuoneen tyyppi (esim. oikeussali, kokoushuone) tai kyseisen huoneen sijainti (esim. tuomioistuinrakennuksessa, diplomaatti- tai konsuliedustustossa, hotellissa).

Ks. **B1** ja **A1.3** sekä asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiili**.

- 67 Viranomaisten olisi tarkistettava, onko tilat varattava etukäteen. Varausprosessin helpottamiseksi kehoitetaan käyttämään verkkotyökaluja.

168. Tilat on varattava sekä paikallisesta kuulemispaikasta että etäpisteestä. Kuten edellä todettiin, I luvun mukaisissa menettelyissä pyynnön vastaanottava viranomainen ja pyynnön esittävä viranomainen vastaavat kumpikin oman kuulemispaikkansa valmisteluista, kun taas II luvun mukaisissa menettelyissä konsuli tai toimimies vastaa yleensä valmisteluista molemmissa paikoissa.
169. Koska kuuleminen voi tapahtua eri paikoissa (esim. oikeussali, kokoushuone tai erityinen videoneuvottelutila), myös siihen liittyvät käytännön vaatimukset, kuten laitteet asiakirjojen ja/tai todistusaineiston esittämiseen (ks. **B4.1**), tai menettelyt, joilla varmistetaan luottamuksellinen viestintä todistajan/asiantuntijan ja hänen laillisen edustajansa välillä (ks. **B4.2**), voivat vaihdella. Lisäksi voi olla oikeudellisia ja/tai käytännön rajoituksia sille, minkä tyyppistä paikkaa tai tilaa voidaan käyttää todisteiden vastaanottamiseen videoyhteyden avulla (ks. myös **A1.3**). Esimerkiksi monet vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat maaprofiileissa, että todisteiden vastaanottamispaikka voi käytännössä olla mikä tahansa kuulemishuone, kunhan se sijaitsee tuomioistuinrakennuksessa¹⁹¹. Kaksi vastauksen toimittanutta valtiota ilmoitti, että asianomaisessa tuomioistuinrakennuksessa on tähän tarkoitukseen varattu huone, jota olisi käytettävä¹⁹². Toinen vastauksen toimittanut valtio ilmoitti, että kuulemishuoneen on sijaittava yleisten todistajien tuomioistuimessa mutta jos todistajana on asiantuntija, voidaan käyttää myös toista (tuomioistuimen ulkopuolista) tilaa¹⁹³. Eräs toinen vastauksen toimittanut valtio ilmoitti, että paikka voi sijaita joko tuomioistuimessa

¹⁹¹ Ks. esim. Australian (useimmat osavaltiot), Bulgarian, Etelä-Afrikan, Kreikan, Kyproksen, Ranskan, Singaporen (jos Singaporen oikeusvirkamies avustaa todisteiden vastaanottamisessa, hänen on oltava korkeimman oikeuden oikeussalissa), Suomen ja Valko-Venäjän vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12).

¹⁹² Ks. esim. Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue) ja Maltan vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*).

¹⁹³ Korean tasavallan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*).

tai toisen viranomaisen tiloissa, kunhan se on erillinen huone¹⁹⁴.

170. Muut vastauksen toimittaneet valtiot ilmoittivat yleisemmin, että vaatimukset johtuvat joko sovellettavasta sisäisestä lainsäädännöstä tai kansainvälisistä sopimuksista,¹⁹⁵ kun taas toiset ilmoittivat, että puheenjohtajana toimiva virkamies voi tarvittaessa asettaa lisävaatimuksia¹⁹⁶. Näin ollen pyynnön esittäjien olisi harkittava huolellisesti, mitä laitteita ja tiloja on käytettävissä, sen varmistamiseksi, että erityistarpeet täytetään.¹⁹⁷
171. Vaikka kaikenlaisia kuulemisia ei voida järjestää samanlaisissa oikeussaliolosuhteissa, ennen tilojen varaamista on kuitenkin huomioitava joitakin yleisiä näkökohtia, jotta tilat ovat varmasti asianmukaiset. Esimerkiksi olisi hyvä valita paikka, jossa on mahdollisimman vähän keskeytyksiä ja häiriöitä sekä turvallinen odotushuone todistajalle/asiantuntijalle (tarvittaessa sisäänkäynti, joka on erillään yleisön tai pääsisäänkäynnistä).¹⁹⁸
172. Henkilöstön (erityisesti teknisen henkilöstön) välinen viestintä on sen vuoksi olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että käytettävissä on asianmukaiset tilat ja välineet ja että ne on tarvittaessa varattu. Joillakin viranomaisilla voi olla myös erityinen tilojen varausjärjestelmä, joten on suositeltavaa tarkistaa asianomaisen sopimuspuolen maaprofiilissa annetut tiedot.

B4.1 Asiakirjojen ja todistusaineiston käyttö

68

Jos käytetään asiakirjoja tai todistusaineistoa, olisi sovitettava ja järjestettävä asianmukainen väline niiden jakamiseksi ja esittämiseksi virallisesti ennen kuulemista tai sen aikana.

Ks. **C2.6** ja asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiili**.

173. Asiakirjojen tai todistusaineiston esittämiseen sovelletaan pyynnön vastaanottaneen valtion lakia (I luku) tai alkuperävaltion lakia (II luku). Sovelletavan lainsäädännön mukaan asianomaisten olisi ennen kuulemista pyrittävä sopimaan siitä, mitä asiakirjoja tai todistusaineistoa vaaditaan, ja asetettava määräaika todistusaineiston yksilöimiselle (esim. useita päiviä ennen kuulemista), jotta asiakirjat voidaan koota ennen kuulemista yhteen esitettäväksi molemmilla paikoilla¹⁹⁹. Vaihtoehtoisesti asiakirjat voidaan asettaa saataville

¹⁹⁴ Unkarin vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*).

¹⁹⁵ Ruotsin ja Venezuelan vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*).

¹⁹⁶ Slovenian vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*).

¹⁹⁷ Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 2.

¹⁹⁸ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 56, 62–63.

¹⁹⁹ Ks. esim. *Federal Commissioner of Taxation v. Grbich* (1993) 25 ATR 516, jossa Australian liittovaltion tuomioistuin totesi, että asiakirjojen toimittaminen todistajalle ennen kuulemista poistaa ”menettelylliset esteet kuulustelun suorittamiselta luotettavasti tuomioistuimessa”.

yhteisten sähköisten asiakirja-arkistojen kautta.²⁰⁰ Kaikki asiakirjat ja/tai todistusaineistot, joihin menettelyn aikana viitataan, olisi mahdollisuuksien mukaan toimitettava myös tulkeille ennen kuulemista.²⁰¹

174. Jos sovellettava lainsäädäntö sen sallii, saatetaan myös tarvita järjestelyjä, jotta kuulemisen aikana voidaan ottaa käyttöön lisäasiakirjoja tai -todistusaineistoja. Tällaisten asiakirjojen tai todistusaineistojen esittämisestä vastaa tarvittaessa tuomioistuimen virkamies tai muu puolueeton henkilö.²⁰² Tämä voidaan toteuttaa asiakirjakameralla²⁰³, digitaalisella näytönjakotoiminnolla tai muulla tavalla, kuten faksilla, jota saatetaan tarvita, jotta todistaja ja hänen asianajajansa voivat käydä yksityisiä keskusteluja asiakirjasta tai todistusaineistosta²⁰⁴. Maaprofiileissa kaksi vastauksen toimittanutta valtiota ilmoitti, että puheenjohtajana toimiva virkamies voi sallia asiakirjakameroiden käytön tai jopa vaatia sitä siinä määrin kuin se on tarpeen²⁰⁵.

B4.2 Yksityinen viestintä

69 Muut (luottamukselliset) viestintäyhteydet voivat olla suositeltavia tai tarpeellisia esimerkiksi silloin, kun asianosainen/todistaja ja hänen laillinen edustajansa osallistuvat eri paikoista.

175. Joissain tilanteissa voi olla tarpeen käydä luottamuksellisia neuvotteluja esimerkiksi todistajan ja hänen laillisen edustajansa (laillisten edustajiensa) välillä tai laillisen edustajan (laillisten edustajien) ja kuulustelijan tai lainkäyttöhenkilöstön välillä.²⁰⁶ On suositeltavaa, että asianajaja ja hänen asiakkaansa istuvat yhdessä.²⁰⁷ Jos he eivät ole läsnä samassa paikassa, käytettävissä olisi oltava välineitä, joiden avulla he voivat puhua yksityisesti ilman, että muut kuulevat heitä (esim. suojatut puhelinlinjat, matkapuhelimet tai erilliset videoneuvottelulaitteet). Mikrofonit ja joissakin tapauksissa myös kamerat, jotka on kytketty päävideoyhteyteen, on mahdollisesti kytkettävä pois päältä tällaisen neuvottelun ajaksi.
176. Tätä täydentävää viestintävälinettä voidaan joutua käyttämään myös, jos yhteyden laatu on

²⁰⁰ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 21.

²⁰¹ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 40.

²⁰² Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 111).

²⁰³ Ks. esim. Yhdistyneen kuningaskunnan oikeusministeriön ohje: *Practice Direction 32 – Evidence*, liite 3 ”Video Conferencing Guidance”, s. 18: jos käytetään asiakirjakameraa, asianosaisten on ilmoitettava videoneuvottelun tekniselle vastuuhenkilölle asiakirjojen tai esineiden lukumäärä ja koko (saatavilla seuraavassa osoitteessa: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020]).

²⁰⁴ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (paikka mainittu alaviitteessä 16); Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 20.

²⁰⁵ Ks. esim. Unkarin ja Slovenian vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12).

²⁰⁶ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 15.

²⁰⁷ Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 111). On myös huomattava, että joissakin oikeusjärjestelmissä ei edellytetä, että todistajalla olisi oltava todisteiden vastaanottamisessa apunaan asianajaja, ks. edellä alaviite 117.

heikko, jos esiin tulee muita teknisiä ongelmia tai jos kuuleminen keskeytetään jonkin muun syyn (esim. sairauden) vuoksi.²⁰⁸ Sitä voidaan käyttää myös luottamukselliseen viestintään etäosallistujan kanssa sekä ennen varsinaista kuulemistä että sen jälkeen (esim. osallistujan informoimiseksi, käytännöistä keskustelemiseksi tai viime hetken ohjeiden antamiseksi).²⁰⁹

B4.3 Erityistapaukset

70

Erityisissä olosuhteissa saatetaan tarvita muita osallistujia tai ylimääräisiä turvallisuus- tai suojatoimenpiteitä, erityisesti jos on kyse haavoittuvassa asemassa olevista todistajista.

177. Joissakin tapauksissa voi olla perusteltua harkita lisätoimenpiteitä kuulemisen luonteen tai kuultavan henkilön ja muiden osallistujien välisen suhteen vuoksi. Vaikka tämä saattaa olla yleisempää rikosoikeudellisissa menettelyissä²¹⁰, sillä voi kuitenkin olla merkitystä myös siviili- ja kauppaoikeudellisissa menettelyissä. Esimerkkejä voivat olla tapaukset, joissa todisteita on hankittava haavoittuvassa asemassa olevilta henkilöiltä, kuten lapsilta, vanhuksilta tai henkilöiltä, joilla on psyykinen tai fyysinen sairaus tai vamma. Näissä tapauksissa videoyhteysteknologiasta voi olla merkittävää hyötyä, koska todistaja voi antaa todistajanlausunnon ilman stressiä, epämukavuutta tai pelkoa, jotka voivat aiheutua fyysisestä läsnäolosta oikeussalissa²¹¹.
178. Myös muita näkökohtia voi olla tarpeen harkita ja tarvittaessa on tehtävä mukautuksia todisteiden vastaanottamisen helpottamiseksi tällaisissa arkaluonteisissa olosuhteissa. Varsinaista menettelyä saattaa myös olla tarpeen muuttaa sovellettavan lainsäädännön mukaisesti esimerkiksi siten, että todistaja antaa todistajanlausunnon puheenjohtajana toimivalle virkamiehelle asianosaisten poissaollessa, tai siten, että paikalla on psykologi tai vastaava asiantuntija, joka avustaa todistajan valvonnassa²¹².

²⁰⁸ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 63.

²⁰⁹ *Ibid.*, s. 56.

²¹⁰ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 21.

²¹¹ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (paikka mainittu alaviitteessä 16). On myös huomattava, että Yhdistyneen kuningaskunnan High Court of Justice (England & Wales) ei katso, että videoyhteyden mahdolliset haitat (esim. uskottavuuden arvioinnin vaikeutuminen) olisivat pahentuneet pelkästään teknologian käytön vuoksi haavoittuvassa asemassa olevien todistajien tai tulkausta tarvitsevien osalta: *Kimathi & Ors v. Foreign and Commonwealth Office* [2015] EWHC 3684 (QB).

²¹² Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 35.

B5 Tulkkauksen käyttö

- 71 Koska videoyhteyden käyttö aiheuttaa erityisiä haasteita, on suositeltavaa, että tulkkauksessa käytetään mahdollisuuksien mukaan vain henkilöitä, joilla on tehtävään asianmukainen pätevyys ja kokemus.
- 72 Osallistujien olisi päätettävä sisäisen lainsäädännön vaatimukset ja tuomioistuimen antamat ohjeet huomioon ottaen, onko käytettävä konsekutiivitulkkausta vai simultaanitulkkausta (videoyhteyden yhteydessä suositellaan yleensä ensin mainittua) ja missä tulkki työskentelee (mieluiten samassa paikassa kuin todistaja).

179. Jos todistajalle tai asiantuntijalle tarvitaan tulkkausta, videoyhteyden järjestäjien olisi otettava huomioon tulkin pätevyys, koulutus ja kokemus nimenomaan videoyhteysteknologian käytön ja kuulemisten suhteen.²¹³ Monilla sopimuspuolilla on rekisteri pätevistä tai valantehneistä tulkeista ja kääntäjistä²¹⁴.
180. Todisteiden vastaanottamisessa käytetään yleensä konsekutiivitulkkausta. Se on suositeltavaa myös silloin, kun tulkki ja todistaja tai asiantuntija ovat kahdessa eri paikassa, lähinnä sen vuoksi, että erityisesti puheenjohtajana toimivan virkamiehen on näin helpompi pyytää tarkennuksia tai esittää kommentteja.²¹⁵ Simultaanitulkkaus, joka on haasteellisempaa, edellyttää tulkkauskoppia ja erityisvälineitä, ja se voi vaatia kaksi tulkkia, jotka tulkkavat vuorotellen.²¹⁶
181. Etukäteen olisi myös otettava huomioon kuulemistilaisuudessa mahdollisesti käytettävien tulkkien sijainti eli se, onko tulkki siinä etäpisteessä, jossa todistaja on läsnä, vai pääpaikassa.²¹⁷ Yleissopimuksen I luvun mukaan todistajaa avustava tulkki työskentelee yleensä pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, koska oikeusapupyynnö pannaan täytäntöön kyseisen valtion menettelyjä noudattaen (paitsi jos on pyydetty noudattamaan määrättyä muotoa). Kun toimimies ottaa vastaan todisteita videoyhteyden kautta, tulkki voi olla alkuperävaltiossa tai täytäntöönpanovaltiossa. On myös huomattava, että joissakin tapauksissa voidaan tulkkauspalvelujen laadun varmistamiseksi käyttää tulkkia, joka ei ole alkuperävaltiossa eikä täytäntöönpanovaltiossa vaan kolmannessa valtiossa.

²¹³ Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 3. Ks. myös *Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd* (teos mainittu alaviitteessä 55), jossa Australian liittovaltion tuomioistuin epäroi sallia videoyhteyden käytön todisteiden hankkimiseksi tulkkausta vaatineelta todistajalta, jos todisteet liittyivät kiistanalaiseen tai kriittiseen tosiseikkaan.

²¹⁴ Lisätietoja on asianomaisen sopimuspuolen maaprofiilissa.

²¹⁵ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 11.

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 3.

182. Kun tulkki on etäpisteessä (eli yhdessä todistajan kanssa), etäpisteen tekniset järjestelyt, mukaan lukien akustiikka ja äänen laatu, olisi tarkistettava tulkkauksen ymmärrettävyyden varmistamiseksi. Jos tulkki on pääpaikassa eikä siis todistajan luona, on erityisen tärkeää huolehtia lähetyksen korkeasta laadusta. Äänen laadun olisi tietenkin oltava mahdollisimman hyvä, mutta erityisen suuri merkitys on videon laadulla, sillä huulten liikkeet, ilmeet ja muu sanaton viestintä auttavat tulkkia ymmärtämään monitulkintaisia viestejä, mikä parantaa tulkkauksen tarkkuutta²¹⁸. Riippumatta siitä, työskenteleekö tulkki pääoikeussalissa, todistajan kanssa etäpisteessä vai jossakin kolmannessa paikassa, hänen tulee aina voida nähdä selvästi kaikkien videoyhteyden välityksellä puhuvien henkilöiden kasvot.²¹⁹

²¹⁸ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 12.

²¹⁹ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 37.

B6 Tallentaminen, raportointi ja tarkastelu

- 73 Osallistujien olisi ilmoitettava, miten menettely tallennetaan, ja otettava huomioon, että videotallennus voi olla kirjalliseen tallenteeseen nähden parempi vaihtoehto, jos se on mahdollista ja sallittua. Viranomaisten olisi varmistettava, että tallenteiden tai raporttien myöhempi käsittely ja tallentaminen tapahtuu turvallisesti.

Katso lisätietoja asianomaisen sopimuspuolen **maaprofiilista**.

- 74 On toteutettava tarvittavat järjestelyt, jotta istunnossa on käytettävissä tallennuslaitteisto ja/tai pikakirjoittaja tai oikeuden kirjuri.
- 75 Viranomaisten olisi varmistettava, että suora lähetys videoyhteyden kautta on suojattu ja jos mahdollista salattu.

Lisätietoja salauksesta, ks. **C2.4**.

- 76 Osallistujia kannustetaan tarvittaessa ilmoittamaan asianomaisille viranomaisille kaikista käytännön ongelmista tai haasteista. Viranomaisia kannustetaan pyytämään tällaista palautetta ennakoivasti, jotta videoyhteyksipalvelujen tarjoamista voidaan edelleen parantaa.

183. Kun todisteiden vastaanottamisessa käytetään videoyhteystekniikkaa, jotkin viranomaiset ja osallistajat suosivat videolähetyksen tallentamista perinteisten transkriptiotekniikoiden sijaan.²²⁰ Tämä luonnollisesti tarkoittaa, että videoyhteyttä käytettäessä voidaan tarvita tallennuskapasiteettia²²¹, ja tämä olisi otettava huomioon valmisteluiden yhteydessä. Jotkin vastauksen toimittaneista valtioista käyttävät kuitenkin edelleen sanatarkkoja kirjallisia selostuksia ja katsovat, että todistajanlausunnon tallentaminen äänen tai videon välityksellä on ”määrätty muoto” (I luvun nojalla tehdyt pyynnöt), joka pyynnön vastaanottaneen valtion

²²⁰ Kiinan (Macaon erityishallintoalue) (tietyin poikkeuksin, esim. todistajanlausunto on siirrettävä kirjalliseen muotoon, jos todistuksen antaja tekee tunnustuksen), Liettuan, Norjan ja Tšekin vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen f (teos mainittu alaviitteessä 12). Ks. myös R. A. Williams (teos mainittu alaviitteessä 1), s. 22.

²²¹ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 118.

tuomioistuimen virkamiehen olisi hyväksyttävä tapauskohtaisesti²²².

184. Yleissopimuksen I luvun mukaisissa menettelyissä pyynnön vastaanottanut viranomainen noudattaa omaa lakiaan päättäessään, miten kuuleminen kirjataan. Oikeusviranomainen voi myös pyytää, että kuuleminen tallennetaan noudattaen yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen mukaista määrättyä muotoa. Jos tällainen pyyntö hyväksytään, pyynnön esittävä viranomainen on tarvittaessa vastuussa tallennuslaitteiston toimittamisesta.
185. Yleissopimuksen II luvun mukaisissa menettelyissä tallennusta voidaan yleensä käyttää alkuperävaltion menettelyjen mukaisesti, ellei tallentamista ole kielletty täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä tai jollei täytäntöönpanovaltion asettamista ehdoista muuta johdu. Joissakin vastauksen toimittaneissa valtioissa osapuolet voivat tallentaa todistajanlausunnon ääni- tai videoyhteyden kautta II luvun nojalla, kunhan he toimittavat siihen tarvittavat laitteet²²³. Jos pääpaikassa käytetään oikeuden kirjurin menettelyn kirjaamiseen, kirjurin olisi sijaittava siten, että hän voi nähdä ja kuulla videolähteyksen selvästi.
186. Sekä I luvun että II luvun mukaisia pyyntöjä täytettäessä on tärkeää ottaa huomioon tallenteeseen tai raporttiin liittyvät asiaankuuluvat säännöt ja menettelyt. Varsinaisen suoran lähteyksen turvallisuus on ensiarvoisen tärkeää (ks. jäljempänä **D osa**), mutta myös tallennetta tai raporttia on erittäin tärkeää käsitellä turvallisesti²²⁴. Lisäksi viranomaisten olisi pohdittava, miten tallenteeseen tai raporttiin voidaan sisällyttää tai liittää asiakirjoja tai muuta todistusaineistoa.²²⁵ Tällaisiin tallenteisiin ja raportteihin sovelletaan usein samoja sääntöjä ja menettelyjä kuin sellaisia kuulemisia koskeviin tallenteisiin tai raportteihin, joissa ei käytetty videoyhteyttä.²²⁶ Muissa tapauksissa voi olla erityisiä vaatimuksia, jotka koskevat videoyhteydellä tehdyn kuulemisen tallentamista tai siitä raportoimista, mukaan lukien tallenteiden ja raporttien käsittely tai säilyttäminen²²⁷.
187. Teknisen laitteiston toimittaminen rajojen yli voi aiheuttaa kustannuksia ja aiheuttaa tulliongelmia täytäntöönpanovaltiossa, jos kaikkia tarvittavia lupia ei ole saatu²²⁸. On tarkistettava asianomaiselta valtiolta, voidaanko tällaisia laitteita tuoda sen alueelle. Tästä syystä voi olla suositeltavaa vuokrata tekninen laitteisto täytäntöönpanovaltiossa.
188. Suurlähetystöt ja konsulaatit eivät yleensä pysty tarjoamaan pikakirjoitus- tai tulkkaukspalveluja

²²² Ranskan, Saksan, Korean tasavallan ja Maltan vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen f (teos mainittu alaviitteessä 12).

²²³ Yhdysvaltojen ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen g (*ibid.*).

²²⁴ Intialainen tuomioistuin on laatinut ohjeet tallenteiden käsittelyssä ja säilytyksessä noudatettavista turvajärjestelyistä. Ks. esim. High Court of Delhi, *Delhi High Court Rules*, 2018, Annexure B ”Guidelines for the Conduct of Court Proceedings between Courts and Remote Sites”, 6.9: ”Salattu alkuperäiskappale, jossa on hash-algoritmi, on säilytettävä tuomioistuimessa osana tietuetta. Toinen kappale on säilytettävä muussa turvallisessa paikassa hätätilanteen varalta [varmuuskopiona]. Tuomioistuimen kirjaamista todisteista annetaan asianosaisille sovellettavien sääntöjen mukaisesti sanatarkka kirjallinen selostus. Asianosaiselle voidaan myöntää lupa katsella tuomioistuimessa säilytettävän [audiovisuaalisen] tallenteen alkuperäiskappale hakemuksesta, josta tuomioistuin tekee päätöksen oikeudenmukaisuuden edistämisen mukaisesti.”

²²⁵ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 87), s. 19.

²²⁶ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (paikka mainittu alaviitteessä 16).

²²⁷ Joissakin valtioissa on käytössä menettelyt todistajanlausunnon tallenteen käsittelyä ja säilyttämistä varten. Ks. Kroatian, Liettuan, Ruotsin, Slovenian ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn VII osan kysymyksiin f ja g (teos mainittu alaviitteessä 12). Yhdessä valtiossa tuomioistuin tallentaa todistajanlausunnon äänitallenteen automaattisesti kansallisen siviiliprosessilain mukaisesti (ks. Portugalin vastaus maaprofiilikyselyn VII osan kysymykseen g (*ibid.*)).

²²⁸ D. Epstein ym. (teos mainittu alaviitteessä 141), 10.25 kohta.

eivätkä video- tai audiotallennuslaitteita. Pyyntöä esittäneen osapuolen olisi näin ollen tehtävä kaikki tarvittavat järjestelyt etukäteen²²⁹.

Lisätietoja kuluista, ks. **A2.11** (I luku) ja **A3.10** (II luku).

189. Lisäksi tallentamisessa ja raportoinnissa käytettyjä mekanismeja ja menettelyjä ei pitäisi rajoittaa koskemaan vain vastaanotetun todistusaineiston sisältöä. Myös käytännön asioista, erityisesti mahdollisista ongelmista tai haasteista, olisi raportoitava niiden yleisten tietojen lisäksi, jotka koskevat kyseisen viranomaisen tai lainkäyttöalueen videoyhteyksien käyttöä. Tällä tavoin toiminnallisia näkökohtia voidaan mukauttaa säännöllisesti todellisten kokemusten ja suositusten perusteella²³⁰.
190. Sen vuoksi viranomaisten kannalta on erittäin hyödyllistä pitää tarkkaa kirjaa käytöstä ja tarjota asianmukainen ja helppokäyttöinen väline palautteen keräämiseksi videoyhteydellä toteutetun kuulemisen osanottajilta, jotta voidaan tarkastella prosessin eri näkökohtia, kuten itse teknologiaa, käytettyjä tiloja, kuulemista edeltäviä ja niiden jälkeisiä käytäntöjä sekä osallistujien kokemusta kokonaisuutena, ja pyrkiä vähitellen kohdentamaan resursseja paremmin ja tehostamaan videoyhteyden sisältävien menettelyjen toteutusta²³¹.

²²⁹ B. Ristau (teos mainittu alaviitteessä 133), s. 328. Voi olla myös hyödyllistä järjestää tallenteen varmuuskopiointi siltä varalta, että äänen tai kuvan laatu heikkenee lähetyksen aikana. Ks. esim. Yhdistyneen kuningaskunnan oikeusministeriö, *Practice Direction 32 – Evidence* (teos mainittu alaviitteessä 203), s. 15.

²³⁰ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 25.

²³¹ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 77.

B7 Ympäristö, sijoittelu ja käytännöt

- 77 Kaikkien kuulemisen aikana toisiinsa liitettävien huoneiden tai tilojen olosuhteet olisi optimoitava videoyhteyden käyttöä varten, mukaan lukien huoneen koko, järjestys, sisäänpääsy, akustiikka ja valaistus.
- 78 Laitteet olisi asennettava siten, että ne jäljittelevät ”kasvokkain” toteutettavaa kuulemistä. Kameroita ja mikrofoneja on oltava riittävästi, jotta jokainen osallistuja voidaan nähdä ja kuulla mahdollisimman vähäisin vaikeuksin tai häiriöin.

191. Käytetyillä huoneilla tai tiloilla voi olla huomattava vaikutus suullisen käsittelyn kulkuun ja viime kädessä menettelyn tehokkuuteen. Todistajan kokemus todisteiden esittämisestä videoyhteyden avulla etäpisteestä voi poiketa huomattavasti todisteiden esittämisestä oikeussalissa, joten tarvittavaa ilmapiiriä voi olla vaikea jäljitellä²³². Kun todisteita otetaan vastaan, myös etäpisteessä olevaa tilaa olisi pidettävä kaikissa tarkoituksissa itse oikeussalin jatkeena.²³³
192. Australiassa toteutetussa Gateways to Justice -hankkeessa²³⁴, joka sai alkunsa tästä ”oikeussalin jatkeen” käsitteestä, annettiin useita suosituksia, jotka koskivat videoyhteyksiin liittyvää ympäristöä, sijaintia ja käytäntöjä. Hankkeessa suositeltiin, että asianmukaisen virallisen ilmapiirin säilyttämiseksi puheenjohtajana toimivan virkamiehen olisi varmistettava, että videoyhteyden kautta osallistuville henkilöille tiedotetaan asianmukaista käyttäytymistä koskevista odotuksista.²³⁵
193. Kun otetaan huomioon nämä ilmapiiriin ja käyttäytymiseen liittyvät näkökohdat, kuulemisessa käytetty fyysinen tila on usein yhtä tärkeä kuin käytetty teknologia. Sen vuoksi myös etäpisteessä käytetty tila olisi järjestettävä siten, että todistajat kokisivat vahvemmin osallistuvansa perinteiseen oikeusistuntoon²³⁶. Gateways to Justice -hankkeessa suositeltiin myös, että optimaalisten olosuhteiden saavuttamiseksi – resurssien ja valmiuksien salliessa – tuomioistuinten ja muiden tilojen tarjoajien olisi omaksuttava lähestymistapa, jossa tekniset näkökohdat otetaan huomioon sekä arkkitehtuurissa että fyysisessä ympäristössä. Niiden olisi erityisesti:
- huolehdittava, että molempien paikkojen kuulemishuoneet ovat riittävän suuret kaikille

²³² Esimerkiksi asiassa *Campaign Master (UK) Ltd v. Forty Two International Pty Ltd (No. 3)* (2009) 181 FCR 152 Australian liittovaltion tuomioistuimien ilmaisi huolensa siitä, että videoyhteystekniikan käytön salliminen heikentää joitakin tärkeitä vaikutuksia, jotka liittyvät todisteiden esittämiseen oikeussalissa, ja korosti, että todistaja saattaa olla vähemmän tietoinen tilaisuuden juhlallisuudesta ja velvollisuuksistaan.

²³³ Ks. esim. *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth), 59 §, jota on käsitelty edellä alaviitteessä 141.

²³⁴ Ks. edellä alaviite 45.

²³⁵ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 63–64.

²³⁶ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 18.

- osallistujille ja tarvittaessa yleisölle;
- otettava huomioon myös muita tekijöitä, kuten asianmukainen valaistus ja sisustus, asianmukainen akustiikka, kohtuullinen lämpötila sekä osallistujien ja laitteiden sijoittelu; ja
 - järjestettävä tila uudelleen tai mukautettava tai ainakin ”hienosäädettävä” sitä riippumatta siitä, onko tila suunniteltu videoyhteyden käyttöä ajatellen.²³⁷
194. Kokemus on osoittanut, että videoyhteyksiin käytettävien tilojen valaistusvaatimukset kuuluvat suunnittelun kannalta haastavimpiin tekijöihin. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että jokaisessa videoyhteyteen liitettävässä paikassa on oltava kirkas valaistus tietyillä alueilla, jotta osallistujien kasvot ja ilmeet voidaan nähdä selvästi, ja toisaalta himmeämpi valaistus muilla alueilla, jotta muita paikkoja esittävät näyttöruudut voidaan nähdä.²³⁸ Järjestäjien on näin ollen pyrittävä valaisemaan suoraan kaikkien osanottajien kasvot kaikissa videoyhteyteen liitettävissä paikoissa ja huolehdittava, että tilojen yleisvalaistus ei aiheuta heijastumia, varjoja eikä häikäisyä.²³⁹
195. Akustiikan kannalta videoyhteyslaitteistosta vastaavien olisi huolehdittava, että tila on suunniteltu niin, että toisaalta ulkopuolista melua ja häiriöitä pääsee tilaan mahdollisimman vähän ja että toisaalta ääni ei kuulu tilan ulkopuolelle luottamuksellisuuden ja yksityisyyden takaamiseksi.²⁴⁰ Lisäksi kuulemistilaisuudessa pidettyjen puheenvuorojen ymmärrettävyyden varmistamiseksi olisi otettava huomioon myös sellaiset tekijät kuin jälkikaiunta-aika, äänen absorptio ja äänen diffuusio.²⁴¹
196. Osallistujien olisi sijaittava huoneessa siten, että heidän kasvonsa ovat puhuessa kameraa kohti, sillä se on hyvän viestinnän kannalta välttämätöntä. Tämän perusteella voidaan määrittää tarvittavien kameroiden määrä ja sijainti.²⁴² Jos kuulemista ei tehdä istuntosalissa, kuulemista johtavan henkilön on ehkä päätettävä, missä osallistujat istuvat. Jos paikalla on tulkki, hänet tulisi sijoittaa niin, että hän näkee puhujien kasvot ja huulien liikkeet selvästi.
197. Kuten kohdassa **A1** mainitaan ja jäljempänä kohdassa **C1** (*Laitteiston riittävyys*) todetaan, videoyhteydellä toteutettavan kuulemisen päätavoitteena on, että tilanne muistuttaa mahdollisimman pitkälti kasvokkain toteutettavaa kuulemista, mikä on muistettava erityisesti laitteiston sijoittelua harkittaessa. Yksi vastauksen toimittanut valtio viittasi maaprofiilissa erityisesti siihen, että osallistujien olisi voitava ”[...] nähdä, kuulla ja ymmärtää selvästi, mitä tapahtuu oikeussalissa ja kokoushuoneessa, jossa haastatettava henkilö on”, ja korosti myös, että kaikkien osallistujien on nähtävä sekä yleiskuva huoneesta että keskinäiseen viestintään liittyvät yksityiskohdat, kuten ”sanallinen [viestintä], kehonkieli, ilmeet, [ja] eleet.”²⁴³ Kamerateat olisi sijoitettava niin, että puhujat voivat katsoa suoraan kameraan,²⁴⁴ mikä on tärkeää puhujan käyttäytymisen ja uskottavuuden arvioinnin kannalta²⁴⁵.

²³⁷ E. Rowden ym. (teos mainittu edellä alaviitteessä 45), s. 53, 57, vi.

²³⁸ J. R. Benya, *Lighting for Teleconferencing Spaces*, Lutron Electronics, Inc., 1998, lainattu teoksessa M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä **Error! Bookmark not defined.**), s. 16.

²³⁹ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 22; E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 122–123.

²⁴⁰ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 18.

²⁴¹ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 21–22.

²⁴² M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 12.

²⁴³ Liettuan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12).

²⁴⁴ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 120.

²⁴⁵ Videoyhteysteknologian vaikutusta todistajan uskottavuuden arviointiin käsitellään myös edellä alaviitteessä **Error! Bookmark not defined.**

198. On myös tärkeää, että käytössä on riittävä määrä riittävän suuria näyttöjä, jotta kaikki yhdessä paikassa olevat osallistujat voivat nähdä toisessa paikassa olevan puhujan samasta katselukulmasta ja samalta etäisyydeltä. Osallistujien on voitava nähdä todistaja tai asiantuntija, ja tämän on voitava nähdä, kuka esittää kysymyksiä ja kuka mahdollisesti kommentoi todistajanlausuntoa. Näkeminen on erityisen tärkeää, jotta osallistujien voidaan kokea olevan ”läsnä” asianmukaisella tavalla. Samalla on huolehdittava objektiivisuudesta rajaamalla eri osallistujat näytölle samalla tavalla.²⁴⁶ Lisäksi tarvitaan riittävä määrä mikrofoneja, jotka on sijoitettava siten, että puhujat voidaan kuulla selkeästi ja että äänihäiriöitä on mahdollisimman vähän.²⁴⁷
199. Vaikka käytettävät tilat ja niiden ympäristö ovat äärimmäisen tärkeitä, puheenjohtajana toimivan virkamiehen voi myös olla tarpeen esittää erityisiä käytäntöjä tai ohjeita, jotka koskevat saapumista ja poistumista, laitteiden sijaintia ja hallintaa sekä puhejärjestystä ja istumapaikkoja.²⁴⁸

B7.1 Kameroiden ja äänen hallinta

79

On suositeltavaa käyttää helppokäyttöistä käyttöliittymää, jotta laitteiston käyttö olisi vaivatonta ja jotta puheenjohtajana toimiva virkamies voisi huolehtia siitä, mikäli mahdollista.

200. Pääpaikassa olevan puheenjohtajana toimivan virkamiehen pitäisi ihanteellisessa tapauksessa voida hallita laitteistoa täysin käsittelyn ajan²⁴⁹, tarvittaessa teknisen tukihenkilöstön avustuksella. Hänen pitäisi esimerkiksi voida säätää kameroita tai mikrofoniin äänenvoimakkuutta, jotta kaikki puhujat molemmissa paikoissa voidaan nähdä ja kuulla selvästi. Jos mahdollista, on suositeltavaa käyttää seurantakameraa, joka voidaan suunnata kulloiseenkin puhujaan, sekä toista kameraa, joka antaa yleiskuvan kuulemishuoneesta sen toisesta päästä.
201. Puheenjohtajana toimiva virkamies hallitsee video- ja audiojärjestelmää kuulemisen aikana. Hänen tehtävänsä helpottamiseksi suositellaan, että käyttö on mahdollisimman käyttäjäystävällistä ja rajoittuu tarpeellisiin perustoimintoihin.²⁵⁰ Jos käytettävissä on erilaisia kameranäkymiä tai ääniasetuksia, on suositeltavaa määrittää osa näistä vaihtoehtoista järjestelmän oletusasetuksiksi ennen kuulemist.²⁵¹

²⁴⁶ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 19, 21.

²⁴⁷ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 118.

²⁴⁸ Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 8.

²⁴⁹ *Ibid.*

²⁵⁰ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (paikka mainittu alaviitteessä 16).

²⁵¹ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 57.

Lisätietoja ääntä ja videota koskevista teknisistä vaatimuksista on kohdissa C2.5 ja C2.6.

B7.2 Käytäntö puheenvuorojen jakamiseksi

80 Yhteyden mahdollisista viiveistä aiheutuvien häiriöiden minimoimiseksi viranomaisten voi olla hyvä jakaa puheenvuorot osallistujien kesken kuulemisen aikana, erityisesti jos käytetään tulkkausta.

202. Koska videoyhteyden käyttö on haasteellista perinteiseen kasvokkain toteutettavaan kuulemiseen verrattuna, voi olla tarpeen määritellä lisäkäytäntöjä, jotta varsinainen kuuleminen sujuu kitkattomasti. Jos virallista käytäntöä ei ole, puheenjohtajana toimivan virkamiehen olisi muistutettava osallistujia seikoista, jotka edellyttävät lisäharkintaa videoyhteyteen liittyvien erityisten olosuhteiden vuoksi.
203. Erityisesti on huomioitava, että videoyhteysteknologiaa käytettäessä kuvan ja siihen liittyvän äänen vastaanottamisen välillä on tyypillisesti pieni viive, vaikka käytettäisiin parasta tällä hetkellä saatavilla olevaa teknologiaa²⁵². Tämä johtuu siitä, että audio- ja videosignaalit lähetetään erikseen, mikä aiheuttaa silmukoita ja häiriöitä.²⁵³ Tästä voi olla hyvä ilmoittaa osallistujille ennen kuulemisen alkua, jotta vältetään toisten päälle puhuminen. Puheenjohtajana toimiva virkamies voi halutessaan selittää kuulemisen alussa, miten tulee menetellä toisen osapuolen keskeyttämiseksi tai kysymysten vastustamiseksi kuulemisen aikana. Osallistujia olisi myös kehoitettava puhumaan suoraan mikrofoneihin.²⁵⁴
204. Nämä seikat ovat erittäin tärkeitä, jos läsnä on tulkki, koska kysymysten esittämiseen tai selvennysten pyytämiseen voi olla tavallista enemmän tarvetta. Tällöin on erityisen hyödyllistä, että puheenjohtajana toimiva virkamies koordinoi järjestystä, jossa osallistujat puhuvat.²⁵⁵ Tulkkausta käytettäessä osallistujien olisi myös oltava tietoisia siitä, että heidän on hyvä puhua sopivassa tahdissa, artikuloida selvästi, puhua riittävän kovaa ja käyttää selkeää kieltä, jossa vältetään ammattikieltä, puhekielisyyksiä tai muita ilmaisuja, jotka saattavat kadota tulkkauksessa.²⁵⁶

²⁵² Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (paikka mainittu alaviitteessä 16).

²⁵³ M. Dunn ja R. Norwick (teos mainittu alaviitteessä 20), s. 2.

²⁵⁴ Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 8.

²⁵⁵ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 11–12.

²⁵⁶ Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 15).

B7.3 Käytäntö viestintäyhteyden katketessa

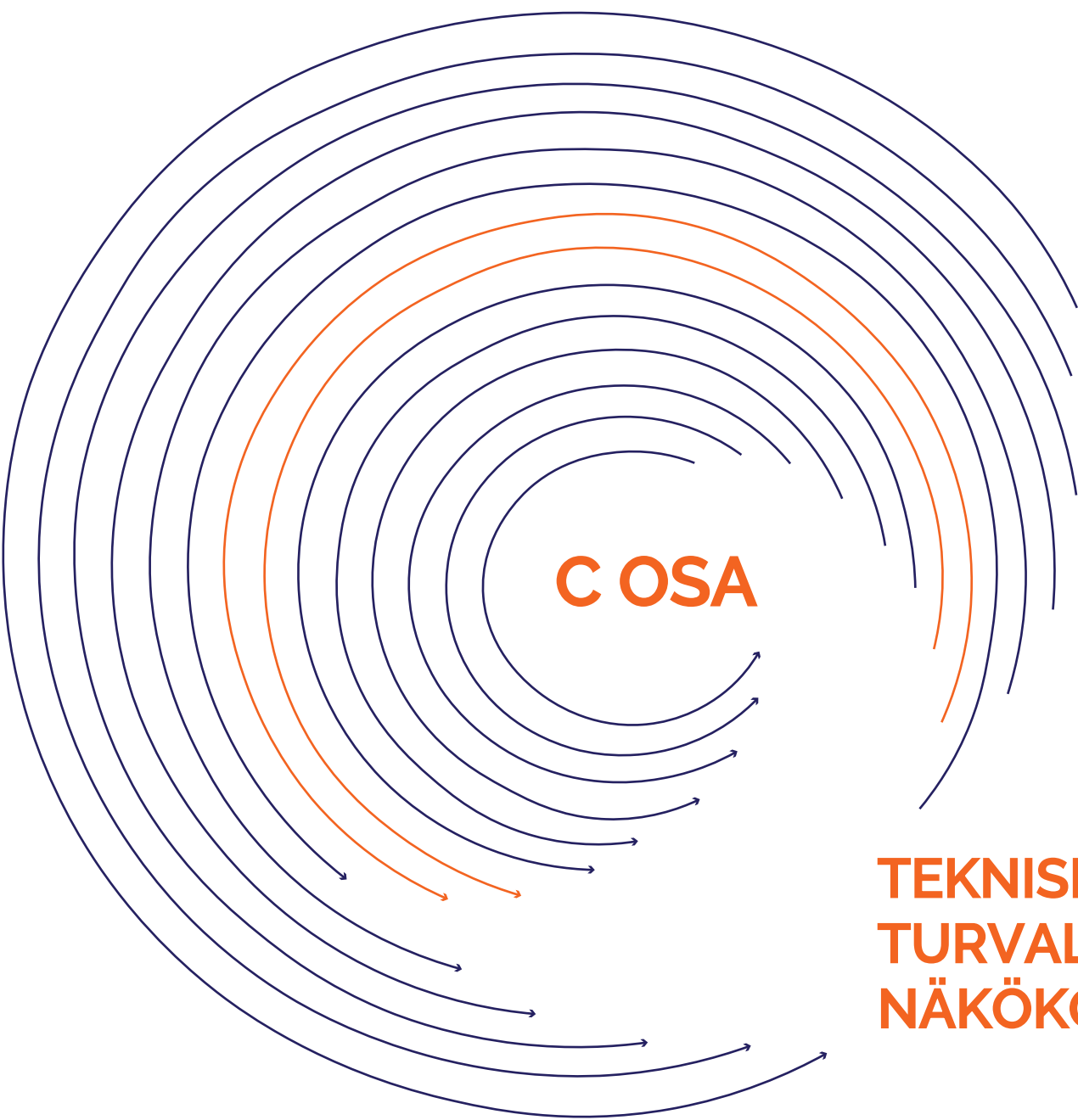

81 Kaikille osallistujille olisi ilmoitettava menettelystä, jolla puheenjohtajana toimivalle virkamiehelle voi ilmoittaa kuulemisen aikana ilmenevistä teknisistä vaikeuksista. Lisäksi heille olisi toimitettava teknisen tukihenkilöstön, tarvittaessa myös kolmannen osapuolen siltapalvelun, yhteystiedot.

205. Kuulemisen aikana teknisten asiantuntijoiden olisi oltava läsnä tai ainakin ”päivystyksessä” niin, että he ovat käytettävissä mahdollisten teknisten ongelmien ratkaisemiseksi. Yhteyden tyypistä riippuen teknistä tukihenkilöstöä voi olla tarpeen olla sekä pääpaikassa että etäpisteessä tai, jos käytetään kolmannen osapuolen siltapalvelua, tuen on oltava saavutettavissa palvelun kautta. Sekä teknikkojen että osallistujien pitäisi myös voida ottaa yhteyttä ulkopuoliseen tekniseen tukeen, jos lisäapua tarvitaan.
206. Vaikka on olennaisen tärkeää, että tällaiset varasuunnitelmat ovat tiedossa etukäteen, osallistujille olisi myös tiedotettava asianmukaisesta menettelytavasta, jolla teknisestä ongelmasta voi ilmoittaa puheenjohtajana toimivalle virkamiehelle missä tahansa kuulemisen vaiheessa, ja heidän olisi pysyttävä valppaina tällaisten ongelmien suhteen.²⁵⁷
207. Jos kuuleminen keskeytyy viestintäyhteyden katkeamisen vuoksi eikä ongelmaa voida helposti ratkaista, puheenjohtajana toimivalla virkamiehellä pitäisi olla valtuudet päättää, keskeytetäänkö istunto ja järjestetäänkö se myöhemmin uudelleen, ellei laissa, jonka nojalla menettely käydään, toisin säädetä²⁵⁸.

²⁵⁷ Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 8; E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 71.

²⁵⁸ Esimerkiksi myöntäessään luvan tai antaessaan määräyksen, joka mahdollistaa videoyhteyden käytön oikeudenkäynnissä, tuomioistuimien voi määrätä käytännön, jota noudatetaan viestinnän katketessa, kuten Yhdysvaltojen Connecticutin piirituomioistuimien totesi määräyksensä viimeisessä kohdassa asiassa *Sawant v. Ramsey* (teos mainittu alaviitteessä 55).

C OSA

**TEKNISET JA
TURVALLISUUS
NÄKÖKOHDAT**

- C1 LAITTEISTON RIITTÄVYYS
- C2 TEKNISET VÄHIMMÄISSTANDARDIT

208. Teknologia kehittyy paljon lakia nopeammin aiheuttaen eroja, jotka pahentavat järjestelmien yhteensopivuuteen liittyviä ongelmia nykyaikaisen oikeudellisen yhteistyön puitteissa. Joissakin osissa maailmaa teknologian kehitys on muuttanut oikeussaleja ja asianhallintajärjestelmiä jo yli kymmenen vuoden ajan. Handshake-hanke osoitti, että tietyt Euroopan valtiot pystyvät jopa "virtualisoimaan" menettelyt täysin kansallisen siviililainsäädäntönsä nojalla.²⁵⁹
209. Oppaan tässä osassa pyritään käsittelemään monia tavanomaisia näkökohtia, jotka liittyvät teknologiaan ja turvallisuuteen rajatylittävissä videoyhteyksien käytössä. Koska teknologian kehitys on nopeaa, oppaan tietoja ei tule pitää tyhjentyvinä, mutta ne olivat julkaisuhetkellä ajan tasalla. Viranomaisia ja käyttäjiä kannustetaan pysyttelemään kehityksen mukana niin tiiviisti kuin mahdollista, jotta voidaan varmistaa korkealaatuisen infrastruktuurin säilyminen. Euroopan unionin neuvosto on suositellut, että uusia laitteita tai teknologioita käyttöön otettaessa toteutetaan ensin pilottiohjelma, jonka onnistuttua käyttöönotto toteutetaan vaiheittain.²⁶⁰

²⁵⁹ M. Davies (teos mainittu edellä alaviitteessä 15), s. 205; Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 22.

²⁶⁰ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16, s. 13).

C1 Laitteiston riittävyys

82 Viranomaisia kannustetaan mahdollisuuksien mukaan käyttämään parasta saatavilla olevaa teknologiaa, jotta kasvokkain toteutettavaa kuulemistilannetta voidaan jäljitellä mahdollisimman hyvin.

83 Järjestelyistä vastaavan henkilöstön olisi oltava tietoinen teknologisista valmiuksista ja tiloista, mukaan lukien siitä, missä paikoissa on tarvittava teknologia.

210. Videoyhteysteknologian käyttö voi varmasti mullistaa tavan, jolla todisteita vastaanotetaan erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa, paljon enemmän kuin puhelin- ja äänipohjainen teknologia voisi. Tämä johtuu siitä, että videoyhteyttä käytettäessä sanallista todistusaineistoa voidaan kuulla kaukana sijaitsevasta paikasta ja että lisäksi sen avulla voidaan arvioida sanattoman viestinnän keskeisiä näkökohtia, kuten kehonkieltä ja ilmeitä.²⁶¹
211. Kuten edellä (A1) on mainittu, videoyhteyden avulla tapahtuvan kuulemisen päätavoitteena on jäljitellä mahdollisimman pitkälle kasvokkain toteutettavaa kuulemistä. Tästä seuraa, että videoyhteyden hyödyllisyys vaarantuu, jos käytettävät laitteet eivät ole riittävän tehokkaita; suurimmat edut menetetään ja haitat kärjistyvät²⁶².
212. Jotkin vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat maaprofiilissa itse asiassa vaativansa, että video ja ääni ovat riittävän laadukkaita, jotta puheenjohtajana toimiva virkamies voi selvästi nähdä ja kuulla videoyhteyden kautta esiintyvän henkilön erityisesti silloin, kun kyseinen henkilö on todistaja²⁶³.
213. Sen lisäksi, että vastuuhenkilöiden olisi varmistettava laitteiden riittävä *laatu*, heidän olisi myös varmistettava, että henkilöstöllä on prosessin jokaisessa vaiheessa riittävät *tiedot* käytössä olevasta teknisestä infrastruktuurista.²⁶⁴ Esimerkiksi pyyntöjä tarkastelevien virkamiesten voi olla tarpeen olla yhteydessä muuhun henkilöstöön sen määrittämiseksi, voidaanko videoyhteyttä koskeva pyyntö käytännössä toteuttaa, kun otetaan huomioon kyseisellä viranomaisella tai alueella käytettävissä olevat välineet ja infrastruktuuri. Tämä tietämys helpottaa huomattavasti hallinnollisen tai oikeudellisen henkilöstön suorittamaa asianmukaisten tilojen valintaa ja allokointia sekä parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä erityisesti silloin, kun teknisen henkilöstön on määritettävä järjestelmien yhteentoimivuus.

²⁶¹ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 4.

²⁶² Sekä tuomioistuimelle että oikeudenkäynnin asianosaisille aiheutuu haittaa, jos teknologia on viallista tai lakkaa toimimasta. Ks. esim. *Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd* (teos mainittu alaviitteessä 55), jossa Australian liittovaltion tuomioistuin pohti, ”johtuuko kriittiseen kysymykseen vastaamisen viivästyminen todistajan välttelevyydestä tai epävarmuudesta vai pelkästään tiedonsiirron vaikeuksista”.

²⁶³ Ks. esim. Australian, Israelin, Puolan, Suomen ja Unkarin vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12).

²⁶⁴ Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 190).

Lisätietoja teknisestä tuesta ja henkilöstön koulutuksesta, ks. B3.

214. Yleisesti ottaen itse videoyhteyslaitteisto voidaan integroida tiettyyn paikkaan (kiinteä joko laitteisto) tai se voidaan siirtää eri paikkoihin (kannettava laitteisto). Kiinteät laitteet tarjoavat yleensä enemmän toimintoja, mutta kannettavat laitteet voivat olla kustannustehokkaampi ratkaisu erityisesti paikoissa, joissa videoyhteyttä ei käytetä usein.

C1.1 Lisensoitujen ohjelmistojen käyttö

84

Lisensoitujen ohjelmistojen käyttö on hyödyllistä pääasiassa teknisen tuen saatavuuden vuoksi, ja viranomaisten kokemus vahvistaa, että niiden käyttö on suositeltavaa.

215. Maaprofiileissa suurin osa vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti käyttävänsä lisensoituja ohjelmistoja, joihin on saatavissa teknistä ja tietoturvaan liittyvää tukea, kun ne ottavat vastaan todisteita videoyhteyden avulla.²⁶⁵ Vastauksen toimittaneiden valtioiden käyttämiä lisensoituja ohjelmistoja ovat muun muassa Cisco-infrastruktuuri (mukaan lukien Cisco Jabber)²⁶⁶, Lifesize²⁶⁷, Polycom²⁶⁸, Skype for Business²⁶⁹, Sony IPELA Video Communication System²⁷⁰, Tandberg²⁷¹, Telkom²⁷² ja Vidyo²⁷³. Yksi valtio ilmoitti käyttävänsä ilmaista ohjelmistoa.²⁷⁴
216. Lisäksi on mahdollista käyttää erilaisia ohjelmistoja pyynnön luonteen mukaan, koska asianomaiset viranomaiset ja sijaintipaikat ovat erilaisia riippuen siitä, onko kyseessä I luvun vai II luvun mukainen pyyntö. Yksi vastauksen toimittanut valtio totesi esimerkiksi, että vaikka se ei yleensä käytä lisensoituja ohjelmistoja I luvun nojalla, se voi joskus käyttää niitä II luvun nojalla²⁷⁵.

²⁶⁵ 23 vastauksen toimittaneista valtioista. Ks. Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Etelä-Afrikan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kroatian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Norjan, Portugalin, Puolan, Ranskan, Romanian, Ruotsin, Saksan, Singaporen, Suomen, Tšekin, Unkarin ja Valko-Venäjän vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (teos mainittu alaviitteessä 12).

²⁶⁶ Ks. esim. Australian (yksi osavaltio), Bosnia ja Hertsegovinan, Norjan, Ruotsin ja Saksan (jotkin osavaltiot), vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymyksiin a ja b (*ibid.*).

²⁶⁷ Saksan (jotkin osavaltiot) ja Valko-Venäjän vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (*ibid.*).

²⁶⁸ Australian (yksi osavaltio), Maltan, Saksan (jotkin osavaltiot), Singaporen ja Tšekin vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymyksiin a ja b (*ibid.*).

²⁶⁹ Israelin vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (*ibid.*).

²⁷⁰ Saksan (jotkin osavaltiot) vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁷¹ *Ibid.*

²⁷² Etelä-Afrikan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (*ibid.*).

²⁷³ Korean tasavallan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (*ibid.*).

²⁷⁴ Venezuelan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (*ibid.*) (jossa ilmoitetaan, että Venezuela käyttää Apache Openmeetings -ohjelmistoa, versio 3.0.6).

²⁷⁵ Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a (*ibid.*).

C1.2 Kaupallisten palveluntarjoajien käyttö

85 Harkittaessa videoyhteysteknologian käyttöä todisteiden vastaanottamisessa olisi selvitettävä, sallivatko asianomaisten valtioiden viranomaiset laajasti saatavilla olevien kaupallisten palveluntarjoajien käytön.

86 Jos todisteiden vastaanottamiseen käytetään kaupallista palveluntarjoajaa, osallistujien ja viranomaisten on suositeltavaa varmistaa, että asianmukaiset turvatoimet on toteutettu.

217. Sitä mukaa kun helposti saatavilla olevien, reaaliaikaisen äänen- ja videolähetyksen mahdollistavien pikaviestiohjelmistosovellusten käyttö on yleistynyt, on noussut esiin kysymys siitä, voidaanko kaupallista palveluntarjoajaa (kuten Skypeä) käyttää todisteiden vastaanottamiseen videoyhteyden avulla ja takaako se tiedonsiirrolle riittävän turvallisuustason.
218. Maaprofiileissa jotkin vastauksen toimittaneet valtiot ilmoittivat käyttävänsä videoyhteyden avulla toteutettavassa todisteiden vastaanottamisessa kaupallisia palveluntarjoajia, kuten Skype-²⁷⁶ ja Skype for Business-²⁷⁷ tai Polycom RealPresence (matkapuhelin tai pöytätietokone)²⁷⁸ -ohjelmistoja, kun taas toiset sallivat tämän vain poikkeuksellisesti ja vain todisteita pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä.²⁷⁹ Monet vastauksen toimittaneet valtiot eivät salli sitä missään olosuhteissa.²⁸⁰
219. Yksi vastauksen toimittanut valtio ilmoitti, että todisteiden vastaanottaminen kaupallisen palveluntarjoajan kautta tulee olemaan mahdollista, kun tuomioistuinten suojattu verkko pystyy ottamaan vastaan IP-yhteyksiä (koska tällä hetkellä sallitaan vain saapuvat ISDN-puhelut); tämä olisi tosin tuomarin harkintavallassa tapauskohtaisesti.²⁸¹
220. Vastauksen toimittaneet valtiot ilmaisivat muun muassa seuraavia kaupallisten palveluntarjoajien käyttöön liittyviä huolenaiheita: on suositeltavaa, että pyynnön esittävän ja pyynnön vastaanottavan viranomaisen välille luodaan erikseen suojattu yhteys;²⁸² kaupallinen palveluntarjoaja voi tallentaa videoyhteyden sisällön, mitä olisi vältettävä;²⁸³ Skype tai muut

²⁷⁶ Australian (yksi osavaltio), Brasilian, Israelin, Maltan ja Meksikon vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

²⁷⁷ Israelin ja Portugalin vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen a ja c (*ibid.*). Portugalin vastauksessa todettiin myös, että kun todisteita voidaan ottaa vastaan kaupallisten palveluntarjoajien kautta, Skypen käyttöä suositellaan, koska se on yhteentoimiva Skype for Business -ohjelmiston kanssa.

²⁷⁸ Singaporen vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

²⁷⁹ Puolan ja Suomen vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

²⁸⁰ Australian (kaksi osavaltiota), Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Kreikan, Kroatian, Kyproksen, Latvian, Norjan, Ruotsin, Saksan, Slovenian, Sveitsin, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

²⁸¹ Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*). Lisätietoja IP- ja ISDN-verkkotyypeistä, ks. C2.2.

²⁸² Puolan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

²⁸³ Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue) vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

kaupalliset palveluntarjoajat eivät ole mukana asianomaisten viranomaisten videoneuvotteluinfrastruktuurissa.²⁸⁴

²⁸⁴ Latvian vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen c (*ibid.*).

C2 Tekniset vähimmäisstandardit

- 87 Videoyhteysjärjestelmän teknisiä standardeja olisi tarkasteltava kokonaisvaltaisesti sen varmistamiseksi, että jokainen osa tukee järjestelmän tehokasta toimintaa.
- 88 Tärkeimmistä videoyhteyden muodostamistavoista viranomaisten voi olla suositeltavaa harkita videoneuvottelusillan eli monipisteneuvottelusillan käyttöä joko järjestelmään sisällytettynä tai kolmannen osapuolen palvelun kautta, jotta voidaan vähentää yhteentoimivuuteen liittyviä ongelmia erityisesti rajatylittäviä yhteyksiä luotaessa.

221. Vaikka on tietenkin tärkeää, että järjestelmän – kuten minkä tahansa teknisen infrastruktuurin – osat ovat mahdollisimman korkeatasoisia, videoyhteyden mahdollistava teknologia on kuitenkin vain yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Siksi järjestelmän eri osille asetettavia laatuvaatimuksia ja standardeja olisi tarkasteltava kokonaisvaltaisesti.
222. Aluksi on tärkeää ottaa huomioon seuraavat neljä pääasiallista tapaa, joilla videoyhteys voidaan luoda: ”suoraan” järjestelmien välillä, yhdistimen eli ”sillan” kautta tai joko laajentamalla pääoikeussali etäpisteeseen tai vastaavasti tuomalla etäpiste pääoikeussaliin. Jokaisella tavalla on omat hyvät puolensa, mutta niiden käyttö riippuu ensisijaisesti siitä, minkä tyyppiset järjestelmät ja valmiudet kussakin toimipaikassa on.
223. Ensinnäkin toimivan ja suoran videoyhteyden luominen edellyttää, että kussakin paikassa olevat laitteet ovat yhteentoimivia (esim. verkkotyyppi ja koodekkiprotokollat)²⁸⁵. Tämän varmistamiseksi käytettävien laitteiden olisi soveltuvien osin oltava Kansainvälisen televiestintäliiton televiestintäsektorin (ITU-T) suosittelemien standardien mukaisia.²⁸⁶ Tällaisen kahden pisteen välisen suoran yhteyden etuna on, että voidaan hyödyntää järjestelmien kaikkia toimintoja ja valmiuksia, kuten useiden kameroiden ja/tai näyttöjen käyttöä.
224. Toiseksi, jos laitteistot eivät ole yhteentoimivia, jos ne liitetään yhteen käyttäen eri verkkoja tai yhteensopimattomia protokollia tai jos yhdistettäviä paikkoja on enemmän kuin kaksi, voi olla tarpeen käyttää siltapalvelua.²⁸⁷ Kuten sanastossa todetaan, videoneuvottelusilta (jota voidaan kutsua myös vain ”sillaksi” ja joka tunnetaan myös monipisteneuvottelusiltana tai yhdyskäytävänä) on ohjelmistojen ja laitteistojen kokonaisuus, joka luo virtuaalisen kokoushuoneen ja toimii ”siltana” yhdistämällä paikat toisiinsa ja tekemällä tarvittaessa muunnoksia (esim. muuntamalla verkkosignaalia, koodekkiprotokollia tai audion tai videon

²⁸⁵ Ks. esim. C2.1 ja C2.2.

²⁸⁶ ITU-T:n standardit ovat ”suosituksia”, ja ne löytyvät ”Recommendations by series” -luettelosta, joka on saatavilla osoitteesta: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx>? > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

²⁸⁷ Handshake-hanke, ”D2.1 Overall Test Report”, s. 18–19.

laatua)²⁸⁸. ”Silta” voi olla joko sisäänrakennettuna tietyn paikan videoyhteysinfrastruktuuriin tai sen voi tarjota kolmas osapuoli, joka voi myös tarjota lisäpalveluja, kuten soittaa muihin paikkoihin ja tarkkailla yhteyttä ja yleistä laatua. Jotkin viranomaiset saattavat mieluummin sisällyttää sillan omaan infrastruktuuriinsa välttyäkseen mahdollisilta tietoturvaongelmilta, joita voi aiheutua kolmannen osapuolen tarjoaman siltapalvelun käytöstä. Riippumatta siitä, miten tätä hallinnoidaan, tärkeintä on, että videoneuvottelusilta on konfiguroitu niin, että se pystyy käsittelemään saapuvat ja lähtevät puhelut asianmukaisesti, jos turvakäytännöt tai -protokollat sen sallivat. On esimerkiksi suositeltavaa konfiguroida videoneuvottelusilta siten, että sallitaan lähtevät puhelut suoraan ulkomailla sijaitsevaan paikkaan ja myös saapuvat puhelut ulkomailla sijaitsevasta paikasta²⁸⁹. Näin vältetään tilanne, jossa molempien viranomaisten videoneuvottelusillat sallivat ainoastaan saapuvat puhelut, mikä aiheuttaa käytännössä umpikujan, jossa kumpikaan videoneuvottelusilta ei pysty luomaan yhteyttä²⁹⁰.

225. Kolmas ja neljäs vaihtoehto toimivat samaan tapaan. Kolmas vaihtoehto on, että oikeussalin videoyhteysjärjestelmä ”ulotetaan” etäpisteeseen etäyhteyden kautta ja etäpisteeseen asennettu sovellus soittaa pääsalin sisäänrakennettuun koodekkiin. Tämä edellyttää kuitenkin, että oikeussali tukee IP-verkkoyhteyksiä ja lisäksi että oikeussali on liitetty internetiin, mikä voi aiheuttaa tietoturvaongelmia joillekin viranomaisille.
226. Neljäs tapa luoda videoyhteys on sisällyttää etäpiste pääoikeussalin videoyhteysjärjestelmään, mutta vain ”ulkopuolisena” syötteenä, mikä mahdollistaa etäpisteen liittämisen mutta pitää sen kuitenkin turvallisesti suljettuna ja erillään pääsalin videoyhteysjärjestelmästä.
227. Valituista teknisistä ratkaisuista riippumatta on suositeltavaa noudattaa seuraavassa esitettyjä teknisiä vähimmäisvaatimuksia, jotta voidaan luoda riittävän laadukas yhteys, joka viime kädessä parantaa etäosallistujien oikeussuojaa suhteessa kasvokkain esiintyviin henkilöihin.

²⁸⁸ On tärkeää huomata, että jos silta tarjoaa tehokkaan transkoodausvalmiuden, henkilöt liitetään videoneuvottelusillan kautta ”niin nopeasti ja laadukkaasti kuin heidän järjestelmänsä tarjoama tuki sallii” (tämän vuoksi video ja ääni voivat olla erilaatuisia eri osallistujilla). Jos tehokasta transkoodausta ei ole, silta määrittää yhteydet pienimmän yhteisen nimittäjän (eli hitaimman yhteyden) mukaan. Lisätietoja, ks. Polycom, White Paper, *An Introduction to the Basics of Video Conferencing*, 2013, saatavilla osoitteessa: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

²⁸⁹ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 24.

²⁹⁰ Handshake-hankkeen yhteydessä suoritettut testit ovat myös osoittaneet, että jos videoyhteyspuhelun molemmat päätepisteet soittavat videoneuvottelusillasta, saattaa syntyä ongelmia, kuten silmukointia tai yhteyden katkoksia. Ks. Handshake-hanke (*ibid.*), s. 17–18.

C2.1 Koodekki

89 Koodekkien olisi oltava alan standardien mukaisia ja mahdollistettava vähintään samanaikainen audio- ja videolähetys.

228. Koodekki, joka on määritelty sanastossa, on videoyhteysjärjestelmän keskeinen osa ja sen olisi oltava yhteensopiva järjestelmän muiden osien kanssa. Videoyhteysjärjestelmät sisältävät yleensä sekä videokodekkeja että äänikodekkeja ja lisäksi data- tai tekstikodekkeja.
229. Maaprofiileista käy selvästi ilmi, että saatavilla on monenlaisia koodekkeja²⁹¹. Useimmat vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat, että niiden viranomaiset käyttävät joko Ciscon koodekkeja (mukaan lukien Cisco Tandbergin koodekkeja) tai Polycomin koodekkeja²⁹². Muut vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat käyttävänsä muun muassa seuraavien valmistajien koodekkeja: Aethra,²⁹³ Avaya,²⁹⁴ AVer,²⁹⁵ Google,²⁹⁶ Huawei,²⁹⁷ LifeSize,²⁹⁸ Openmeetings,²⁹⁹ Sony³⁰⁰ ja Vido.³⁰¹
230. Valitusta valmistajasta riippumatta käytettävien koodekkien olisi oltava ITU-T-standardien tai vastaavien mukaisia. Videokodekkeja koskevat ITU-T-standardit on määritelty suosituksissa H.261, H.263, H.264 ja H.265³⁰². ITU-T:n audiokodekkeja koskevat standardit esitetään suosituksissa G.711, G.719, G.722, G.722.1, G.723.1, G.728 ja G.729.³⁰³ Muita vastauksen toimittaneissa valtioissa käytettäviä audiokodekkeja ovat: AAC-LD,³⁰⁴ SPEEX,³⁰⁵ HWA-LD,³⁰⁶

²⁹¹ Ks. yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), III osa, kysymys b.

²⁹² Ciscon (ja/tai Cisco Tandbergin) koodekkien osalta ks. Australian (yksi osavaltio), Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Latvian, Norjan, Ranskan, Ruotsin, Saksan (jotkin paikkakunnat) ja Valko-Venäjän (tiettyt tuomioistuimet) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12). Polycomin koodekkien osalta ks. Australian (yksi osavaltio), Maltan, Saksan (jotkin paikkakunnat), Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin, Unkarin, Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹³ Kyproksen ja Romanian vastaukset (ks. liite II) maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹⁴ Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue) vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹⁵ Bulgarian vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹⁶ Venezuelan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹⁷ Liettuan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹⁸ Saksan (jotkin paikkakunnat) ja Valko-Venäjän (tiettyt tuomioistuimet) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

²⁹⁹ Venezuelan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³⁰⁰ Kroatian ja Saksan (jotkin paikkakunnat) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³⁰¹ Korean tasavallan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³⁰² Ks. luettelo "Recommendations by series" (teos mainittu alaviitteessä 286), kohta "Series H".

³⁰³ *Ibid.*, kohta "Series G".

³⁰⁴ Bosnia ja Hertsegovinan, Liettuan, Romanian ja Ruotsin vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³⁰⁵ Korean tasavallan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³⁰⁶ Liettuan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

Siren³⁰⁷ ja ASAO.³⁰⁸ Datakoodekkeja (joilla välitetään esimerkiksi tekstitystä tai muuta tekstiä videoyhteyden kautta) koskeva standardi sisältyy suositukseen T.120³⁰⁹.

C2.2 Verkot

- 90 On suositeltavaa käyttää IP-verkkoa ja pitää ISDN-verkko, jos sellainen on saatavilla,³¹⁰ varajärjestelmänä.
- 91 Viranomaisia kannustetaan mahdollisuuksien mukaan varustamaan verkko monipistevalmiuksilla.

- 231. Videoyhteyksissä yleisimmin käytetyt verkot ovat digitaalinen monipalveluverkko (ISDN) ja internetprotokolla (IP).³¹¹ ISDN, joka oli alun perin hyväksytty videoyhteyden väline, mahdollistaa digitaalisen viestinnän puhelinverkon kautta. IP-protokollasta, joka käyttää siirtokanavana internetiä, on sittemmin tullut tärkein videoneuvotteluissa käytetty verkko, koska se tarjoaa tyypillisesti suuremman kaistanleveyden ja mahdollistaa paremman kuvan- ja äänenlaadun.³¹²
- 232. Maaprofiileissa suurin osa vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti, että videoyhteyksissä käytetään sekä IP- että ISDN-verkkoa.³¹³ Jotkin vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat käyttävänsä yksinomaan IP-verkkoa.³¹⁴
- 233. ISDN-liittymälle ei ole olemassa yhtä ainoaa maailmanlaajuista standardia, minkä vuoksi teknologiasta on käytössä eri muotoja. ISDN:ää käyttävät videoneuvottelujärjestelmät muuntavat kuitenkin automaattisesti noudattaen yhteistä standardia, joka on vahvistettu ITU-T:n suosituksessa H.320. Se on kattava suositus ISDN:n kautta siirrettävistä video- ja

³⁰⁷ Singaporen vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³⁰⁸ Venezuelan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*) (tätä koodekkia kutsutaan myös nimellä "Nellymoser").

³⁰⁹ Ks. luettelo "Recommendations by series" (teos mainittu alaviitteessä 286), kohta "Series T".

³¹⁰ ISDN-verkko tullaan lähivuosina lakkauttamaan vaiheittain suuressa osassa Eurooppaa. Jotkin EU:n jäsenvaltiot ovat jo siirtyneet ISDN:stä IP-pohjaisiin verkkoihin, ja toisten odotetaan saavan siirtymisen päätökseen viimeistään vuoteen 2025 mennessä. Ks. Euroopan posti- ja telehallintojen konferenssin (CEPT) sähköisen viestinnän komitea (ECC), *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects*, 2017, saatavilla osoitteessa:

< <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> > [viimeksi tarkistettu 4. maaliskuuta 2020].

³¹¹ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 6–7. Ks. myös sanasto.

³¹² Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 18.

³¹³ Australian (jotkin osavaltiot ilmoittivat käyttävänsä vain joko ISDN- tai IP-verkkoa), Brasilian, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan (luo yhteyden palveluntarjoajaan käyttäen epäsymmetristä digitaalista liittymää eli ADSL-liittymää), Kroatian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Norjan, Portugalin, Puolan, Ranskan (siirtyminen ISDN:stä IP-verkkoon on käynnissä ja suoritettu 75-prosenttisesti), Saksan, Singaporen, Slovenian ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³¹⁴ Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Israelin, Maltaan, Suomen, Tšekin (käyttää ISDN:ää testaukseen), Unkarin, Valko-Venäjän, Venezuelan ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

audiolähetysistä³¹⁵. Muuntaminen ei sen sijaan ole tarpeen IP-verkossa, koska standardi on maailmanlaajuisesti yhdenmukainen ja tiedonsiirto tapahtuu internetyhteyden kautta. ITU-T on antanut asiasta suosituksen H.323, jota sovelletaan monissa vastauksen toimittaneista valtioissa³¹⁶. SIP-yhteyskäytäntö on vaihtoehtoinen IP-standardi, jota käytetään myös monissa vastauksen toimittaneissa valtioissa³¹⁷.

234. Handshake-hankkeen tuloksissa tuodaan esiin useita muita tärkeitä näkökohtia, jotka liittyvät verkon parametreihin. Ensinnäkin videoneuvottelujärjestelmään olisi sisällytettävä portinvartijaohjelmisto, jolla voidaan hallinnoida verkkoa (mukaan lukien tunnuksia ja soittamista) ja sen vuorovaikutusta palomuurin kanssa³¹⁸. Toiseksi, jos laitteet eivät ole yhteentoimivia tai jos ne on liitetty eri verkkoihin (eli ISDN-verkkoon ja IP-verkkoon), videoneuvottelussa voi olla tarpeen käyttää siltapalvelua (kuten edellä kohdassa **Error! Reference source not found.** todetaan)³¹⁹. Kolmanneksi tällaista silttaa voidaan tarvita myös koordinoimaan videoyhteyden käyttöä, jos päätepisteitä on kolme tai useampia, tai hallitsemaan useita videoyhteysheluja samanaikaisesti³²⁰. Maaprofiileissa suurin osa vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti, että monipisteyhteyksien käyttö on mahdollista niiden viranomaisten järjestelmissä³²¹.

³¹⁵ Ks. luettelo "Recommendations by series" (teos mainittu alaviitteessä 286), kohta "Series H".

³¹⁶ Bosnia ja Hertsegovinan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Kyproksen, Maltan, Portugalin, Ranskan, Saksan (jotkin paikkakunnat), Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin ja Unkarin vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³¹⁷ Bosnia ja Hertsegovinan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Maltan, Portugalin (kehitteillä), Ranskan, Ruotsin, Saksan (jotkin paikkakunnat), Suomen ja Tšekin vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³¹⁸ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 25.

³¹⁹ *Ibid.* Ks. myös Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaus (käyttää suojattua verkkoa "silytyhteydellä") maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³²⁰ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 17. Ks. esim. Latvian, Norjan, Portugalin ja Ruotsin maaprofiilikyselyn (*ibid.*) III osan kysymykseen b antamat vastaukset, joissa viitataan erityisesti videoneuvotteluiltaan.

³²¹ Australian (kaksi osavaltiota), Brasilian (useimmissa tapauksissa), Bosnia ja Hertsegovinan, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan (enintään 100 osallistujaa), Latvian, Liettuan (enintään 46 osallistujaa), Maltan, Norjan, Portugalin, Puolan (ei kaikissa tuomioistuimissa), Ranskan (oikeusministeriön siltapalvelun kautta), Romanian, Ruotsin (enintään 5 osallistujaa yksikköä kohti tai enemmän sillan kautta), Saksan (jotkin paikkakunnat), Singaporen, Slovenian (enintään 20 osallistujaa), Suomen, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän, Venezuelan ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

C2.3 Kaistanleveys

- 92 Viranomaisia kannustetaan käyttämään verkkoa, jolla on mahdollisimman suuri kaistanleveys.
- 93 Verkosta riippuen suositeltu kaistanleveys on IP-verkoissa tällä hetkellä vähintään 1,5–2 megabittia sekunnissa (ISDN-verkoissa vähintään 384 kilobittia sekunnissa).

235. Riittävä kaistanleveys on samanaikaisesti yksi videoyhteyden palvelun tärkeimmistä ja mahdollisesti myös yksi sen kalleimmista osista. Koodekit voivat tuottaa riittävän kuvan ja äänen laadun vain, jos kaistanleveys on riittävä. Tämä olisi pidettävä mielessä videoyhteyden järjestelmiä suunniteltaessa. Suunnitteluvaiheessa olisi varmistettava mahdollisimman suuri kaistanleveys, vaikka kaistanleveys voi myöhemmin käytännössä rajoittua verkon tai internetin kaistanleveyden vuoksi.³²² Vastaavasti verkkoyhteyden luotettavuus ja suorituskyky olisi pidettävä mielessä, vaikka järjestelmässä olisi suurin mahdollinen kaistanleveys, sillä pienetkin keskeytykset tai epäjohtamukaisuudet voivat heikentää järjestelmän kykyä tarjota parasta mahdollista palvelua. Esimerkiksi Handshake-hankkeen aikana suoritettut testit vahvistivat, että ISDN-yhteyden kaistanleveyskapasiteetti on paljon pienempi (eli siirtonopeus on hitaampi, tyypillisesti noin 384 kilobittia sekunnissa) kuin IP-verkkoyhteyden (tyypillisesti vähintään 1,5 megabittia sekunnissa)³²³, minkä vuoksi ISDN-järjestelmiä olisi pidettävänä toissijaisina tai ”vararatkaisuna”.
236. Useimmat nykyiset videoneuvottelulaitteet mahdollistavat teräväpiirtolähetykset (resoluutio yleensä 720–1080 riviä), ja tällaiset lähetykset vaativat kaistanleveydeksi vähintään 1,2–1,5 megabittia sekunnissa.³²⁴ Kuten Gruen ja Williams huomauttavat, monipistepuhelut edellyttävät loogisesti suurempaa kaistanleveyttä, jolloin kaistanleveys kerrotaan ainakin vaaditulla pistemäärällä (esim. 5 megabittia sekunnissa nelipisteytyksessä).³²⁵ Handshake-hankkeen päätelmissä suositeltiin myös, että videoyhteyden järjestelmien kaistanleveyden olisi oltava riittävän suuri, jotta se voi tukea samanaikaisesti ruuhka-aikoina käynnissä olevien istuntojen enimmäismäärää.³²⁶ On huomattava, että näitä ongelmia voidaan osittain vähentää käyttämällä videoneuvottelusiltaa (kuten edellä kohdassa 224 todetaan), mutta sillassa itsessään on oltava riittävä kaistanleveys.

³²² E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 121; Federal Court of Australia (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 2.

³²³ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 19.

³²⁴ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 8–9. Ks. myös Bulgarian, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Latvian, Maltan, Norjan, Portugalin, Puolan, Ranskan, Saksan, Slovenian, Unkarin ja Viron maaprofiilikyselyn III osan kysymyksen b (teos mainittu alaviitteessä 12 antamat vastaukset, joissa kaikissa todettiin, että käytettävissä on joko teräväpiirtovalmiudet (HD) tai sekä teräväpiirto- että peruspiirtovalmiudet (HD/SD). Ks. myös Kroatian ja Valko-Venäjän maaprofiilikyselyn III osan kysymyksen b antamat vastaukset, joiden mukaan niillä on vain peruspiirtovalmiudet (SD) (*ibid.*).

³²⁵ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 9.

³²⁶ IP-yhteyksien osalta hankkeessa suositeltiin ”taatun ensisijaisen kaistanleveyden” sisälle lisäpuskuria (ts. 20 prosenttia vähimmäiskaistanleveyden yli). Ks. Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 323).

237. Maaprofiileissa vastauksen toimittaneet valtiot ilmoittivat monista erilaisista mahdollisista kaistanleveyksistä ja siirtonopeuksista myös kahden tärkeimmän verkkoyhteystyyppin sisällä³²⁷. Monet vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat enimmäiskapasiteettinsa olevan vähintään 2 megabittia sekunnissa³²⁸, ja suurin ilmoitettu kaistanleveyskapasiteetti oli 8 megabittia sekunnissa (IP-yhteydellä)³²⁹. Kuten edellä todettiin, tärkein määräävä tekijä on käytettävän verkon tyyppi, sillä IP-verkkoyhteydet mahdollistavat yleensä huomattavasti suuremman kaistanleveyden.

C2.4 Salaus

- 94 Alan standardien mukainen signaalien salaaminen on suositeltavaa, ja viranomaisten käytäntö vahvistaa, että sitä käytetään laajalti.
- 95 Jos salausta käytetään, se olisi määritettävä automaattiseksi tai parhaaksi mahdolliseksi ("best effort"), jotta voidaan minimoida yhteensopivuusongelmat muiden salaustyyppien kanssa.

238. Vaikka salaus saattaa yleensä vaikuttaa tärkeämmältä rikostapauksissa, rajatylittävät videolähetykset olisi suojattava myös siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa ulkopuolisen laittoman salakuuntelun estämiseksi käyttäen keinoja, jotka ovat oikeassa suhteessa asian arkaluonteisuuteen.³³⁰ Palomuurin ja/tai ISDN-verkon käytöllä voidaan minimoida tiedonsiirron laittoman salakuuntelun riski, vaikka IP-yhteyksiä onkin jo jonkin aikaa suosittu ISDN:n sijaan³³¹.
239. Handshake-hankkeessa todettiin, että luvattoman pääsyn minimoimiseksi on erittäin suositeltavaa käyttää lisäksi muita keinoja, kuten lähetettävien signaalien salausta, riippumatta siitä, mitä verkkoa käytetään.³³² Maaprofiileissa useimmat vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat käyttävänsä jonkinlaisia täydentäviä turvatoimia tai salausta³³³. Vastauksen toimittaneiden valtioiden yleisimmin käyttämä salausmenetelmä on AES (Advanced Encryption

³²⁷ Ks. yleisesti yhteenveto vastauksista (teos mainittu alaviitteessä 4), III osa, kysymys b.

³²⁸ Ks. esim. Bosnia ja Hertsegovinan, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Liettuan, Maltan, Portugalin, Puolan, Ranskan, Tšekin, Unkarin ja Valko-Venäjän vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³²⁹ Liettuan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (*ibid.*).

³³⁰ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 15), s. 19.

³³¹ Ks. esim. M. Reid, "Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination", *Computer Networks*, vol. 31, 1999, s. 234.

³³² Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä **Error! Bookmark not defined.**).

³³³ 22 valtiota vastauksen toimittaneista valtioista. Ks. Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Kroatian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Norjan, Portugalin, Ranskan, Romanian, Ruotsin, Saksan (jotkin paikkakunnat), Slovenian, Suomen, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

Standard)³³⁴, joka on käytössä noin puolessa vastauksen toimittaneista valtioista³³⁵. Muiden salausten menetelmien käyttö vaihtelee käytettävän verkon ja järjestelmän tyyppin mukaan, mutta ne noudattavat yleensä ITU-T:n suositusta H.235³³⁶.

240. Lisäksi erilaisten salausten menetelmien käytöstä johtuvien yhteensopivuusongelmien minimoimiseksi suositellaan, että laitteesta valitaan automaattinen tai ”best effort” -salausasetus.³³⁷ Käytetyistä verkoista riippuen pyynnön esittävien ja pyynnön vastaanottavien viranomaisten voi olla jopa tarpeen sopia tietystä salausmenetelmästä (esim. IP-verkkoa käytettäessä).

C2.5 Ääni (mikrofonit ja kaiuttimet)

- 96 Viranomaisia kannustetaan asentamaan erillinen audiojärjestelmä parantamaan jo käytössä olevan videoyhteyslaitteiston äänenlaatua.
- 97 Kuulemishuoneessa on suositeltavaa olla riittävä määrä mikrofoneja ja kaiuttimia kaikille osallistujille.

241. Kuulemishuoneessa olisi yleensä oltava videoyhteyslaitteistoon kytketty äänijärjestelmä, jonka äänenvoimakkuutta voi säätää ja johon sisältyy riittävä määrä kaiuttimia, jotta ääni voidaan kuulla selvästi koko huoneessa (ei siis pidä käyttää vain videonäyttöön tavallisesti sisältyviä kaiuttimia)³³⁸. Mikrofonit olisi mahdollisuuksien mukaan sijoitettava kunkin huoneessa olevan puhujan läheisyyteen, mutta niin, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä tai häitää.³³⁹
242. Kuten yhdessä sopimuspuolessa tehty kattava tutkimus toi esiin, sopivaa äänijärjestelmää valittaessa on otettava huomioon viisi keskeistä näkökohtaa: ymmärrettävyys; sävyn luonnollisuus; vahvistus (ilman takaisinkytkentää); lähteen paikannus; ja äänieristys.³⁴⁰

³³⁴ Ks. esim. United States National Institute of Standards and Technology (NIST), ”Announcing the Advanced Encryption Standard (AES)”, *Federal Information Processing Standards Publication*, vol. 197, 2001.

³³⁵ Bosnia ja Hertsegovinan, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue), Korean tasavallan, Liettuan, Norjan, Tšekin, Portugalin, Ranskan, Romanian, Ruotsin, Saksan (jotkin paikkakunnat), Slovenian, Suomen, Valko-Venäjän ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³³⁶ Ks. luettelo ”Recommendations by series” (teos mainittu alaviitteessä 286, kohta ”Series H”. Ks. esim. Liettuan (H.235), Portugalin (H.235) ja Romanian (H.233, H.234, H.235) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

³³⁷ Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 204).

³³⁸ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä **Error! Bookmark not defined.**), s. 12.

³³⁹ E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 118. Ks. myös Unkarin maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12) antama vastaus, jossa todettiin, että kutakin videoyhteyslaitteistoa kohti on saatavilla kaksi mikrofonia.

³⁴⁰ Kattava tarkastelu tästä Australiassa suoritetusta tutkimuksesta, ks. E. Rowden ym. (teos mainittu edellä alaviitteessä 45), s. 117.

C2.6 Video (kamerat ja näytöt)

- 98 Kameroissa olisi oltava panorointi-, kallistus- ja zoomaustoiminnot, mikäli mahdollista.
- 99 On suositeltavaa, että kamerat ja näytöt pystyvät lähettämään teräväpiirtovideoita (720p) vähintään 1280x720 pikselin tarkkuudella.
- 100 Osallistujia ja viranomaisia kehoitetaan tarkistamaan lisävaatimukset (kuten koko huoneen kattava kuva, "split screen" -valmiudet tai asiakirjakamerat) ennen kuulemista.

243. Kuten edellä (B7.1) mainitaan, kameravalmiuksien osalta suositellaan, että käytettävissä on erilaisia näkymiä, mukaan lukien ennalta määritettyjä lähi- tai laajakulmakuvia, jos niitä on saatavilla.³⁴¹ Euroopan unionissa saatu kokemus on osoittanut, että kameroissa olisi mahdollisuuksien mukaan oltava tarvittavat panorointi- ja zoomaustoiminnot, pitäen mielessä, että suhteellinen näyttö on syytä säilyttää ja että puheenjohtajana toimiva virkamies voi tarvita enemmän vaihtoehtoja tai näkymiä kuin muut osallistujat.³⁴²
244. Kuten jotkut ovat huomauttaneet, puheenjohtajana toimivan virkamiehen on erityisen tärkeää pystyä arvioimaan videoyhteyksien käytäytymistä ja vivahteita.³⁴³ Tämän vuoksi sekä kamerat että näytöt olisi varustettava niin, että ne tukevat mahdollisimman suurta tarkkuutta. Euroopan unionissa tehdyt viimeaikaiset testit ovat osoittaneet, että suositellut suuren tarkkuuden parametrit ovat vähintään 720 pistettä, resoluutio 1280x720 pikseliä ja kuvataajuus 25–30 kuvaa sekunnissa.³⁴⁴ ITU-T:n suosituksen H.265 mukaan erittäin tehokkaan videokoodauksen uudempi standardi tukee jopa 8192x4320 pikselin resoluutiota (joka kattaa sekä 4K- että 8K-kuvatarkkuuden),³⁴⁵ mutta videoneuvottelujärjestelmän kyky hyödyntää tällaista erittäin suurta tarkkuutta riippuu suurelta osin käytettävissä olevasta kaistanleveydestä (ks. myös C2.3)³⁴⁶.
245. Näytön optimaalinen koko riippuu esimerkiksi kuulemishuoneen koosta ja siitä, onko näyttö jaettu "split screen" -näyttö vai koko näyttö. Yleensä on toivottavaa, että kuvan koko on lähellä luonnollista kokoa, jotta henkilö voidaan nähdä selkeästi.³⁴⁷ Näytöissä olisi oltava WXGA-standardin (Wide Extended Graphics Array) mukainen vähimmäisresoluutio.³⁴⁸

³⁴¹ *Ibid.*, s. 58.

³⁴² Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 18–19. Ks. myös Saksan vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12); E. Rowden ym. (teos mainittu alaviitteessä 45), s. 120–121.

³⁴³ Ks. esim. R. A. Williams (teos mainittu alaviitteessä 1), s. 21.

³⁴⁴ Handshake-hanke (paikka mainittu alaviitteessä 323).

³⁴⁵ Ks. luettelo "Recommendations by series" (teos mainittu alaviitteessä 286), kohta "Series H".

³⁴⁶ Handshake-hanke (teos mainittu alaviitteessä 190), s. 27.

³⁴⁷ M. E. Gruen ja C. R. Williams (teos mainittu alaviitteessä 14), s. 12.

³⁴⁸ Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä (teos mainittu alaviitteessä 16), s. 19.

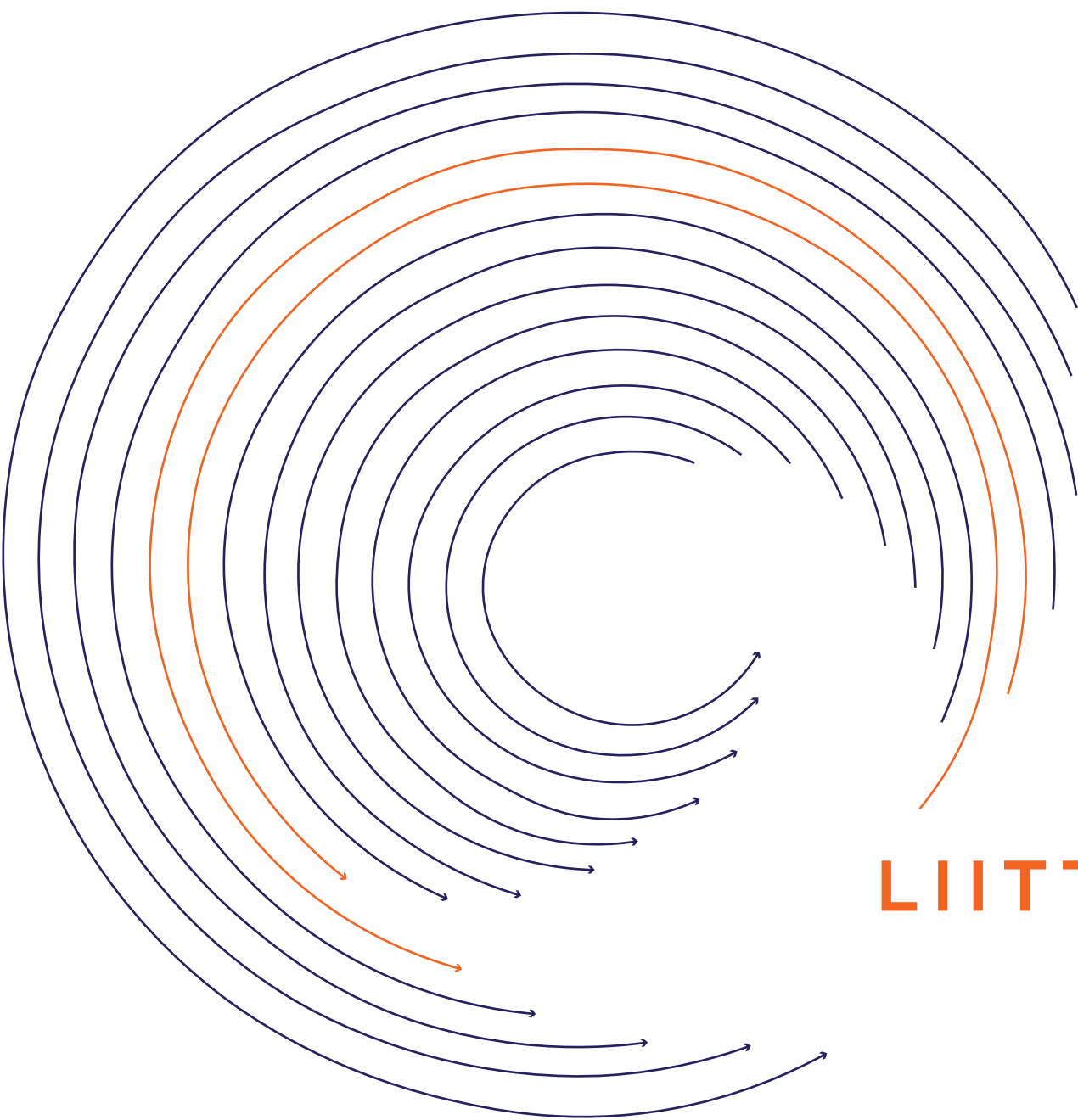
246. Puheenjohtajana toimivan virkamiehen, osapuolten, kuultavan henkilön tai muiden asianomaisten henkilöiden tarpeista riippuen kuuleminen voi edellyttää ”split-screen” -toiminnolla varustettujen näyttöjen käyttöä. Maaprofiileissa suurin osa vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti, että niillä on ”split” tai ”multiple” -näyttövalmiudet, jotka mahdollistavat useiden videokanavien näyttämisen yhdessä videolähetyksessä³⁴⁹. ITU-T:n suosituksessa H.239 vahvistettu standardi helpottaa kahden (tai useamman) kuvan näyttämistä³⁵⁰.
247. Maaprofiileissa monet vastauksen toimittaneista valtioista ilmoittivat, että käytettävällä kameralla (käytettävillä kameroilla) tulee saada kuva koko huoneesta tai kaikista osallistujista, erityisesti puheenjohtajana toimivasta virkamiehestä ja videoyhteyden kautta esiintyvistä henkilöistä³⁵¹. Yksi vastauksen toimittaneista valtioista ilmoitti myös, että kameraa ei saa siirtää kuulemisen aikana ja että kellonajan on oltava jatkuvasti näkyvillä näytöllä³⁵².
248. Kuten kohdassa **B4.1** todetaan, joissakin tapauksissa asiakirjakamera tai muu esittely- tai näyttöjen yhteiskäyttömahdollisuus voi olla toivottava tai välttämätön asiakirjojen tai todistusaineiston esittelemiseksi. Tällaisissa tapauksissa osapuolten, jotka haluavat käyttää näitä valmiuksia videoyhteyden avulla toteutettavissa menettelyissä, olisi tiedusteltava asiaa pyynnön vastaanottaneelta viranomaiselta etukäteen.

³⁴⁹ Ks. Australian (useimmat osavaltiot), Brasilian (useimmissa tapauksissa), Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Israelin, Kiinan (Hongkongin erityishallintoalue) (vain yhdellä paikkakunnalla), Korean tasavallan (näyttö jaettavissa enintään 8 osaan, ”split-screen”), Kroatian, Kyproksen, Latvian (näyttö jaettavissa enintään 16 osaan, ”split-screen”), Liettuan, Maltaan, Norjan (laitteistosta riippuen), Portugalin, Ranskan, Romanian, Ruotsin, Saksan (joillakin paikkakunnilla), Singaporen, Slovenian, Suomen, Tšekin, Unkarin, Valko-Venäjän, Venezuelan ja Viron vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen b (teos mainittu alaviitteessä 12).

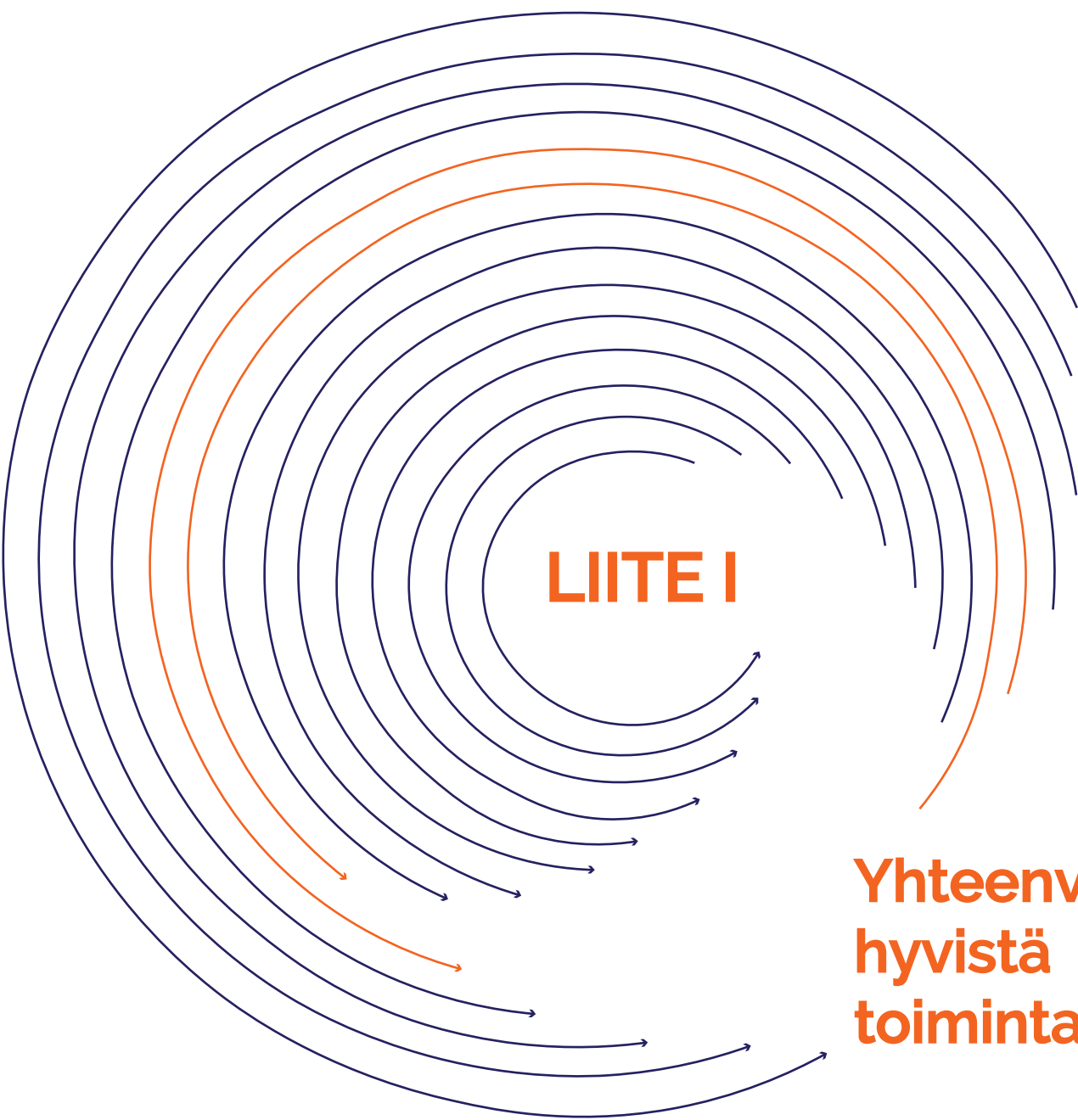
³⁵⁰ Ks. luettelo ”Recommendations by series” (teos mainittu alaviitteessä 286), kohta ”Series H”.

³⁵¹ Ks. esim. Australian, Portugalin, Saksan, Suomen, Unkarin ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) vastaukset maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (teos mainittu alaviitteessä 12).

³⁵² Ks. Unkarin vastaus maaprofiilikyselyn III osan kysymykseen e (*ibid.*).

LIITTEET

LIITE I

**Yhteenveto
hyvistä
toimintatavoista**

A OSA VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTÖN ALOITTAMINEN

A1 ALUSTAVIA HUOMIOITA

A1.1 Oikeusperustat

a. Videoyhteyden käyttö sisäisen lainsäädännön nojalla

- 1 Yleissopimuksen 27 artiklan mukaan yleissopimus ei estä käyttämästä kansallista lainsäädäntöä todisteiden vastaanottamiseksi videoyhteyden avulla vähemmän rajoittavin edellytyksin.
- 2 Viranomaisten olisi ensin tarkistettava, onko todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla sallittua sen paikan sisäisen lainsäädännön nojalla, jossa oikeudenkäynti on vireillä.
- 3 Toiseksi viranomaisten olisi tarkistettava, että todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla ei ole vastoin sen paikan sisäistä lainsäädäntöä, josta todisteet vastaanotetaan, mukaan lukien voimassa olevat estosäädökset tai rikoslait.

b. Videoyhteyden käyttö muiden välineiden nojalla

- 4 Koska yleissopimuksessa ei rajoiteta muiden samaa asiaa koskevien välineiden soveltamista (32 artikla), viranomaisten olisi tarkistettava, voidaanko yksittäistapauksessa soveltaa jotain muuta kahden- tai monenvälistä välinettä.

c. Videoyhteyden käyttö todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen nojalla

- 5 Yleissopimuksen henki tai sanamuoto eivät muodosta estettä uusien teknologioiden käytölle, ja yleissopimuksen toiminta voi hyötyä niiden käytöstä.
- 6 Sopimuspuolet ovat edelleen eri mieltä siitä, onko yleissopimus pakottava (eli onko yleissopimusta sovellettava aina, kun todisteita otetaan vastaan ulkomailla joko kasvokkain tai videoyhteyden avulla). Tästä näkemyserosta huolimatta erityistoimikunta on suositannut, että sopimuspuolet asettavat yleissopimuksen etusijalle, kun todisteita hankitaan ulkomailta (ensimmäisen keinon periaate).
- 7 Yleissopimukseen tai muihin sovellettaviin sopimuksiin turvautuminen on yleisesti ottaen sopusoinnussa estosäädösten kanssa.

A1.2 Välitön ja välillinen todisteiden vastaanottaminen

- 8 Sopimuspuolet ovat erimielisiä siitä, onko välitön todisteiden vastaanottaminen sallittua yleissopimuksen I luvun nojalla. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko todisteiden välitön vastaanottaminen sallittua paikassa, jossa todisteet sijaitsevat, ennen oikeusapupyynnön esittämistä.
- 9 Yleissopimuksen II luvun nojalla toimimies voi vastaanottaa todisteita alkuperävaltiossa tai täytäntöönpanovaltiossa, jollei myönnettyssä luvassa aseteta muita edellytyksiä. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio tehnyt varauman yleissopimuksen 18 artiklan nojalla.
- 10 Yleissopimuksen II luvun mukaan konsuli voi ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla todistajilta/asiantuntijoilta, jotka ovat täytäntöönpanovaltiossa etäällä,

myönnettyssä luvassa mahdollisesti täsmennetyin edellytyksin. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko tämä mahdollista asianomaisessa sopimuspuolella.

- 11 Asianosaiset ja asiamiehet voivat olla läsnä videoyhteyden välityksellä riippumatta siitä, otetaanko todisteita vastaan välittömästi vai välillisesti.

A1.3 Todisteiden vastaanottamista koskevat oikeudelliset rajoitukset

- 12 Videoyhteyden avulla tapahtuva todisteiden vastaanottaminen rajoittuu yleensä todistajien/asiantuntijoiden kuulemiseen.
- 13 Videoyhteyden avulla suoritettavaan todistajankuulemiseen sovelletaan tyypillisesti samoja oikeudellisia rajoituksia kuin kasvokkain saatuun todistajanlausuntoon. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko asianomaisen sopimuspuolen sisäisessä lainsäädännössä asetettu lisärajoituksia.
- 14 Viranomaisia kehotetaan tiedottamaan kansallisessa lainsäädännössään asetetuista rajoituksista, jotka liittyvät videoyhteyden käyttöön todisteiden vastaanottamisessa (esim. ilmoittamalla tällaisista säännöksistä maaprofiilissaan).

A2 I LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ

A2.1 Oikeusapupyynnöt

- 15 Oikeusapupyynnöt voidaan toteuttaa videoyhteyden avulla yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleen tai 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.
- 16 Yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleessa määrätään oletusarvoisesta menettelystä todisteiden hankkimiseksi esimerkiksi todistajalta/asiantuntijalta, joka sijaitsee (kaukana) pyynnön vastaanottaneen viranomaisen omalla alueella.
- 17 Todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla 9 artiklan 2 kappaleen mukaisena määrättyä muotona voi vaikuttaa kuluihin ja myös mahdollisuuteen hakea korvausta.

A2.2 Oikeusapupyynnön sisältö, muoto ja toimittaminen

- 18 Lupaa videoyhteyden käyttöön voidaan pyytää joko itse oikeusapupyynnössä tai myöhemmin epävirallisella viestintävälineellä. Asiasta on kuitenkin suositeltavaa mainita oikeusapupyynnössä. On myös suositeltavaa ottaa yhteyttä pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomaiseen ennen oikeusapupyynnön virallista jättämistä ja tarkistaa, onko videoyhteyden käyttö mahdollista.
- 19 Viranomaisia kehotetaan käyttämään oikeusapupyynnön laatimisessa vakiomuotoista lomaketta ja käyttämään sähköisiä välineitä oikeusapupyynnön ja/tai tiedustelujen lähettämisen nopeuttamiseksi, jos se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

A2.3 Oikeusapupyyntöön vastaaminen

- 20 Keskusviranomaisten olisi viipymättä vahvistettava oikeusapupyyntö vastaanotetuksi ja vastattava pyynnön esittäneiltä viranomaisilta ja/tai asianomaisilta osapuolilta saatuihin tiedusteluihin (mukaan lukien videoyhteyden käytön osalta).

A2.4 Todistajan, asiantuntijan tai muiden toimijoiden kutsuminen

- 21 Todistajalle ilmoittamista tai todistajan kutsumista koskeva menettely voi vaihdella sen mukaan, otetaanko todisteet vastaan välittömästi vai välillisesti. Yleissopimuksen I luvun mukaisissa menettelyissä pyynnön vastaanottanut valtio yleensä huolehtii tiedoksiannosta tai kutsuu todistajan/asiantuntijan kuultavaksi.
- 22 Jos ja kun pyydetään välitöntä todisteiden vastaanottamista, on suositeltavaa, että pyynnön esittäneet viranomaiset varmistavat ennen oikeusapupyynnön esittämistä, että todistaja suostuu antamaan todistajanlausunnon videoyhteyden kautta.

A2.5 Läsäolo oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa ja osallistuminen siihen

a. Asianosaisten ja/tai heidän edustajiensa läsäolo (7 artikla)

- 23 Asianosaisten ja edustajien läsäolo videoyhteyden avulla edellyttää lupaa tai yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua määrättyä muotoa.
- 24 Pyyntön esittävien viranomaisten olisi täsmennettävä oikeusapupyynnössä (vakimuotoisen lomakkeen kohdissa 13 ja 14), pyydetäänkö asianomaisten ja edustajien läsäoloa videoyhteyden avulla ja vaaditaanko ristikuulustelua.
- 25 Asianosaisten ja heidän edustajiensa aktiivinen osallistuminen kuulemiseen videoyhteyden välityksellä (eli ei pelkkä läsäolo) määräytyy pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön mukaan. Pyyntön vastaanottanut tuomioistuin voi käyttää harkintavaltaansa tältä osin tapauskohtaisesti, mikäli sisäinen lainsäädäntö sallii sen.

b. Tuomarin läsäolo (8 artikla)

- 26 On tarkistettava, onko pyynnön vastaanottanut valtio antanut yleissopimuksen 8 artiklan mukaisen selityksen.
- 27 Selityksen puuttuessa tuomarin läsäolo voi kuitenkin olla mahdollista pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön tai käytännön niin salliessa.
- 28 Kun pyynnön vastaanottaneelta valtiolta haetaan suostumusta, pyynnön esittävien viranomaisten olisi selkeästi täsmennettävä, että tuomarin läsäolo tapahtuu videoyhteyden avulla, ja toimitettava tarvittavat tekniset eritelvät videoyhteyslaitteestaan.
- 29 Tuomarin aktiivinen osallistuminen kuulemiseen videoyhteyden kautta (ei siis pelkkä läsäolo) määräytyy pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön mukaan. Pyyntön vastaanottanut tuomioistuin voi käyttää harkintavaltaansa tältä osin tapauskohtaisesti, mikäli sisäinen lainsäädäntö sallii sen.

A2.6 Pakkokeinot ja pakottaminen

- 30 Tavallisista oikeusapupyynnöistä poiketen todistajaa ei yleensä voida pakottaa antamaan todistajanlausuntoa nimenomaan videoyhteyden avulla.

A2.7 Vala tai vakuutus

- 31 Valan tai vakuutuksen antamisessa voi olla eroja sen mukaan, otetaanko todisteet vastaan välittömästi vai välillisesti. Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen nojalla voidaan pyytää erityistä valaa tai vakuutusta.
- 32 Viranomaisten olisi tarkistettava joko pyynnön vastaanottaneen valtion, pyynnön esittäneen valtion tai molempien asiaa koskevat sisäisen lainsäädännön vaatimukset sen varmistamiseksi, että annetut todisteet ovat hyväksyttäviä.

A2.8 Todistajan/asiantuntijan ja muiden toimijoiden henkilöllisyyden varmistaminen

- 33 Todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamisessa voi olla eroja oikeudenkäyttöalueiden välillä.
- 34 Tiukempia menettelyjä todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamiseksi voidaan vaatia, jos varmistamisen tekee pyynnön esittänyt valtio, ottaen huomioon, että menettelyssä käytetään videoyhteysteknologiaa ja että pyynnön esittänyt viranomainen ja todistaja eivät ole samassa paikassa.

A2.9 Rangaistusmääräykset

- 35 Videoyhteyden avulla tapahtuva todisteiden esittäminen on yleensä vapaaehtoista, joskin väärästä valasta ja tuomioistuimen halventamisesta voidaan rangaista.
- 36 Joissakin tapauksissa kummankin (tai useamman) lainkäyttöalueen rangaistusmääräysten soveltaminen voi johtaa toimivallan päällekkäisyyteen tai toimivallan puuttumiseen.

A2.10 Oikeudet ja muut suojatoimet

- 37 Todistaja/asiantuntija voi vedota yleissopimuksen 11 artiklan mukaisiin oikeuksiin.
- 38 Koska todisteiden vastaanottaminen videoyhteyden avulla on kuitenkin monissa tapauksissa vapaaehtoista, todistajan/asiantuntijan ei ole pakko antaa todistusta nimenomaisesti videoyhteyttä käyttäen ja hän voi kieltäytyä siitä ilman, että hänen on tarpeen vedota mihinkään oikeuteen tai velvollisuuteen.

A2.11 Kulut

- 39 Videoyhteyden käyttö oikeusapupyynnön täyttämässä voi aiheuttaa 14 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuja kuluja.
- 40 Ennen kuin oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa pyydetään käyttämään videoyhteyttä, on tarkistettava, aiheutuuko pyynnön esittäneelle valtiolle ja pyynnön vastaanottaneelle valtiolle kuluja ja kuka vastaa niistä.

A3 II LUVUN MUKAINEN VIDEOYHTEYKSIEN KÄYTTÖ

A3.1 Konsulit ja toimimiehet

- 41 On tärkeää huomata, että sopimuspuolet voivat 33 artiklan nojalla ilmoittaa, että ne

eivät sovelia II lukua joko kokonaan tai osaksi. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko asianomainen sopimuspuoli antanut tällaisen selityksen.

42 Yleisin II lukuun liittyvä skenaario on tilanne, jossa alkuperävaltiossa sijaitseva toimimies ottaa vastaan todisteita videoyhteyden avulla täytäntöönpanovaltiosta.

43 Alkuperävaltiossa sijaitsevat asianosaiset, heidän edustajansa ja/tai lainkäyttöhenkilöstöön kuuluvat voivat olla videoyhteyden välityksellä läsnä toimimiehen tai konsulin suorittaman todisteiden vastaanottamisen aikana ja/tai osallistua todistajan kuulusteluun, jos tämä on käytännössä mahdollista. Tällainen läsnäolo ja osallistuminen sallitaan, jos se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa ja jos siihen kuitenkin sovelletaan luvan myöntämisen yhteydessä asetettuja ehtoja.

A3.2 Täytäntöönpanovaltion lupa

44 Yleissopimuksen 15 artiklan mukaan lupaa *ei* vaadita, paitsi jos sopimuspuoli on antanut selityksen. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio antanut selityksen tämän artiklan nojalla.

45 Yleissopimuksen 16 ja 17 artiklan mukaan lupa *vaaditaan*, paitsi jos sopimuspuoli on antanut selityksen, jonka mukaan todisteita voidaan ottaa vastaan ilman sen etukäteen antamaa lupaa. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio antanut selityksen näiden artiklojen nojalla.

46 Lupapyyynnössä olisi täsmennettävä, että todisteet otetaan vastaan videoyhteyden avulla, ja ilmoitettava, jos täytäntöönpanovaltiolta tarvitaan erityistä apua. Tähän voidaan käyttää vakiomuotoista lomaketta.

47 Konsulien ja toimimiesten on noudatettava täytäntöönpanovaltion luvan myöntämiselle asettamia ehtoja.

A3.3 Todistajan kutsuminen

48 Yleissopimuksen 21 artiklan b ja c kappaleessa määrättyjen vaatimusten lisäksi on tärkeää, että konsuli tai toimimies ilmoittaa todistajalle, että todistus otetaan vastaan videoyhteyden avulla.

A3.4 Asianosaisten, heidän edustajiensa ja/tai lainkäyttöhenkilöstön osallistuminen ja läsnäolo

49 Asianosaisten, heidän edustajiensa ja lainkäyttöhenkilöstön läsnäolossa ja aktiivisessa osallistumisessa videoyhteyden välityksellä olisi noudatettava samoja sääntöjä kuin jos todisteet olisi vastaanotettu kasvokkain alkuperävaltiossa, mikäli se ei ole vastoin täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä.

50 Todisteita pyytäneeseen tuomioistuimeen kuuluva tuomari voidaan määrätä toimimieheksi, joka kuulee täytäntöönpanovaltiossa sijaitsevaa henkilöä videoyhteyden avulla ja voi toteuttaa kuulemisen alkuperävaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

A3.5 Pakkokeinot ja pakottaminen

- 51 Todistaja/asiantuntija ei ole velvollinen esittämään todisteita, ellei täytäntöönpanovaltio ole antanut 18 artiklan mukaista selitystä ja ellei toimivaltainen viranomainen ole hyväksynyt pyyntöä avun antamisesta todisteiden hankkimiseksi pakkokeinoin. Viranomaisten olisi tarkistettava, onko täytäntöönpanovaltio antanut tällaisen selityksen.
- 52 Vaikka sopimuspuolen viranomainen velvoittaisi todistajan kuultavaksi, se ei välttämättä voi velvoittaa todistajaa käyttämään kuulemisessa videoyhteyttä.

A3.6 Vala tai vakuutus

- 53 Konsulilla tai toimimiehellä on valtuudet ottaa vala tai vakuutus alkuperävaltion lainsäädännön mukaisesti, jos se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa tai vastoin sen myöntämää lupaa (21 artiklan a ja d kappale).
- 54 Kansallisista tai kansainvälisistä välineistä riippuen konsulien tai toimimiesten ottamilla valoilla tai vakuutuksilla voi olla täytäntöönpanovaltiossa rajatylittäviä vaikutuksia.

A3.7 Todistajan/asiantuntijan ja muiden toimijoiden henkilöllisyyden varmistaminen

- 55 Konsuli tai toimimies on vastuussa todistajan/asiantuntijan henkilöllisyyden varmistamisesta alkuperävaltion lainsäädännön mukaisesti, jollei tämä ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön tai sen myöntämän luvan ehtojen kanssa.

A3.8 Rangaistusmääräykset

- 56 Eri rangaistusmääräysten mahdollinen päällekkäinen soveltaminen tai niiden väliset toimivallan aukot jätetään kansallisten ja/tai kansainvälisten välineiden sekä mahdollisten sovellettavien järjestelyjen varaan.

A3.9 Oikeudet ja muut suojatoimet

- 57 Yleissopimuksen 21 artiklassa määrätään useista todistajaa koskevista suojatoimista, joita ovat muun muassa: todisteiden vastaanottamistapa, todistajalle lähetettävän kutsun kieli ja kutsussa ilmoitettavat tiedot.

A3.10 Kulut

- 58 Videoyhteyden käyttö voi aiheuttaa lisäkuluja. Se, lankeavatko nämä kulut asianosaisten maksettaviksi, määräytyy alkuperävaltion lain mukaan.

B OSA VIDEOYHTEYDEN KAUTTA TOTEUTETTAVIEN KUULEMISTEN VALMISTELU JA TOTEUTTAMINEN

- 59 Viranomaisia kannustetaan mahdollisuuksien mukaan asettamaan yleisiä käytännön tietoja ja/tai ohjeita julkisesti saataville (mieluiten verkossa) avuksi niille, jotka valmistelevat pyynnön esittämistä tai toteuttamista videoyhteyden avulla. Viranomaisia pyydetään toimittamaan nämä tiedot pysyväille toimistolle, mikäli mahdollista, jotta ne voidaan julkaista Haagin konferenssin verkkosivustolla. Yksityiskohtaiset ja arkaluonteiset tiedot voidaan toimittaa asianosaisille pyynnöstä.
- 60 Kaikkien videoyhteyden valmisteluun ja toteutukseen osallistuvien toimijoiden on huolehdittava tehokkaasta viestinnästä.

B1 Mahdollisten käytännön esteiden tarkastelu

- 61 Videoyhteyksipyyntöä valmistelevien olisi varmistettava toimivaltaiselta viranomaiselta, että videoyhteyden käyttöä todisteiden vastaanottamisessa koskevan pyynnön täyttämiseksi ei ole käytännön esteitä tai rajoituksia (erityisesti II luvun osalta).

B2 Aikataulutus ja testaus

- 62 Videoyhteyden välityksellä tehtävää kuulemista suunnitellessaan viranomaisten on hyvä pitää mielessä aikaerot ja tavanomaisten työaikojen ulkopuolella työskentelystä johtuvat seuraukset, kuten mahdollisesti suuremmat kustannukset ja tukihenkilöstön rajallinen saatavuus.
- 63 Viranomaisia kannustetaan myös testaamaan yhteys ennen kuulemista sekä huoltamaan laitteet säännöllisesti.

B3 Tekninen tuki ja koulutus

- 64 Viranomaisia kehoitetaan tarvittaessa toimittamaan tarvittavat yhteystiedot, jotta jokainen videoyhteyden välityksellä järjestettävän kuulemisen osallistuja voi saada asianmukaista teknistä tukea.
- 65 On suositeltavaa, että kaikille henkilöstön jäsenille, jotka voivat osallistua videoyhteyslaitteiden valvontaan tai käyttöön, annetaan vähintään perustason koulutus.

B4 Asianmukaisten tilojen varaaminen

- 66 Viranomaisten olisi vahvistettava kaikki varattavia tiloja koskevat vaatimukset tai rajoitukset, kuten kuulemishuoneen tyyppi (esim. oikeussali, kokoushuone) tai kyseisen huoneen sijainti (esim. tuomioistuinrakennuksessa, diplomaatti- tai konsuliedustustossa, hotellissa).
- 67 Viranomaisten olisi tarkistettava, onko tilat varattava etukäteen. Varausprosessin helpottamiseksi kehoitetaan käyttämään verkkotyökaluja.

B4.1 Asiakirjojen ja todistusaineiston käyttö

- 68 Jos käytetään asiakirjoja tai todistusaineistoa, olisi sovittava ja järjestettävä asianmukainen väline niiden jakamiseksi ja esittämiseksi virallisesti ennen kuulemista tai sen aikana.

B4.2 Yksityinen viestintä

- 69 Muut (luottamukselliset) viestintäyhteydet voivat olla suositeltavia tai tarpeellisia esimerkiksi silloin, kun asianosainen/todistaja ja hänen laillinen edustajansa osallistuvat eri paikoista.

B4.3 Erityistapaukset

- 70 Erityisissä olosuhteissa saatetaan tarvita muita osallistujia tai ylimääräisiä turvallisuus- tai suojatoimenpiteitä, erityisesti jos on kyse haavoittuvassa asemassa olevista todistajista.

B5 Tulkkauksen käyttö

- 71 Koska videoyhteyden käyttö aiheuttaa erityisiä haasteita, on suositeltavaa, että tulkkauksessa käytetään mahdollisuuksien mukaan vain henkilöitä, joilla on tehtävään asianmukainen pätevyys ja kokemus.
- 72 Osallistujien olisi päätettävä sisäisen lainsäädännön vaatimukset ja tuomioistuimen antamat ohjeet huomioon ottaen, onko käytettävä konsekutiivitulkkausta vai simultaanitulkkausta (videoyhteyden yhteydessä suositellaan yleensä ensin mainittua) ja missä tulkki työskentelee (mieluiten samassa paikassa kuin todistaja).

B6 Tallentaminen, raportointi ja tarkastelu

- 73 Osallistujien olisi ilmoitettava, miten menettely tallennetaan, ja otettava huomioon, että videotallennus voi olla kirjalliseen tallenteeseen nähden parempi vaihtoehto, jos se on mahdollista ja sallittua. Viranomaisten olisi varmistettava, että tallenteiden tai raporttien myöhempi käsittely ja tallentaminen tapahtuu turvallisesti.
- 74 On toteutettava tarvittavat järjestelyt, jotta istunnossa on käytettävissä tallennuslaitteisto ja/tai pikakirjoittaja tai oikeuden kirjuri.
- 75 Viranomaisten olisi varmistettava, että suora lähetys videoyhteyden kautta on suojattu ja jos mahdollista salattu.
- 76 Osallistujia kannustetaan tarvittaessa ilmoittamaan asianomaisille viranomaisille kaikista käytännön ongelmista tai haasteista. Viranomaisia kannustetaan pyytämään tällaista palautetta ennakkoivasti, jotta videoyhteyspalvelujen tarjoamista voidaan edelleen parantaa.

B7 Ympäristö, sijoittelu ja käytännöt

- 77 Kaikkien kuulemisen aikana toisiinsa liitettävien huoneiden tai tilojen olosuhteet olisi optimoitava videoyhteyden käyttöä varten, mukaan lukien huoneen koko, järjestys, sisäänpääsy, akustiikka ja valaistus.

- 78 Laitteet olisi asennettava siten, että ne jäljittelevät ”kasvokkain” toteutettavaa kuulemistä. Kameroita ja mikrofoneja on oltava riittävästi, jotta jokainen osallistuja voidaan nähdä ja kuulla mahdollisimman vähäisin vaikeuksin tai häiriöin.

B7.1 Kameroiden ja äänen hallinta

- 79 On suositeltavaa käyttää helppokäyttöistä käyttöliittymää, jotta laitteiston käyttö olisi vaivatonta ja jotta puheenjohtajana toimiva virkamies voisi huolehtia siitä, mikäli mahdollista.

B7.2 Käytäntö puheenvuorojen jakamiseksi

- 80 Yhteyden mahdollisista viiveistä aiheutuvien häiriöiden minimoimiseksi viranomaisten voi olla hyvä jakaa puheenvuorot osallistujien kesken kuulemisen aikana, erityisesti jos käytetään tulkkausta.

B7.3 Käytäntö viestintäyhteyden katketessa

- 81 Kaikille osallistujille olisi ilmoitettava menettelystä, jolla puheenjohtajana toimivalle virkamiehelle voi ilmoittaa kuulemisen aikana ilmenevistä teknisistä vaikeuksista. Lisäksi heille olisi toimitettava teknisen tukihenkilöstön, tarvittaessa myös kolmannen osapuolen siltapalvelun, yhteystiedot.

C OSA TEKNISET JA TURVALLISUUSNÄKÖKOHDAT

C1 Laitteiston riittävyys

- 82 Viranomaisia kannustetaan mahdollisuuksien mukaan käyttämään parasta saatavilla olevaa teknologiaa, jotta kasvokkain toteutettavaa kuulemistilannetta voidaan jäljitellä mahdollisimman hyvin.
- 83 Järjestelyistä vastaavan henkilöstön olisi oltava tietoinen teknologisista valmiuksista ja tiloista, mukaan lukien siitä, missä paikoissa on tarvittava teknologia.

C1.1 Lisensoitujen ohjelmistojen käyttö

- 84 Lisensoitujen ohjelmistojen käyttö on hyödyllistä pääasiassa teknisen tuen saatavuuden vuoksi, ja viranomaisten kokemus vahvistaa, että niiden käyttö on suositeltavaa.

C1.2 Kaupallisten palveluntarjoajien käyttö

- 85 Harkittaessa videoyhteysteknologian käyttöä todisteiden vastaanottamisessa olisi selvitettävä, sallivatko asianomaiset viranomaiset laajasti saatavilla olevien kaupallisten palveluntarjoajien käytön.
- 86 Jos todisteiden vastaanottamiseen käytetään kaupallista palveluntarjoajaa, osallistujien ja viranomaisten on suositeltavaa varmistaa, että asianmukaiset turvatoimet on toteutettu.

C2 Tekniset vähimmäisstandardit

- 87 Videoyhteysjärjestelmän teknisiä standardeja olisi tarkasteltava kokonaisvaltaisesti sen varmistamiseksi, että jokainen osa tukee järjestelmän tehokasta toimintaa.
- 88 Tärkeimmistä videoyhteyden muodostamistavoista viranomaisten voi olla suositeltavaa harkita videoneuvottelusillan eli monipisteneuvottelusillan käyttöä joko järjestelmään sisällytettynä tai kolmannen osapuolen palvelun kautta, jotta voidaan vähentää yhteentoimivuuteen liittyviä ongelmia erityisesti rajatylittäviä yhteyksiä luotaessa.

C2.1 Koodekki

- 89 Koodekkien olisi oltava alan standardien mukaisia ja mahdollistettava vähintään samanaikainen audio- ja videolähetys.

C2.2 Verkot

- 90 On suositeltavaa käyttää IP-verkkoa ja pitää ISDN-verkko, jos sellainen on saatavilla, varajärjestelmänä.
- 91 Viranomaisia kannustetaan mahdollisuuksien mukaan varustamaan verkko monipistevalmiuksilla.

C2.3 Kaistanleveys

- 92 Viranomaisia kannustetaan käyttämään verkkoa, jolla on mahdollisimman suuri kaistanleveys.
- 93 Verkosta riippuen suositeltu kaistanleveys on IP-verkoissa tällä hetkellä vähintään 1,5–2 megabittiä sekunnissa (ISDN-verkoissa vähintään 384 kilobittiä sekunnissa).

C2.4 Salaus

- 94 Alan standardien mukainen signaalien salaaminen on suositeltavaa, ja viranomaisten käytäntö vahvistaa, että sitä käytetään laajalti.
- 95 Jos salausta käytetään, se olisi määritettävä automaattiseksi tai parhaaksi mahdolliseksi ("best effort"), jotta voidaan minimoida yhteensopivuusongelmat muiden salaustyyppien kanssa.

C2.5 Ääni (mikrofonit ja kaiuttimet)

- 96 Viranomaisia kannustetaan asentamaan erillinen audiojärjestelmä parantamaan jo käytössä olevan videoyhteyslaitteiston äänenlaatua.
- 97 Kuulemishuoneessa on suositeltavaa olla riittävä määrä mikrofoneja ja kaiuttimia kaikille osallistujille.

C2.6 Video (kamerat ja näytöt)

- 98 Kameroissa olisi oltava panorointi-, kallistus- ja zoomaustoiminnot, mikäli mahdollista.
- 99 On suositeltavaa, että kamerat ja näytöt pystyvät lähettämään teräväpiirtovideoita (720p) vähintään 1280x720 pikselin tarkkuudella.
- 100 Osallistujia ja viranomaisia kehoitetaan tarkistamaan lisävaatimukset (kuten koko huoneen kattava kuva, ”split screen” -valmiudet tai asiakirjakamerat) ennen kuulemista.

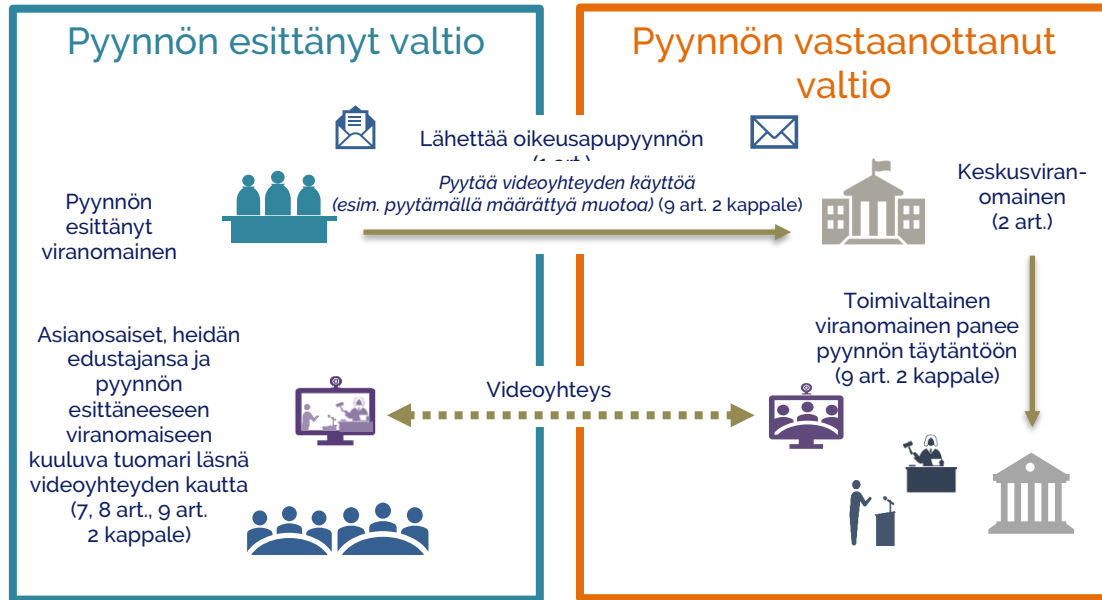

LIITE II

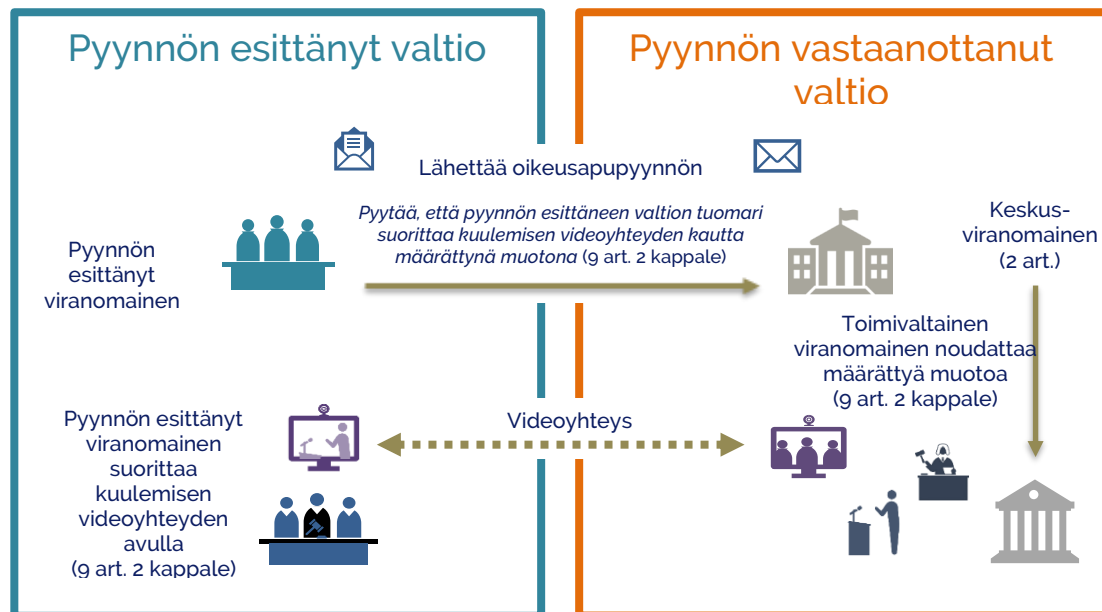
**Selittävät
kaaviot**

Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luvun mukainen
videoyhteyksien käyttö

Välillinen todisteiden vastaanottaminen (mahdollinen videoyhteyden käyttö 7, 8 ja 9 art. nojalla)

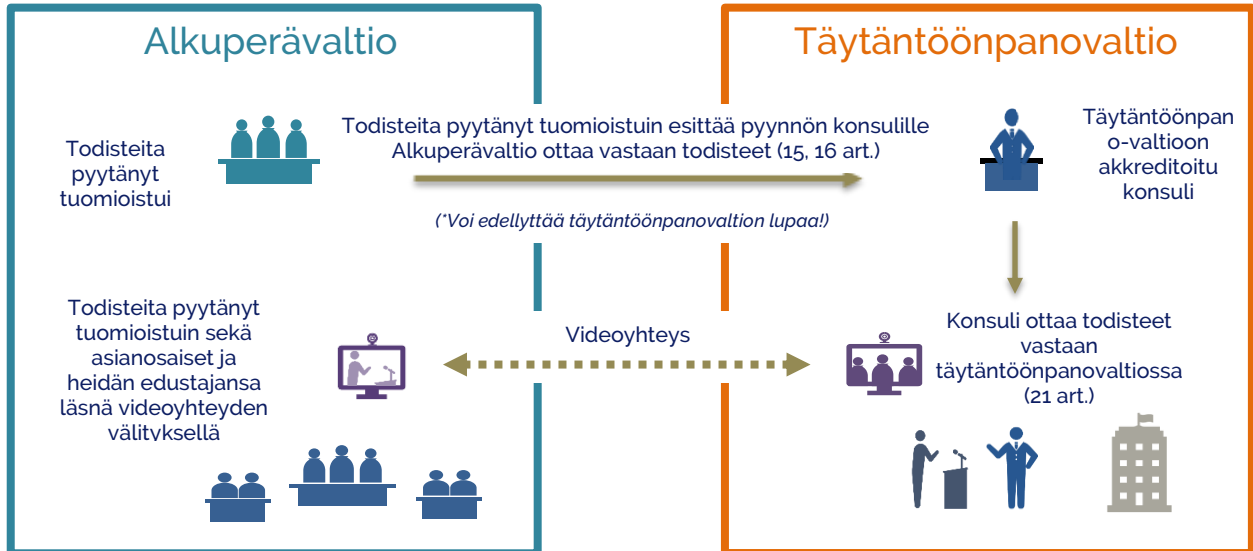

Välitön todisteiden vastaanottaminen (mahdollista joissakin valtioissa 9 art. 2 kappaleen nojalla)

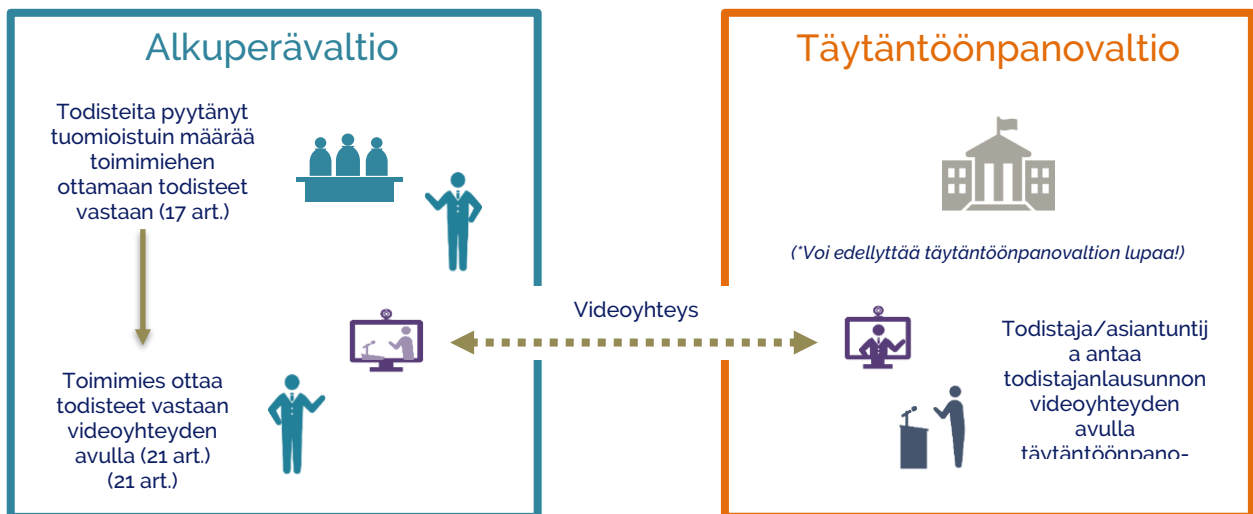

Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen II luvun mukainen videoyhteyksien käyttö¹

Konsulin suorittama välitön todisteiden vastaanottaminen (15, 16, 21 art.)

Toimimiehen suorittama välitön todisteiden vastaanottaminen (17, 21 art.)

¹ Yleissopimuksen 33 artiklan nojalla sopimuspuoli voi jättää kokonaan tai osittain soveltamatta II lukua. Eri sopimuspuolten esittämät selitykset tai varaukset on esitetty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen tilannetaulukossa, sarakkeessa "Res/D/N/DC".

LIITE III

**Käytännön
esimerkkejä**

I. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen I luvun mukainen videoyhteyksien käyttö

Esimerkki 1

- (i) Valtion X tuomioistuimessa on vireillä siviilikanne.
- (ii) Valtiossa Y asuvalta todistajalta tarvitaan todistajanlausunto.
- (iii) Valtion X (pyynnön esittänyt valtio) tuomioistuimen puheenjohtaja lähettää oikeusapupyynnön, jossa pyydetään valtion Y (pyynnön vastaanottanut valtio) keskusviranomaisesta (joka on määrätty todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaisesti) hankkimaan todistajanlausunto valtion Y toimivaltaisen viranomaisen kautta.
- (iv) Pyyntö esittänyt valtion X viranomainen on pyytänyt oikeusapupyynnössä, että kuulemisessa noudatetaan yleissopimuksen 9 artiklan mukaista määrättyä muotoa siten, että osapuolten edustajat voivat esittää jatkokysymyksiä ja että todistajanlausunto kirjoitetaan sanataarkasti. Valtiossa Y toimivan pyynnön vastaanottaneen viranomaisen on noudatettava tätä 9 artiklan mukaista pyyntöä, mikäli se ei ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa tai sisäisen oikeuskäytännön tai käytännöllisten vaikeuksien takia mahdotonta.
- (v) Oikeusapupyynnön lähettämisen jälkeen oikeudenkäynnin osapuolet sopivat käyttävänsä videoyhteyttä, jonka avulla he voivat valtiosta X käsin seurata valtion Y toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle annettavaa todistajanlausuntoa. Pyyntö esittänyt valtion X viranomainen ottaa yhteyttä valtion Y keskusviranomaiseen, joka vahvistaa, että valtion Y oikeusviranomaisilla on tarvittavat välineet ja että todistajan kuuleminen on mahdollista videoyhteyden avulla.
- (vi) Pyyntö esittänyt valtion X viranomainen täyttää tämän jälkeen todisteiden vastaanottamista videoyhteyden avulla koskevan vakimuotoisen lomakkeen valinnaisen liitteen ja toimittaa sen valtion Y keskusviranomaiselle.
- (vii) Valtion Y keskusviranomainen hyväksyy oikeusapupyynnön ja toimittaa sen toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle huomauttaen, että oikeusapupyntö olisi pantava täytäntöön videoyhteyden avulla.
- (viii) Toimivaltainen oikeusviranomainen toteaa, että valtiossa Y oleva todistaja on halukas todistamaan, joten pyyntö voidaan panna täytäntöön turvautumatta pakkokeinoihin.
- (ix) Valtion Y toimivaltainen oikeusviranomainen panee oikeusapupyynnön täytäntöön ja kuulee todistajaa oman maansa lakien ja menettelyjen mukaisesti (mukaan lukien esimerkiksi valan/vakuutuksen ottamista koskevat menettelyt) mutta noudattaa kuitenkin 9 artiklan mukaisia määrättyä muotoa koskevia pyyntöjä, joita pyynnön esittänyt valtion X viranomainen on esittänyt.
- (x) Kuuleminen lähetetään videoyhteyden välityksellä valtiossa X sijaitsevaan oikeussaliin, jossa asianosaisten ja heidän lailliset edustajansa ovat läsnä, mihin heillä on oikeus 7 artiklan nojalla.
- (xi) Vaikka valtio Y ei ole antanut 8 artiklan mukaista selitystä pyynnön esittäneeseen viranomaiseen kuuluvan tuomarin läsnäolosta, pyynnön vastaanottaneen valtion kansalliset säännöt sallivat kuitenkin hänen läsnäolonsa. Näin ollen myös valtiossa X toimiva tuomari on kuulemisessa läsnä videoyhteyden välityksellä.
- (xii) Valtion Y lainsäädännössä ei kielletä kumpaakaan valtion X esittämistä erityisvaatimuksista, joten niitä noudatetaan siinä määrin kuin ne ovat myös mahdollisia.
- (xiii) Tässä tapauksessa tarvitaan tulkkausta ja on sovittu, että pyynnön esittänyt valtion X viranomainen järjestää kansallisesta rekisteristään pätevän tulkin valtiossa X sijaitsevien asianosaisten, heidän edustajiensa ja tuomarin luo.
- (xiv) Valtion Y lainsäädäntö ei salli valtiossa X sijaitsevien asianosaisten, heidän laillisten edustajiensa ja/tai tuomarin aktiivista osallistumista koko menettelyn ajan, mutta asianosaisten lailliset edustajat voivat 9 artiklan mukaista määrättyä muotoa koskevan pyynnön mukaisesti esittää

lisäkysymyksiä edellyttäen, että ne esitetään valtion Y tuomioistuimen puheenjohtajan välityksellä käyttäen hyväksi valtiossa X toteutettua tulkkausta.

- (xv) Yleissopimuksen 9 artiklan mukaista pyyntöä noudattaen se viranomainen, jolla on tähän parhaat edellytykset, järjestää paikalle pikakirjoittajan tai oikeuden kirjurin, joka kirjaa menettelyn sanatarkasti. Menettelystä laaditaan sanatarkka selostus, joka 13 artiklan mukaisesti toimitetaan pyynnön esittäneelle valtion X viranomaiselle yhdessä niiden asiakirjojen kanssa, joista käy ilmi pyydetyn toimenpiteen suorittaminen.
- (xvi) Yleensä pyynnön vastaanottanut viranomainen panee oikeusapupyynnön täytäntöön saamatta kuluista korvauksia, lukuun ottamatta 14 artiklan 2 kappaleen mukaisesti asiantuntijoille ja/tai tulkeille maksettavia palkkioita tai määrätyn muodon noudattamisesta aiheutuvia kuluja. Tässä tapauksessa ei ole tarpeen korvata valtiolle Y tulkkille maksettuja palkkioita, koska tulkin on järjestänyt valtion X viranomainen. Valtion Y oikeusviranomaisen pyyntö saada pikakirjoittaja tai oikeuden kirjuri laatimaan sanatarkka selostus määrättynä muotona aiheuttaa todennäköisesti lisäkuluja, jotka on korvattava. Koska videoyhteyden käyttöä ei pyydetty 9 artiklan nojalla vaan se oli vain epävirallinen pyyntö valtion Y keskusviranomaiselle, videoyhteyden käytöstä aiheutuvia kuluja ei välttämättä tarvitse korvata pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisestä lainsäädännöstä ja menettelystä riippuen. On kuitenkin mahdollista, että valtio Y katsoo, että videoyhteyden käyttöä koskeva epävirallinen pyyntö kuuluu 9 artiklan 2 kappaleen soveltamisalaan, minkä vuoksi kulut olisi korvattava.

Esimerkki 2

- (i) Valtion X tuomioistuimessa on vireillä perheoikeutta koskeva kanne.
- (ii) Valtiossa Y asuvalta todistajalta tarvitaan todistajanlausunto.
- (iii) Oikeudenkäynnin osapuolet sopivat käyttävänsä videoyhteyttä seuratakseen valtiosta X käsin valtion Y toimivaltaiselle viranomaiselle annettavaa todistajanlausuntoa.
- (iv) Valtion X (pyynnön esittänyt valtio) tuomioistuimen puheenjohtaja lähettää oikeusapupyynnön, jossa pyydetään valtion Y (pyynnön vastaanottaneen valtion) keskusviranomaista hankkimaan (todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen nojalla) todistajanlausunto valtion Y toimivaltaisen viranomaisen kautta. Pynnön esittänyt valtion X viranomainen pyytää oikeusapupyynnössä, että todistajanlausunto otetaan vastaan videoyhteyden kautta ja tallennetaan 9 artiklan mukaisena määrättynä muotona. Pynnön esittänyt valtion X viranomainen pyytää 9 artiklan nojalla myös mahdollisuutta ristikuulustella todistajaa. Valtiossa Y toimivan pyynnön vastaanottaneen viranomaisen on noudatettava näitä 9 artiklan mukaisia pyyntöjä, mikäli se ei ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa tai sisäisen oikeuskäytännön tai käytännöllisten vaikeuksien takia mahdotonta.
- (v) Valtion Y keskusviranomainen hyväksyy oikeusapupyynnön ja toimittaa sen toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle huomauttaen, että koska pyyntö ei ole ristiriidassa sisäisen lainsäädännön kanssa ja koska oikeusviranomaisella on tarvittavat välineet videoyhteyden muodostamiseksi (ja tallentamiseksi), oikeusapupyyntö on näin ollen pantava täytäntöön videoyhteyttä käyttäen. Lisäksi valtion Y sisäinen lainsäädäntö ei ole ristiriidassa ristikuulustelua koskevan pyynnön kanssa, joten se voidaan suorittaa, vaikka sitä ei tehdä usein.
- (vi) Valtion Y oikeusviranomainen kutsuu todistajan kuultavaksi, mutta tämä ei saavu paikalle. Näin ollen oikeusviranomainen soveltaa 10 artiklan nojalla kansallisen lainsäädäntönsä säännöksiä, joiden mukaan sen on esitettävä haaste, jossa todistajaa vaaditaan antamaan todistajanlausunto ja jonka noudattamatta jättämisestä määrätään seuraamus. Todistaja saapuu haasteen mukaisesti tuomioistuimeen.
- (vii) Valtio Y on antanut todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen 8 artiklan mukaisesti selityksen siitä, että myös pyynnön esittäneeseen viranomaiseen kuuluva tuomari saa

olla läsnä, jos toimivaltainen viranomainen on antanut siihen etukäteen suostumuksen. Tässä tapauksessa valtion Y toimivaltainen viranomainen (joka on myös keskusviranomainen) on antanut luvan sille, että valtion X tuomari on läsnä videoyhteyden välityksellä.

- (viii) Valtion Y toimivaltainen oikeusviranomainen kuulee todistajaa pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyjen mukaisesti, myös valan tai vakuutuksen ottamisen osalta.
- (ix) Määrättyä muotoa koskevan 9 artiklan mukaisen pyynnön mukaisesti menettely myös lähetetään videoyhteyden kautta valtion X oikeussaliin, jossa asianosaiset ja heidän lailliset edustajansa ovat läsnä. Noudattaen 9 artiklan mukaisen pyynnön jälkimmäistä osaa ristikuulustelun suorittaa erään asianosaisten edustaja valtiosta X käsin esittämällä kysymyksensä suoraan todistajalle. Valtiossa X sijaitseva tulkki kääntää sekä edustajan kysymykset että todistajan vastaukset.
- (x) Menettely myös videotallennetaan 9 artiklan nojalla esitetyn pyynnön mukaisesti. Valtion X toimivaltaista oikeusviranomaista kuultuaan valtion Y toimivaltainen oikeusviranomainen huolehtii, että videotallenne salataan ja lähetetään digitaalisesti takaisin pyynnön esittäneelle viranomaiselle turvallisesti ja kummankin valtion sisäisen lainsäädännön mukaisesti.
- (xi) Yleensä pyynnön vastaanottanut viranomainen panee oikeusapupyynnön täytäntöön saamatta kuluista korvauksia, lukuun ottamatta 14 artiklan 2 kappaleen mukaisesti asiantuntijoille ja/tai tulkeille maksettavia maksuja tai määrätyn muodon noudattamisesta aiheutuvia kuluja. Koska tässä tapauksessa on pyydetty 9 artiklan mukaisena määrättyä muotoa videoyhteyden käyttöä ja videon tallentamista, on todennäköistä, että myös videoyhteyden käytöstä ja salauksesta/lähtettämisestä aiheutuvat kulut on korvattava.

Esimerkki 3

- (i) Valtion X tuomioistuimessa on nostettu kauppaoikeutta koskeva kanne.
- (ii) Valtiossa Y asuvalta todistajalta tarvitaan todistajanlausunto.
- (iii) Yhden asianosaisten lailliset edustajat pyytävät tuomioistuinta lähettämään oikeusapupyynnön todistajanlausunnon hankkimiseksi videoyhteyden välityksellä valtiossa Y asuvalta todistajalta.
- (iv) Valtion X tuomioistuin (pyynnön esittänyt viranomainen) lähettää valtion Y keskusviranomaiselle (pyynnön vastaanottava viranomainen) oikeusapupyynnön ja sen yhteydessä 9 artiklan mukaisen määrättyä muotoa koskevan pyynnön siitä, että pyynnön esittänyt valtio ottaa todisteet vastaan välittömästi videoyhteyden kautta.

Esimerkki 3A

- (v) Valtion Y sisäisen lainsäädännön mukaan välitön todisteiden vastaanottaminen ei ole sallittua yleissopimuksen I luvun nojalla. Näin ollen 9 artiklassa tarkoitettua määrättyä muotoa ei voida panna täytäntöön, koska se on ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön kanssa.
- (vi) Ilmoitettuaan asiasta pyynnön esittäneelle valtion X viranomaiselle pyynnön vastaanottanut valtion Y viranomainen panee (pyynnön esittänyttä viranomaista kuullen) oikeusapupyynnön täytäntöön välillisesti, omien lakien ja menettelyjensä mukaisesti. Näin ollen valtion Y toimivaltainen viranomainen suorittaa kuulemisen valtion X pyynnön esittäneen viranomaisen esittämien (ja todennäköisesti asianosaisten laillisten edustajien laatimien) kysymysten perusteella.

Esimerkki 3B

- (v) Valtion Y sisäisen lainsäädännön mukaan välitön todisteiden vastaanottaminen on sallittua yleissopimuksen I luvun nojalla. Näin ollen 9 artiklassa tarkoitettua määrättyä

muotoa pitäisi voida noudattaa.

- (vi) Pyynnön vastaanottanut valtion Y viranomainen arvioi pyynnön ja myöntää luvan todisteiden välittömään vastaanottamiseen sillä edellytyksellä, että todistaja antaa lausuntonsa valtiossa Y sijaitsevassa oikeussalissa; kuulemisen suorittaa pyynnön esittänyt tuomioistuin; ja että valtion Y oikeuslaitoksen virkamies on läsnä suorittamassa tiettyjä tehtäviä ja valvomassa menettelyä.
- (vii) Valtiossa X sijaitsevat lailliset edustajat toteuttavat pyynnön esittänyttä valtion X viranomaista kuullen tarvittavat käytännön järjestelyt noudattaen pyynnön vastaanottaneen valtion Y viranomaisen luvalleen asettamia ehtoja. Näihin järjestelyihin kuuluvat todistajan kutsuminen, yhteydenpito valtion Y kanssa oikeussalin varaamiseksi sopivana päivänä ja ajankohtana sekä valtion Y oikeuslaitoksen virkamiehen järjestäminen paikalle.
- (viii) Valtiossa X palkataan myös tulkki avustamaan välittömässä todisteiden vastaanottamisessa.
- (ix) Videoyhteyden välityksellä tehtävän kuulemisen alussa valtiota Y edustava oikeuslaitoksen virkamies varmistaa todistajan henkilöllisyyden.
- (x) Pynnön esittäneeseen valtion X viranomaiseen kuuluva virkamies ja valtion Y läsnä oleva ja sitä edustava oikeuslaitoksen virkamies ilmoittavat tämän jälkeen todistajalle niistä oikeuksista, joihin kuulemisen aikana voidaan vedota valtion X ja valtion Y lakien ja menettelyjen mukaisesti.
- (xi) Todisteet otetaan vastaan valtion X lakien ja menettelyjen mukaisesti, sillä pyynnön esittänyt tuomioistuin ottaa todistajanlausunnon vastaan välittömästi valtiossa X.
- (xii) Valtion Y keskusviranomaisen määräämien edellytysten mukaisesti valtion Y oikeuslaitoksen virkamies on vastuussa menettelyn valvonnasta ja erityisesti sen varmistamisesta, että todistajaa ei missään vaiheessa pakoteta tai muuten ohjailla todistamaan.
- (xiii) Valtiossa X oleva oikeuden kirjuri laatii todistajanlausunnosta pöytäkirjan.

II. Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen II luvun mukainen videoyhteyksien käyttö

Huomautus: Todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen 33 artiklan nojalla sopimuspuoli voi ilmoittaa, että se, joko kokonaan tai osaksi, ei sovelle II luvun määräyksiä. Näissä esimerkeissä oletetaan, että täytäntöönpanovaltio ei ole tehnyt tällaista poikkeusta ja että alkuperävaltio ei ole tehnyt varautumaa, johon vastustamatta jättävä täytäntöönpanovaltio soveltaa vastavuoroisuutta 33 artiklan 3 kappaleen mukaisesti

Esimerkki 4

- (i) Valtion X tuomioistuimessa (todisteita pyytänyt tuomioistuin) on vireillä perheoikeutta koskeva kanne.
- (ii) Valtiossa Y asuvalta todistajalta tarvitaan todistajanlausunto.
- (iii) Koska todistaja on myös valtion X kansalainen, asianosaiset ja todisteita pyytänyt tuomioistuin sopivat, että valtion X (alkuperävaltio) konsuli, joka hoitaa tehtäviään valtiossa Y (täytäntöönpanovaltio), ottaa todistajanlausunnon vastaan.
- (iv) Asianosaiset pyytävät, että konsulin suorittama todistajan kuuleminen lähetettäisiin videoyhteyden välityksellä valtiossa X sijaitsevaan oikeussaliin, jossa asianosaiset ja heidän lailliset edustajansa ovat läsnä.

- (v) Videoyhteyden käytöstä säädetään nimenomaisesti valtion X lainsäädännössä, eikä sitä kielletä valtion Y lainsäädännössä.
- (vi) Koska todistaja on valtion X kansalainen, valtion Y määrättyltä toimivaltaiselta viranomaiselta ei ole 15 artiklan mukaan tarpeen hakea lupaa.
- (vii) Todistaja on halukas todistamaan, ja koska hän on valtion X kansalainen, hän osaa sujuvasti todisteita pyytäneen tuomioistuimen kieltä. Tässä tapauksessa ei siis tarvita pakkokeinoja eikä tulkkausta.
- (viii) Koska valtio Y on kuitenkin pinta-alaltaan suuri valtio ja todistaja on huomattavan kaukana konsulin toimipaikasta, konsuli päättää (todisteita pyytänyttä tuomioistuinta kuultuaan), että olisi tehokkaampaa luoda videoyhteys kolmen paikan välille. Videoyhteydellä yhdistetään siis valtiossa X sijaitseva tuomioistuin, valtiossa Y suurlähetystössä sijaitseva valtion X konsuli sekä todistaja, joka on myös valtiossa Y mutta toisessa, etäällä sijaitsevassa paikassa seuranaan toinen sellainen henkilö, jolla on toimivalta varmistaa todistajan henkilöllisyys ja valvoa, että todistajaa ei ohjailla ja/tai pakoteta.
- (ix) Todistajan kuuleminen suoritetaan alkuperävaltion lainsäädännön ja menettelyn mukaisesti, mikäli se ei ole kiellettyä täytäntöönpanovaltiossa.
- (x) Asianosaisten pyynnön ja valtion X lainsäädännön mukaisesti asianosaiset, heidän lailliset edustajansa ja/tai alkuperävaltion lainkäyttöhenkilöstöön kuuluva henkilö ovat läsnä kuulemisen aikana videoyhteyden välityksellä, koska sitä ei ole kielletty valtion Y lainsäädännössä.
- (xi) Konsuli, jolla on alkuperävaltion myöntämät valtuudet, ottaa valan/vakuutuksen, koska se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa.
- (xii) Tässä tapauksessa kuluista vastaa todisteiden hankkimista pyytänyt asianosainen.

Esimerkki 5

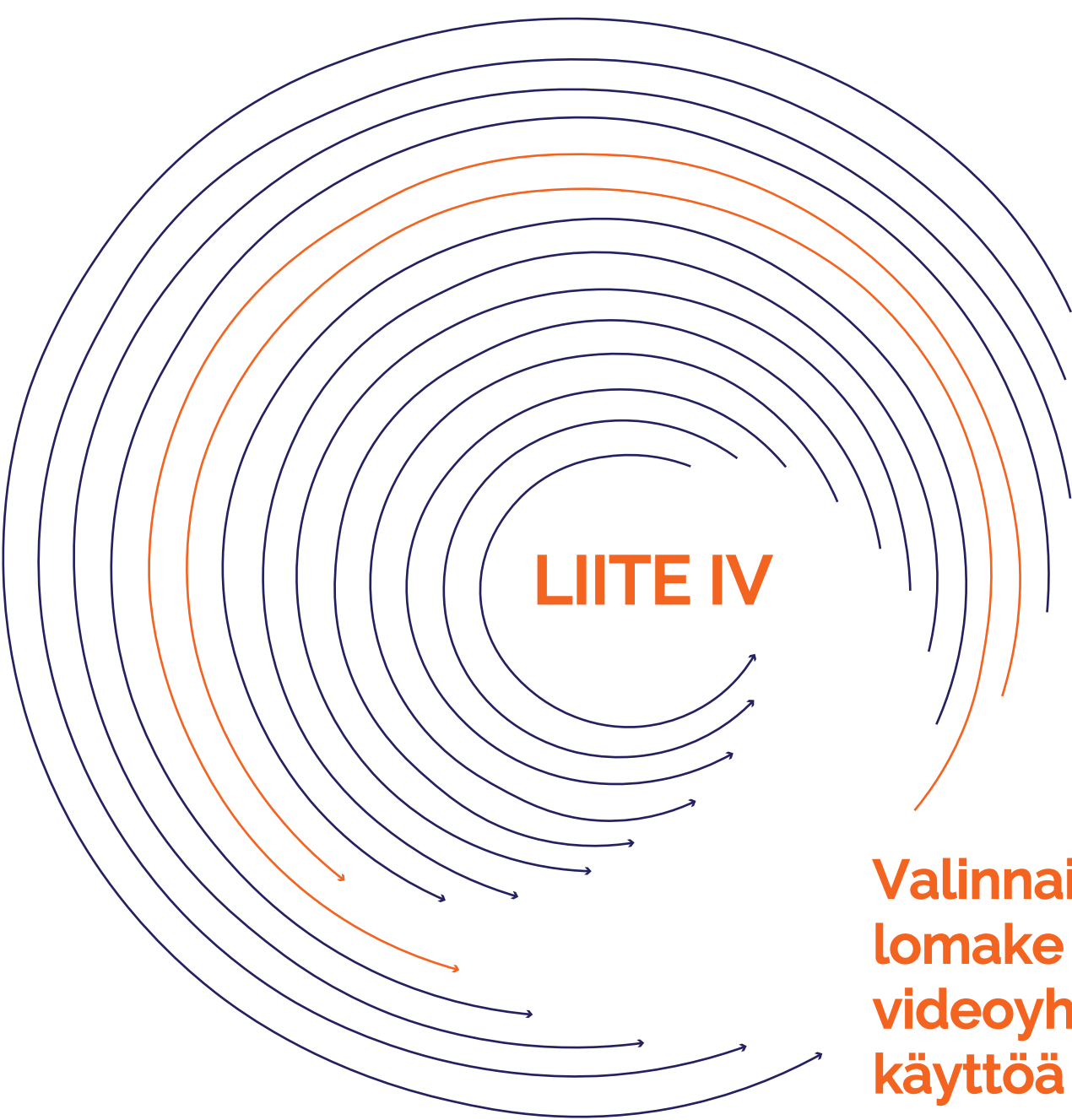
- (i) Valtion X tuomioistuimessa (todisteita pyytänyt tuomioistuin) on vireillä siviilikanne.
- (ii) Valtiossa Y asuvalta todistajalta tarvitaan todistajanlausunto.
- (iii) Valtion X (alkuperävaltio) tuomioistuin (todisteita pyytänyt tuomioistuin) määrää toimimiehen ottamaan vastaan valtiossa Y (täytäntöönpanovaltio) sijaitsevan todistajan todistajanlausunnon.
- (iv) Oikeudenkäynnin osapuolet sopivat, että toimimies pysyy valtiossa X ja käyttää videoyhteyttä saadakseen todistajanlausunnon valtiossa Y olevalta todistajalta, koska teknologian käytöstä säädetään alkuperävaltion lainsäädännössä.
- (v) Videoyhteyden käytön ei pidä olla kiellettyä myöskään täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä. Tässä tapauksessa valtion Y lainsäädännössä sallitaan videoyhteyden käyttö todisteiden vastaanottamisessa.
- (vi) Valtio Y on antanut 17 artiklan mukaisen selityksen siitä, että sen määräämältä toimivaltaiselta viranomaiselta on pyydettävä etukäteen lupa. Osapuolten edustajat hakevat lupaa valtion Y toimivaltaiselta viranomaiselta.
- (vii) Toimivaltainen viranomainen antaa luvan edellyttäen, että toimivaltaisen viranomaisen virkamies varmistaa todistajan henkilöllisyyden ennen todistajanlausunnon antamista.
- (viii) Toimimies vastaa tarvittavien käytännön järjestelyjen toteuttamisesta sekä kutsun lähettämisestä todistajalle ja olennaisten tietojen, kuten päivämäärän, kellonajan ja paikan, ilmoittamisesta.
- (ix) Koska todistaja on halukas antamaan todistajanlausunnon, pakkokeinoja ei tarvita.
- (x) Tässä tapauksessa tarvitaan tulkkausta sekä toimimiehelle että todistajalle. Toimimies järjestää niin, että todistajan kanssa samassa tilassa valtiossa Y on pätevä tulkki.
- (xi) Toimimies toteuttaa todistajan kuulemisen alkuperävaltion lain ja menettelyjen mukaisesti, mikäli se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa. Kuuleminen toteutetaan videoyhteyden kautta valtiossa X sijaitsevasta paikasta, jossa myös asianosaiset ja

- heidän lailliset edustajansa ovat läsnä, mihin heillä on oikeus valtion X lainsäädännön nojalla.
- (xii) Toimimies, jolla on alkuperävaltion eli valtion X lainsäädännön nojalla tarvittavat valtuudet, ottaa valan/vakuutuksen videoyhteyden kautta, sillä tämä ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion eli valtion Y lainsäädännön kanssa.
 - (xiii) Asianosaisten ja heidän laillisten edustajiensa osallistuminen (mukaan lukien mahdollinen ristikuulustelu ja lisäkysymykset) määräytyy myös valtion X lainsäädännön perusteella, mikäli se ei ole ristiriidassa valtion Y lainsäädännön kanssa.
 - (xiv) Kuten yleensä, menettelyn kuluista (tulkkaus- ja tilojen vuokratulot mukaan luettuina) vastaa todisteiden vastaanottamista pyytänyt osapuoli.

Esimerkki 6

- (i) Valtion X tuomioistuimessa (todisteita pyytänyt tuomioistuin) on vireillä kauppaoikeutta koskeva kanne.
- (ii) Valtiossa Y asuvalta todistajalta tarvitaan todistajanlausunto.
- (iii) Valtion X (alkuperävaltio) tuomioistuin (todisteita pyytänyt tuomioistuin) määrää toimimiehen ottamaan vastaan valtiossa Y (täytäntöönpanovaltio) sijaitsevan todistajan todistajanlausunnon.
- (iv) Toimimies on valtiossa Y toimiva asianajaja, joka puhuu sujuvasti sekä valtion X että valtion Y kieltä.
- (v) Koska teknologian käyttö on sallittu alkuperävaltion lainsäädännössä, asianosaiset hakevat todisteita pyytäneeltä tuomioistuimelta lupaa siihen, että toimimies voi käyttää videoyhteyttä ottaessaan vastaan todistajanlausunnon valtiossa Y sijaitsevalta todistajalta siten, että asianosaiset ja heidän edustajansa seuraavat menettelyä heidän sijaintipaikastaan valtiossa X.
- (vi) Videoyhteyden käytön ei pidä olla kiellettyä myöskään täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä. Tässä tapauksessa videoyhteyden käyttöä ei kielletä valtion Y lainsäädännössä.
- (vii) Valtio Y ei ole antanut 17 artiklan mukaista selitystä. Koska yleisen luvan antavaa selitystä ei ole annettu, valtion Y määräämältä toimivaltaiselta viranomaiselta on pyydettävä tässä tapauksessa etukäteen lupa.
- (viii) Toimivaltainen viranomainen myöntää luvan, mutta asettaa luvan ehdoksi, että todisteet otetaan vastaan valtiossa Y sijaitsevassa oikeussalissa valtion Y oikeuslaitoksen virkamiehen läsnä ollessa.
- (ix) Toimimies vastaa tarvittavien käytännön järjestelyjen toteuttamisesta sekä kutsun lähettämisestä todistajalle ja olennaisten tietojen, kuten päivämäärän, kellonajan ja paikan, ilmoittamisesta.
- (x) Todistajan kutsumisen jälkeen toimimies toteaa, että todistaja ei ole halukas antamaan todistajanlausuntoa. Koska valtio Y on antanut 18 artiklan mukaisen selityksen, toimimies voi täydentää alkuperäistä pyyntöä lisäpyynnöllä, jossa se pyytää toimivaltaiselta viranomaiselta apua todisteiden saamiseksi pakkoteitse.
- (xi) Toimivaltainen viranomainen suostuu toimimiehen pyyntöön ja käyttää todistajan läsnäolon varmistamiseksi asianmukaisia pakkokeinoja, joista säädetään sen lainsäädännössä.
- (xii) Toimimies toteuttaa sitten todistajan kuulemisen alkuperävaltion lain ja menettelyjen mukaisesti, mikäli se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa. Kuuleminen toteutetaan valtiossa Y sijaitsevassa oikeussalissa, ja asianosaiset ja heidän lailliset edustajansa ovat läsnä videoyhteyden välityksellä valtiosta X käsin, mihin heillä on oikein valtion X lainsäädännön nojalla.
- (xiii) Toimimies, jolla on alkuperävaltion myöntämät valtuudet, ottaa valan/vakuutuksen, koska se ei ole ristiriidassa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa.
- (xiv) Asianosaisten ja heidän laillisten edustajiensa osallistuminen (mukaan lukien mahdollinen ristikuulustelu ja lisäkysymykset) määräytyy myös valtion X lainsäädännön perusteella, mikäli se ei ole ristiriidassa valtion Y lainsäädännön kanssa.

- (xv) Koska tässä tapauksessa toimimies osaa sujuvasti sekä valtion X että valtion Y kieltä, tulkkausta ei ehkä tarvita, mutta siitä voi mahdollisesti olla hyötyä niille, jotka seuraavat kuulemista videoyhteyden kautta valtiosta X käsin.
- (xvi) Kuten yleensä, menettelyn kuluista (kuten oikeussalin käytöstä tai pakkokeinoista aiheutuvista kuluista) vastaa todisteiden vastaanottamista pyytänyt osapuoli.

LIITE IV

**Valinnainen
lomake
videoyhteyden
käyttöä varten**

Tätä lomaketta on tarkoitus käyttää oikeusapupyyntöjen suositellun vakioimuotoisen lomakkeen (Recommended Model Form) liitteenä. Lomake on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa: < www.hcch.net >.

LETTER OF REQUEST –
OPTIONAL FORM FOR VIDEO-LINK EVIDENCE

COMMISSION ROGATOIRE –
FORMULAIRE FACULTATIF POUR DES PREUVES PAR LIAISON VIDEO

**Hague Convention of 18 March 1970 on the
Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters**
*Convention de La Haye du 18 mars 1970 sur
l'obtention des preuves à l'étranger en matière civile ou commerciale*

Technical Parameters of the video-link device(s)
Paramètres techniques des appareils de liaison vidéo

1.	Device brand and model <i>Marque et modèle de l'appareil</i>	Ilmoita pyynnön esittäneen valtion käyttämän videoyhteyslaitteiston merkin nimi
2.	Type of control unit <i>Type d'unité de commande</i>	Please note that a multipoint control unit is recommended. <i>Veuillez noter qu'une unité de commande multipoint est recommandée.</i> ☐ Endpoint ☐ Multipoint <i>Point de terminaison</i>

3.	Type of network <i>Type de réseau</i> Examples of IP and ISDN parameter sequences are provided on page 3. <i>Des exemples de séquences de paramètres IP et RNIS sont donnés en page 3</i>	Please note that an IP network is the recommended network. <i>Veillez noter qu'un réseau IP est le réseau recommandé.</i> <table><thead><tr><th>IP (SIP or/ou H.323)</th><th>ISDN</th></tr></thead><tbody><tr><td>IP address: <i>Adresse IP:</i> Ilmoita IP-osoite Hostname: <i>Nom de l'hôte:</i> Ilmoita isäntänimi (mukaan lukien täydellinen verkkotunnus) Extension number: <i>Numéro de poste :</i> Ilmoita numero (tarvittaessa)</td><td>ISDN number: <i>Numéro RNIS:</i> Ilmoita ISDN-numero Extension number: <i>Numéro de poste:</i> Ilmoita numero (tarvittaessa)</td></tr><tr><td colspan="2">Additional Comments: <i>Autres remarques:</i> Huomautukset (tarvittaessa)</td></tr></tbody></table>	IP (SIP or/ou H.323)	ISDN	IP address: <i>Adresse IP:</i> Ilmoita IP-osoite Hostname: <i>Nom de l'hôte:</i> Ilmoita isäntänimi (mukaan lukien täydellinen verkkotunnus) Extension number: <i>Numéro de poste :</i> Ilmoita numero (tarvittaessa)	ISDN number: <i>Numéro RNIS:</i> Ilmoita ISDN-numero Extension number: <i>Numéro de poste:</i> Ilmoita numero (tarvittaessa)	Additional Comments: <i>Autres remarques:</i> Huomautukset (tarvittaessa)	
IP (SIP or/ou H.323)	ISDN							
IP address: <i>Adresse IP:</i> Ilmoita IP-osoite Hostname: <i>Nom de l'hôte:</i> Ilmoita isäntänimi (mukaan lukien täydellinen verkkotunnus) Extension number: <i>Numéro de poste :</i> Ilmoita numero (tarvittaessa)	ISDN number: <i>Numéro RNIS:</i> Ilmoita ISDN-numero Extension number: <i>Numéro de poste:</i> Ilmoita numero (tarvittaessa)							
Additional Comments: <i>Autres remarques:</i> Huomautukset (tarvittaessa)								
4.	Virtual Room (via Multipoint Control Unit) <i>Salle virtuelle (via une unité de commande multipoint)</i>	Please fill out only if a virtual meeting room will be used. <i>Ne compléter que si une salle de réunion virtuelle sera utilisée.</i> Address / Hostname <i>Adresse / Nom de l'hôte</i> Ilmoita osoite ja/tai isäntänimi (mukaan lukien täydellinen verkkotunnus) PIN <i>Code d'accès</i> Ilmoita virtuaalihuoneen käyttötunnus (PIN)						
5.	Codec <i>Codec</i>	Ilmoita käytetyn koodekin tiedot.						

6.	Type of encryption <i>Type de chiffrement</i>	Ilmoita käytetyn salaustyyppin tiedot (esim. AES, 3DES) ja käytetty bittimäärä (esim. 128 bittiä, 192 bittiä) Will the 'automatic' or 'best effort' setting be used? <i>Le paramètre « automatique » ou « au mieux » sera-t-il utilisé ?</i> ☐ Yes <i>Oui</i> ☐ No <i>Non</i>
-----------	---	--

Details of technical contact person(s)
Coordonnées des interlocuteurs techniques

These are contact persons in addition to those mentioned in the Letter of Request, specifically for technical matters (if applicable).

Il y a des interlocuteurs techniques outre ceux qui sont mentionnés dans la Commission rogatoire, en particulier pour les questions techniques (le cas échéant)

7a.	Contact Person 1 <i>Interlocuteur 1</i>	7b.	Contact Person 2 <i>Interlocuteur 2</i>
	Name <i>Nom</i> Position <i>Fonction</i> Email Phone <i>Téléphone</i> Languages <i>Langues</i>		Name <i>Nom</i> Position <i>Fonction</i> Email Phone <i>Téléphone</i> Languages <i>Langues</i>

Following the completion of the *Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing* (“Handshake” Project), the Council of the European Union provided the following example sequences to assist users with different types of network connections:¹

À la suite de la conclusion du projet « Handshake » (Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing), le Conseil de l’Union européenne a donné les exemples de séquences suivants pour aider les utilisateurs en fonction des types de connexions réseau :

Examples of parameter sequences and delimiters for starting a video-conference

Exemples de séquences de paramètres et de délimiteurs pour lancer une visioconférence

Depending on the brands of the devices involved – different parameter sequences may need to be used.

Dépendent de la marque des appareils – il sera peut-être nécessaire d’utiliser différentes séquences de paramètres.

Using IP:

IP :

Hostname / IP-address followed by extension number with delimiter ## : 111.22.33.4##5656

Hostname / IP-address followed by extension number with delimiter # : 111.22.33.4#5656

Nom de l’hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur ## :

111.22.33.4##5656

Nom de l’hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur # : 111.22.33.4#5656

Using SIP:

SIP :

Extension number followed by hostname / IP-address with delimiter @ : 5656@videoconf.host.eu
5656@111.22.33.4

Numéro de poste suivi du nom de l’hôte/de l’adresse IP avec le délimiteur @ :

5656@videoconf.host.eu

5656@111.22.33.4

ISDN sequences:

Séquences RNIS :

ISDN number and extension number together: + 43 1 0000895656

ISDN number and extension number separated by a delimiter # : + 43 1 000089#5656

Numéro RNIS et numéro de poste ensemble : + 43 1 0000895656

Numéro RNIS et numéro de poste séparés par un délimiteur # : + 43 1 000089#5656

¹ Handshake-hanke, “D4: Form for requesting / confirming a cross-border videoconference”, s. 20.

LIITE V

**Yleissopimu
ksen teksti**

TODISTEIDEN VASTAANOTTAMISTA ULKOMAILLA SIVIILI- TAI

KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA KOSKEVA YLEISSOPIMUS¹*(Tehty 18 päivänä maaliskuuta 1970)*

Tämän yleissopimuksen allekirjoittajavaltiot,
haluten helpottaa oikeusapupyynnöiden lähettämistä ja oikeusavun antamista sekä edistää näiden
valtioiden käyttämien eri menettelytapojen yhdenmukaistamista,
haluten tehostaa keskinäistä oikeudellista yhteistyötä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa,
ovat tässä tarkoituksessa päättäneet tehdä yleissopimuksen ja sopineet seuraavista määräyksistä:

I LUKU – OIKEUSAPUPYYNNÖT

1 artikla

Siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa sopimusvaltion oikeusviranomainen voi lainsäädäntönsä
määräysten mukaisesti pyytää toisen sopimusvaltion toimivaltaista viranomasta ottamaan vastaan
todisteita tai suorittamaan muun oikeudenkäyntiin kuuluvan toimenpiteen.

Todisteiden vastaanottamista voidaan pyytää ainoastaan todisteiden hankkimiseksi vireillä olevaa tai
vireille pantavaa oikeudenkäyntiä varten.

Ilmaisu ”muu oikeudenkäyntiin kuuluva toimenpide” ei tarkoita oikeudellisten asiakirjojen
tiedoksiantoja eikä turvaamis- tai täytäntöönpanotoimia.

2 artikla

Jokainen sopimusvaltio määrää keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on ottaa vastaan toisen
sopimusvaltion oikeusviranomaiselta saapuvat oikeusapupyynnöt ja toimittaa ne asianomaiselle
viranomaiselle pyydetyn toimenpiteen suorittamista varten. Jokainen valtio järjestää
keskusviranomaisen oman lainsäädäntönsä mukaisesti.

Pyynnöt on toimitettava suoraan vastaanottajavaltion keskusviranomaiselle ilman tämän valtion muun
viranomaisen välitystä.

3 artikla

Oikeusapupyynnön tulee sisältää seuraavat tiedot:

- a) toimenpidettä pyytävä viranomainen ja, mikäli mahdollista, viranomainen, jota pyydetään suorittamaan toimenpide;
- b) asianosaisten ja tarvittaessa heidän edustajiensa nimet ja osoitteet;

¹ Tähän yleissopimukseen ja siihen liittyviin aineistoihin voi tutustua Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiassa. Yleissopimuksen koko historian osalta, ks. Haagin konferenssi, *Actes et documents de la Onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves*, (219 s.).

- c) oikeudenkäynnin laatu ja kohde sekä lyhyt selostus asiasta;
- d) pyydetty todisteiden vastaanottamista tarkoittava tai muu oikeudenkäyntiin kuuluva toimenpide.

Oikeusapupyynnön tulee tarvittaessa lisäksi sisältää:

- e) kuultavien henkilöiden nimet ja osoitteet;
- f) kuultaville henkilöille esitettävät kysymykset tai ne seikat, joista heitä on kuultava;
- g) tutkittavat asiakirjat tai muut esineet;
- h) pyyntö vastaanottaa todistus valan tai vakuutuksen nojalla tai ilmoitus käytettävästä erityisestä kyselykaavasta;
- i) 9 artiklan soveltamista tarkoittava pyyntö.

Pyynnössä voidaan lisäksi mainita 11 artiklan soveltamiseksi tarpeelliset tiedot.

Laillistusta tai siihen verrattavien muotomääräysten noudattamista ei saada vaatia.

4 artikla

Pyynnön tulee olla laadittu sen viranomaisen kielellä, jolta oikeusapua pyydetään, tai pyyntöön on liitettävä tälle kielelle tehty käännös.

Sopimusvaltion on kuitenkin hyväksyttävä englannin tai ranskan kielellä laadittu pyyntö tai käännös, mikäli se ei ole tehnyt 33 artiklan tarkoittamaa varaumaa.

Sopimusvaltion, jolla on useampi kuin yksi virallinen kieli ja joka ei voi valtion sisäisen oikeuden mukaan hyväksyä jollakin näistä kielistä laadittua pyyntöä koko alueellaan, tulee antaa selitys siitä, millä kielellä pyynnön on oltava laadittu tai mille kielelle se on käännettävä pyydetyn toimenpiteen suorittamista varten sen alueen määrätyissä osissa. Mikäli tämän selityksen mukaista veloitetta ei noudateta ilman hyväksyttävää syytä, vastaa oikeusapua pyytävä valtio kääntämisestä selityksessä vaaditulle kielelle aiheutuneista kuluista.

Sopimusvaltio voi antaa selityksen siitä, että pyyntö sanotun valtion keskusviranomaiselle voidaan tehdä muulla kuin edellisissä kohdissa tarkoitettulla kielellä.

Pyyntöön liitetyn käännöksen on oltava diplomaattisen edustajan tai konsulivirkamiehen, valantehneen kielenkääntäjän taikka muun jommassakummassa sopimusvaltiossa siihen valtuutetun henkilön oikeaksi todistama.

5 artikla

Jos keskusviranomaisella on katsoo, ettei yleissopimuksen määräyksiä ole noudatettu, sen on välittömästi ilmoitettava tästä sille vieraan valtion viranomaiselle, joka on oikeusapupyynnön lähettänyt ja tarkasti eriteltävä pyyntöä vastaan esitetyt huomautukset.

6 artikla

Jos viranomaisella, jolle oikeusapupyyntö on toimitettu, ei ole toimivaltainen ryhtymään pyydettyyn toimenpiteeseen, pyyntö on viivytystä viran puolesta toimitettava saman valtion lain säännösten mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle.

7 artikla

Oikeusapupyynnön esittäneelle viranomaiselle on pyynnöstä ilmoitettava milloin ja missä toimenpiteeseen ryhdytään, niin että asianosaiset ja tarvittaessa heidän asiamiehensä voivat silloin olla saapuvilla. Ilmoitus on lähetettävä suoraan asianosaisille tai heidän asiamiehilleen, milloin oikeusapupyynnön esittänyt viranomainen on sitä pyytänyt.

8 artikla

Sopimusvaltio voi antaa selityksen siitä, että toisen sopimusvaltion oikeusapupyynnön esittäneeseen viranomaiseen kuuluva tuomari saa olla läsnä pyynnössä tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhdyttäessä. Läsnäolon ehdoksi voidaan määrätä, että siihen on annettu pyynnön vastaanottaneen valtion määräämän asianomaisen viranomaisen suostumus.

9 artikla

Oikeusviranomaisen, joka ryhtyy pyydettyyn toimenpiteeseen, on oikeusapumenettelyssä sovellettava oman maansa lakia.

Oikeusapupyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä on kuitenkin määrättyä muotoa noudatettava, mikäli tämä ei ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa tai sisäisen oikeuskäytännön tai käytännöllisten vaikeuksien takia mahdotonta.

Pyydettyyn toimenpiteeseen on ryhdyttävä viivytyksettä.

10 artikla

Sen viranomaisen, joka ryhtyy pyydettyyn toimenpiteeseen, on käytettävä tarkoitukseen sopivia pakkokeinoja siinä laajuudessa kuin on säädetty pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisessä lainsäädännössä vastaavien toimenpiteiden täytäntöönpanemisesta sen omien viranomaisten tai asianosaisen pyynnöstä.

11 artikla

Se, jota oikeusapupyynnön perusteella on kuultava tai jonka sellaisen pyynnön perusteella tulee suorittaa jotakin, saa kieltäytyä siitä, mikäli hänellä on siihen oikeus tai velvollisuus:

- a) pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaan; tai
- b) toimenpidettä pyytävän valtion lain mukaan, mikäli oikeus tai velvollisuus on määritelty oikeusapupyynnössä tai pyytävä viranomainen on sen vahvistanut pyynnön vastaanottaneen viranomaisen pyynnöstä.

Lisäksi sopimusvaltio voi antaa selityksen siitä, että se selityksessä ilmoitetussa laajuudessa tunnustaa ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat voimassa muun kuin pyynnön tehneen tai sen vastaanottaneen valtion lain mukaan.

12 artikla

Pyydettyyn toimenpiteeseen ryhtymisestä voidaan kieltäytyä vain jos:

- a) toimenpiteeseen ryhtyminen ei kuulu pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusviranomaisen toimivaltaan; tai

- b) pyynnön vastaanottanut valtio katsoo että toimenpiteeseen ryhtyminen loukkaisi sen täysivaltaisuutta tai vaarantaisi sen turvallisuutta.

Pyydetyn toimenpiteen suorittamisesta ei voida kieltäytyä pelkästään sillä perusteella, että pyynnön vastaanottaneella valtiolla on lainsäädäntönsä perusteella yksinomainen toimivalta tutkia se asia, jota oikeudenkäynti koskee, tai että asiaa koskevaa kannetta ei voida sanotun valtion lainsäädännön perusteella panna vireille.

13 artikla

Oikeusapupyynnön vastaanottaneen viranomaisen on toimitettava asiakirjat, joista käy ilmi pyydetyn toimenpiteen suorittaminen, pyynnön tehneelle viranomaiselle samaa tietä, jota jälkimmäinen on käyttänyt.

Mikäli pyynnössä tarkoitettu toimenpide on jäänyt suorittamatta tai on suoritettu vain osittain, on siitä sanotulla tavalla välittömästi ilmoitettava pyytävälle viranomaiselle ja mainittava syyt siihen.

14 artikla

Pyydetyn toimenpiteen suorittamisesta ei saa vaatia mitään maksua eikä kulujen korvausta.

Oikeusapupyynnön vastaanottaneella valtiolla on kuitenkin oikeus vaatia pyytävältä valtiolta suoritus asiantuntijoille ja tulkeille maksetuista korvauksista sekä kuluista, jotka johtuvat pyynnön esittäneen valtion 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti pyytämän määrätyn muodon noudattamisesta.

Pyynnön vastaanottanut viranomainen valtiossa, jonka lainsäädännön mukaan asianosaisten on itse huolehdittava todisteiden esittämisestä, saa, milloin se ei voi itse ryhtyä pyydettyyn toimenpiteeseen, antaa tehtävän sopivan henkilön suoritettavaksi saatuaan siihen pyytävältä viranomaiselta suostumuksen. Suostumusta pyydetessä on ilmoitettava arvio menettelystä aiheutuvista kuluista. Jos pyytävä viranomainen antaa suostumuksensa, sen on korvattava menettelystä aiheutuneet kulut; muuten se ei ole vastuussa kuluista.

II LUKU – TODISTEIDEN VASTAANOTTAMINEN DIPLOMAATTISTEN EDUSTAJIEN, KONSULIVIRKAMIESTEN TAIKKA TOIMIMIESTEN TOIMESTA

15 artikla

Siviili- tai kauppaoikeudellisessa asiassa sopimusvaltion diplomaattinen edustaja tai konsulivirkamies voi toisen sopimusvaltion alueella toimipiirissään pakkokeinoihin ryhtymättä ottaa vastaan todisteita, jos toimenpide koskee hänen edustamansa valtion kansalaista ja sen tuomioistuimessa vireillä olevaa asiaa.

Sopimusvaltio voi selittää, että diplomaattinen edustaja tai konsulivirkamies saa ottaa vastaan todisteita vain, jos siihen on saatu lupa selityksen antaneen valtion määräämältä toimivaltaiselta viranomaiselta mainitun diplomaattisen edustajan tai konsulivirkamiehen tai häntä edustavan henkilön pyynnöstä.

16 artikla

Sopimusvaltion diplomaattinen edustaja tai konsulivirkamies voi lisäksi pakkokeinoihin ryhtymättä

ottaa toisen sopimusvaltion alueella toimipiirissään vastaan todisteita hänen edustamansa valtion tuomioistuimessa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä varten, jos toimenpide koskee sen valtion kansalaisia, jossa hän hoitaa virkatehtäviään, tai kolmannen valtion kansalaisia, jos

- a) sen valtion, jossa hän hoitaa virkatehtäviään, määräämä toimivaltainen viranomainen on antanut siihen luvan yleisesti tai jokaisessa yksityistapauksessa erikseen; ja
- b) hän noudattaa toimivaltaisen viranomaisen luvassa määrättyjä ehtoja.

Sopimusvaltio voi selittää, että 1 kappaleessa tarkoitettu todisteiden vastaanottaminen voidaan suorittaa ilman sen edeltäkin antamaa lupaa.

17 artikla

Siviili- tai kauppaoikeudellisessa asiassa saa henkilö, joka on asianmukaisesti määrätty toimimieheksi, todistelua varten pakkokeinoihin ryhtymättä ottaa vastaan sopimusvaltion alueella todisteita, jos toimenpide koskee toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä, jos:

- a) sen valtion, jossa toimenpiteeseen ryhdytään, määräämä toimivaltainen viranomainen on antanut siihen luvan yleisesti tai jokaisessa yksityistapauksessa erikseen; ja
- b) hän noudattaa toimivaltaisen viranomaisen luvassa määrättyjä ehtoja.

Sopimusvaltio voi selittää, että 1 kappaleessa tarkoitettu todisteiden vastaanottaminen voidaan suorittaa ilman sen edeltäkin antamaa lupaa.

18 artikla

Sopimusvaltio voi selittää, että diplomaattinen edustaja tai konsulivirkamies tai toimimies, joka on oikeutettu ottamaan vastaan todisteita 15, 16 ja 17 artiklan mukaan, saa pyytää sanotun valtion määräämältä asianomaiselta viranomaiselta tarpeellista apua todisteiden saamiseksi pakkoteitse. Selitys voi sisältää sen antaneen valtion sopiviksi katsomat ehdot.

Jos asianomainen viranomainen suostuu pyyntöön, sen on käytettävä sisäisen lainsäädännön mukaisia sopivia pakkokeinoja.

19 artikla

Toimivaltainen viranomainen voi antaessaan 15, 16 ja 17 artiklan edellyttämän luvan tai suostuessaan 18 artiklassa mainittuun pyyntöön asettaa sopiviksi katsomansa ehdot, jotka voivat tarkoittaa esimerkiksi todisteiden vastaanottamisen aikaa ja paikkaa. Se voi myös pyytää, että tämä ajankohta ja paikka ilmoitetaan sille etukäteen riittävän ajoissa; sanotun viranomaisen edustajalla on silloin oikeus olla läsnä todisteiden vastaanottamistilaisuudessa.

20 artikla

Otettaessa vastaan todisteita tämän luvun mukaan voi henkilö, jota toimenpide koskee, käyttää oikeudenkäyntiavustajaa.

21 artikla

Kun diplomaattinen edustaja tai konsulivirkamies taikka toimimies on oikeutettu ottamaan vastaan todisteita 15, 16 tai 17 artiklan nojalla:

- a) saa hän ottaa vastaan todisteita, joiden vastaanottaminen ei ole ristiriidassa sen valtion

- lainsäädännön kanssa, jossa toimenpiteeseen ryhdytään, tai sanottujen artiklojen nojalla annetun luvan vastainen, sekä samoilla edellytyksillä ottaa valan tai sitä vastaavan vakuutuksen;
- b) on saapuville tulemista tai toimenpiteen suorittamista tarkoittava kutsu laadittava sen maan kielellä, jossa todisteiden vastaanottaminen tapahtuu, tai siihen on liitettävä käännös tälle kielelle, jollei kutsuttu ole sen valtion kansalainen, jossa asia on vireillä;
 - c) on kutsussa ilmoitettava, että kutsuttu saa käyttää oikeudenkäyntiavustajaa, ja, mikäli todisteiden vastaanottaminen tapahtuu valtiossa, joka ei ole antanut 18 artiklan mukaista selitystä, että hän ei ole velvollinen saapumaan tuomioistuimeen eikä esittämään todisteita;
 - d) voidaan todisteiden vastaanottaminen suorittaa siinä tuomioistuimessa sovellettavan lain edellyttämiä muotomääräyksiä noudattaen, jossa oikeudenkäynti on vireillä ehdolla, ettei menettelymuotoa ole kielletty sen valtion laissa, jossa todisteiden vastaanottaminen tapahtuu;
 - e) voi henkilö, jota kehoitetaan todistamaan, vedota 11 artiklan mukaiseen oikeuteen ja velvollisuuteen kieltäytyä todistamasta.

22 artikla

Se seikka, että tässä luvussa vahvistetun menettelyn mukaista todisteiden vastaanottamista ei ole voitu suorittaa kuultavaksi pyydetyn henkilön kieltäytymisen johdosta, ei estä pyytämästä myöhemmin saman todisteen vastaanottamista I luvun mukaisesti.

III LUKU – YLEISET MÄÄRÄYKSET

23 artikla

Sopimusvaltio voi allekirjoituksen, ratifiointin tai liittymisen yhteydessä selittää, että se ei tule suostumaan oikeusapupyyntöihin, joiden tarkoituksena on toteuttaa Common Law -maissa tunnettu ”pre-trial discovery of documents”.

24 artikla

Sopimusvaltio voi määrätä keskusviranomaisen lisäksi muita viranomaisia tässä sopimuksessa tarkoitettuja tehtäviä varten ja päättää niiden toimivallasta. Oikeusapupyynnöt voidaan kuitenkin aina lähettää keskusviranomaiselle.

Liittovaltiot voivat määrätä useampia kuin yhden keskusviranomaisen.

25 artikla

Sopimusvaltio, jossa on voimassa useampia oikeusjärjestelmiä, voi määrätä yhteen sellaiseen järjestelmään kuuluvat viranomaiset yksinomaisesti toimivaltaisiksi käsittelemään tämän yleissopimuksen mukaisia oikeusapupyyntöjä.

26 artikla

Sopimusvaltio voi perustuslaillisten syiden niin vaatiessa pyytää korvausta oikeusapupyynnön esittäneeltä valtiolta sellaisista toimenpiteeseen ryhtymisestä aiheutuvista maksuista ja kustannuksista, jotka aiheutuvat kutsun tiedoksiannosta todistamaan pyydetylle henkilölle, kutsutun saapumisesta ja toimitusta koskevan pöytäkirjan laatimisesta.

Milloin jokin valtio on esittänyt 1 kappaleen mukaisen pyynnön, voi jokainen muu sopimusvaltio esittää tälle valtiolle vastaavan pyynnön.

27 artikla

Tämän yleissopimuksen määräykset eivät estä sopimusvaltiota:

- a) selittämästä, että oikeusapupyynnöt voidaan toimittaa sen oikeusviranomaisille muuta kuin 2 artiklassa tarkoitettuja teitä käyttäen;
- b) sallimasta, sisäisen lainsäädäntönsä tai käytäntönsä perusteella, tämän yleissopimuksen tarkoittamaan toimenpiteeseen ryhtymisen vähemmän rajoittavilla edellytyksillä kuin sopimuksessa on mainittu;
- c) sallimasta, sisäisen lainsäädäntönsä tai käytäntönsä perusteella, muita kuin tässä yleissopimuksessa tarkoitettuja todisteiden vastaanottamistapoja.

28 artikla

Tämä yleissopimus ei estä kahta tai useampaa sopimusvaltiota sopimasta poikkeuksien tekemisestä:

- a) 2 artiklan oikeusapupyynnön toimittamista koskevista määräyksistä;
- b) 4 artiklan käytettävää kieltä koskevista määräyksistä;
- c) 8 artiklan määräyksistä, jotka koskevat tuomarin läsnäoloa oikeusapupyynnön täytäntöönpannassa;
- d) 11 artiklan määräyksistä todistajien oikeudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä antamasta todistusta tai muutoin suorittamasta jotakin;
- e) 13 artiklan määräyksestä pyydettyyn toimenpiteeseen ryhtymistä osoittavien asiakirjojen toimittamistavasta pyynnön esittäneelle viranomaiselle;
- f) 14 artiklan maksuja ja kuluja koskevista määräyksistä;
- g) II luvun määräyksistä.

29 artikla

Niiden tämän yleissopimuksen sopimuspuolten kesken, jotka ovat myös toisen tai molempien Haagissa 17 päivänä heinäkuuta 1905 ja 1 päivänä maaliskuuta 1954 allekirjoitettujen riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien yleissopimusten sopimuspuolia, tämä yleissopimus korvaa aikaisempien yleissopimusten artikkelit 8 - 16.

30 artikla

Tämä yleissopimus ei vaikuta vuoden 1905 yleissopimuksen 23 artiklan tai vuoden 1954 yleissopimuksen 24 artiklan soveltamiseen.

31 artikla

Sopimuspuolten välillä tehtyjä vuoden 1905 ja 1954 yleissopimuksia täydentäviä sopimuksia sovelletaan vastaavasti tähän yleissopimukseen, jolleivät sopimuspuolet ole toisin sopineet.

32 artikla

Lukuunottamatta 29 ja 31 artiklan määräyksiä tämä yleissopimus ei rajoita sellaisia sopimuksia, jotka sisältävät tässä yleissopimuksessa käsiteltyjä asioita koskevia määräyksiä ja joiden osapuolia sopimusvaltiot ovat tai joiden osapuoliksi ne tulevat.

33 artikla

Valtio voi allekirjoittamisen, ratifioinnin tai liittymisen yhteydessä ilmoittaa, että se, joko kokonaan tai osaksi, ei sovelleta 4 artiklan 2 kappaletta ja II luvun määräyksiä. Muita varauksia ei sallita.

Sopimusvaltio voi milloin tahansa peruuttaa tekemänsä varauksen; varaus lakkaa olemasta voimassa kuudentenakymmenentenä päivänä peruutuksen ilmoittamisesta.

Milloin valtio on tehnyt varauksen, voi jokainen muu valtio, jota varaus koskee, soveltaa samaa sääntöä varauksen tehneeseen valtioon.

34 artikla

Valtio voi milloin tahansa peruuttaa tekemänsä selityksen tai muuttaa sitä.

35 artikla

Sopimusvaltion on ratifioimis- tai liittymiskirjansa tallettamisen yhteydessä tai myöhemmin ilmoitettava Alankomaiden ulkoasiainministeriölle 2, 8, 24 ja 25 artiklan mukaisten viranomaisten määräämisestä.

Sopimusvaltion on niin ikään tarvittaessa ilmoitettava ministeriölle:

- a) niiden viranomaisten määräämisestä, joille on annettava ilmoitus tai joiden lupa voidaan vaatia taikka joiden apua voidaan pyytää diplomaattisen edustajan tai konsulivirkamiehen ottaessa vastaan todisteita 15, 16 ja 18 artiklan mukaisesti;
- b) niiden viranomaisten määräämisestä, joiden lupa voidaan vaatia toimimiesten ottaessa vastaan todisteita 17 artiklan mukaisesti tai jotka voivat myöntää 18 artiklan tarkoittamaa apua;
- c) 4, 8, 11, 15, 16, 17, 18, 23 ja 27 artiklan mukaisista selityksistä;
- d) yllä mainittujen viranomaisten määräämisen tai selitysten peruuttamisista ja muuttamisista;
- e) varauksien peruuttamisesta.

36 artikla

Tämän yleissopimuksen soveltamisesta sopimuspuolten välille syntyvä erimielisyys ratkaistaan diplomaattiteitse.

37 artikla

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten niille valtioille, jotka ovat olleet edustettuina Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yhdennessätoista istunnossa.

Yleissopimus on ratifioitava, ja ratifioimiskirjat talletettava Alankomaiden ulkoasiainministeriöön.

38 artikla

Tämä yleissopimus tulee voimaan kuudentenakymmenentenä päivänä 37 artiklan toisessa kappaleessa tarkoitetun kolmannen ratifioimiskirjan tallettamisesta.

Yleissopimus tulee voimaan jokaisen allekirjoittajavaltion osalta, joka myöhemmin ratifioi sen, kuudentenakymmenentenä päivänä ratifioimiskirjan tallettamisesta.

39 artikla

Valtio, joka ei ole ollut edustettuna Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yhdennessätoista istunnossa, mutta joka on tämän konferenssin tai Yhdistyneiden Kansakuntien tai sen erityisjärjestön jäsen tai Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön sopimuspuoli, voi liittyä tähän yleissopimukseen sen tultua voimaan 38 artiklan ensimmäisen kappaleen mukaisesti.

Liittymiskirja on talletettava Alankomaiden ulkoasiainministeriöön.

Yleissopimus tulee voimaan siihen liittyneen valtion osalta kuudentenakymmenentenä päivänä liittymiskirjan tallettamisesta.

Liittyminen tulee voimaan vain liittyjävaltion ja sellaisten sopimusvaltioiden välisissä suhteissa, jotka ovat ilmoittaneet hyväksyvänsä liittymisen. Sellainen selitys on talletettava Alankomaiden ulkoasiainministeriöön; tämän ministeriön on lähetettävä oikeaksi todistettu jäljennös selityksestä diplomaattiteitse kaikille sopimusvaltioille.

Yleissopimus tulee voimaan liittyjävaltion ja valtion välille, joka on ilmoittanut hyväksyvänsä liittymisen, kuudentenakymmenentenä päivänä selityksen tallettamisesta.

40 artikla

Valtio voi allekirjoituksen, ratifioinnin tai liittymisen yhteydessä selittää tämän yleissopimuksen ulottuvan kaikkiin alueisiin, joiden kansainvälisistä suhteista se on vastuussa tai yhteen tai useampaan niistä. Tällainen selitys tulee voimaan samana päivänä kuin yleissopimus tulee voimaan kysymyksessä olevan valtion osalta.

Myöhemmin tapahtuvista soveltamisalan laajennuksista on ilmoitettava Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

Yleissopimus tulee voimaan sanottujen, laajentamista tarkoittavissa selityksissä mainittujen alueiden osalta kuudenkymmenen päivän kuluttua edellisessä kappaleessa tarkoitetusta ilmoittamisesta.

41 artikla

Yleissopimus on voimassa viisi vuotta 38 artiklan ensimmäisessä kappaleessa mainitusta voimaantulopäivästä. Tämä koskee myös niitä valtioita, jotka ovat myöhemmin ratifioineet sen tai liittyneet siihen.

Yleissopimus on katsottava uudistetuksi viideksi vuodeksi kerrallaan, ellei sitä sanota irti.

Irtisanomisesta on ilmoitettava Alankomaiden ulkoasiainministeriölle vähintään kuusi kuukautta ennen kuluvan viisivuotiskauden päättymistä.

Irtisanominen voidaan rajoittaa koskemaan määrättyjä alueita, joihin yleissopimusta sovelletaan.

Irtisanomisella on vaikutus vain ilmoituksen tehneen valtion osalta. Muiden sopimusvaltioiden osalta yleissopimus pysyy voimassa.

42 artikla

Alankomaiden ulkoasiainministeriön on ilmoitettava 37 artiklassa mainituille valtioille ja 39 artiklan mukaan yleissopimukseen liittyneille valtioille:

- a) 37 artiklan mukaisista allekirjoituksista ja ratifioinneista;
- b) tämän yleissopimuksen 38 artiklan 1 kappaleen mukaisista voimaantulopäivistä;
- c) 39 artiklan mukaisista liittymisistä ja niiden voimaantulopäivistä;
- d) 40 artiklan mukaisista soveltamisalan laajennuksista ja niiden voimaantulopäivistä;
- e) 33 ja 35 artiklan mukaisista viranomaisten määräämisistä sekä varaumista ja selityksistä;
- f) 41 artiklan 3 kappaleen mukaisista irtisanomisista.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Haagissa 18 päivänä maaliskuuta 1970 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Alankomaiden hallituksen arkistoon ja josta oikeaksi todistettu jäljennös lähetetään diplomaattiteitse jokaiselle Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yhdenmukaisista istunnon osanottajavaltiolle.

LIITE VI

**Asiaa kos
erityistoi
päätelmä
suositukse**

Asiaa koskevat erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset

Vuoden 2003 kokous

Päätelmät ja suositukset nro 4

Erityistoimikunta korosti, että apostillaa, todisteiden vastaanottamista ja tiedoksiantoa koskevat yleissopimukset toimivat ympäristössä, jossa tekniikka kehittyy nopeasti. Tätä kehitystä ei voitu ennakoida näiden kolmen yleissopimuksen hyväksymisajankohtana, mutta erityistoimikunta korosti, että nykyteknologia on olennainen osa nykypäivän yhteiskuntaa ja että sen käyttö on tosiasia. Tältä osin erityistoimikunta totesi, että yleissopimusten henki ja sanamuoto eivät muodosta estettä nykyaikaisen teknologian käytölle ja että yleissopimusten soveltamista ja toimintaa voidaan edelleen parantaa tukeutumalla tällaisiin teknologioihin. Ennen erityistoimikunnan kokousta (eli 27. lokakuuta 2003) järjestetyssä työpajassa tuotiin selvästi esiin keinot, mahdollisuudet ja edut, jotka liittyvät nykyteknologian käyttöön yleissopimusten soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Päätelmät ja suositukset nro 42

Erityistoimikunta ilmaisi yleisen tukensa nykyteknologian käytölle yleissopimuksen tehokkaan toiminnan edistämiseksi. Erityistoimikunta totesi, että nykyteknologian käytölle yleissopimuksen yhteydessä ei näytä olevan oikeudellista estettä. Joidenkin tekniikoiden käyttöön voidaan kuitenkin soveltaa erilaisia oikeudellisia vaatimuksia eri valtioissa (esim. kaikkien täytäntöönpanoon osallistuvien osapuolten on annettava suostumuksensa). Tältä osin erityistoimikunta suosittelee, että sopimusvaltiot toimittavat pysyväille toimistolle asiaankuuluvat tiedot tiettyihin tekniikoihin liittyvistä oikeudellisista vaatimuksista.

Päätelmät ja suositukset nro 43

Erityistoimikunta korosti, että tapauksissa, joissa todisteiden vastaanottamiseksi pyydetään noudattamaan määrättyä muotoa (9 artiklan 2 kappale), poikkeusta, joka koskee määrättyä muotoa, joka on ”ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion sisäisen lainsäädännön kanssa tai sisäisen oikeuskäytännön tai käytännöllisten vaikeuksien takia mahdotonta”, olisi tulkittava suppeasti, jotta nykyaikaisen tietotekniikan käyttö olisi mahdollisimman laajaa.

Päätelmät ja suositukset nro 44

Erityistoimikunta korosti, että asianomaisten viranomaisten varhaista epävirallista yhteydenpitoa oikeusapupyynnöjen esittämisen ja täytäntöönpanon koordinoimiseksi voitaisiin helpottaa käyttämällä nykyaikaista tietotekniikkaa, kuten sähköpostia.

Vuoden 2009 kokous

Päätelmät ja suositukset nro 44

Erityistoimikunta kannustaa parantamaan yhteydenpitoa keskusviranomaisten välillä sekä pyynnön esittäneiden viranomaisten ja asianomaisten keskusviranomaisen välillä kaikissa oikeusapupyynnön täytäntöönpanon vaiheissa. Epävirallinen yhteydenpito voidaan toteuttaa millä tahansa soveltuvalla tavalla, myös sähköpostitse ja faksitse.

Päätelmät ja suositukset nro 55

Erityistoimikunta palauttaa mieleen vuoden 2003 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 44–42 ja toteaa, että videoyhteyksien ja vastaavien teknologioiden käyttö todisteiden vastaanottamisessa ulkomailla on yleissopimuksen nykyisen kehysten mukaista. Erityistoimikunta korostaa erityisesti seuraavaa:

- a. Yleissopimuksessa sallitaan asianomaisten ja heidän edustajiensa läsnäolo (7 artikla) eikä estetä pyynnön esittäneeseen viranomaiseen kuuluvan tuomarin läsnäoloa (8 artikla) videoyhteyden avulla pyynnön vastaanottaneen valtion toteuttamassa oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa samassa määrin kuin jos nämä henkilöt olisivat läsnä fyysisesti.
- b. Yleissopimuksessa sallitaan videoyhteyden käyttö oikeusapupyynnön täytäntöönpanossa, jos pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädäntö sallii tällaisen käytön (9 artiklan 1 kappale).
- c. Pynnön täytäntöönpanossa voidaan käyttää videoyhteyttä 9 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.
- d. Yleissopimuksessa sallitaan videoyhteyden käyttö diplomaattisen edustajan, konsulivirkamiehen tai toimimiehen suorittamassa todisteiden vastaanottamisessa edellyttäen, että valtio, jossa todisteet on määrä ottaa vastaan, ei kiellä tätä käytäntöä ja että siihen on myönnetty lupa (15, 16, 17 ja 21 artikla).

Vuoden 2014 kokous

Päätelmät ja suositukset nro 9

Erityistoimikunta toteaa, että todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen käytännön toimintaa voitaisiin parantaa entisestään panemalla oikeusapupyynnöt nopeammin täytäntöön ja kehittämällä viestintää keskusviranomaisten kanssa, myös sähköpostitse, kaikissa oikeusapupyynnön täytäntöönpanon vaiheissa

Päätelmät ja suositukset nro 10

Erityistoimikunta on tyytyväinen sopimusvaltioiden raportoimaan käytäntöön, jonka mukaan keskusviranomaiset:

- a. ilmoittavat viipymättä pyynnön esittäneelle viranomaiselle ja/tai asianomaisille osapuolille pyynnön vastaanottamisesta;
- b. vastaavat viipymättä pyynnön esittäneiltä viranomaisilta ja/tai asianomaisilta osapuolilta saatuihin tiedusteluihin täytäntöönpanon tilasta;
- c. tiedottavat pyynnön esittäneelle viranomaiselle ja/tai asianomaisille osapuolille täytäntöönpanotoimista.

Päätelmät ja suositukset nro 20

Erityistoimikunta muistuttaa, että videoyhteyden käyttö todisteiden vastaanottamisessa ulkomailla on todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaista (ks. vuoden 2009 erityistoimikunnan päätelmät ja suositukset nro 55). Valvontakomitea myöntää, että 17 artikla ei estä todisteita pyytäneen tuomioistuimen tuomaria (tai muuta asianmukaisesti määrättyä henkilöä), joka on yhdessä sopimusvaltiossa, kuulemasta toisessa sopimusvaltiossa sijaitsevaa henkilöä videoyhteyden avulla.

Päätelmät ja suositukset nro 21

Australian valtuuskunta ehdotti, että harkittaisiin valinnaista käytäntöä todisteiden vastaanottamista koskevan yleissopimuksen mukaisen, ilman pakkokeinoja toteutettavan todisteiden vastaanottamisen helpottamiseksi videoyhteyden avulla tavoitteena edistää nykYTEknologian käyttöä. Tämän ehdotuksen pohjalta erityistoimikunta suosittaa, että neuvosto perustaa seuraavassa kokouksessaan asiantuntijaryhmän tutkimaan kysymyksiä, joita saattaa ilmetä käytettäessä videoyhteyttä ja muuta nykYTEknologiaa todisteiden vastaanottamiseksi ulkomailla. Lisäksi erityistoimikunta suosittelee, että asiantuntijaryhmä tutkii olemassa olevia välineitä ja nykyisiä käytäntöjä ja selvittää mahdollisia tapoja puuttua näihin kysymyksiin, mukaan lukien valinnaisen käytännön tai muun välineen toivottavuus ja toteutettavuus.

Päätelmät ja suositukset nro 39

Erityistoimikunta kannustaa lähettämään ja vastaanottamaan pyynnöt sähköisesti täytäntöönpanon nopeuttamiseksi. Sopimusvaltioiden olisi otettava huomioon turvallisuuskysymykset arvioidessaan sähköisen tiedonsiirron menetelmiä.

**VIITATTU
OIKEUSKÄYTÄNTÖ**

Australia

<i>Campaign Master (UK) Ltd v. Forty Two International Pty Ltd (No. 3)</i> (2009) 181 FCR 152.....	16, 66
<i>Federal Commissioner of Taxation v. Grbich</i> (1993) 25 ATR 516	60
<i>Kirby v. Centro Properties</i> [2012] FCA 60	19
<i>Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd</i> [2012] FCA 1097	16, 19, 62, 71
<i>Tetra Pak Marketing Pty Ltd v. Musashi Pty Ltd</i> [2000] FCA 1261	19

Hongkongin erityishallintoalue (Kiinan kansantasavalta)

<i>Raj Kumar Mahajan v. HCL Technologies (Hong Kong) Ltd</i> 5 HKLRD	119
<i>Skyrun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd v. Swift Resources Ltd</i> [2017] HKEC 1239	15

Intia

<i>State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai</i> AIR 2003 SC KANT 148	39, 46
<i>Twentieth Century Fox Film Corporation v. NRI Film Production Associates Ltd</i> AIR 2003 SC KANT 148.....	37

Kanada

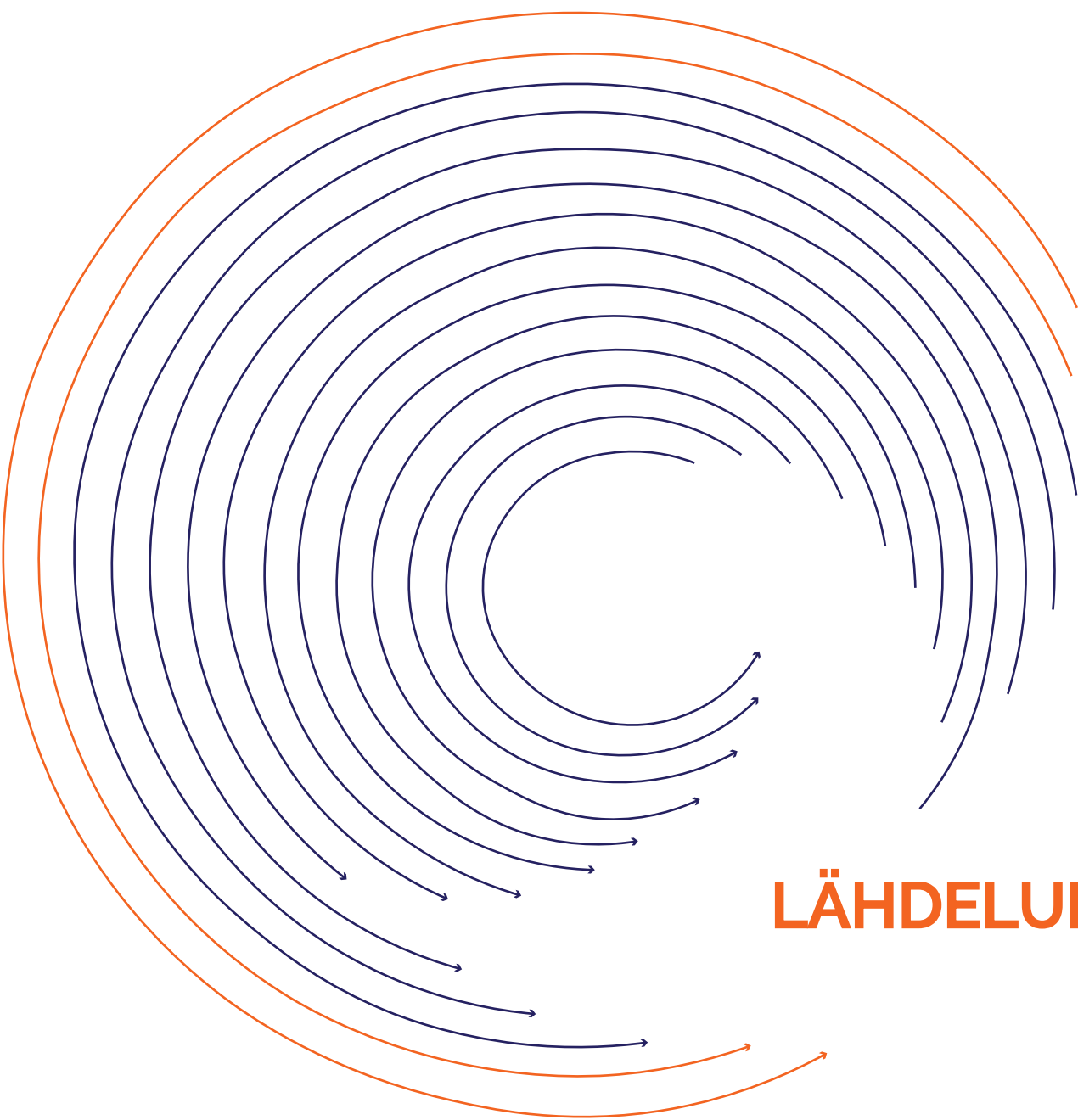
<i>Chandra v. Canadian Broadcasting Corporation</i> 2016 ONSC 5385	16
<i>Davies v. Clarington</i> 2011 ONSC 4540	16
<i>Paiva v. Corpening</i> [2012] ONCJ 88.....	16
<i>Slaughter v. Sluys</i> 2010 BCSC 1576	16

Yhdistynyt kuningaskunta

<i>Kimathi & Ors v. Foreign and Commonwealth Office</i> [2015] EWHC 3684 (QB)	62
<i>London Borough of Islington v. M, R</i> [2017] EWHC 364 (Fam).....	57
<i>Rowland v. Bock</i> [2002] EWHC 692 (QB).....	15

Yhdysvallat

<i>DynaSteel Corp. v. Durr Systems, Inc.</i> , No. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458 (W.D. Tenn. 26 June 2009).....	19
<i>In re Rand International Leisure Products, LLC</i> , No. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634 (Bankr. E.D.N.Y. 16 June 2010).....	15
<i>Sawant v. Ramsey</i> , No. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450 (D. Conn. 8 May 2012).....	19, 70
<i>U.S. v. Philip Morris USA, Inc.</i> , No. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681 (D.D.C. 30 August 2004)	19

LÄHDELUETTELO

Hague Conference on Private International Law / Kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevä Haagin konferenssi:

- Vastaukset maaprofiilikyselyyn (Country Profile – Responses), saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa kohdassa "Taking of evidence by video-link".
- Yhteenveto vastauksista (Synopsis of Responses) maaprofiilikyselyyn todisteiden vastaanottamisesta videoyhteyden kautta *todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 18. maaliskuuta 1970 tehdyn Haagin yleissopimuksen* (todisteiden vastaanottamista koskeva yleissopimus) nojalla, saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa kohdassa "Taking of evidence by video-link".
- Tiedoksianto, todisteiden vastaanottamista ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevien Haagin yleissopimusten käytännön toimintaa käsittelevän erityistoimikunnan (Special Commission) vuosina 2003, 2009 ja 2014 pitämien kokousten päätelmät ja suositukset (Conclusions & Recommendations), saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa kohdassa "Special Commissions".
- Yleisiä asioita ja toimintaperiaatteita käsittelevän neuvoston (Council on General Affairs and Policy) vuosina 2015 ja 2016 pitämien kokousten päätelmät ja suositukset (Conclusions & Recommendations) saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Governance-osiossa kohdassa "Council on General Affairs and Policy".
- Evidence Handbook: Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention, 3rd ed., The Hague, 2016.
- P. W. AMRAM, "Explanatory Report on the 1970 Evidence Convention", *Actes et documents de la Onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves à l'étranger*, The Hague, SDU, 1970.
- *Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad*, Prel. Doc. No 8 of December 2015 for the attention of the 2016 meeting of the Council on General Affairs and Policy, saatavilla Haagin konferenssin verkkosivuston Evidence-osiossa.

DAVIES, M., "Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation", *American Journal of Comparative Law* 55(2), 2007, s. 206.

DUNN, M. & NORWICK, R., *Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals*, Federal Judicial Center, 2006, saatavilla osoitteessa: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> >.

ELECTRONIC COMMUNICATIONS COMMITTEE (ECC) OF THE EUROPEAN CONFERENCE OF POSTAL AND TELECOMMUNICATIONS ADMINISTRATIONS (CEPT), *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects*, 2017, saatavilla osoitteessa: < <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> >.

EPSTEIN, D., SNYDER, J. & BALDWIN IV, C.S., *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*; 4th ed., Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010.

EUROOPAN OIKEUDELLINEN VERKOSTO (Siviili- ja kauppaoikeus), *Videoneuvottelun käyttö todisteiden saamiseksi siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa 28 päivänä toukokuuta 2001 annetun neuvoston*

asetuksen (EY) N:o 1206/2001 mukaisesti: *Käsikirja*, Bryssel, Euroopan unionin komissio, 2009, saatavilla osoitteessa: < https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-fi.do?clang=fi>.

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, Council of the European Union, *Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing ("Handshake" Project)*, 2017, saatavilla osoitteessa: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/EN/general_information >.

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, *Opas videoneuvotteluista rajatylittävissä oikeudenkäynneissä*; Luxemburg, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2013, saatavilla osoitteessa: < <http://www.consilium.europa.eu/fi/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> >.

FEDERAL COURT OF AUSTRALIA, *Guide on Videoconferencing*, 2016, saatavilla osoitteessa: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> >.

FEDERAL OFFICE OF JUSTICE OF SWITZERLAND, *Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters*, 3rd ed., Bern, January 2013, s. 20, saatavilla osoitteessa: < <http://www.rhf.admin.ch> >.

GRUEN, M. E. & WILLIAMS, C. R., *Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings*, Administrative Conference of the United States, 2015, saatavilla osoitteessa: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> >.

INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION, *Standardization*, saatavilla osoitteessa: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx?> >.

INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION, *Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies*, 2000, saatavilla osoitteessa: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> >.

OFFICE OF INTERNATIONAL JUDICIAL ASSISTANCE OF THE U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE, OIJA Evidence and Service Guidance (11 June 2018), saatavilla osoitteessa: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> >.

POLYCOM, *An Introduction to the Basics of Video Conferencing*, White Paper, 2013, saatavilla osoitteessa: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> >.

REID, M., "Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination", *Computer Networks* 31, 1999, s. 234.

RIJAVEC, V. ym. (toim.), *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure*, The Netherlands, Kluwer Law International, 2016.

RISTAU, B., *International Judicial Assistance (Civil and Commercial)*, Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, vol. I, part V, 2000 revision.

ROWDEN, E. ym., *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings*, Sydney, University of Western Sydney, 2013.

TORRES, M., "Cross-Border Litigation: "Video-taking" of evidence within EU Member States", *Dispute Resolution International* 1, 2018, 12, s. 76.

UNITED KINGDOM MINISTRY OF JUSTICE, *Practice Direction 32 – Evidence*, saatavilla osoitteessa: <

https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 >.

UNITED STATES NATIONAL INSTITUTE OF STANDARDS AND TECHNOLOGY (NIST), "Announcing the Advanced Encryption Standard (AES)", *Federal Information Processing Standards Publication* 197, 2001.

VAN RHEE, C.H. & UZELAC, A. (toim.), *Evidence in Contemporary Civil Procedure*, Cambridge, Intersentia, 2015.

VILELA FERREIRA, N. ym., *Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17º and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters*, Centre for Judicial Studies (*Centro de Estudos Judiciários*), Lisbon, 2010.

WILLIAMS, R. A., "Videoconferencing: Not a foreign language to international courts", *Oklahoma Journal of Law and Technology* 7(54), 2011.